

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA
J. L. HEIBERGS
UNGDOM.

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF
JULIUS CLAUSEN og P. FR. RIST.

XXXVII

FRA
J. L. HEIBERGS
UNGDOM

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN
1922

UDGIVNE AF JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST

**COPYRIGHT BY GYLDENDALSKE
BOGHANDEL, NORDISK FORLAG 1922**

TRYKT I 900 EKSEMPLARER

**LANGKJÆRS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN**

INDLEDNING

En mindre Del af den her udgivne Brevvexling blev i Aaret 1890 offentliggjort i Maanedsskriftet „Museum“ af Rigsarkivar *A. D. Jørgensen*. Efter at Brevene fra Etatsraadinde *J. L. Heibergs* Eje er overgaaet til Rigsarkivet, har Udgiverne af „Memoirer og Breve“ underkastet dem en ny Undersøgelse, ved hvilken det viste sig, at det kun var et meget knapt Udvalg af disse Breve, der for 30 Aar siden blev udgivet, samt at der i dette Udvalg netop manglede de Breve, der gør Samlingen særlig interessant og giver et i psykologisk Henseende fortrinligt Bidrag til Digterynglingen *Johan Ludvig Heibergs* tidligste Historie og til hans navnkundige Moders Karakteristik. De udeladte Breve kaster et helt nyt Lys over den unge Mands Rejse til Sverige. Den tidligere Udgiver har forsigtigt lagt alle de Breve tilside og dækket over alle de Ytringer, der berører *Johan Ludvigs* ungdommelige Forelskelse, som netop er Grunden til at han ikke kan løsrive sig fra Stockholm, som truer med at fremkalde en alvorlig Episode mellem Moder og Søn og giver Anledning til *Weyses* og *Gyllembourgs* lange interessante Breve.

I den Udgave af Brevvexlingen, som Udg. *nu* har fundet Anledning til at udsende, er alle de Breve meddelte, som vedrører Rejsen til Stockholm og som har staaet

til Disposition. Brevene fra *Heiberg* til *Weyse* findes i *Weyses Brevsamling* i det Kgl. Bibliothek (Ny kgl. S. 4° 2836).

I korte Træk er det forsøgt forinden at give et Billede af den unge Digters Barndom og tidligste Ungdoms Forhold.

Det vil ikke være nødvendigt at omtale den store *Ægteskabs-Tragedie*, som udspillede i de første Aar af det 19. Aarhundrede mellem en af vort Samfunds mest bekendte Mænd, den landsforviste Digter *P. A. Heiberg* og hans Hustru *Thomasine Heiberg*, en Datter af den i *Kjøbenhavn* højt agtede *Dispachør Andreas Buntzen*.

Heibergs Landsforvisning i December 1799 havde vakt umaadelig Opsigt, og da hans Hustru i Oktober 1801 fremkaldte Skilsmisse og allerede i December ægtede den svenske Baron *Gyllembourg*, opstod der en umaadelig Sensation i det dengang saa lille og indelukkede *Kjøbenhavn*. Skandalen var Genstand for alles Omtale og Drøftelser, Sladderen delte alle i Partier for og imod. Samtidens Dom var meget delt og omstridt. I Almindelighed var den ikke Hustruen god; der var megen Sympati for den landsforviste Ægtemand, og der blev talt haarde Ord om hende og hendes Elsker, den fra sit Fædreland for Deltagelse i Kongemordet forviste Adelsmand. Eftertiden, der altid har interesseret sig meget for denne gamle Roman af det virkelige Liv, har indtil den sidste Tid skiftet Ord og Dom om dens Indhold og Personer, og Fru *Johanne Luise Heibergs* store Værk, der støttet paa en Del Aktstykker, har søgt at stemme Publikum til en blidere Bedømmelse af *J. L. Heibergs* Mo-

der, har vel i saa Henseende til en vis Grad havt Held med sig, men som historisk Indlæg maa denne Bog dog siges at have forholdsvis temmelig ringe Værdi.¹⁾

Thomasine Gyllembourg var, trods sin Intelligens, Aandrigthed og Verdenserfaring, hele sit Liv mærkelig uselvstændig. Det siges om hende, at hun ogsaa i sit Ydre bevarede et vist barnligt Præg. Hun var fintbygget, spædlemmet og lille af Væxt og saa ud som et Barn selv længe efter at hun var bleven Moder. Den aandelige Drivhusvarme, hvori hun fra Barnsben havde levet, havde udviklet hos hende et stærkt Følelsesliv, en overdreven Følsomhed, der bevirkede, at hun ikke befandt sig rigtig vel, uden hun var omgivet af en saadan kunstig Temperatur, der end mere var drevet frem ved, at hun i sin Ungdom proppede sig med overspændte Romaner. Det er ligeledes sagt om hende, at hun led af en Slags sjælelig Kuldkærhed, der bevirkede, at hun frøs i Hverdagslivets jævne Middeltemperatur, hvilket gjorde hende fordringsfuld overfor sine Omgivelser, saa at hun ikke fandt dem kærlige og passionerede nok. Det er ogsaa sagt om *Thomasine Buntzen*, at „hun var et livligt, opvakt Barn, behagesyg, forkælet, overspændt, med et stærkt bevægeligt Følelsesliv, hvis Stemninger havde Regnbuens glimrende Farverigdom, men ogsaa noget af dens Flygtighed — et af disse smukke lykkelige Væsner, som er skabt til at ile gennem Livet paa lette Fødder uden at støde sig paa nogen Sten, som alle kæler for og som lever af Solskin og Kærtegn“.

¹⁾ Se bl. a: Johanne Luise Heiberg, Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg. Kbh. 1882. — J. L. Heiberg, Breve fra P. A. Heiberg. Kbh. 1883 — Breve fra og til Johan Ludvig Heiberg. Kbh. 1862. — H. Schwanenflügel, Peter Andreas Heiberg. Kbh. 1891. — H. Jæger, En gammel Kærlighedshistorie. Chria. 1891. osv.

Hun fandt dog mange Stene paa sin Vej, og hendes Frygt for dem drev hende da til at leve i en evig Angst. Hun sagde engang, da hun var bleven gammel: „Naar Solen skinner ind til mig, saa er jeg glad; kun Angsten for mine Kæres Liv formaar at kue min Sjæleglæde. Men o Gud! Hele mit Liv er gaaet hen i Angst for dem, jeg har kær.“

Det var i og for sig ogsaa Kærligheden til Sønnen, der gjorde hende til den for hendes Tid saa epokegørende Forfatterinde, da hun var over halvhundrede Aar, og det blev vel egentlig dette Forfatterskab, som endelig, langt om længe, bragte hende *hele* Publikums Tilgivelse for hendes Forhold til *P. A. Heiberg*, et Forhold, som jo dog var ganske privat — forsaavidt som fremtrædende offentlige Personer ejer et Privatliv.

Hun var 18 Aar gammel, da hun d. 14. December 1791 fødte sin Søn, og hun kastede sig over dette Barn med en overstrømmende Kærlighed, der ingen Grænser kendte. Hendes hele sensitive Følsomhed, som hun aldrig havde faaet tilfredsstillet hos den haarde mandige Personlighed, hun var knyttet til, fik nu et Afløb og vældede ud over dette Barn og gav sig Luft i Jubel og i Angst. Hendes Liv blev delt mellem de stille Timer hos Barnet og mellem det bevægede Liv, som omgav hendes Mand.

I Februar 1800 forlod denne Landet som Forvist, og i September Aaret efter tilstod hun ham sit Forhold til Baron *Gyllembourg* og bad ham om hans Samtykke til en Skilsmisse. Den bekendte Katastrofe skal ikke her nærmere omtales. Selv om Skylden fra først af var paa begge Sider, maaske endog mest paa *P. A. Heibergs*,

selv om man med nok saa dyb Respekt bøjer sig for den mægtige alt besejrende Eros' Magt over en meget sensitiv og følsom Kvindes Sjæl, saa at hun bryder alle Hensyn, — ét kan man vanskelig bøje sig for: de svigagtige og lidet ærlige Midler hun benyttede sig af under Kampen for sin Kærligheds Lykke.

Den 17. December blev hun som sagt viet til Baron *Gyllembourg*.

Friherre *Carl Frederik Ehrensvärd* var født 1767 og Søn af den i hans Barndom afdøde General, Chef for Artilleriet *Carl Friherre Ehrensvärd* og *Anna Antoinette Gyllenborg*. Han kom 8 Aar gammel til Hoffet som Page hos den danskfødte Enkedronning *Ulrikke Eleonore*, og blev 15 Aar gammel Lieutenant i Artilleriet. Paavirket af ældre Kammerater, der hørte til Oppositionspartiet imod Kong Gustav III, blev han kun 25 Aar gammel indviklet i Sæmmensværgelsen mod denne, men spillede ingen aktiv Rolle ved hans Mord. Han var dog saa stærkt kompromitteret, at han var en af de faa, der blev dømt til Døden, en efter alles Mening urimelig haard Straf (selv om han blev benaadet med Landsforvisning) i Forhold til hans Brøde og hans Ungdom. Han blev da ogsaa af sine Venner, Kammerater og Slægtninge betragtet som en Slags Martyr, omgivet af et Skær af Frihedsheltens Romantik. Det var vel ogsaa dette, som strax aabnede *P. A. Heibergs* Hus for ham, da han tog sin Tilflugt til Danmark, hvor han antog sin Moders Navn, let forfransket til *Gyllembourg*.

Han er blevet i høj Grad forskelligt bedømt, tidt omtalt paa en hadefuld Maade, fordømt som en tvivlsom Stræbernatur og en ubetydelig Charmeur; men hans

Slægt og Standsfæller i hans Fædreland var ham altid trofast, og sikkert er det, at han i sin ydre Optræden var en i høj Grad indtagende og elskværdig Personlighed, han var et Mønster paa høvisk Anstand og Elegance, og hele hans Færd og hans Forhold til sin Hustru og sin Stifsøn var i enhver Henseende smukt og opofrende.

Som Flygtning kastede han sig over Landvæsens-Studier, først i Holsten, senere — fra 1797 — i Sjælland, hvor han købte den lille Gaard Ruhedal i Gyrstinge Sogn i Sorø Amt, og senere over politiske Interesser. Han arbejdede paa de dengang ulmende skandinaviske Sammenslutnings-Ideer, optraadte som politisk Forfatter, og det var ham, der forfattede Texten til det bekendte Ballon-Brev, der 1809 ved smaa Luftballoner af de Danske søgtes udbredt i Sverige. Han vandt Landhusholdningsselskabets Præmie for en økonomisk-statistisk Afhandling og naaede endelig at vække *Frederik den Sjettes* Tillid, saa at han blev anvendt i politiske Hverv baade under Krigen og under det svenske Tronfølgerspørgsmaal, da han arbejdede for den danske Konges Valg til Tronfølger i Sverige.

Johan Ludvig Heiberg var lidt over 8 Aar, da hans Fader tog Afsked med ham om Aftenen d. 7. Februar 1800, og det fortælles, at Drengen holdt saa fast i sin Faders Kappe, at denne maatte slide sig løs fra ham.

Fra det Øjeblik *P. A. Heiberg* erfarer sin fraskilte Hustrus Ægteskab med *Gyllembourg*, fyldes han af uudslukkeligt Had til denne og tænker kun paa at fjerne sin Søn fra Ægteparrets Indflydelse. Det blev hans

urokkelige Villie, at Sønnen aldrig maatte bo hos sin Moder. „Deres Søn,“ skrev han til hende, „paa hvem De har sat en uaftvættelig Plet, vil i sin modnere Alder ikke kunne høre sin Moders Navn nævne uden at slaa sine Øjne ned og rødme af Skam paa Deres Vegne.“

Dette blev aldrig Tilfældet; men Drengen har upaatvivlelig hele sin Barndom igennem lidt meget under Forholdene, saaledes som disse formede sig under Moderens Giftermaal.

P. A. Heiberg stillede det da som en ufravigelig Betingelse for Skilsmissen, at hun lovformelig frasagde sig al Raadighed og Dispositionsret over Sønnen og ganske uindskrænket overlod ham til Faderen. Dette gik hun absolut ind paa. Hensynet til Sønnen afholdt hende ikke fra Skilsmissen eller det nye Giftermaal. Hun skriver i Oktober 1801: „Mine Pligter imod ham har jeg opfyldt, han er 10 Aar gammel, hidindtil er han opvoxet under mine Øjne; jeg har anvendt al Omhu saavel for hans fysiske som moralske Opdragelse, jeg giver Dig ham tilbage bedre end Du forlod ham, han er nu i den Alder, at han kan undvære mig.“ Men *Heiberg* føler vel, at hun alligevel ikke giver ham Drengen, og i sin Afmagt og Vaande skriver han fortvivlet til Kronprinsen: „Jeg besværges Dem ved Deres Faderhjærte! Nægt mig ikke den sørgelige Trøst at henleve mine øvrige Dage i et Fængsel i Kjøbenhavn, for der at leve med min Søn og undervise ham.“

Den dybe Tragik i denne Ansøgning blev uforstaaet, og den afsloges.

Da *P. A. Heibergs* Hjem blev opløst, havde hans Hustru og Søn maattet tage Ophold hos hendes Fader,

der satte megen Pris paa *Heiberg* og ogsaa understøttede ham i hans Forvisnings første Aar.

Den 72aarige gamle Dispachør *Buntzen* var endnu en rask og rørig Mand, livlig interesseret i alle Forhold. Der kom mange begavede Mennesker i hans Hus; han var en ivrig Dilettant i Astronomi, der selv sleb Glasene til sine Kikkerter, og endnu den Dag i Dag staar det Buntzenske Hus i Nyhavn, nu Nr. 67, uforandret med sin Stjernekirger-Altan paa Taget, hvor *Johan Ludvig Heiberg* vel første Gang lærte at beundre Stjernehimlens Skønhed. I hans Enkemandsstand havde Døtrene holdt Hus for ham, men *Thomasine* var jo allerede 1790 blevet gift med sin Lærer *P. A. Heiberg*, og *Lise* 1795 med *Buntzens* Fuldmægtig, Mægler *Frode Jürgensen*. *Laurenze* (Renze) holdt samme Aar som Katastrofen indtraf Bryllup med Præsten *Elers Koch* til Horbelev paa Falster. Der var nu kun to meget svagelige Døtre tilbage i Hjemmet, den højst elskværdige, men excentriske *Hanne* (1778—1804) og den aandelig og legemlig sygelige *Bolette* (1782—1809).

Buntzen var dybt nedbøjet over den Ulykke, der ramte hans Svigersøn og hans Yndlingsdatter, men han delte i lang Tid sin Datter *Lise Jürgensens* og hendes Mands Vrede mod *Thomasine* og misbilligede med dem hendes Forhold til *Heiberg* og til hendes Elsker. Mest af alt pinte den Skandale dem, som hendes Skilsmisse og hendes nye Ægteskab fremkaldte. Men *Buntzens* bløde faderlige Sind forsonedes snart, da hun tyede til sit Barndomshjem, og den prægtige, livlige Dreng var til stor Glæde og Opmuntring for den gamle Mand. Men for hende var Opholdet i Faderens Hus ret pinligt, ikke

alene paa Grund af hendes skæve Stilling til en Del af Familien; men hendes lille Dreng blev omgivet af en Mængde Slægtninge, der hver paa sin Maade vilde opdrage paa ham og tildels, ligesom hun selv, forkælede og føjede ham, ikke mindst Tante *Hanne*, der lidenskabeligt forgudede den lille *Johan Ludvig* og hans Moder, hvis bedste Støtte hun var i Forholdet til *Gyllembourg*.

Om Sommeren boede hele Familien paa Voxblegen — den nuværende Blegdamsvej — hvor gamle *Buntzen* ejede et Landsted.

I Følge *P. A. Heibergs* ubøjelige Villie maatte Moder og Søn skilles, da hun giftede sig. Efter hans Ønske kom han i Huset hos *Lise Jürgensen* („Tante Lise“ som hun kaldtes af alle) og hendes Mand, som begge havde hans Tillid, da de under hele Katastrofen havde været paa hans Parti. Men han vilde udelukkende selv betynde Udgifterne til hans Underhold og Undervisning, og han gav de strængeste Forbud imod, at han nogen- sinde betraadte Moderens Hjem eller korresponderede med hende, hvorimod det ikke skulde være hende forment af og til at besøge ham i Søsterens Hus. Det var hans Plan, at Sønnen skulde opdrages i Danmark til han blev Student, og da rejse til ham i Paris, blive der nogle Aar, og da selv afgøre om han vilde blive fransk Borger eller vende tilbage til Danmark.

Efter Giftermaalet tog *Gyllembourg* og hans Hustru Ophold paa hans Ejendom Ruhedal, i hvilken Gaard han havde anbragt sin lille Formue.

Men *Johan Ludvig* savnede i høj Grad sin Moder.

Det *Jürgensenske* Hjem var vistnok ikke hyggeligt, Manden var allerede dengang ikke ædruelig, Børnene, som Drengen senere blev kærligt knyttet til, var langt yngre end han: *Bolette* 7 Aar, *Hanne* 5 og *Heiberg Jürgensen* 2. Med hans Undervisning gik det næppe godt. Da tilbød i Slutningen af 1801 hans Faders gamle Venner, *Knud Lyne Rahbek* og hans Hustru at optage hans Søn i deres Hjem som Plejesøn, og *Heiberg* modtog med Glæde deres Forslag. *Kamma Rahbek*, som dengang var 27 Aar og havde været gift i 4 Aar, var henrykt over at faa mere Liv i sit barnetomme Hjem. Det blev bestemt, at hun skulde regne og skrive med Drengen og lære ham de levende Sprog, *Rahbek*, den rutinerede Lærer, skulde læse Latin og Historie med ham, og Resten af Undervisningen skulde besørges af en Lærer, der i det hele taget skulde holde Øje med ham. Denne Lærer blev en theologisk Kandidat, *Peter Hansen*, der i enhver Henseende var sin Post voxen, og der udviklede sig et inderligt Venskab mellem Lærer og Discipel, der varede hele Livet igennem.¹⁾ I Maj 1802 flyttede *Johan Ludvig* til Bakkehuset.

Mod al Forventning mislykkedes Forsøget ganske. *Rahbeks* havde ikke Begreb om at behandle Børn, og Drengens Længsel efter Moderen fik en næsten sygelig Karakter. Hun og *Gyllembourg* havde overvældet ham med Kærlighed, de forstod ham fuldt ud, kendte hans Tanker og Tilbøjeligheder, føjede sig efter dem, forstod at tage ham om Hjærtet og lede ham ved Haan-

¹⁾ Peter Hansen (1773—1859), Søn af Hjulmand Hans Christensen i Kjøng, blev cand. theol. 1800. Boede paa Borch Kollegium. Han blev 1806 Sognepræst til Durup i Viborg Amt og 1816 til Slangstrup, hvor han døde. Konsistorialraad 1856. — Johan Ludvig Heiberg reiste til Slangstrup 1831 med Jomfru Johanne Luise Pætges, for at hans gamle Ven kunde vie dem.

den; men hos *Rahbeks* derimod blev hans følsomme Sind ofte saaret ved ubetænksomme Udtalelser i hans Nærværelse om Forældrenes Forhold. *Rahbek* lagde ikke Skjul paa at han var lidet venlig sindet overfor *Gyllembourg*, som Drengen, paavirket af Moderen, holdt mere og mere af og havde sluttet sig til med Tillid og Venskab. *Rahbek* forstod lige saa lidt at vinde Drengen som hans lidt sygelige *Kamma* med sit ujævne, lunefulde og for ham uforstaaelige Væsen. Det var især hende, som den lidt melankolske, men lydhøre og skarpsynede Dreng ikke syntes om, og han skriver om hende ($11/4$ 1803): „Jeg kan i Sandhed have Aarsag til at forundre mig over, at Fader kalder hende la meillure mère de mon enfant“. Hun søger forgæves at vinde ham. „Det er en inderlig, elskværdig Dreng“, skriver hun til Faderen, „især for den Ømhed hvormed han ved alle Lejligheder omtaler sin Fader“; men samtidig udtaler hun sig utilfreds med hans Flid.

Under dette Ophold paa Bakkehuset føres der, trods det givne Forbud, en hemmelig Korrespondance mellem Moder og Søn, skøndt Drengen med en for hans Alder sjælden Takt synes at krympe sig ved at have Hemmeligheder for Tante *Lise*. Disse yndefulde Breve, i hvilke de skønneste moderlige og barnlige Følelser mødes, vidner om deres Længsel og smertefulde Savn.

I hened to Aar boede *Johan Ludvig* hos *Rahbeks*. Opholdet hos dem var ham mere og mere en Lidelse. En mørk Efteraarsaften i November 1804 — efter at *Rahbek* havde lovet ham Prygl for daarlige Karakterer — flygtede han den lange Vej fra Bakkehuset til Nyhavn, hjem til sin Bedstefader, *Buntzen*, hos hvem han

vidste at han kunde finde sin Moder, der var inde i Byen fra Landet. Inden hun samme Aften kørte til Ruhedal, havde hun lovet ham, at han ikke mere skulde vende tilbage til *Rahbeks*.

For disse var denne Begivenhed en stor Sorg og Skuffelse. Faderens Breve til Sønnen, Bedstefaderen og Tante Lise, der indeholdt de haardeste og uforsonligste Ord, gentog ubøjjelig de strængeste Forholdsregler mod Sønnens Ophold hos *Gyllebourgs*. Denne kom atter i Huset hos Tante *Lise*, men hans Undervisning blev fortsat under Ledelse af Kandidat *Hansen* paa Borchs Kollegium.

Da *Heiberg* i sine Breve til Tante Lise stadig udtalte sig paa den mest krænkende Maade for hans fhv. Hustru, tilskrev denne ham i November 1805 den bekendte indgaaende Redegørelse for hele deres Samliv. Af denne lange Skrivelse skal her kun meddeles Slutningen, der munder ud i varme Bønner om at faa sin Søn tilbage, da den giver et udmærket Billede og en interessant Karakteristik af den 14aarige Yngling.

Efterat have forsvaret Drengens Desertion fra *Rahbeks*, „hvori ingen kan fortænke ham,“ skriver hun om ham:

— — — „Han er af de Karakterer, som med Voldsomhed griber en Følelse eller Mening og hænger ved den. Middelvejen er noget han ikke kender. Ingen af dem, der er daglig om ham, drømmer om den alvorlige Karakter, der udvikler sig i denne tilsyneladende flygtige og ubetydelige Dreng. Den eneste, der maaske virkelig ser ham som han er, skulde være hans i enhver Henseende respektable Lærer, *Hansen*. — Jeg vilde ønske, jeg kunde beskrive Dem *Ludvig*, thi han

maa være Dem næsten ubekendt. Han har det største Hang til Sværmeri, til Alvorlighed og Flygtighed tillige, han røber allerede de hæftigste Passioner; han kan skjule sig, han kan tie. Han finder ingen stor Fornøjelse i at lege med andre Børn, han udvælger sig ingen Fortrolig mellem dem, hans Yndlings-Læsning er Tragedier, den romerske Historie og i det Hele Poesi. Han er overalt meget poetisk, bedømmer i Almindelighed alle Mennesker og Ting efter de Begreber, han af denne Læsning indsuger og efter sit naturlige Hang til alt romantisk og poetisk hænger ved. Han forener en Barnagtighed, som om han var 6 Aar, med en Tænkraft og Ideer, der er mere end 10 Aar for gamle for ham. Han er forøvrigt blød, lidt svag undertiden.

Naar nu et saadant Menneske skulde blive sat i den sørgelige Nødvendighed at vælge mellem Fader og Moder, hvad vil saa ske? Han hænger sig da ganske ved den ene og tilsidesætter da maaske endogsaa sine Pligter mod den anden. — Jeg vil være ærlig nok til at sige Dem, at i saa Fald vilde Fordelen rimeligvis hælde til min Side. Naturen selv taler en Moders Sag for det Barn, hun med Smerte og Opofrelse har født og opfostret, hendes Rettigheder er langt helligere end en Faders, ligesom en Faders Kærlighed aldrig kan lignedes ved en Moders. Desuden har Deres Søn havt det Uheld at miste Dem, da han endnu var lille, De er ham temmelig fremmed. Hans Moder derimod er hans eneste Fortrolige, hans eneste Veninde, for hvem han intet skjuler, end ikke sine smaa Daarligheder. Han elsker mig med en sværmerisk, enthusiastisk Kærlighed; han sørger over hver Dag han ikke kan faa mig at se; den mindste Uhøflighed mod mig er en Forbrydelse, han i hele Aar kan gemme i sin Erindring. Vil De selv spørge ham, om alt dette er sandt, skal De se, han fortæller Dem det. Jeg véd vist, at han paa ingen Maade vilde sige Dem den mindste Usandhed. — —

— — — Giv mig godvillig de Rettigheder over min

Søn, som Naturen og han selv giver mig, og vær forsikret, at ingen bedre skal vaage over Deres, end jeg; at aldrig jeg selv, at aldrig nogen af dem, der omgiver mig, vil nogensinde med mindste Ord eller Gerning træde disse faderlige Rettigheder for nær, som for mig selv, fra min første Barndom har været saa hellige, som, saavidt det staar til mig, altid skal blive det for min Søn. Jeg vil være fuldkommen oprigtig imod Dem. Vil De vedblive at gøre mig mine moderlige Rettigheder stridige, kan jeg ikke love Dem, at jeg altid vil føre den samme Conduite som hidindtil. De maa selv betænke, at jeg kun er et Menneske, og at det er barbarisk endogsaa at berøve et Dyr sin Unge. — —

— Naar De faar Deres *Ludvig* at se, som jeg ønsker og haaber, og De da i ham finder et sjældent ungt Menneske, en god Søn, et behageligt Selskab — det er maaske stolt sagt, men det er sandt — da vil De selv føle, at han ikke havde været alt dette, om ikke hans Moder havde været hans fortroligste Veninde. Lad os forlige os for hans Skyld, at vi ikke selv skal opvække det Onde i en Sjæl, som Naturen har givet saa meget godt. — —“

Paa dette Brev, som først blev afsendt i Marts 1806, et Fjerdingsaar efter at det blev skrevet, findes intet Svar fra *P. A. Heiberg*.

Imidlertid skete der store Ting i den Buntzenske-Gyllebourgske Kres, som fik stor Indflydelse paa den unge *Heibergs* Skæbne. I 1804 var hans Moders Søster, hans bedste Veninde, den elskelige *Hanne Buntzen* død. *Lise Jürgensen* og hendes Mand, som var gaaet i Kompagni med gamle *Buntzen*, flyttede 1806 hjem til denne i Nyhavn og overtog Huset og hele Forretningen. Men denne gik ikke godt og Hjemmet var ikke lykkeligt. Naar Fru *Gyllebourg* altid i sine Breve benævner sin

Søster „stakkels Lise“ er det vel dels, fordi hendes Kaar er ringe, dels fordi hendes Mand var forfalden. Det var ikke noget godt Hjem for *P. A. Heibergs Søn*.

Da hændte noget, som pludselig forandrede *Gyllembourgs* og hans Hustrus hele Liv og Forhold. Under et stærkt Uvejr om Natten mellem den 24. og 25. Marts 1806 nedbrændte deres Gaard Ruhedal til Grunden. Branden var intet Tab for dem, da Bygningerne var godt assurerede, og *Gyllembourgs* pekuniære Stilling synes i det Hele taget fra nu af at være kommen paa en langt bedre Fod. De flyttede strax til Kjøbenhavn, hvor de indrettede sig hyggeligt og smukt i det bekendte Sted paa Hjørnet af Amalie- og Blankogade (senere Fredericiagade Nr. 2. Nu Etatsraad Glückstadts Ejendom).¹⁾

Fra nu af saa Moder og Søn hinanden daglig, idet hun snart var nede hos ham i Nyhavn eller han løb ud til hende i Amaliegade, og tilsidst opholdt han sig lige saa meget i Moderens Hjem som i *Tante Lises* Hus. Det blev derimod en Sorg for dem, at *Hansen*, der havde en saa udmærket Indflydelse paa Drengens Udvikling, om Efteraaret s. A. blev Præst i Jylland og den 4. December blev afløst af den brave theologiske Kandidat *Basse*, der nu overtog Undervisningen og senere dimitterede *Johan Ludvig* til Artium.

Disse Aar, der nu kom, var meget lykkelige for ham, vistnok de lykkeligste han har kendt. I Begyndelsen af næste Aar døde hans Bedstefader, og hermed var det Buntzenske Hus opløst. Det synes som om *Tante Lise* nu har indset, at det var umuligt at gennemføre den

¹⁾ Se om dette Steds tidligere Beboelse. Mem. og Breve X, Side 10 ff.

delvise Adskillelse mellem Moder og Søn, som Faderen fordrede, og at det var nødvendigt at opnaa dennes Samtykke til Sønnens Optagelse i sin Moders Hus. I et Brev, som hun skrev til ham 1807, søgte hun derfor at bevæge ham til Eftergivenhed „da hun følte sig overbevist om, at *Johan Ludvig* i Moderens Hus og i den hele dannede Kres, som færdedes dér, langt hurtigere og sikrere vilde uddannes end i hendes tarvelige Hjem.“ Som det lader til, har han selv samtidig tilskrevet Faderen en indtrængende Anmodning i samme Retning.

Disse Breve, som *P. A. Heiberg* besvarer fra Warschau i April 1807, har i høj Grad irriteret ham og synes at have gjort ham endnu mere uforsonlig og urokkelig. Han vil føje sig i alt, men at unde den Mand, som havde ødelagt hans Liv og berøvet ham hans Hustru, den Lykke, som han ansaa for den højeste i Verden: at have hans Søn hos sig og leve sammen med ham — aldrig! Sønnens Brev, der krænker ham ved dets Tone, vil han absolut tro er ham dikteret. Han gør vedblivende Fordring paa at han, og ingen anden end han, sørger økonomisk for Sønnen, og at denne ikke modtager noget uden fra hans Haand.¹⁾

Men hvilke Forholdsregler den ulykkelige Mand end tog, strandede de dog alle paa Kærligheden mellem Moder og Søn. Lidt efter lidt, alt som denne nærmede sig Ynglingealderen, tabte Faderens Forbud sin Kraft. Rimeligvis har han i Moderens Hjem fundet et Værelse indrettet til sig, og efterhaanden — vel især efterat

---

¹⁾ Hvorledes *P. A. Heiberg* søgte at sætte sin Villie igennem skal ikke her omtales. Se Prof. *J. L. Heibergs* Afhandling i „Nordisk Tidsskrift“ 1883.

C. F. GYLLEMBOURG
Efter et Miniaturmaleri.

Lise Jürgensen havde mistet sin Mand 1810, og hun fik det knapt og paa mange Maader vanskeligt — blev det *Gyllembourgske* Hus ogsaa *Johan Ludvig Heibergs* rigtige og faste Hjem.

Der kan ikke være Tvivl om, at den Omgang *Johan Ludvig* havde fra Barnsben, har haft stor Indflydelse paa hans Udvikling. Hans Faders Hus havde været et Samlingssted for mange af Tidens mest fremragende Mænd saa vel som for de herværende franske republikanske Diplomater. Lignende dannede og aandfulde Omgivelser mødte ham saavel i det Buntzenske Hus som ogsaa senere under det mislykkede Ophold paa Bakkehuset hos *Rahbeks*.

Nu da det nye *Gyllembourgske* Hus blev et Samlingssted for en stor Del af Datidens mest begavede, lærde, geniale og aandrige Mennesker, kom han atter under Paavirkning af disse. Blandt Hjemmets bedste Venner fandt han — og flere af dem næsten daglig — Mænd som *Oehlenschläger*, *H. C. Ørsted*, *Weyse* og *Laurids Kruse*, og blandt de yngre Lægerne *H. G. Howitz* og *R. E. Bruun*, Zoologen *Reinhardt*, og senere ogsaa *Baggesen*. Desuden søgte mange af *Gyllembourgs* fornemme adelige Slægt og gamle Kammerater, naar de kom til Kjøbenhavn, at gøre Bekendtskab med hans aandrige og elskværdige Hustru og var hyppige Gæster i det smukke Hjem.

Johan Ludvig var en stærkt aandelig udviklet Yngling, modtagelig for alle Indtryk, begærlig efter at se og høre og lære. Dette, i Forbindelse med en vis Barnlighed og Naivitet, der vel stammede fra Samlivet med

Moderen, og som nogle Aar efter i den *Frederike Brun-*ske Kres skaffede ham Tilnavnet *l'enfant*, omgav hans Personlighed med en egen Charme og Tiltrækning, bag hvilken der dog maaske ikke bankede noget særlig varmt Hjærte. Han siger om sig selv: „Hvad der upaatvivlelig har havt en afgørende Indflydelse paa min hele Retning, er den for unge Mennesker usædvanlige Lejlighed jeg fra min tidligste Barndom har havt til næsten udelukkende at bevæge mig i det mest dannede og ikke mindre i det fornemste Selskab og mellem Ud-lændinge“.

Da *Oehlenschlæger* i Sommeren 1805 udgav „Poetiske Skrifter“ med „Aladdin“ osv., var *Johan Ludvig* mellem 13 og 14 Aar, og om det Indtryk disse Digterværker gjorde paa den begavede Dreng, siger han senere: „Hine Værker betog mig saaledes, at min poetiske Bevidsthed saa at sige først vakttes fra det Øjeblik af, da jeg lærte dem at kende. I hvor kær jeg end fik mangan anden Digter, f. Ex. *Baggesen*, var det dog først ved det Lys, som *Oehlenschlægers* Værker havde tændt, at jeg lærte at se og forstaa.“ Det var samme Aar 1805, at hans Moder skriver det ovenfor citerede Brev til hans Fader, der giver et saa udmærket Billede af Digterdrengen.

Nu stod Studentereksamen for Døren, og han kastede sig med Iver over Studierne. Om Sommeren læste han Fransk med Theateroversætteren, Professor *N. T. Bruun*, og selve *H. C. Ørsted* havde lært ham „de første Principer af Mathematiken“. 1809 blev han da af Kandidat *Basse* dimitteret til Universitetet, hvor han tog Artium og Aaret efter filosofisk Examen.

I Breve til sin gamle Lærer Pastor *Hansen* fortæller han om sig selv.

Han skriver, at af de mange Ulykker som skete under Bombardementet gjorde intet ham saa ondt som at se Ruinerne af Borchs Kollegium, det han havde anset for sit rette Hjem, hvor han i sin Tid havde tilbragt de lykkeligste Timer i sit Liv, saa at han, hvor han ellers var, syntes at være paa et fremmed Sted. Han fortæller vidtløftigt om sin Examen og hvorledes baade han selv og endog Professorerne troede, at han havde faaet Udmærkelse, men at de urimelige og indviklede Bestemmelser og smaalige Fejltagelser forhindrede ham i at komme med paa Listen. „Det ærgrede mig nok i Begyndelsen, men

quicquid mutare nefas,
levius fit patientia — “¹⁾

I et andet Brev minder han *Hansen* om hvorledes denne har lært ham at færdes i Naturen og at elske den: — „Jeg glemmer aldrig den første Gang, da vi vare i Dyrehaven sammen, — jeg sov ikke den hele Nat i Forvejen af Glæde over det jordiske Paradis, som skulde aabne sig for mig. — — Jeg gaar vel endnu ofte i Skoven, naar Vejret er godt, men som oftest alene. — Endnu render jeg som en Nar efter ethvert Insekt, som jeg ser, efter enhver Fuglestemme, som jeg hører — og for nærværende Tid, paa denne dejlige Aarstid, da den hele Natur er gjenfødt, da alle Fugle, Insekter og Planter ligesom paatrænger sig os, kan Du nok tænke Dig, at Naturhistorien er det, som især beskæftiger mig.“

Han studerer da nu baade Zoologi, Botanik og især

¹⁾ „Hvad ej lader sig ændre, bliver lettere, naar det bæres med Taalmod.“

Entomologi, og han har anlagt en Insektsamling. Hans Betragtninger over disse Videnskaber og hvilke Fortrin Studiet af den ene har fremfor den anden, er ligesaa interessante, som de i Modenhed og Værdi er langt ud over hans Alder. Han fortæller, at han ikke „reent begraver sig i Skarnbasser og Kaalorme,“ men ogsaa studerer den højere Matematik og Astronomi, at han heri har 4 Elever at læse med til Examen artium og faar 4 Mk. hos nogle og 3 hos andre for Timen og „har saaledes den Fornøjelse selv at fortjene mig nogle Penge.“ Hans Fader har foræret ham Lacroix' fortræffelige Værk over den rene Matematik i 7 Bind. Sidste Vinter er han begyndt at lægge sig efter Astronomi: „Jeg har anskaffet mig Kikkerter til Laans, med hvilke jeg betragter Himmellegerne, og hvor mange Forkølelser mener Du ikke, at jeg har paadraget mig, naar jeg i strænge Vinternætter har siddet hele Natten i Gaarden under aaben Himmel med mine Kikkerter foran mig paa et stort Bord og gennemmønstret hele den stjerneklare Himmel.“

Han har desuden stor Lyst til endnu en Videnskab, „og det er den, som Du har givet mig den første Smag for: Philologien,“ og gennem sin Fader har han anskaffet sig en Mængde Bøger saa vel af klassiske Forfattere som af berømte Franskmands Skrifter.

Han drøfter endelig med sin gamle Ven det vigtige Valg af et Brødstudium og taler indgaaende om Udsigterne til at blive Universitetsprofessor i Naturvidenskaberne i Kjøbenhavn eller ved det nye Universitet i Christiania. Han mener om et Par Aar at kunne tage Doktorgraden. „For imidlertid ikke at sulte ihjel under

alle disse Forberedelser,“ raader *Gyllembourg* ham til at tage Landmaaler-Examen til Efteraaret, men det har han ingen Lyst til, da „de fleste Landmaalere ere nogle uhyre Klodse, saa at jeg egentlig synes, at jeg begiver mig i altfor slet Selskab derved. Thi en Landmaaler og et umælende Bæst ere næsten Synonymer.“

Til sidst tilstaar han sin gode Ven, at hans „gamle Lyst til Poesien er saa langt fra at være forsvunden, at den er langt stærkere end før.“ — „Dog skeer det ganske i Stilhed som en Fornøjelse for mig selv alene, og der er neppe to Mennesker, som jeg lader see dette.“ Og han sender sin fortrolige Ven de to smaa naturbeskrivende Digte „Foraar om Vinteren“ og „Lærken“, som hører til de største Skønheder i dansk Lyrik.

Kort efter afgør han Spørgsmaalet om sit Brødstudium, han opgiver Projektet om Landmaaler-Examen og begynder at studere Medicin, muligvis paavirket af sin bedste Ven, den højtbegavede Mediciner, *Rasmus Emil Bruun*. „Alle mine Venner,“ skrev han til *Hansen*, „ønskede at jeg skulde bestemme mig til et vist Fag, der tillige kunde skaffe mig Levebrød. Jeg valgte da Medicinen, ikke som det Fag, jeg havde størst Tilbøjelighed for, men som det Brødstudium, jeg mindst afskyede.“ — Man kan uvilkaarlig ikke værge sig for den Tanke, at Valget af dette Studium maaske ogsaa havde sin Grund i, at det ikke godt kunde afbrydes og han derfor maatte udsætte den Rejse til Faderen i Paris, som jo stadig havde været forudsat, naar han blev Student.

Han havde da nu sin daglige Gang paa „Almindelig Hospital“, skøndt han, som han selv siger, „ikke an-

vender nogen ret vedholdende Flid paa det medicinske Studium, men ofte lader Poesien distrahere mig.“ Og det som „distraherer“ ham, er intet mindre end hans hemmelige Arbejde paa det senere saa bekendte Skuespil: „Tycho Brahes Spaadom“. Astronomien havde fra hans tidligste Drengenaar, sikkert nok under Paavirkning af hans Bedstefader, *Buntzen*, havt en stor Tiltrækning for ham, Tycho Brahe var hans udvalgte Helt, og han levede og sværmede for hans Personlighed og hans Videnskab. Dette Sværmeri fulgte *Johan Ludvig Heiberg* hele Livet. Hans Skuespil udkom 1814, og hans astronomiske Studier blev hans Trøst i Livets Hverdagsbetyrninger og spillede en Rolle for ham i hans barnløse Hjems Ensformighed. Men allerede 1811 laa hans første Skuespil gemt i hans Skuffe, og saa skrev han Aaret efter sin Dukkekomedie „Don Juan“.

Medens den unge Heiberg sværmede lykkeligt i Poesiens gyldne Lande, havde hans Stiffader set sit Livs mere reelle Forhaabninger skuffede, og forsvinde. Han havde efter den svenske Tronfølgers Død, 1810, med Lidenskab og med de øverste Myndigheders faste Tillid til sig arbejdet med paa den store Plan, at forene de tre nordiske Riger under Kong Frederik den Sjette. Det var hans Haab, at Fuldbyrdelsen af disse Planer ogsaa vilde bringe ham selv personlig Oprejsning for et spildt Liv og en sørgelig Skæbne. Som bekendt blev alle hans Ideer kuldkastede ved Bernadottes Valg. Det var et dræbende Slag for den prøvede Mand, som han aldrig forvandt. „Med Sorg,“ skriver *Johanne Luise Heiberg*, „saa hans Hustru ham ofte, efter dette

Slag, at sidde hele Timer ubevægelig og se tungsindig hen for sig.“ Nu var hans smukke og livlige Hjem hans eneste Trøst, og særlig forstod den unge *Heiberg* med sit ungdomsfriske Sind at sprede hans Mismod. De var fortrolige Venner. Med Stolthed beundrede *Gyllembourg* den unge Mands rige Evner og elegante Optræden, paa hvilken hans egen harmoniske og fornemme Væsen og Tone havde haft saa stor Indflydelse. Men ogsaa de mange Besøg af hans Landsmænd var ham til stor Opmuntring.

I de senere Aar havde nogle af hans Slægtninge opholdt sig i Kjøbenhavn nogle Maaneder hvert Aar i Anledning af en Arvesag.

Ritmester Grev *Gustaf Diedrich Taube* (1761—1822) var en Søn af *Gyllembourgs* Moster og henved en halv Snes Aar ældre end denne sin Fætter.¹⁾ Han havde som Enkemand giftet sig igen 1810 med den meget smukke Stiftsfrøken, *Anna Margreta Fredrika v. Strokirch* (1786—1864), der var 25 Aar yngre end han. Hun var Datter af Præsidenten ved Svea Hofret, Justitsraad, senere Friherre *Henning Adolph Strokirch*. De opholdt sig i 1812 næsten hele Aaret i Kjøbenhavn med deres to smaa Børn, *Henning Edvard*, der var født 1810, og *Sofia Eleonora*, der var født 1811 i Kjøbenhavn. *Taubes* Søn, af hans første Ægteskab, Grev *Gu-*

¹⁾ Grev *Gustaf Diedrich Taubes* Fæster var den bekendte Grevinde, *Hedevig Ulrika Taube*, der c. 1730 blev den svenske Kong Frederik I.s Maitresse. Hun kom til at spille en politisk Rolle, og blev 1743 ophøjet til *Rigsgrevinde af Hessenstein* til Panker, Schmol, Hohenfeld o. a. holstenske Godser. Da hendes Søn, Rigsfyrste, Generalguvernør Frederik Vilhelm v. Hessenstein døde ugift, 73 Aar gammel, 1808, efterlod han alle disse Godser til Landgreve Carl af Hessen, der var hans Fader, Kongens, Broders Sønnensøn. Det var i Anledning af denne Hessensteinske Arv, at der opstod en Rettergang mellem Carl af Hessen og Familien Taube. Dette var Grunden til Grev *Taubes* og hans Families Ophold i Kbhvn, Greven var jo Fyrst Hessensteins kødelige Fætter.

staf Johan Taube, der paa den Tid var 16 Aar gammel, var ligeledes i Kjøbenhavn tilligemed sin Huslærer, Magister *Myreen*. Familien boede paa Mariendal, den bekendte Lystgaard ved Falkoneralleen, og var meget hyppige Gæster hos *Gyllembourgs*.

Men disses bedste Ven, fremfor alle andre, var dog Komponisten *Christoph Ernst Friederich Weyse*. Han var paa den Tid 38 Aar og stod altsaa i Alder midt imellem *Gyllembourg* og *Johan Ludvig*. Han var fra 1803 Organist ved Frue Kirke, hans Kompositioner havde tidligt vakt megen Opmærksomhed, og han var Musiklærer i de rigeste, fornemste og mest musikalske Familier. Alt tilsmilede ham, da hans ulykkelige Kærlighedshistorie 1801 med sin Elev, Grosserer *Peter Tuteins* dejlige Datter, *Julie Tutein*, slog ham ned og for mange Aar nedsænkede ham i den dybeste Melankoli og i næsten fuldstændig Uvirksomhed. Men i 1809 kom hans Navn paa alles Munde efter Opførelsen af hans Opera „Sovedrikken“, og han stod nu paa Højden af sit Ry. I Januar 1812 var hans „Faruk“ blevet opført, og han var nu ved sit store Talent, sit fænomenale Improvisations-Klaverspil, sin mærkelige og sære Personlighed, sit barokke og ironiske Lune og sin store, men spredte Lærdom, en af de originaleste og mest søgte Mænd i det kjøbenhavnske Selskabsliv. Han var en feteret Gæst i de Schimmelmannske, Constantin Brunske, Waage-Petersenske Huse, hos Stampes paa Nysø, hos Domprovsten i Roskilde. Som bekendt elskede *Weyse* unge begavede Mennesker, og som saadan stod *Johan Ludvig* i første Række for ham. Hans Forhold til ham og hans Hjem vil fremgaa af de

her meddelte Breve. Hans ægte danske Sind og hans varme Hjærte skjultes tidt under Satire og ironisk Spøg, der faar sit Udtryk i hans vittige og bizarre Breve, der trods hans Danskhed altid er skrevne paa Tysk og ikke lader sig oversætte.

I dejlige Digte, og især i Prologen ved Sørgefesten paa det kongelige Theater efter hans Død 1842, hædrede *Johan Ludvig Heiberg* sin Ungdoms trofaste og fortrolige Raadgiver og Ven.

Da *Johan Ludvig Heiberg* var 14 eller 15 Aar gammel, gennemgik han en ret alvorlig Sygdom, og under hans Rekonvalescens havde *Weyse* og den bekendte Forfatter, *Laurids Kruse*, for at opmuntre ham lavet ham et Dukketheater. De malede Dekorationerne, og hans Moder pyntede Dukkerne, *Weyse* komponerede smaa Sange, som f. Ex. den lille Vise: Hellig tre Konger. Stemmerne, der talte, var mest hans egen, men ogsaa hans Moders eller hans smaa Kusiners, Tante *Lises* Døtre, *Hannes* og *Bolettes*; men Stykkerne digtede han selv, snart i rimet Dialog, snart i den Holbergske Komadies Smag. Det var især i Julen, at dette Marionettheater havde moret den lille Kres; men nu, da han var voxen og Student, havde det naturligvis i flere Aar staaet upaaagtet hen som et Legetøj fra den svundne Barndomstid.

Da tog pludselig den unge Student en skønne Dag i Marts 1812 sit Dukketheater frem ved en lille Fest i hans Moders Hus, for at fejre den skønne *Margreta Taubes* 26aarige Fødselsdag. Der havde udviklet sig et meget intimt Forhold mellem ham og den *Taubeske* Fa-

milie. Han var ikke alene gode Venner med den c. 4 Aar yngre *Gustaf Taube*, der under sin Hovmesters Vejledning studerede i Kjøbenhavn, ja læste Naturvidenskaberne med selve *H. C. Ørsted*; men *Johan Ludvigs* Følelser for sin svenske Vens unge og skønne Stifmoder havde, som det synes, antaget Former af et hemmeligt Sværmeri. Den Fortryllelse, som det synes hun øvede over ham, er da Forklaringen over hans senere saa gaadefulde Optræden overfor sin Moder i den Tid han opholder sig i Stockholm.

A. D. Jørgensen har i sin Udgave af Brevene i „Museum“ omhyggelig udeladt hele den Del af Korrespondancen, som omhandler *Johan Ludvigs Forelskelse*, og som vel nok er dens interessanteste Del. Dette forkludrer ganske Brevenes Sammenhæng og ødelægger deres psykologiske Værdi. De udeladte Breve er nu her for første Gang meddelte. Men det Slør, som indhyller dem, forhindrer os dog i fuldstændigt klart at faa alt at vide, skøndt Sløret af og til ubarmhjærtigt drages tilside i *Weyses* og *Gyllembourgs* udmærkede Breve, — det er som man lytter til en fjern Musik, men kun vanskeligt kan opfatte de enkelte Toner.

I *Johan Ludvigs Almanak* fra 1812 findes følgende Notits:

Den 29. Marts spillede Marionetcomedien „*Don Juan*“ med foregaaende Prolog, for et talrigt og cultiveret Publicum: *Taubes*, *Oehlenschläger*, *Mantheys*,¹⁾ *Reinhard*, *Weyse*, *Kruse*, *Ørsted* og hans

---

¹⁾ Det kan vanskelig afgøres, hvilken af de to Brødre Manthey det er, som har været tilstede: Geheimelegationsraaden J. D. Th. Manthey eller Professoren

Fader,¹⁾ med flere. Denne Dag gjorde Epoke i mit Liv; den følgende Dag sendte *Oehlenschläger* allerede om Morgenen Bud efter mit Manuscript af Comedien, hvilket jeg siden sendte ham.

Stykket gjorde umaadelig Lykke mellem Tilskuerne. Det var støbt over Molières berømte Komædie „Festin de Pierre“ eller „Stengæsten“. Hele Originalen passede udmærket til Behandling for Marionetteatret, og Forf. havde næsten ganske fulgt Stykkets Gang, snart i rimede Jamber eller Alexandriner, snart i Prosa-Dialog. Da Forestillingen var endt, gik *Oehlenschläger* hen til den unge Forfatter, omfavnede og kyssede ham, idet han varmt roste hans Arbejde.

„Jeg følte mig som henrykket i Himlen,“ siger *Heiberg* senere, „og dette Kys forblev ikke uden Indflydelse paa min tilkommende Skæbne.“ Man kommer uvilkaarligt til at tænke paa hint Broderkys, hvormed *Baggesen* i sin Tid havde indviet den unge *Oehlenschläger* til sin Digterbroder. — Den 10. April sendte denne *Johan Ludvig* et i høj Grad anerkendende Brev, efter at han havde læst „Don Juan“. ²⁾

---

i Kemi J. G. L. Manthey. Det var til dennes Bryllup, at Weyse 1833 komponerede Melodien til „Det er saa yndigt at følges ad“, men til en anden Text.

¹⁾ H. C. Ørsted (1777—1851) var dengang 35 Aar gammel og endnu ikke Professor ordinarius. Han var en trofast Ven af Fru Gyllembourg og hendes Søn. Hans Fader den 62aarige Assessor pharmaciæ Søren Christian Ørsted (1750—1822) var Forstander for Kbhvns Fattigvæsens Medicinaldispensationsanstalt.

²⁾ Se Breve til og fra J. L. Heiberg. Kbh. 1862. S. 35. Heibergs senere Optræden som Digter og Forfatter ligger ganske udenfor Omtalen af denne Periode af hans Liv. Det skal kun bemærkes, at „Don Juan“ udkom i Trykken sammen med „Pottemager Walter“ under Titel „Marionetteater“ ved Juletid 1813. *Oehlenschläger* sendte ham 1. Juledag et smukt Digt, der dog siges ikke at have tilfredsstillet den feterede unge Digter, der i sin store Selvfølelse følte sig krænket over, at hans Digt blev betragtet som „et broget Børneværk“. Forfatterinden Louise Hegermann-Lindenchrone siger, at dette skal have været den første Spire til Heibergs Opposition mod *Oehlenschläger*, og hertil kom, at

Der har rimeligvis længe været Tale om, at den unge *Heiberg* engang skulde besøge *Gyllebourgs* Slægtninge i Sverige. Da Efteraaret kom og Familien *Taube* maatte rejse hjem, indbød den ham til at følge med, og de bestormede hans Moder og *Gyllebourg* med Bønner om at give deres Samtykke til at han for nogle Maaneder opholdt sig hos dem i Stockholm og hos andre af Familien i Sverige. Selv brændte han af Begærlighed efter at komme ud i Verden — vel ikke mindst i den fornemme Verden —, og hans Moder, der kun havde Øje for at glæde ham, gav tilsidst modstræbende efter.

Det er helt forstaaeligt, at hun havde sine Betæneligheder, og vel egentlig mærkeligt, at hun og hendes Mand lod ham rejse. Thi foruden de almindelige Farer og Besværligheder, der var forbundet med at rejse i hine Tider, ikke mindst paa den Aarstid ad de tidt næsten ufremkommelige Veje i Sverige, saa var Forholdene der i Landet dengang i høj Grad urolige og krigeriske. Det var jo i det hele taget ret voveligt at sende en saa uerfaren og vel ogsaa ret forkælet ung Mand afsted til dette Land, men man maa antage, at den *Taubeske* Protektion og Ægide har været dem tilstrækkelig Garanti.

Der var vel nok for Tiden Fred i de skandinaviske Lande, medens Napoleons mægtige Hære gik sejrende

---

denne fornærmede ham endnu mere, da han nogle Aar efter (1815) ved *Gyllebourgs* Begravelse, paa en taktløs, formanende Maade sagde til den grædende unge Mand, der jo endnu ikke havde fundet sin Levevej: „Ja, min kære Ludvig, nu gælder det om at spytte i Næverne og erhverve, hvad Din Moder og Du behøver til Livets Ophold.“ Man maa herved erindre, at Johan Ludvig, takket være sin Fader, aldrig havde ligget *Gyllebourg* til Byrde. Disse Ungdoms-Indtryk skal endnu have paavirket ham, da han en halv Snes Aar efter blev *Oehlenschlägts* store Kritiker. (Se P. Hjort. Udvalg af Breve. Kbh. 1867. I. S. 369 f.)

frem i Rusland mod deres Nederlag. Men den nye Thronfølgers Planer om at bemægtige sig Norge, traadte mere og mere tydeligt frem. Den danske Gesandt i Stockholm var allerede i April tilbagekaldt, og hele Aaret igennem blev Posten styret af den ganske unge, udmærket dygtige Legationssekretær *Baudissin*, der blev *Heibergs* gode Ven. I Danmark ventede man et Angreb paa Sjælland, og man søgte gennem et stærkt Efterretningsvæsen at forhindre et overraskende Foretagende. Et helt System af Speidere af alle Samfundsklasser oversvømmede de skandinaviske Lande, som under Varetagelsen af deres private Interesser samtidig skulde søge hemmelige Oplysninger om alle Forhold. Mellem disse Spejdere findes Navne som *Christian Molbech*, *Rasmus Rask*, *Rasmus Nyerup*, *Hans Puggaard* o. m. fl. *Molbech* skriver i September fra Stockholm: „Her er alt krigerisk. Hele Armeen marcherer til de sydlige Havne. Paa hele Vejen i Södermanland mødte jeg marcherende Tropper.“ Den svenske Justitsminister, *Gyllembourgs* Fætter, Grev *Frederik Gyllenborg*, havde i samme Maaned skrevet til Grev *Taube* om at lade sin Proces hvile og rejse hjem. Ja, i Begyndelsen af Oktober udkom i Stockholm en Proklamation om, at alle Fremmede inden 14 Dage skulde forlade Hovedstaden og skyndsomst rejse ud af Riget. Trods alt dette faar *Heiberg* dog Lov til at rejse. Men han rejser som Medlem af den *Taubeske* Familie og bliver af *Gyllembourgs* formaaende Slægt favoriseret i Stockholm, hvorfra f. Ex. *Molbech* bliver udvist.

Johanne Luise Heibergs Fortælling om Rejsen begynder saaledes:

„Den 2. Oktober 1812 rejste altsaa den unge lykkelige Cherubino d'amore, med Hjærtet varmt, snart for den smukke Grevinde, snart for hendes skønne Søstre, der, begge kokette, morede sig med at se den unge Digter flagre om deres Skønhed og Elskværdighed som en Myg om Lyset, salig ved at brændes uden at dø af Flammerne; tvertimod vakte disse Flammer en Livsfylde i Sjælen, der gjorde ham til det lykkeligste Menneske under Solen — —“

Til dette lyriske Udbrud maa dog bemærkes, at Grevinde *Taubes* unge Søstre, de to Frøkner *Strokirch*, slet ikke var med i Kjøbenhavn og altsaa heller ikke med paa Rejsen hjem, saa at det altsaa foreløbig kun var den smukke Grevinde, der er Flammen, i hvilken han „er salig ved brændes — — uden at dø.“

„Den unge Heiberg,“ fortsætter Fru *Heiberg*, „fløj altsaa med udspilede Vinger over Havet til det fremmede Land, medens hans stakkels Moder stod paa Strandbredden som en lille frygtsom Høne, der havde udruget et Andeæg og med Angst saa til, at den unge *Ælling* svømmede over Vandet langt bort fra hende.“

Dette betyder, at *Heiberg* og Familien *Taube* dels i egen Ekvipage og vistnok dels i Dagvogn den 2. Oktober kørte over Hørsholm til Helsingør og derfra med Færgebaad blev befordret over Sundet til Helsingborg.

Naar man nu læser hans Moders, *Gyllembourgs* og *Weyses* Breve til deres Yndling, som har forladt dem,

maa man stadig undres over, at de har ladet ham rejse, selv om det kun er for et Par Maaneders Tid.

For hans Moder blev hans Fraværelse en Lidelse. Hun er ikke alene bange for at miste ham ved Sygdom og Død, men hans Sjæl, hans Hjærte, hans Interesse. Allerede i det første Brev udtaler hun sin Frygt for, at han skal tabe Smagen for deres lille, huslige Liv. Hun kan ikke taale Tanken om, at andre skal faa hendes Breve at læse; hun vil jo nok have, at han morer sig, men hun vil høre derom og være med. Hun slipper ham ikke; hun vil ligesom holde ham i Haanden under hele hans Fraværelse. Hendes Breve røber de dybeste og inderligste Følelser, de vexler med Beretninger om det daglige Livs ubetydeligste Begivenheder, med hendes Sinds mest ophøjede Betragtninger, og saa atter med hendes Tankers legende og nynnende Snakken og Passiaren, der opløser sig i Nuets Pust. Hun kan ligesom ikke løsrive sig fra ham — derfor bliver hendes Breve ogsaa saa lange.

Da saa Øjeblikket kommer, at han truer med at handle mod hendes Ønsker, da hun skuffes og frygter for at miste hans Kærlighed, fordi han — forelsket som han er — vil udsætte sin Hjemrejse: da bryder hun ud i de voldsomste Klager og røber den mest fortvivlede Sorg. Hun driver sine Ord ud i en ligefrem Extase, det er for hende som om Verden skal forgaa. Hun paakalder „det Højeste og det Helligste“ for at redde sit Livs Fred og Ro, sit Hjems Lykke, som hun synes truet for altid. Hendes oprevne og ubeherskede Sindsbevægelse nærmer sig Hysteri. En Elskerindes lidenskabeligste Kvaler kan ikke give sig stærkere og mere fortvivlede

Udtryk end denne Moder finder i sin pinefulde Angst for sin Søn.

Men man maa da ogsaa stadig huske, at der er et ganske særligt Forhold mellem disse to Mennesker; man maa betænke hendes omtalte, saa let bevægelige, nervøse og ængstelige Natur, hendes dybe Trang til at elske og elskes, hendes lette Sind og dog saa dybe Gemyt; men først og fremmest maa man ikke glemme alle de Lidelser, hun i Aarenes Løb har udstaaet for denne sin Dreng, ham som hun i lange Tider — ganske vist ved egen Skyld — har set sig helt eller halvt berøvet, som hun i de tyve Aar ved alle Midler har kæmpet for at bevare for sig og hvis udmærkede Evner hun paa alle Maader har søgt at opdrage og udvikle.

Naar nu hendes Søns Hustru, *Johanne Luise Heiberg*, mange Aar efter ¹⁾ siger, at disse hendes Breve har „Præget af Hævlerei“, har hun næppe betænkt alt dette. Hun kendte jo heller ikke selv en Moders Følelser, og hun har maaske næppe forstaaet de Breve, i hvilke man skimter *Johan Ludvigs* Kærlighedshistorie, — men det har sikkert nok hans Moder, og det har vel i saa Fald forøget hendes Angst for Sønnen; thi af egen Erfaring vidste hun jo hvilken Magt Kærligheden har.

Det smukkeste Billede af hende faar man, naar man i hendes Breve ser hende spadsere ud gennem Kastellet langs Stranden, som jo dengang gik helt op, hvor nu Strandboulevarden ligger, den Vej, som hun og Sønnen saa ofte havde gaaet, hvorfra man kunde se over til Sverige, og hvor hun nu gaar alene, og staar stille og

¹⁾ I et Brev til Krieger af 1880.

THOMASINE GYLLEMBOURG

Efter Juels Maleri.

kysser paa Fingeren til det fremmede Land, hvor han nu er.

I det smukke Digt til Moderen: „Hjemkomst“ hen-
tyder *Johan Ludvig Heiberg* til Kærlighedskatastrofen.
Han synger om, hvorledes han søger „Kærlighedens
Træ i det fremmede Land“,

Og troede snart at have Træet fundet,
Og var lyksalig for et Øjeblik;
Og drømte snart at have Frugten vundet,
Men ak! den gav mig ingen Lædskedrik.

I sin Skuffelse bebrejder han sig da, at han kunde
glemme: „at Træet voxer allerfrodigst hjemme“, og i
fuldtonende Strofer lovsynger han sin Moder i følgende
Ord:

O Du, som med en evig Ungdoms Varme
Før mig en trofast Elskerinde var!
Modtag Din Søn, og tilgiv huldt den Arme,
Som søgte fjernt hvad alt i Dig jeg har.
Du aabner atter Dine milde Arme,
Paa hvilke Du saa tidt den Spæde bar.
Modtog mig da! Lig Cirkelen jeg vender
Til Punktet om, hvor jeg mit Udspring kjender.

Udg.

Fru Gyllembourg til Heiberg

Kjøbenhavn, Fredag Formiddag den 2. Oktober 1812.

Min egen Ludvig; Det første jeg gjør efter min Hjemkomst i vort Huus, der allerede synes mig tomt, er at skrive til Dig. *Gyllembourg* sagde mig i Vognen at vi kunde skrive til Dig i Dag, saa fik Du Brevet i Morgen i Helsingborg, og vi fandt begge en Trøst i at tænke, at det første, der møder Dig paa fremmed Grund, som Du første Gang i Dit Liv betræder, skal være en Hilsen fra Dit Hjem, en saa kjerlig Hilsen som vores. — Ak, min gode Dreng! hvor har jeg dog været i ondt Humeur i Dag, og hvor har jeg Møje for at lade være at græde, ved dette første Brev jeg skriver Dig til, efter saa mange Aar vi har været sammen i. Dog trøster jeg mig ved at tænke paa de Fornøjelser, jeg haaber Du skal nyde til vi sees igen, ved det gode Vejr det er i Dag og som jeg tænker skal vedblive, og endelig ved at tænke paa den glade Dag, da Du kommer tilbage til os. Da vil denne Fraværelse endnu forhøje vor indbyrdes Kjerlighed og Lykke i at være sammen.

Her hjemme er slet ikke behageligt i Dag. Muursvenden staaer og maler Væggen, der hidentil er grumme styg, saa man kan sige som gamle *Galeotti*: si cela ne va pas anderledes etc. Hele Gulvet er oversølet med Farve og Kalk. Vore Piger spurgde tusinde Spørgsmaal om Din Reise. Jeg hilste dem, *Hertz*¹⁾ og Fuglene fra Dig. Det var en fæl Karl, Du fik at sidde hos. Jeg æng-

---

¹⁾ Hans Peter Boye Hertz (1793—1868) var Søn af Domprovsten i Roskilde, Jens Michael Hertz og Christiane Sophie Koch, Søster til Laurence Buntzens Mand, Præsten i Horbeløv, Elers Koch. Hans Hertz blev Student 1811, og 1829 Sognepræst til Frue Kirke i Roskilde. Det var gennem denne meget livlige,

stede mig over ham. — Skriv os nu til fra Helsingborg, og saa tidt Du kan. *Gyllembourg* skriver ogsaa herpaa. Lev nu vel, min bedste *Ludvig*: tag Dig i Agt! vær ikke for tyndt klædt. Jeg omfavner Dig i Tankerne.

Th.

Du har ikke *Gyllembourgs* Lommetørklæde med. Jeg fandt det nu i dette Øjeblik. Der hænger ogsaa et Net-teldugs Tørklæde paa Kakkellovnsskjærmen, er det talt med i Din Opskrift? Jeg veed det ikke.

Gyllembourg til Heiberg.

Min Kjere *Ludvig*! Det er ikke mange Gange i mit Liv jeg meere har længes, end jeg nu længes at høre det Din Rejse gaaer vel. Skrif os til fra alle de Postcontoir, som findes paa Din Rejse. Du gjør bedst at i Helsingborg købe et par Ark papper og en Penne, om de end blive lidet Krullede i Din Brevtaske, saa gjør saadant ikke noget til Sagen, thi det kunde i andet fald møde Dig vanskeligheder og Vrævlerier at faa Pappiir paa Vejen, især om Ni ikke altid passera længre Tid der hvor Postcontoir er. (Postcontoir fintes kun i Kjøbstæderne.) Du sitter ilde paa Vognen, frugtar jeg. Søg at gjøre Dig det saa beqvemt som Du kan. — Försumme intet som kan conservere Din Sundhed. Bliver de sted altfor slemme som man tildeler Dig, saa tag heldre en Kärra for egen Regning emellem en eller anden Station. Det maa Du endteligen lofva mig at Du ikke sover paa den aabne Vogn. Blir Du saa søvrig, at Du ej kan holde Øjnene oppe, saa gjør inga Complimenter, uden kryp in i den store Vogn. Jeg skriver end videre i den Anledning til *Taube* med denne Post. För Din egen Regning maae Du more Dig saa meget Du kan. Men i at være paa alle Maader forsigtig, saa at Du vel kan komma tilbage til os, maae Du dog gjøre för vores

musikalske unge Mand, at Weyse fandt sig et andet Hjem hos Domprovsten i Roskilde, som han samme Sommer 1812 havde besøgt første Gang. Hans Hertz var 1812 oppe til 2den Examen. (Se Mem. og Breve, X. Reg.)

skuld. Heele vores Roelighed (Din Moders og min) har Du i Dine Hænder og for den smigrer jeg mig med Haabet, at Du vel vil gjøre noget. — End en Sag, hav intet i Dina Kjollommer som er af Værdie, thi af dem tappes lætt i en aaben Vogn, naar man sitter saa slætt som Du gjør. Din Taschenbuch bør Du ikke have anderstædes end i Din Brystlomme, Paquetet med Dina Brev kan Du bedst lægge i Din Coffert. — Se vel efter Dit Tøj og stola paa ingen Anden, ikke paa nogle Løfter, ikke engang paa *Berglunds*. Det kunde i andet fald lætt blive bortglømt eller saa slurfvigt paabundit, at Du kunde förlora det. — Siden *Bombardementet* har jeg ikke været saa inquiet som jeg er og som jeg bliver, indtil jeg faaer at vide det Du vel er kommen *ad costi*; thi saa hederligt Dit Rejsselskab end fra en Side er; saa lidet beroeligende er det fra Ordningens og Betænk-somhedens. Saa megen meere Grund have vi at længes efter Dine Breve, og jeg dobbelt som maa skjule for Din Moder min inquietude. — Bliv altsaa i Dine første Breve udførlig paa den Puncten, hvorledes Du har det paa Rejsen. Men for all Ting sovne intet paa den aabne Vogn. Rejste Du med oss, saa skulde jeg ikke saa Kjellinge som nu. Insluttet finder Du to Recommendations Brev, som *Wulff* sende strax efter at vi komme hjem.¹⁾ Fleere skal Du faae, naar Du kommer til Stockholm. Jeg skal i næste Uge forlange af alle Grosserer jeg kjender; skal ogsaa be *Weise* skaffe fra sine Bekjendte.

Fra Exellencen *Kaas*,²⁾ Kammerherre *Eppinger*³⁾ og

¹⁾ Maaske Handelshuset *Wulff & Co.*, der boede i Nyhavn dav. Nr. 35 jævnsides *Buntzens* Forretning.

²⁾ Kancellipræsident *Frederik Julius Kaas* (1758—1827). *Gyllembourg* var under Agitationen for Tronfølgervalget kommen i nær Forbindelse med *Kaas*, der 1814 blev Geheimstatsminister.

³⁾ *Reinhardt Henrik v. Eppingen* (1745—1821) var Kammerjunker hos *Prinsesse Charlotte Amalie*, Kammerherre og Jægermester, men faldt i *Unaade 1784* og blev berøvet Titler, Rang og Pension, fordi han lokkede *Maleren, Professor N. A. Abildgaards* unge Hustru, *Anna Oxholm* (1762—1822) til at forlade sin Mand. De flygtede til *Skaane*, giftede sig 1787 og købte der et Gods. Han blev under Urolighederne med *Sverige 1808—9* atter benaadet og anvendt af Regeringen. Han blev Deputeret i *Feltkommissariatet* og boede i *Kbhvn, Konen i Helsingborg*, senere i *Helsingør*.

Tante *Lises*¹⁾ hele Huus skal jeg hilse Dig. Jeg træffede Dem straxt efter at vi var kommo tilbage til Byen.

Gud give at Din Rejse maae blive Dig saa *agreable* som den kommer at koste oss Savned og *Inquietude*.
Gud velsigne Dig!

Din Vän

Gyllembourg.

Imod Middagen sedan jag skrivet detta, gik Din Mor og jeg den sedvanlige Promenaden genom Castellet etc. ved vores Hjemkomst besøgte vi vores Have og til vores Bedrøvelse gjorde vi den første ordentlige Høst. Jeg siger til vores Bedrøvelse, eftersom vi ikke i Middag faae dele den med Dig. Det ærgede os, at vi ikke i Morges, forinden Du rejste, gik derind, thi da havde du kundet faae god Frugt med Dig paa Rejsen. Alle Pærerne paa det Træd *en espaliers*, som i Aar bær for første Gang vore modnede, ligesaa alle *passé pomme rouge*. Nu kunne vi ikke deele dem med Dig, Du maa altsaa nøjes med at vi spise Din Skaal og ønske at faae Deeles vores *boeur gris* og *boeur blanc* med Dig. — Lev vel.

J. L. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Helsingborg, den 3die Oktober 1812 Kl. 9 Morgen.

I dette Øjeblik kom vi til Helsingborg. Vi laae i Nat i Helsingør. Vejret har været ret godt, og vi have ikke havt mange Vrævlerier. Hos *Tuxen*²⁾ har jeg været, han har besørget alting efter Ønske. Vi slap for al Visitation, og det samme bliver nok Tilfældet her. Hos Frue *Eppinger* har jeg endnu ikke været. Vi rejse herfra i

¹⁾ Lise Buntzen (1776—1867) blev 1795 gift med Mægler Froderus Christian Jürgensen (1759—1810), som s. A. blev Dispachør. Det var vistnok et sørgeligt Ægteskab. Da han døde og hun, kun 34 Aar gammel, stod tilbage med tre Børn, blev Forholdet mellem Søstrene atter meget kærligt og Fru Gyllembourg søgte paa alle Maader altid at hjælpe „stakkels Lise“ og „de to smaa Piger“. Se Indledningen og „Mem. og Breve“, X. Reg.

²⁾ Toldinspektør ved Øresunds Toldkammer, Admiralitetskommissær Louis Tuxen (1748—1828). Gyllembourg kendte ham vistnok fra Tronfølgervalgets Dage.

Dag, *Magisteren*¹⁾ og *Gustav*²⁾ som Forbud, jeg ligesom før. Dette Brev besørger *Tuxen* til Kjøbenhavn, han har ogsaa lovet at skrive selv. Hele Selskabet er i godt Humeur, jeg haaber at det samme er Tilfældet hjemme. Lev vel, hils Moder, *Weyse*, *Bruun*³⁾ etc. Fra Jönköping skal jeg skrive et ordentligt Brev, thi denne Pen kan ikke forslaae mere.

Din hengivne

J. L. H.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjöpenh., den 6te Oct. 1812

Som jag icke vet, om Du fått det bref, som jag adresserade til Dig på Helsingborg, så vet jag icke, om Du paa detta Post Contoir hörer efter Bref til *Taube* eller Dig. Jag skrifver dessa Ord, blott för at Du icke skal savne Bref, i händelse Du venter noget i överensstemmelse med mit til Dig på Helsingborg. — Med Dagspost sändes Dig på Stockholm under Exp. Secret. *Sundbecks* Couvert bref så väl fra Din Mor och mig som flere bekanta.

Vi förundra oss mycket öfver, at Du ej skrifvit til oss från Helsingborg. — Om *Tuxen* ej skrifvit mig til, viste jag icke om du ännu passerat Sundet eller icke.

Hälsa *Taube* Miljoner Gånger, säg honom, at vid sin Ankomst til Stocholm finner han bref från mig. — Vi

¹⁾ Närmere Oplysninger om flere af de i Brevene nævnte svenske Personligheder kan ikke meddeles, f. Ex. Taubes Huslærer, Magister Myrrhen (Myreen), Expeditionsskretær Sundbeck, Lieutenant Dahlmann o. fl.

²⁾ Gustaf Johan Taube (1796—1872), Søn af Grev Gustaf Didrich Taube i dennes første Ægteskab. Han blev Kornet ved Livregiment Dragoner 1815, Major 1828 og s. A. Statholder paa Stockholm Slot. 1830 Hofmarskal. Han var en meget anset og agtet Mand.

³⁾ Heibergs kæreste Ungdomsven, Rasmus Emil Bruun (1790—1819), var Søn af Gæstgiver i Kbhvn., Peter Emil Bruun og Catharine Dorothea Wulff. Han blev Student 1807, fik Universitetets Guldmedaille 1811, tog Lægeexamen 1812, Licentiatgraden 1815, var i Udlandet 1815—18 og blev Lector i Anatomi og Prosektor ved Universitetet 1819. S. A. den 2. Juli blev han gift med „Tante Lises“ Datter Bolette Jürgensen (1795—1881), men et Par Maaneder efter døde han den 10. September. Hans Død blev meget beklaget, da han var højt anset og elsket, en yndet Gæst i de bedste Huse, f. Ex. hos Oehlenschlägers, Reinhardts, Bruns paa Sophienholm, hvor han altid kaldtes „den hvide Rasmus“ — Bolette Bruun blev gift igen 1821 med Professor, senere Regensprovst, Konferensraad Fr. Chr. Petersen.

längta med utålmodighed efter Bref för at få at vide, hvorledes Din resa gått. Gud velsigne Dig.

Vi lefva allesammens Gud ske lof vel.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn, den 6te October 1812.

Hvorfor har Du været saa slem lille *Ludvig*, at ikke skrive os til fra Helsingborg, som Du havde lovet. Jeg er ret i ondt Humeur derover. Baade i Gaar og i Forgaars har jeg, hver Gang det ringede, eller jeg har hørt Porten gaae, tænkt, at det var Postbudet, med Brev fra Dig.¹⁾ Du veed ikke, hvor suurt det er saadan at vente forgjæves. Saa kort Tid har Du været fra Dit Hjem, og allerede begynder Du at negligere det. Følger Tanken om vor Længsel og Kjerlighed Dig ikke engang over Sundet? Dersom Du saadan bliver ved at ikke skrive alle de Gange Du har lovet mig, saa vil Din Fraværelse blive endnu bittere for Din stakkels Moder, end hun havde tænkt. *Gyllembourg* trøster mig med, at *Tuxen* har været i Helsingborg, og at Du vist har skrevet med ham, og vi altsaa faaer det, naar han engang kommer til Kjøbenh., men Herre Gud! — saa er det dog Synd, at Du ikke har skrevet med Posten, saa havde jeg sluppet to ængstelige Dage. — Da *Tuxen* har skrevet os til, at I ved godt Vejr ere gaet over Vandet, saa vil jeg stræbe at smigre mig med, at der ikke er hændet Dig noget ondt. — Gud veed hvor det vil gaa mig herhjemme! jeg længtes allerede saa hjertelig efter Dig, ved enhver Anledning, ved alt hvad her er tilbage af Dit Tøj, ved alt hvad man siger mig, alt hvad jeg læser, tænker jeg veemodig paa, at Du er borte. Og jeg troer, at det gaaer *Gyllembourg* ikke grumme meget bedre. Har jeg ikke Ret, kjere *Ludvig*, i hvad jeg saa ofte i Anledning af ham har sagt Dig? Saae du hvor bevæget han var, da

¹⁾ Helsingørs-Posten afgik fra Kbhvn hver Dag Kl. 9 Form. og ankom Kl. 3¹/₂ Efterm. — Fodposten udgik 2 Gange daglig: fra Kl. 9 til 12 og fra Kl. 3 til 6.

Du rejste. Den hele Dag kunde han ikke tale om Dig, uden at Taarerne stod ham i Øjnene. Saasnart vi kom hjem, skrev vi til Dig, Du har vel faaet Brevet i Helsingborg? Derpaa gik vi ud at spadserere og talte ikke om andet paa Vejen end om vor Dreng og hans Tilbagekomst. Da vi kom hjem, gik vi i Haven og blev ganske bedrøvede over, at der var et Par modne Æbler og noget saadant, som vi havde glemt at give Dig med. Ogsaa fortrød jeg ret meget, at jeg ikke havde tænkt paa at give Dig en Æske Figenpærer med, der kunde blive modne paa Vejen. Nu faaer Du vist ikke af de gode Pærer i Aar. Jeg er bange de ere forbi til Du kommer igjen. Og oven i Kjøbet er det de sidste, thi vor Gaard er solgt i Dag, Gud bedre det! — Medens vi spadserede den Dag Du var rejst, havde *Weyse* været her, og bragt os saamange dejlige Frugter, men vi spiste dem med ganske ondt Humeur, og *Gyllembourg* sagde: „Er det nu ikke tungt, at den første Gang i Aar vi har en ordentlig Desert, skal vi spise den uden *Ludvig*.“ Om Aftenen, da han gik igjennem Dit Sovekammer, sagde han ogsaa: „Det er mig afskyeligt at se det Kammer saa ordentligt.“ — Ak jeg gaar hver Aften saa sagte igjennem, af Frygt for at vække Dig, som jeg altid plejer. Naar saa mine Øjne falder paa den tomme Sopha, bliver jeg ordentlig ganske bange, synes mig. Hver Aften, inden jeg gaar til Sengs, seer jeg altid ud af Vinduet, hvordan Vejret er, og tænker paa hvor Du kan være, om Du kjører om Natten. Naar der er Stjerner paa Himmelen, glæder jeg mig som et Barn. Jeg synes, det er saa godt, at de med deres klare Øjne seer paa Dig, paa Din Vej, hvor Du saa er. Maaskee sidder Du ogsaa i Vognen og seer paa dem og tænker paa Din lille Moder. Ak! jeg veed vel, at der er En, hvis Øje seer Dig overalt. I hans, og alle hellige Engles Varetægt anbefaler jeg dig ogsaa hver Time paa Dagen og hver Nat, inden jeg sover, men ret glad bliver jeg dog ikke, førend jeg har Dig her igjen.

Den første Aften i Din Fraværelse var *Bruun* og *Weyse* her. De have begge skrevet Dig til i Dag. Den anden, om Løverdagen, havde jeg en stor Forskrækkelse. Vi kom fra en Spadseretur *Gyllembourg* og jeg, og hørte af *Ane*, at Ritmester *Aminoff*¹⁾ havde været her og bedet *Gyllembourg* vilde komme til ham hvad Tid paa Aftenen han end kom hjem, da han havde noget vigtigt at sige ham. Strax troede min usalige Ængstelighed at der var hændt Dig noget ondt, som Grevens havde ladet *Aminoff* vide, og som han ikke vilde sige mig, men *Gyllembourg*. Medens han var borte, kom *Weyse*, som jeg gjorde ligesaa gal, som jeg var selv. Kort efter kom *Gyllembourg* og havde *Aminoff* med sig og beroeligede mig. Samme Aften kom der da ogsaa Brev fra den gode *Tuxen*. I Aftes var *Reinhart* her,²⁾ han bad saameget hilse Dig. Tante *Lise* og hendes *Døttre*, som var her i Fredags sender Dig ogsaa saa mange kjerlige Hilsener. Lille *Hanne*³⁾ var her i Gaar og læste med mig. *Hertz* har selv skrevet dig en lille Seddel til, som jeg sender heri. Det er da kun gaaet ham maadeligt stakkels Fyr. Han er dog ret glad, han var her et Øjeblik i Aftes og lod os vide sin Skjebne. *Kirstein* og *Münter* har ogsaa faaet haud af *Treschow*.⁴⁾

Jeg sender Dig herved et Brev fra Din *Fader*, som Du ikke maa blive vreed for at jeg har brækket, det laae mig paa Hjerte at vide, hvordan det var med hans Øje.⁵⁾ Jeg glemte at spørge Dig, om jeg ikke maae brække

1) Maaske den svenske Ritmester, Axel Henrik Aminoff (1761—1820), der tog Afsked 1792 og gik i fransk Tjeneste paa St. Domingo. Han kom tilbage til Sverige i Januar 1813 og traadte atter ind i Hæren. I Kbhvn boede han hos sin Slægtning, Hofgravør Flindt.

2) Zoologen, den senere Professor, Johannes Christian Hagemann Reinhardt (1776—1845). Han hørte til den Frederike Brunske Kres og kom stadig til *Gyllembourgs* om Torsdagen til „den varme Aften“. Han blev gift 1814 med *Nicoline Hammeleff*.

3) „Tante Lises“ Datter, *Hanne Christine Jürgensen* (1798—1835), gift s. D. som Søsteren, 2. Juli 1819, med Sekretær i Konsulatsdirektionen, Kancelliraad, senere Grosserer *Oluf Bang Winge* (1785—1867).

4) Konferensraad, Theaterdirektør *Carl Ludvig Kirstein* (1793—1862) og *Holmens Provst Balthasar Münter* (1794—1867) blev begge Studenter 1811 og fik 2. Examen 1812.

5) P. A. Heibergs Brev meddeles nedenfor.

hvad Breve der i din Fraværelse kommer fra Folk, som ikke veed, at du er bortreist; thi om der staaer noget i dem, som skulde besørges her eller skee strax, saa synes mig det er nødvendigt, at jeg maa læse dem og ikke sende dem den lange Vej uden Nødvendighed eller Interesse. Dette fra Din Fader indeholder da ingen Ting, men jeg sender det dog, da jeg ikke veed, hvad Du ønsker i saa Henseende. Jeg sender dig ogsaa en dejlig Prolog, som jeg har klippet ud af „Dagen“; den har faaet en Skavank, men der er intet tabt endda; Du faaer ogsaa herved et smukt Avertissement af Adresse Avisen for i Dag, om en Student der forstaaer alleting. Jeg sender dette, fordi jeg synes at alt saadant fra Hjemmet maa moere, naar man er i et fremmet Land, og jeg synes desuden, at Du, ligesom jeg, glæder dig over saadanne ephemeriske Daarligheder. — Her hjemme er kun lidt Forandring. De grønne Gardiner ere imidlertid komne op og de nye Hynder paa Stolene, men Teppet er endnu ikke lagt paa og Sophaen ikke repareret, hvilket sidste, efter Sadelmagerens Lejlighed maa endnu vente tre Uger. I Spisestuen er der gjort reent og rene Gardiner, i Din Stue ligesaa og Sophaen med tilhørende Stole sat derind. Jeg gider ikke kommet derind. Kanarifuglen er bedre, men hans ene Øje løber dog med Vand endnu. Han og de øvrige Huusdyr fra *Anthony*¹⁾ af hilser Dig. Der har Du Husets Stue-Nyheder, af Køkken-Nyhederne skal jeg fortælle Dig at vi har, *Gyllembourg* og jeg selv, kjøbt en Eiderstedts Ost, som Du holdt saa meget af i Fjor, hvilken skal gjemmes til Du kommer igjen og ikke bruges til dagligt Brug, men kun til at tractere os to med, naar vi er ene om Søndagen og paa Geburtsdage og deslige. — Gud lade dog ikke den store Verden, Du nu er eller kommer i, betage Dig Smagen for vort lille huslige Liv, der med alle sine Mangler dog har været en Kilde for os tre til saa megen Lyksalighed. Naar Du faaer dette Brev, er Du da i det store

1) En Neger i Gyllembourgs Tjeneste.

Stockholm. Gid Du maa moere Dig der, men dog undertiden med Længsel tænke tilbage paa dit stille Hjem og Din Moder.

Hils saa mange Gange Grevinde *Taube*. Gud veed hun er tusinde Gange elskværdigere end hendes Mand. Fortæl mig vidtløftigt om alting, og tag mine Breve iagt. Forvar dem strax eller brænd dem, og lad dem for alting ikke falde i fremmede Hænder. Besørg ogsaa sikkert Dine Breve paa Posten at de ikke komme bort, og jeg skal gaae her hjemme og døe af Ængstelse. Lev vel min bedste *Ludvig*, vær saa lykkelig — ikke som jeg ønsker — thi det er mere end denne Verden kan give, men saa lykkelig som en Dødelig kan være.

Thomasine Gyllembourg.

Kan Du nu læse min Skrift? Ellers er det et utaknemmeligt Arbejde at skrive til Dig. —

Idag skriver saa mange af Dine Venner, at jeg ikke faaer noget tilovers at sige, som kan interessere Dig. Vi ere *inquiette* for det vi ikke fik Brev fra Dig fra Helsingborg. Vi have dog ikke været lige ligegyldige, ty vores feil er det ikke om Du ej faaet vores Brev i Helsingborg. Til Nykjøping skrev jag i Dag Dig til to rader for at lade dig vide at vi maae vel. Jeg har med denna Post skrivet flere Brev og et særdeles langt til *Fr. Gyllenborg*¹⁾ saa at Post Timen snart slaar, og jeg har endnu adskilligt at expediere.

Gud give at Din Rejse gaaet vel, det ligger mig meget, meget om hjertat. Försumme ej et ögnablick at skrive os til og lade os vide hvorledes Du lever. Du gør Synd

¹⁾ Gyllembourgs Fætter, Justits-Statsminister Frederik Gyllenborg (1767—1829), var en munter og behagelig Mand, mere bekendt for sin Hæderlighed og Paalidelighed end for Begavelse. Fru Gyllembourg kalder ham for hendes Mands bedste Ven og en ærlig, rigtig god Mand. J. L. Heiberg fortæller selv, at han i Stockholm „blev introduceret i de fornemste adelige Huse og optagen i endeel af dem som Paarørende af Familien. Saaledes hos Premierministeren Grev Gyllenborg — som jeg allerede havde lært at kjende i min Moders Hus, under et Ophold han gjorde i Kbhvn.“ Han var ugift.

om Du försummer det. Af Sjæl og Hjerte Din tilgifne
Vän.

Gud velsigne Dig

Gyllembourg.

P. A. Heiberg til J. L. Heiberg.

Paris den 20d. September 1812.

Kjere Johan Ludvig. Efter min Hjemkomst fra Wilna ere alle dine Breve efterhaanden komne mig tilhænde, saa at jeg ikke kan skjønne, at noget mangler, ligesom jeg ogsaa troer at Du har faaet alle mine, ifald Du ellers har faaet det som jeg tilskrev Dig fra Wilna under Couvert til Herr *Desaugiers*¹⁾ og hvori jeg meldte dig min Hjemrejse. Dine Breve ere af 16de May, 11te July, 8de og 11te August, hvilke jeg i Dag korteligen besvarer, da min Øjensvaghed, der endnu vedvarer, ikke tillader mig at skrive lange Breve.

Jeg maa slutte af dine Breve, at Du ikke antager mine Anmærkninger over din Beslutning at studere Medicinen for gode og gyldige, og at Du har i Sinde at besvare dem. For dette sidste vil jeg bede Dig at forskaane mig, med mindre Du kan bevise mig saa klart som Solen, at jeg har Uret, og det troer jeg ikke Du er i Stand til. Du gjør derfor bedst i at Du indskrænker Dig til blot at sige: jeg har besluttet den Sag, og derved er intet videre at gjøre. Min Hensigt, da jeg nedskrev mine Tanker, var ingenlunde at overtale dig til at forandre din Beslutning, men at overbevise Dig om at Du ikke burde tage den. Har det ikke lykkedes mig at overbevise Dig, saa er det langt fra at jeg vil søge at overtale Dig; jeg ved desuden at min Mening, om den end kunde have nogen Vægt hos Dig, dog ikke har det hos andre, hvis Fornøjelse det er at tilraade det modsatte af hvad jeg raader. Kuns nogle faa Anmærkninger vil jeg endnu gjøre Dig, og dermed er det forbi, ikke et Ord mere

¹⁾ Auguste Felix Desaugier kom 1793 til Kbhvn. som Legationssekretær ved det franske Gesandtskab, var fransk Konsul i Kbhvn. og Helsingør fra 1812 til 14 og levede siden i Paris for sine literære Studier.

om den Sag. De idelige Forandringer, som Du har gjort i dine tagne Beslutninger, lode mig ikke spore nogen Varighed af denne sidste, og jeg vil vel snart faa at høre, at Du bestemmer Dig til et andet Studium. Deraf vil flyde at Du med Tiden bliver en superficial Person, der er duelig til alt og til intet. Den Foragt, hvormed Du nu skuer ned paa dit forrige Yndlings Studium Mathematiken, er højest latterlig; dog, hvad siger jeg? Snarere maatte jeg græde over dine forbrændte Ideer, hvor Du, i det nymodens mystiske Sprog, taler om Formerne, hvormed det er et stort Hoved uværdigt at befatte sig. Idealer, der har vi Dagens Mode, og dem vil Du da ogsaa søge at realisere i Medicinen. Nu velan da; Du er advaret.¹⁾ Et ungt Menneske, der, uden at være gjort opmærksom paa de Indvendinger som jeg har fremsat, vælger dette Studium, er høyst uskyldig, ifald han ellers opfylder sine Pligter, naar disse seent i Tiden engang fremstiller sig for ham; men den der er advaret og forgyeves advaret, mangler et Hoved-Argument til at berolige sin Samvittighed med. Dette nævnede jeg ogsaa i mit Brev af 28de April, men jeg maa slutte af dine Udladelser, at Du ikke finder denne Anmærkning af synderlig Vægt. Hvad der endnu mere bidrog til mit Ønske at Du havde vedblevet det matematiske Studium, var et andet Ønske, som jeg ikke længere vil skjule, endskjøndt Yttrelsen deraf sagtens er tilstrækkelig nok til at reyse nye Hindringer; det nemlig at faa Dig, saa snart som muligt, for nogle Aar bort fra Kjøbenhavn. Og dette ikke for min Skyld, men fordi jeg seer, erfarer, og veed med Vished, at Kjøbenhavn er en af de Hovedstæder, hvor Sædernes Fordærvelse er steget til det højeste, saa at jeg ingenlunde tager i Betænkning at paastaa, at Paris er i Henseende til Sæderne et Paradis i Sammenligning med Kjøbenhavn. Jeg har tusende

1) Brevet er fuldt af Bitterhed som P. A. Heibergs Breve plejer at være. At han er misfornøjet med Sønnens medicinske Studium er rimeligt. Dette er jo ogsaa Grunden til eller Paaskuddet til, at Sønnens Rejse til Frankrig trækker i Langdrag til 1819.

andre Anmærkninger at gjøre over de nye Hindringer, som man Aar for Aar sætter imod Studeringernes Fremgang og unge Menneskers Underviisning i Kjøbenhavn. Man svare mig ikke, at det er lige det samme i Paris og i Frankrig, det er sandt; men en Udlænding har dermed intet at gjøre, og derfor ønsker jeg endnu saa meget mere at see Dig her jo før jo hellere, hvilket har langt Udseende, naar Du studerer Medicinen. Endnu en Ting, og dermed slutter jeg for bestandig denne Materie. Jeg havde troet, og holdt mig næsten overbeviist om at Professor *Ørsted* havde en stor Deel i Forandringen af din Beslutning; men hvor behagelig blev jeg ikke overrasket ved en Samtale med ham i Berlin, da han forsikrede mig at han var af samme Mening som jeg, at han havde havt en lang Discussion med Dig om den Sag, og at han havde fraraadet Dig Forandringen. Dette er for mig en stor Trøst; gid det blot ikke engang med Tiden maatte foraarsage Dig større Bebreydelse!

Mine Øjne tillade mig ikke at skrive længere. Jeg har desuden idag intet mere at skrive om undtagen at takke Dig for de med *Ørsted* sendte Bøger. *Brunns Poesier*¹⁾ finder jeg højest middelmaadige, ja endog værre, og *Dahlmanns lille Skrift*²⁾ kan være høyst fortræffeligt. Skade at jeg ikke forstaaer det. Jeg formoder at han forstaaer det selv. Lev vel, og lad mig snart høre fra Dig. Jeg er din hengivne Fader

Heiberg.

Du kan bestandig vedblive at levere dine Breve til *Desaugiers*, som jeg i Dag tilskriver desangaaende.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen den 6. October 1812.

Kaum 4 Tage ist der lange Junge fort, und schon sehnt sich und schmachtet alles nach ihm, wie ein neuge-

1) „Bruuns Poesier“ er vel nok 1. Del af T. C. Bruuns „Samlede poetiske Skrifter“.

2) Professor Friedrich Christoph Dahlmanns Skrift: Betragtninger over Oehlschlägers dramatiske Værker. Kbh. 1812.

bornes Kind nach der Amme. In stummen Schmerz versenkt sitzt da der Dompfaff und lässt nicht einen Laut von sich hören. Der Canarienvogel ist vor Betrübniß halbblind, und schlägt unruhig mit den Flügeln. *Antoni* rennt verzweiflungsvoll ins Schauspiel, und schafft in Krigsretten¹⁾ der verhaltenen Thränen Luft. *Sophie*²⁾ versalzt mit ihren Thränen die Suppe, und *Anne* kann sich am Besenstiele kaum aufrecht erhalten. Deine Mutter greift, nach dem vergeblichen Versuche ihre Sehnsucht nach dir wegzunähen, endlich nach den Bostonkarten, macht Fehler über Fehler und bekommt gewaltige Schelte. *Gyllembourg* lässt in dicken, undurchdringlichen Rauchwolken seine Seufzer gen Himmel steigen, und *Weyse*, der arme *Weyse!* sitzt da ganz verwaist, den trüben thränenschweren Blick starr auf die leere Bostoncasse geheftet, und ruft einmal übers andre: o Ludwig! o Stockholm! o Wien! o Smör! denn wahrhaftig! wenn das Viertel Butter 96 Rthlr. kostet, wie kann man da an eine Reise denken. Ja wer so glücklich wäre wie Venus und Joh. Lud. Heiberg mit Tauben reisen zu können (empfangen in Eile diesen zärtlichen Kriegs³⁾ von mir), aber so fährt man höchstens med blakkede Heste og en Conferentsraad *Brun* einmal in 6 Wochen nach Fridrichthal!⁴⁾ das ist alles. Als ich am Freytag von meiner Tour zurückkam (es war halb zwey), hofte ich halb und halb dich noch anzutreffen und an deinen warmen Busen meinen vom Regen durchnässten Ueberrock zärtlich zu trocknen. Ich klingelte hastig. Langsam öffneten sich die Thüre. Siehe: da war weder Warme noch Busen, und ich trollte mich, nach-

1) „Krigsretten eller Pligtens og Naturens Kamp“, et Rædsels-Skuespil i 5 Akter af Pelletier Volmeranges, oversat af N. T. Bruun.

2) Kokkepigen og Stuepigen.

3) En „Krigs“ er et Udtryk, som dengang brugtes meget for en Godtkøbs-Vittighed eller „Brander“.

4) Den rige Handelsmand, Geheimeraad Constantin Brun, og især hans Hustru, Digterinden Frederike Brun, var Midtpunktet for en glimrende Kres af Datidens betydeligste Mænd og Kvinder. Weyse — som var Datterens, den indtagende Ida Bruns Lærer — besøgte ofte det gæstfri Hus, især om Sommeren paa Sophienholm ved Frederiksdal.

dem ich vorher die mit Pfrschen und andern Früchten reichbeladene Tasche ausgepackt hatte. Den Stads gik din Næse forbi. Rührt dich das nicht? Nun, so høre weiter. Als ich Sonnabends mein mühseliges Geschäft vollendet hatte, die Königstochter¹⁾ zu lehren: wie man ein ganzes Heer ungeschlechter, dickköpfigter und langgeschwänzter Mohren mit sanfter Stimme beherrschen kann²⁾ — und darauf ebenen Schrittes im königlich-schmutzigen Wagen (gleich einem in Bley gefassten Diamanten) nach Hause fuhr, kam es mir unterwegs in den Sinn, der berühmten Kauf- und Handelsfrau *Madame Bügel* en passant eine Visite zu machen.³⁾ Gedacht, gethan. Und siehe! meine Höflichkeit wurde herrlich belohnt. *Madame la grossiere* war so artig 6 vortrefliche Pfrschen & & auf meinen Pfad zu streuen, welche so gleich von mir dem regierenden Hause *Gyllembourg* als ein demüthiger Tribut dargebracht, und darauf gemeinschaftlich mit mir mit grossem Appetite verzehret wurden. Siehe, so trachten wir unsere Sehnsucht nach dir zu veressen. Es will uns aber doch nicht damit gelingen, bey jedem guten Bissen denken wir an dich und möchten ihn mit dir theilen. Bey dir scheint es hingegen zu heissen: Wohl aus den Augen, wohl aus dem Sinn; sonst hättest du wohl ein paar Worte von Helsingborg aus geschrieben, du ungetreuer Ver räther! *fi hontez vous quelque chose!* In Erwartung indessen, es werde dein steinernes Herz doch ein wenig bewegen, dass ich uneingedenk meiner Cathedralität, Berühmtheit, meines reiferen Alters & & von uns beyden zuerst geschrieben (welches in *paranthesi* gesagt wohl verdiente, dass du bey deiner dankbaren Verbeugung dafür beyfolgenden *angulum gratitudinis* $\wedge$ dir zum Muster nähmest), habe ich die Ehre zu sein dein

1) Frederik VI.s Datter, Arveprinsesse Caroline, hos hvem Weyse var Musiklærer.

2) Han mener Noderne.

3) Catharine Marie Bügel, født Adzer (1769—1845), gift med den rige Gros serer Caspar Peter Bügel, død 1817.

einem nicht zu kurzen Antwortschreiben (worin von deinem ganzen Verhalten, seit das cathedrale Mentorange dich zuletzt anblickte, ausführlich Rechenschaft abgelegt wird), mit Verlangen entgegensehender und wider deinen Willen dich liebender Freund

C. F. Weyse.

J. L. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Strömsberg ved Jönköping, den 7de Octbr. 1812.

Kjereste Moder!

I Gaar Eftermiddags ankom vi her til Strömsberg, en lille net Herregaard, ganske nær ved Jönköping, som tilhører Grevinde Taubes Faster, en Præsidentinde Ehrenheim.¹⁾ Vi have paa hele Reisen havt meget godt Veir, det har ikke regnet en eneste Gang. Jeg fortryder nu ikke, at jeg er fulgt med til Sverrig, endskjønt jeg ikke vil nægte, at jeg ved Afreisen var i saa slet Humeur, at jeg gjerne havde kjørt tilbage med Moder og Gyllembourg, og igjen pakket alt mit Tøj ud, om det ikke havde været for Skams Skyld. Jeg mærkede alt for vel, at det baade gjorde Dig og Gyllembourg ondt at sige mig Farvel, og paa Vognen tænkte jeg med en Slags Fornøielse paa, hvorledes jeg nu vilde udgjøre en Gjenstand for Eders Samtale næsten hele Dagen, jeg drømte mig hjem, saae paa mit Uhr hvert Øieblik og tænkte: nu skeer det, og nu det; nu kommer Weyse fra Friderichsdahl og skjænder, fordi jeg er bortreist; nu kommer Bruun, og siger, at han har været forstyrret hele Dagen, fordi han savnede mig; nu spille de Boston, og medens de give Kortene omkring, sige de vel: nu maa han være i Helsingør, maa-skee gaaer han over Vandet; Veiret er ret godt o. s. v. Jeg glædede mig over at tænke paa, at saa mange Mennesker interessere sig for mig, men just derfor bedrø-

¹⁾ Strömsberg ved Jönköping ejedes af Gertrude Christina Ehrenheim, f. Hedencrantz (1761—1826), som havde været gift med Grevinde Taubes Farbroder, Vice-Landshøvdingen Johan v. Strokirck, der døde 1800, hvorefter hun 1808 blev gift med Vicepræsidenten for Svea Hofret Johan Ludvig Ehrenheim.

vede det mig at skulle forlade dem; jeg gjorde mig mange smaa Bebreidelser for den Tid, vi have været sammen, og ønskede at jeg aldrig havde forladt Kjøbenhavn. I Helsingør blev jeg i bedre Humeur; thi her besøgte jeg *Tuxens* og opholdt mig der længe, thi jeg moerede mig der overmaade godt. Jeg talte med Frue *Grotschilling* og Frøknerne *Lovise* og *Christiane*. Lovise er ret en net Pige. Hun er bleven saa smuk, i den Tid, vi ikke have seet hende.¹⁾ *Tuxen* besørgede, at vi uden mindste Visitation kom over Vandet; Grev *Taube* betalte saa godt i Helsingborg, at vi ogsaa slap dér for al Undersøgelse. Jeg blev frapperet, saa snart jeg havde sat min Fod paa svensk Grund; thi jeg saae strax, at jeg var i et nyt Land. Svenske Soldater kom og begjærte vore Passer. Et Regiment svenske Husarer, som ligge i Helsingborg, marscherede op med deres brillante Uniformer, rundt omkring Byen ere en Mængde høie og steile Bakker, saa at jeg allerede troede at see de svenske Bjerge; paa den ene af Bakkerne staaer et gammelt Riddertaarn, som rager saa høit frem, at man seer det over hele Byen, og omkring Taarnet flagre bestandig en stor Mængde af Fugle, som have deres Reder deri, ligesom man seer paa Malerier. Folkene kjørte med Oxer for Vognene, og der var just Marked i Byen, saa at jeg fik en stor Mængde af svenske Ansigter og Stemmer at see og høre. Hos Frue *Eppinger* leverte jeg mine Breve af, men traf hende ikke, skjønt jeg var der to Gange. Om Eftermiddagen reiste vi derfra. Paa Veien gennem Skaane glemte jeg reent, at jeg var i Sverrig, thi jeg syntes snarere, at jeg kjørte paa Roeskilde-Veien, saa fladt og hæsligt forekom Landet mig. Men Veien igjennem Smaaland og hertil har behaget mig meget. Paa nogle Steder er

¹⁾ Toldinspektør Louis Tuxen (se Side 37) var gift med en finsk Dame, Martha Elisabeth v. Klingfeldt (død 1833, 78 Aar). Der var sex Døtre, af de tre nævnte blev Louise Charlotte (1793—1883) gift 1814 med den norske Admiral Joachim Nicolai Müller, Christiane Gustave (1792—1866) i Decbr. 1812 med Generalmajor P. Fr. Quaade, og Charlotte Elisabeth (1755—1872) var allerede Enke efter Premierlieutenant G. G. Grodtschilling 1811. Hun blev senere gift, først med Generalmajor v. Dudden, dernæst med Overauditor Thorkelin.

den vel meget bakket, men paa andre saa flad, at man skulde troe, man var i Sjælland; men i andre Henseender er det meget forskjelligt derfra. Landet er næsten en eneste Skov, med de allerdeiligste Prospekter og Udsigter, men en Skov, hvori der ikke findes et eneste Bøgetræe, men derimod lutter Graner, Fyrre-, Birke- og Egetræer. Man seer allevegne nydelige smaae Egern, som klattre paa Træerne, og springe fra den ene Gren til den anden; de ere saa tamme, at man kan gaae ganske nær hen til Træet og see paa dem, uden at de løbe bort. Alle Huse ere af bar Træe uden noget videre, overalt kan man sige, at alting næsten er gjort af Træe, thi her er en saadan Overflødighed paa Brænde, at det ikke er i nogen Priis; det koster ingen Ting; men estimeres ligesom Vand. Naar man om Aftenen kommer til en Gjæstgivergaard, bliver der strax antændt store Ildbraser i alle Værelser, og derfor betaler man en Skilling for Opvarterens Umage, og det er Ildbraser saa store, som Moder aldrig har seet dem, thi der er ikke Kakkellovne i Værelserne, men store Skorstene, som de lægge store Stykker Fyrre- og Birketræe i. Jeg har ret hver Aften tænkt paa, hvad for en Glæde, Moder skulde have ved at see det Syn. Hvad jeg ogsaa har lagt Mærke til, er Menneskenes store Simplicitet og Ukyndighed i alt, hvad der paa nogen Maade hører til Hovedstaden. Hver Gang vi kom til en Station, forsamlede hele Egnens Folk sig omkring Vognene, for at betragte ikke saa meget os, men *Hennings*¹⁾ Gynghest, som laae uden paa den ene Vogn. Alle Børn græd, fordi de ikke maatte beholde den, de Gamle spurgte, hvad den skulde koste, følte paa dens Skind, og en spurgte blandt andet, om det ogsaa var dens eget? Imidlertid gjorde de mig en uendelig Mængde af Spørgsmaal, om hvem Grev *Taube* var, hvorfor og hvorlænge han havde været i Kjøbenhavn, om han havde Familie der, hvad Nyt man havde i Kjøbenhavn, og tusinde andre Ting.

¹⁾ Henning Taube, Familien Taubes Søn (1810—1881). Død som Herredshovedding i Ronöholm, Stockholm Len.

Den største Deel har aldrig været længer end i den nærmeste Kjøbstad, forresten ere de meget godmodige og tjenstagtige. De brænde aldrig Lys, undtagen paa Gjæstgivergaardene, thi de see ved deres store Ildbræser. En Aften, da det var blevet mørkt, holdt jeg stille uden for en Bondegaard, og begjærte et Lys til at tænde Lygterne paa Vognen, og saa kom de ud paa Veien med store Blus af Fyrretræe, hvorved jeg tændte Lygterne.

Paa Veiene seer man undertiden et Kors at staae. Dermed betegne de de Steder, hvor en eller anden Person er bleven myrdet. Den Døde begrave de paa Stedet, og Korset sætte de formodentlig, fordi den Døde ikke kommer i christen Jord. Ved Siden gjøre de en liden Høi, og det er enhver Forbigaaendes Pligt at lægge en lille Qvist paa Høien. Denne Skik forsømme de aldrig; vi saae i en Skov et saadant Sted, hvor en Bonde skulde være dræbt af en Husar for 20 Aar siden, og endnu lægger enhver Forbigaaende en Qvist paa Høien, saa at denne Høi nu er saa stor, at den ligner et lille Bjerg.

Jeg har nu som en ærlig Reisebeskriver fortalt det Lands Mærkværdigheder, hvorigjennem jeg er reist; det har ret forundret mig at see en saa stor Forskjel mellem Danmark og Sverrig paa saa lille en Afstand, og det baade i fysisk og moralsk Henseende. Det staaer nu kun tilbage, at jeg til *Gyllembourgs* Bedste leverer en ordentlig Statistik af Landet. Dette vil jeg opsætte til en anden Gang; jeg vil kun anføre, at det har været mig usædvanligt nok at reise igjennem hele lange Strækninger paa et par Mile, uden at see et Huus, eller møde et Menneske eller blot see mindste Spor af et cultiveret Land, men overalt hvor der ikke er Vei, enten en tætbegroet Skov eller uendelig lange Marker begroede med Lyng og Tyltebær. Forresten er Veiret i denne Tid meget behageligt. Vi spise hver Dag Stikkelsbær, Rips og Soelbær, og det forekommer mig, som om jeg var reist fra Vinteren, idet jeg er kommen mod Norden. Herregaarden her er, som alle Huse, blot

af Træe, men inden i bestaaer den af overordentlig smukke Værelser, og saadan en Ziirlighed og Pertentlighed i alle Ting, at det er en god Øvelse for mig i at huske paa at skrabe mine Støvler af, inden jeg gaaer ind i Stuen, ikke lægge mig op ad Gardinerne etc. etc. etc., som Moder bedre veed end jeg. *Henning* faaer ikke engang Tilladelse til at komme ind i Værelserne; *Grev Taube* maae gaae ud i Gaarden, naar han vil ryge Tobak. Dette er heelt begribeligt, thi paa hele Gaarden findes lutter Fruentimmer, undtagen Tjeneren. Disse bestaae af den gamle Frue selv, 2 Døttre og en Mamsel. Det var Synd at sige, at Selskabet var morsomt, men vi forkorte os Tiden paa allehaande Maader. Stedet ligger i en fortreffelig Egn; man har fra nogle høie Bakker omkring Gaarden en herlig Udsigt over den store Sø Wettern og de røde Tage af Staden Jönköping, som ligger paa en smal Landtunge ud i Søen. Her seer man ogsaa de første Bjerge i Horizonten. En Miils Vei herfra ligger et stort Bjerg, som kaldes *Ta-berg*, hvor der findes Jernmalm i Overflødighed. I Formiddags kjørte jeg derhen med *Magisteren* og *Gustav* for at bese det. Vi gik, eller rettere krøb lige op paa Spidsen, hvorfra man har en deilig Udsigt. Hele Bjerget er bevoxet med Gran- og Fyrreskov; her findes ingen Gruber, thi her er den Særegenhed, at Malmen skyder op igjennem Jorden paa Overfladen af Bjerget, saa at man allevegne træder i Jernmalm. Man har begyndt at gjøre en Mine tværs igjennem Bjerget; vi gik lidt ind i den; men vi gik snart tilbage igjen, thi der er en fæl Kulde, og Vandet render ligesom i smaa Bække derigjennem; desuden er der et Bælmørke, og et stærkt Echo af hvert Ord man taler. Bjergmændene tør ikke fuldende deres Arbeide, thi de fortælle, at da de vare komne saavidt dermed, som de nu ere, saa kom der smaa Bjergfolk ud af Bjerget og forbød dem at fortsætte det; og siden den Tid staaer Minen ufuldendt. Bjerget er forfærdeligt steilt, jeg blev ganske bange

over at see ned fra Toppen, især da jeg skulde gaae ned af Brinken. De andre havde mig til Bedste i den Anledning, thi de gik rask til med store Kjeppe i Haanden; jeg derimod satte mig paa min *salva venia* og skubbede mig ned med Hænder og Fødder, saa at det varede over en halv Time, inden jeg kom ned, til største Moerskab for de andre, som stode og saae derpaa, og især for en lille Pige paa Bjerget, som viste os omkring, thi hun sprang som en Gazelle fra den ene Steen til den anden uden mindste Frygt, saa at jeg troede hvert Øieblik at see hende styrte ned af Bjerget og knuses paa de uhyre Stene.

Den 8de October.

Jeg har hidindtil ikke rørt noget af Indpakningen i min Kuffert undtagen det allerøverste, men jeg har seet, at alt er i god Behold. I Dag bliver jeg dog nødt til at gaae dybere, thi jeg maae klæde mig lidt ordentligt paa, saasom her kommer stort Selskab til Middag. I Morgen tidlig reise vi herfra. Om et Par Dage kan vi vel være paa *Danbyholm* hos *Grev Hamiltons*.¹⁾ Det kan vel ikke nytte, at Moder eller *Gyllembourg* skrive mig til førend til Stockholm eller Upsala. Men det kan skee, naar det skal være, thi Brevet kan ligge og vente paa mig, til jeg kommer, ifald det skulde komme tidligere end jeg. Lad mig saa vide, hvorledes alting staaer til hjemme, om *Weyses Melancholie* har sat sig, hvorledes *Bruun* og *Bredsdorff*²⁾ leve, hvordan det er gaaet med *Hertzes* Examen o. s. v. Hils dem alle meget fra mig, og fortæl dem, hvad der kunde interessere dem i mit Brev. Grevinden hilser saa mange Gange; hun vil selv skrive til Moder fra Stockholm. I Forgaars saae jeg allerede en af hendes Familie, en Hofretsraad

¹⁾ Grev Gustaf Wathier Hamilton (1783—1835), Statssekretær, Justitsraad, Dr. jur., Landshøvding i Östergötland. Gift 1810 med Grevinde Taubes Søster, Marie Helene v. Strokirck (1785—1820). De ejede Danbyholm ved Nyköping og var Forældre til Danmarks trofaste Ven, den svenske Gesandt i Kbhvn. 1861—64, Henning Hamilton.

²⁾ Jacob Hornemann Bredsdorff (1790—1841) var en af Heibergs bedste Venner. Han tog 1814 theologisk Examen, men blev derefter Naturforsker, og 1823 Lector ved Universitetet, 1828 ved Sorø Akademi.

Strohkirch, hendes Faders Cousin, som var her paa Besøg. Han lovede just ikke meget. Lev vel, kjere Moder, glem ikke at hilse Tante *Lise*, *Bolette* og *Hanne* og skriv snart til Din hengivne

J. L. H.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 9. October 1812.

Ich fühle in mir den stärksten aller Hänge (ein nagelneuer Plural!) aufs neue die epistolarische Lanze wider dich einzulegen; Brummer und Blankensteiner¹⁾ haben mich bewafnet, das Wetter ist günstig, der Himmel ist grau wie die Zeit, die treue Dame meiner Gedanken, die liebenswürdige Langeweile, ist schon seit 3 Stunden meine Gesellschafterinn, und hat mir Zeit und Raum genug gelassen mich ihr zu empfehlen: was sollte mich also wohl hindern, den ritterlichen Kampf zu beginnen? um so mehr, da ich auf den Dank Verzicht leiste, und bloss des Vergnügens wegen kämpfe.

Also wahret euch Hr. Ritter, dass Ihr nicht aus dem Sattel geworfen werdet! Ich bin — Ha! wer ist der Verwegene, der mit lautem Geklingel mich unterbricht? — „Jeg skulde hilse fra Frue *Frisch*²⁾, og sige, de var kommet hjem, om De vilde have den Ære at spise —“ godt godt! jeg skal komme. Welch ein schmutziges, schielendes Ungeheuer hat mir da die Frau *Frisch* auf den Hals geschickt? ich will nimmer mehr glauben, dass es der neue Bediente war, sonst liesse ich auf der Stelle absagen, *vis à vis* dieser Missgeburt könnte ich doch keinen Bissen geniessen. Ich habe — da klingelt es schon wieder! — „her er Balberen og skulde have Penge for de fire Blodigler, han har sat mig —“ hvad begjærer han? — „fire Rigsdaler.“ Gud bevares, den Blodsuger! — men der ere Pengene, gaae, og forstyr mig ikke tiere. — O Stand des Hausvaters, was bist du für ein schwerer Stand! Gicht, Taubheit und Augeninflammationen umge-

¹⁾ De handlede med Skrivematerialier.

²⁾ Weyse mener sikkert Fru Dorothea Frisch, født Tutein (1764—1814), der var gift med Etatsraad, Direktør for den grønlandske Handel, Hartvig Marcus Frisch (1754—1816).

ben dich, und selbst mit Hiobs Geduld und Krösus' Reichthum bist du kaum zu ertragen! Es ist — aber will denn das Geklingel heute kein Ende nehmen? — „o mein Herr *Zachariæ*, kommen Sie künftigen Montag wieder, heute habe ich nicht Zeit. Adieu.“ Das fehlte noch, mir von ihm den Sebastian Bach vorhakken zu lassen! Dazu bin ich in der That nicht immer, und heute am wenigsten aufgelegt. Meine Kraft ist in diesen Tagen durch Leiden mancherley Art so angestrengt, dass ich ihr Zeit gönnen muss sich wieder zu erholen. Habe ich nicht in mehreren Tage mit den unvernünftigen Vertheidigern, ja Lobpreisern! der Verbrennung Moskaus, auf Tod und Leben disputiert,¹⁾ um sie zu überzeugen, willkührlicher Regierungs-Despotismus sey ganz ein ander Ding als der Nationalheroismus Carthagos und Saguants? Habe ich nicht vor zwey Abenden die weisen politischen Reden *Dahlmanns* anhören,²⁾ und mit ihm Boston spielen müssen? Hat vorgestern *Oelenschläger* meine Behauptung, er sey ungesellschaftlich, nicht durch die That wiederlegt, ja sogar das edle Bostonspiel zu erlernen angefangen, und ist so etwas nicht ärgerlich? Habe ich nicht gestern und vorgestern mich fast lahm getragen an den vielen Büchern, die du von mir geliehen und mir nicht wiedergebracht hast, ja hätten nicht beynahe ein paar ungeschliffene Sjouers in der store Strandstræde mich zusamt dem Goethe in den Rennstein geworfen? Habe ich nicht gestern Nacht das ganze Bombardement von 1807 im Traume noch einmal erlebt, und überhaupt seit langer Zeit schlecht und unruhig geschlafen, und bedeutet dieses alles nicht klar und deutlich, dass ich, um endlich meine Kolik (mit welcher ich sonst wohl noch am Auferstehungstage erwachen dürfte) für immer los zu werden, wohl bald ge-

¹⁾ Den 14.—15. Septbr. var Napoleons Hær marcheret ind i Moskva, og samtidig udbrød den Brand, der forterede Byen.

²⁾ Den nævnte Dahlmann kan muligvis have været den senere saa bekendte Historiker F. C. Dahlmann, der s. A. udgav sit Skrift om Oehlenschläger, men han var i Maj blevet Professor i Kiel. Sandsynligvis har den nævnte „Lieutenant“ Dahlmann været en tilrejsende svensk Officer, hvilket synes at fremgaa af efterfølgende Breve.

nöthigt sein werde, meine 38 Jahre lang bey Tag und bey Nacht, zu Wasser und zu Lande wohlconservirte Unschuld, zusamt der Jungesellenfreyheit aufzuopfern, den wichtigen Tritt in den Ehestand zu thun, und mich geduldig unter sein Joch zu beugen? & & & — —

In diesem Falle hätte es mit unserm Pedrinisiren¹⁾ für immer ein Ende, denn ein verheyratheter Mann muss sparsam seyn, auch vermeiden sich an öffentlichen Orten sehn zu lassen, um vielen unnützen Fragen nach ehelichen Verhältnissen, und besonders der gefährlichen Bekanntschaft mit neugierigen jungen Leuten, die immer gerne ihre Nase in fremder Leute Töpfe stecken wollen, zu entgehen. Doch fürchte dich nicht, noch ist der Hochzeitstag nicht bestimmt, und wenn du nicht zu lange wegbleibst, und nachher dich fein artig aufführst, können wir, bis die junge, schöne, verständige, witzige, gutmüthige, steinreiche, einzig mich liebende und mir anständige und meiner würdige Braut gefunden ist, noch manches Glas Äggepunsch zusammen geniessen. Und so sage ich dir für heute Lebewohl, hoffend, du werdest unsrer (besonders *Gyllembourgs*) guten Lehren und Warnungen eingedenk seyn, und bey dem Anblicke der schönsten Rosen, dich an die gefährlichen Dornen erinnern.

Dein C. F. Weyse.

PS. Es versteht sich von selbst, das du mich der Familie *Taube* empfiehlst.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjöbenhavn d. 9. Oct. 1812.

Jeg har nu atter skrivet saa meget om Dig, min kjære *Ludvig*, til *Exell. Gr. Gyllenborg*, at jeg har næsten ingen Tiid at skrive til Dig. Vi længes efter Brev fra Dig, meere end Du forestiller Dig. Vi ere saa bange, at Du kommet til nogen Ulykke under Vejen. Jeg har i mit Liv aldrig været saa bange, som i disse Dage, især som

¹⁾ Besøg hos André Pedrin, en bekendt Konditor paa Østergade Nr. 72.

jeg frygter Du ej faaet mit Brev, som jeg adresserede til Dig paa Helsingborg under Grev *Taubes* Couvert. Altsaa forsumme intet Øjeblik, paa hvilket Du fra Stockholm kan tilskrive os. Vi ere bange, at du sov it og faldet af Vognen eftersom Din Plads var saa slet og Ni skulde rejse Nætterne. Glem ikke, hvad du lovede mig, forinden Du rejste, nemlig at paa ingen Maade indlade Dig i nogle Slags af Politiske Disputer, de maae være af hvad Natur som helst og i hvad Selskab Du end maae være. Alt har Øren og Øjne, som omgiver en Udlønning i Tider som disse. Ingenting maae pirre Dig at afvige fra denne Forsigtigheds Regel. Og som de Almindelige Tildragelser til Dato saare lidet interesset Dig, saa er ej værdt at nu begynde med slige Disputer, saa længe der er saa Rigt paa Æmner i andre Materier.¹⁾ — Alt gaar her sin gamle jevne Gang i vores Huus. Dine Citron Planter har jeg tagit under min Varetægt; de staaer i min Stue. Dit Skrivertøj ligesaa, derpaa fandt jeg Din Sølv Blyantspen. Din Glaskasse med Insecter har jeg flyttet ind i min Stue, paa det at den maae være i Sikkerhed. Med næste Post skrive vi til Dig under *Paykulls* Couvert paa Valox-Sæbye²⁾ paa det Du maae finne Brev fra os, naar Du kommer derhen. — Behøver Du Raad eller Protection i større Sager, saa henvænd Dig Dig til Exell. Grev *Gyllenborg*. — Skulde Du behøve at melde Dig hos Overstathållaren selv, Grev *Mörner*, saa sig ham, at Du er min Styfson og hils ham.³⁾ —

¹⁾ Gyllembourgs Advarsler er foranledigede af de i Indledningen omtalte urolige, politiske Forhold i Sverige.

²⁾ Kancelliraad i Udenrigsministeriet, Gustaf v. Pajjkull (1757—1826), blev 1790 gift med Gyllembourgs Søster, Anna Elfsabeth Ehrensward (1768—94), men var nu for 3. Gang, 1807, gift med Anna Catharina Sandels. Han havde i sine unge Dage gjort sig bekendt som Digter, men senere kastet sig over Naturvidenskaberne, og hans Samlinger paa hans Gaard, Valox Säby i Uppland var i visse Retninger en af de rigeste i Norden.

I sin Ungdom var han en Ven af P. A. Heiberg, maaske fra dennes ulykkelige Periode i Stockholm 1779, og havde i 1796 — „den svenske Anacreon“, som han kaldtes — været i Besøg i Kbhvn, hvilket gav Anledning til Dannelsen af det „Skandinaviske Litteraturselskab“. — Fra senere Besøg var den Pajjkul'ske Familie vel kendt i det Gyllembourgske Hus, og den ældste Datter havde været den lille Johan Ludvigs Barneforelskelse.

³⁾ Generalmajor Carl Carlson Mörner (1755—1821), Gyllembourgs Kammerat fra Artilleriskolen, blev 1812 Overstatholder i Stockholm, Feltmarskalk 1816 og Rigsstatholder 1816—18.

Her er regnigt, men varmt uagtedt vi have Østen Vind. Endnu har jeg ikke havet i min Kakelovn, ikke heller i Spise Stuen. Fuglene hilse. Som jeg gætter, at Mor skrivet om alt, som kan interessere Dig, saa siger jeg punctum med mit Brev. —

Lev lykkeligt og fornøjet. Tænk paa os.

Din hengivne Ven

Carl Fr. Gyllembourg.

Sig *Taube*, at hans Commission Lægerne vedkommende er besørjet. Med neste Post skriver jeg til ham.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 9de Oct. 1812.

Kjereste *Ludvig*! Jeg beder Dig tusinde Gange om Forladelse for de Utak, Du fik af mig i mit sidste Brev for Din Stiltienhed, men Gud veed hvor Dit lille Brev fra Helsingborg af ⁸/₁₀ havde været saa længe paa Vejen. Det kom først i Forgaars Aftes, og gjorde mig grumme glad, hvorvel det var, ligesom *Øhlensläger* siger, at *Ørsted's* Breve ere: *i en Stil som om han var vreed, uden alle Kjertegn*. Du maa nok herefter kjæle lidt for os stakkels Længselsfulde her hjemme, thi i Dit Hjerte mener Du os det kjerligt, det haaber og veed jeg vist, thi jeg kjender min *Ludvig*; men uagtet jeg vel med moderlig Forfængelighed og ogsaa med Taknemmelighed for min Lykke har ofte tænkt, at det smukke Digt af Schiller, som vi to holder saa meget af: *Selig, welchen die Götter, etc.*¹⁾ i det hele passer paa Dig, saa maa jeg dog tilstaae, at hvorvel jeg synes, at om vel *Phoebus* har aabnet dine Øjne, og *Zeus* for saavidt har trykket sit Segl paa din Pande, som Aanden altid behersker den legemlige, jordiske gemene Verden, saa har *Hermes*

1) Schiller: „Das Glück“, som begynder saaledes:
Selig, welchen die Götter, die gnädigen, vor der Geburt schon
Liebten, welchen als Kind Venus im Arme gewiegt,
Welchem Phöbus die Augen, die Lippen Hermes gelöset,
Und das Siegel der Macht Zeus auf die Stirne gedrückt!

dog ikke ret aabnet Dine Læber, i den Betydning som man mener om denne venlige Gud, at han beroeliger, tilfredsstillter, forsoner de stridige Gemytter, jevner alting og er — i det hele venlig. Jeg veed vel, at om jeg kunde lukke Dit Hjerte op og vise det for Verden, saa vilde vi alle see den Venlighed og Blidhed, som jeg i mange Øjeblikke har troet at see deri, men man bliver dog saa glad i det kolde Liv, naar den indvortes Soel undertiden skinner frem og varmer os med sine Straaler. Paa en mørk Dag saa veed vi jo ogsaa nok, at den virkelige Soel paa Himmelen sidder bag ved Skyerne og ikke er borte, men vi er dog misfornøjede, naar vi ikke seer den med vore Øjne. Imidlertid takker jeg Dig dog for Dit lille Brev. Usigelig glad blev jeg, da vi fik det. Der blev saadan en Glæde i Huset da det kom. *Øhlesläger* var her den Aften, ogsaa *Weyse* og *Bruun*. *Weyse* har selv skrevet Dig til igjen i Dag, de andre to bad saa meget hilse Dig. Ganske umaadeligt længes vi efter Dit næste Brev.

Vi sov næsten ikke i Nat, hverken *Gyllembourg* eller jeg af bare Angst over at tænke paa, at Du kunde være faldet i Søvn paa Kudskebukken, hvor Din tossede Plads er, og være gledet need af Vognen, om I har kjørt om Natten, og Du har siddet paa den Plads. *Gyllembourg* skrev samme Dag, Du reiste, til *Taube* herom, men vi frygter, at I ere rejste saa tidlig fra Helsingborg, at I ikke have faaet de Breve. *Gyllembourg* skriver i Dag til *Tuxen* for nærmere at erkyndige sig derom. Om Natten, naar jeg kommer i Seng, saa ligger jeg altid og ængster mig saa gyseligt over at tænke paa Din Reise. Naar jeg faaer at vide, at du er kommen til Stockholm og endnu bedre til Upsala, saa haaber jeg at blive mere roelig. Jeg drømte saa ængstelig om Dig i Forgaars Nat og vaagnede saa angest og forgrædt. Den hele Dag efter var jeg saa bedrøvet. Jeg føler nu først Værdien af at have dit Portrait,¹⁾ hvorvel jeg ogsaa nu mere end no-

¹⁾ Det her meddelte. Intet andet vides at have existeret fra hin Tid.

gensinde synes, at det er langt fra ret at ligne Dig. Jeg gaaer ogsaa bestandig med den lille Medaillon med dit Haar, og da du var reist, fandt jeg en lille Seddel, hvorpaa Du havde skrevet Dit Navn og Nummeret paa vort Huus. Den tog jeg strax og laae til Mærke i min Bog jeg læser, og jeg er saa bange for at midste den, som om det var en stor Skat. Saaledes gjør Fraværelsen alting helligt og kjert, som man ikke tænker paa, naar man er sammen. Jeg tæller ogsaa Dagene, til jeg skal se Dig igjen. I Dag er da een Uge forbi. Naar jeg først vidste Dig i Sikkerhed, vilde jeg give mig bedre tilfreds, men denne Reise, de Veie og Din daarlige Plads ængster mig saameget. Nur wer die Sehnsucht kennt, weiss was ich leide.

Her hjemme er alting ved det gamle. I Dit Sovekammer og i vores er der nu ogsaa gjort reent og hængt Gardiner op, hvilket jeg fortæller Dig, siden Du vil følge mig i mine smaa Forretninger. *Bruun* har været her de fleeste Aftener, *Weyse* alle. Han klynker over Din Fraværelse næsten ligesaa meget som jeg. De spiller nu Boston om Aftenen inde i Spisestuen. Det moerer mig kun lidt at spille med. De fleeste af disse Aftener har jeg ogsaa siddet eene herinde og læst eller syet og tænkt paa Dig. Om Aftenen synes mig, at jeg savner Dig meest. Naar den fæle mørke Nat kommer, saa kommer ogsaa saa mange Ængstelser, saa er jeg altid bange for Dig. I Aften kommer da Tante *Lise* og hendes Huus. Lille *Lette*,¹⁾ som allerede er her, sidder og skriver Dig til.

Nu lev vel, min egen gode kjere Dreng! Gud og alle gode Aander bevare Dig og føre Dig lykkelig og vel tilbage til Din stakkels Moder.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 11. Octbr. 1812.

Post nubila Phoebus! Nach einer schlaflosen Nacht, und 6^{1/2} in der Frühpredigt, Communion und Confir-

¹⁾ Bolette Jürgensen, se Side 38.

mation verlebten mühseligen Stunden, ergreife ich zur Erholung die jugendliche Schreibfeder (sie ist erst gestern geschnitten), um mit ihr ein wenig zu lustwandeln, in der schmeichelhaften Hofnung es werde unter ihren leichten zefyrlichen Tritten, wenn auch nicht eben köstliche Rosen und Nelken, doch mancherley artige Haideblümchen entspiessen; und diese (bedanke dich *mi fili*) sollen keinem sterblichen Menschen zu Theil werden, als dir. Wenn du dir übrigens einbildest, ich stünde hier mit bleichen eingefallnen Wangen, und hohlen, erloschnen Augen, wie ein Todtenbild, so irrst du gewaltig; fix und flink stehe ich da, wie ein Bräutigam und lache der überstandenen sauren Arbeit, „Das ist unglaublich! das kann nicht mit rechten Dingen zugehen!“ O mein feiner Herr, willst Du den Zweifler spielen, so lasse ich hier sogleich ein Duzend Krieger¹⁾ aufmarschiren, und beweise dir auf das bündigste, du habest durchaus Unrecht. Wie die Thaten, so der Lohn. So höre denn. Kannst Du es läugnen, ich sey der wahre *Weyse*, und als solcher ein Inbegriff aller irdischen Realität? und ist es dir, ohne den Satz des Widerspruches gar über den Haufen zu stossen, dann wohl möglich, einem so erhabnen Wesen das Prädicat des höchsten Fleisses zu versagen? das war eins. — Doch wir wollen annehmen, du habest Recht, mich für faul zu halten, so ist meine heutige Thätigkeit durch die vorhergegangene saure Arbeit vortreflich erklärt. Ist dir das zu hoch? *Tant mieux*, du kannst dir nun den Kopf darüber zerbrechen, ich explicire mich nicht deutlicher, und du magst dieses mal noch so gnädig mit 2 „Kriegern“ davon kommen, obgleich du mit deinem Zweifeln reichlich ein Duzend verdient hättest. Ich will mich auch dadurch nicht abhalten lassen, das einmal angefangene fortzusetzen, und heut Abend in dem Eckhause der Blanco- und Amaliegade wie bisher so viel möglich deine Stelle zu vertreten. Du sollst nämlich

1) Brandere.

wissen, dass ich zum Troste deiner Mutter, welche so oft sie mich sieht, mit mir in die Wette nach ihrem *Ludwig* seufzt, alle deine *vices* (neutr. *vitia*) soviel es sich thun lässt übernommen habe. So, zum Beispiel, stehe ich immer vom Tische auf, wenn nach *Antoni* geklingelt werden soll; die Butterbrödtchen für deine Mutter schmiere ich zwar nicht selbst, widersetze mich aber doch auch nicht, wenn andere sie schmieren; wird draussen geklingelt, so gehe ich geduldig hin und öffne die Thüre, und heisse alle, ja selbst den Leutnant *Dahlmann* mit freundlichem Gesichte willkommen. Bey dieser Gelegenheit halte ich sehr darauf, dass Niemand seinen Überrock auf den Sopha oder gar auf die Bücher wirft, aber vor allen Dingen darf keiner ausser mir den aufgespannten Regenschirm in die Stube hinstellen. Damit auch dass medicinische Studium¹⁾ durch deine Abwesenheit nicht leide, so stehe ich täglich ein paar Stunden am Pulte und studire — Göthe und Schiller. (Ph! das war sehr bitter!) Wenn ich des Abends bey dem Thee auch nicht immer viel rede, so zeige ich doch durch fleissige Bewegung des Mundes, dass ich Geschmack habe, und mich auf das Unterhalten verstehe; jeden Sonnabend wird der ewige Kalender umgedreht u. s. w., kurz ich bestrebe mich, deiner Mutter zum Troste und mir zur Freude, täglich mehr und mehr *Ludwig* zu werden. Vielleicht bestrebst du dich in freundlich dankbarer Vergeltung wieder zu werden, was ich bin: — weise?

Was machst du denn jetzt, mein guter Junge? ich sehne mich recht nach einem Paar Zeilen von dir. Wenn ich aus Bescheidenheit sage: ein paar Zeilen, so meine ich damit eine ausführliche Relation über alles, was dir begegnet ist, und welchen drohenden Gefahren du glücklich entgangen bist; doch ich hoffe, es drohen dir keine Gefahren. *Gyllembourg* zwar ist sehr bange, du möchtest im Schlafe vom Wagen herunterfallen, aber

1) Weyses Breve have Adressen: Cand. Medic. J. L. Heiberg.

ich denke, das habe nichts zu bedeuten. Wenn ich des Abends zu Eurer Pforte eingehe, so ist mir immer noch als müsstest du in deinem Zimmer seyn, und ich wundre mich wohl gar, kein Licht da zu sehen. Als du noch da warst, ging ich meistens sehr gleichgültig durch dein Zimmer, und sprach nur selten mit dir ein paar Worte. Jetzt ist mirs, als hätte ich dir 100 und 1000 Dinge zu sagen, und könnte mich Tagelang mit dir unterreden. Aber so ist der Mensch, er lebt meistens nur der Vergangenheit und Zukunft, und ist gleichgültig der Gegenwart. Doch gilt dieses wohl vorzüglich von Menschen, bey denen, so wie bey mir, die Phantasie prädominirt. Ich wollte, ich hätte etwas weniger Phantasie, und etwas mehr — Philisterverstand, vielleicht wäre ich dann glücklicher. So viel ist wenigstens gewiss, das ewige Schwärmen der Phantasie in idealischen Welten macht gegen das wirkliche Leben todt, gleichgültig und ungerechte. Und dass ich dieses bin, fühle ich nur zu oft. Aber dem Uebel ist nun einmal nicht abzuhelpen, meine Natur kann ich nicht umkehren. Doch das Leben erscheine mir so todt es wolle, die Sehnsucht zu lieben und geliebt zu werden, ist, ungeachtet alles dessen was ich mir oft dagegen sage, in meinem Busen noch nicht erloschen, das fühle ich in diesem Augenblicke lebendig. Und so bitte ich dich erhalte mir ferner deine Liebe, und sey überzeugt, dass auch ich nie aufhören werde dich zu lieben.

Dein

C. F. Weyse.

PS. Grösse *Gustava Paikul*.¹⁾

J. L. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Danbyholm ved Nykjöping d. 12te Oktober 1812.

Kjereste Moder!

Kan vel nogen være en flittigere Brevskriver end jeg? Hvem skulde troet om en saa uordentlig og uord-

¹⁾ Pajjkulls næstældste Datter.

JOHAN LUDVIG HEIBERG 1812

Efter et Miniaturmaleri.

holdende Person, at han i 4 til 5 Dage skulde skrive to Breve efter hverandre? Men det er mig nødvendigt at underholde mig med mit kjære Hjem, det er, saa at sige, min eneste Recreation. Jeg har ingen Fata havt paa Veien, intet af Betydenhed er arriveret mig efter Afreisen fra Strömsberg. Men her var, som jeg skrev i mit forrige Brev, et stort Middagsselskab Dagen før vor Afreise. Her saae jeg Jönköpings og de omliggende Herregaardes *beau monde* forsamlet. Jeg tog mig en Dame til Bords, ligesom de øvrige Herrer. Men jeg var i stor Forlegenhed med, hvorledes jeg skulde titulere hende; thi jeg kjendte ikke en eneste i hele Selskabet. Endelig fik jeg underhaanden at vide, at det var en Frøken. Hun var i lignende *Casus* med mig; thi endskjønt jeg talte saa godt Dansk, at hun havde ondt for at forstaae mig, saa fik hun dog i sit Hoved, at jeg maatte være *Gustav Taube*. I den Anledning opstod en moersom Samtale, som jeg vil afskrive, saa godt jeg kan.

Frøkenen: Hur lång Tid har Grefwen varit i Köpenhamn?

Jeg: Han har været der i 15 Maaneder.

Frøkenen (med Forundring): Ja saa? (Pause.) Har Grefwen kjendt en Geheimeraad *Rosenkrantz* i Köpenhamn?

Jeg: Jeg troer neppe, at de have kjendt hverandre.

Frøkenen (med Forundring): Ja saa? (Pause). Kors! Det er obegribeligt, hvor Grefwen bryter mycke paa Dansken.

Jeg: Ja det er naturligt, han har ogsaa været saa længe i Danmark.

Frøkenen: Ja, jag mener unga Grefwen.

Jeg: Ja han ogsaa.

Frøkenen saae paa mig med Forundring. Nu hviskede hun nogle Ord til den Dame, som sad hende nærmest paa den anden Side, som var en Frøken af Huset, der oplyste hende om Tingens Sammenhæng, som hun siden

fortalte mig, og jeg ogsaa strax begreeb. Jeg brød mig om ingen Ting, men talede atter til hende, men hver Gang jeg aabnede Munden for at tale, begyndte hun strax at lee. Siden hviskede hun sin Feiltagelse til de øvrige Damer i Selskabet, som ligeledes begyndte at lee, hver Gang jeg talte til dem. Saaledes maatte jeg tie reent stille. Hermed var ikke min Ulykke forbi, thi om Eftermiddagen producerede Grev *Taube* sin Harpe, og han selv og en anden Herre tracteerde os vist i 3 Timer med den nederdrægtigste Concert af Verden. Den fremmede Herre, som forestilte en Musikkjender, opfordrede en Mamsel i Selskabet, som havde en ganske god Stemme, til at synge nogle svenske Viser, hvortil han accompanerede hende med den forfærdeligste Langsomhed. Hun sang reent ud, uden mindste Kunst, næsten saa ligefrem som Mr. *Calais*. Men vi manglede ingen *Mad. Fourès*¹⁾ til Afvexling. Thi en Oberstinde, som Naturen havde givet saa megen Stemme, som man behøver til den daglige Tale, vidste i en Fart at producere sig, fortrængte den stakkels Mamsel, og lod sine Talenter, for Contrastens Skyld, brillere paa hendes Bekostning. Hun havde saa mange Rullader og Manerer, at hendes hele Legeme, Hoved, Hals, Arme, Been derudover kom i Bevægelse, i Særdeleshed Øinene, thi disse rullede hun omkring, som om hun havde Convulsioner. Jeg stod i en Krog i Vinduet, og bandede saa smaat over, at jeg var reist fra Danmark, jeg tænkte ikke paa, at et Selskab fra de smaa Kjøbstæder i Danmark vilde være lige saa kjedsommeligt. —

Her paa Danbyholm er jeg kommen paa bedre Tanker. Grev *Hamilton* er en meget behagelig Mand, ung, smuk og rask, han har megen Lighed med *Thomas Smidth* [?] baade i Udseende og Væsen, kuns ikke saa overgiven; saa at hans Kone er langt bedre forsynet end den stakkels Grevinde *Taube*; jeg vil just ikke

¹⁾ Medlemmer af et udmærket fransk Skuespillerselskab, som under Mr. *Fourès* havde gjort stor Lykke i Kbhvn.

vende Sætningen om, thi Grevinde *Taube* er meget smukkere end Grevinde *Hamilton*. Hun har kuns en flygtig Lighed i Ansigtstrækkene med sin Søster. Forresten er hun meget højere og smalere, vel propotioneret, og har et langt friere og elegantere Væsen. Greven har været i Danmark; han var i Helsingør og besøgte Grev *Wrangel* [?], da han laae der af sin Blessure. Han taler med megen Agtelse om Danmark, og taler paa en moersom og interessant Maade om alting. Naar man taler med ham, glemmer man ganske, at han er Greve. Danbyholm er en høist gammeldags Bygning, gammeldags Værelser og gammeldags Meubler, ligesom de forrige Eiere have efterladt det, hvis Portraiter hænge paa Væggene. Haven seer ligesaa ærværdig ud som det øvrige, thi her ere lange brede lige Gange, bevoxede med Græs efter gammel Mode; under Huset ere Hvælvinger i Jorden. Jeg takker Gud, at jeg har Værelse med *Gustav*, thi Folkene have vist Ret i, hvad de fortælle om overnaturlige Ting, som tildrage sig her. Rundt omkring Gaarden ere Søer og høie Bjerge, bevoxede med Graner. Her gaaer alt brillant til. *Gustav* og jeg have en Tjener til vor egen Disposition, men vi have ikke megen Moerskab, thi vi have faaet et sandfærdigt Oktobers-Veir, idelig Regn og smudsige Veie. Her findes rigtignok et Bibliothek, men det bestaaer meest af franske Bøger. I Overmorgen reise vi herfra, og paa Torsdag tænke vi at være i Stockholm. —

Naar jeg ret betænker det, kan man dog ikke sige, at Grevinde *Hamilton* har noget elegant Væsen; men hun er friere, muntre og især mere snaksom end hendes Søster, gjør bedre *honneurs* og har intet af sin Søsters Forlegenhed. — Vær nu fornuftig, kjære Moder, medens jeg er borte, det er at sige: gaae ikke allene paa Gaden, men lad *Hertz* eller en anden ledig Person følge med, og tag ham smukt under Armen. Til *Gyllembourg* skal jeg skrive, saasnart jeg nu faaer noget interessant at fortælle ham om hans gamle Ven-

ner og Bekjendte, hvilket jeg haaber at ville snart skeep, naar jeg kun først kommer ud af den Lethargie, hvori jeg nu befinder mig. Hilsninger fra Greven, Grevinden og *Gustav*, saavel som mine Hilsninger til Kjøbenhavnske Venner og Bekjendte, springer jeg nu og for Eftertiden forbi. Du veed, hvem jeg af Hjertensgrund ønsker at hilse, og hvem Du for Høflighedens Skyld bestandig maae formælde min Respekt, naar Du seer dem. Lev nu vel og vær, om ikke saa præcise som jeg, saa dog ikke alt for langsom eller efterladende i at skrive mig til.

Din

J. L. H.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 13de Octbr. 1812.

Min egen *Ludvig*! min kjere Dreng. Dersom Du dog blot vidste, hvor din stakkels Moder længes og ængster sig for Dig! Jeg er ligesaa urimelig, som da *Gyllembourg* var syg. I Aftes sad *Bruun* og jeg allene her i Dagligstuen, saa faldt der noget need i Kakkelovnen eller sprak et Meubel, eller Gud veed hvad, der gjorde Allarm i Spisestuen. Men jeg, i min altid færdige Angest og Overtroe, tænkte, at det kunde betyde, at der var hændt dig noget Ondt. Jeg var ligesom jeg var tosset. Jeg græd saadan, at jeg neppe kan see ud af mine Øjne i Dag. Den gode *Gyllembourg* trøstede mig, saa godt han kunde, men han er ogsaa bange for Dig. Ak, Du veed ikke! Du veed ikke, hvor Du er elsket af os, af alt, hvad der er om os! Vi anseer Dig som vort Huses Prydelse, som vor eeneste Rigdom. Her er dødt og fælt, medens Du er borte. Var vi saa ulykkelige at miste Dig, saa blev vi aldrig noget Øjeblik roelige mere, hverken *Gyllembourg* eller jeg. Du veed slet ikke, hvor Du er os kjær! Vi taler ikke om andet end om Dig.

Du maa endelig komme til Din Geburtsdag.¹⁾ Jeg vil blive endnu gladere end den Dag, jeg fødte Dig til Ver-

¹⁾ Den 14. December.

den. Jeg skal aldrig mere bedrøve mig enten over vore Financer, eller hvor vi skal boe, eller andre saadanne verdslige Ting, naar kun Du og *Gyllembourg* bliver hos mig, og jeg seer Jer glade og friske. Du faaer aldrig mere Lov til at forlade mig! Ak jeg kan ikke — det har jeg nu følt, jeg *kan* ikke leve uden Dig. Og Du kan heller aldrig være saa elsket noget andet Sted — og efter mit Begreb, da heller ikke saa lykkelig, som hos *Gyllembourg* og mig. Vi tænker saa meget paa, naar Du kommer igjen, paa Din Geburtsdag, paa Julen, al Glæde opsætter vi til den Tid. Du maa endelig skrive os til med hver Post, ellers dør jeg reent. Vi tæller Timerne, til vi kan faa at vide, at Du er lykkelig kommen til Stockholm.

I Morgen haaber jeg, at vi skulle faae Brev fra Dig fra Jönköping. *Gyllembourg* siger, at siden vor Kjerligheds Correspondance, har han aldrig længtes saadan efter Breve som nu. Naar vi først faaer at vide, at Du er kommen vel til Stockholm, vil vi blive mere roelige. Saa vil jeg glæde mig over at tænke, at Du fornøjer Dig, og over Dine Breve. Saa gaaer den ene Uge efter den anden, jeg takker Gud for hver, der gaaer. Ret glad bliver jeg ikke noget Minut, førend Du er her igjen, men denne lange Tid, som nu gaaer, medens Du er paa Reisen og vi ikke hører ordenlig fra Dig, er alt for tung. For Guds Skyld tag Dig i Agt! gjør ikke noget, som der er den mindste Fare ved. Tænk paa, hvor vigtigt Dit Liv er for Dine Tilbageblevne! og lad ingen overtale Dig til at blive længere borte end til Din Geburtsdag, thi det er reent umuligt, at vi kan leve længer uden Dig. Det er dog næsten en Fjerdepart af Aaret, at Du er borte fra os. *Weyse* længes ogsaa ret hjerteligt efter Dig, *Bruun* ogsaa. —

Jeg troer nok, at *Bruun* bliver med os til Jul. Hvor det skal blive en glad Jul! den gladeste vi endnu har havt, naar vi faaer vores Dreng igjen. — Ak Gud bevare os alle! Jeg tør ikke tænke paa Fremtiden! jeg er

saa bange! tør neppe tænke: det skal blive en glad Dag: saa meget kan forstyrre min Glæde. Mit Hjerte hænger saa fast, saa ganske ved Dig og *Gyllembourg*.

Nu er Du vel snart i Stockholm? Ak gid jeg dog havde et fortryllet Speil at kunne see Dig i! — Naar Du faaer dette Brev, er Du i Upsala. Der tænker jeg, Du skal leve en lykkelig Tid. Det glæder jeg mig til. — Hils *Paykuls* allesammen saa meget fra mig. Fortæl mig vidtløftig om dem alle. —

Her hjemme er intet Nyt. Teppet blev i Gaar lagt paa Gulvet. Jeg levede den hele Dag i Uryd. Mod Aften da jeg kom ind i min Stue, og fik min lille Ildbrase og alting kjønt og ryddeligt, saa var jeg i godt Humeur. Jeg tørte Støvet af Dit Portrait, saae paa det og snakkede med det, som jeg hver Dag gjør. Jeg syntes, det anede mig, at du var frisk og glad. Da kom den Allarm i Spi-sestuen og gjorde mig rent ulykkelig tilmode.

Nu er det Dag! nu er jeg lidt bedre tilmode, især medens jeg skriver til Dig. Om Aftenen naar jeg saadan sidder — ak, Gud give, jeg havde min *Ludvig* igjen! Skriv dog saameget, som Du kan. Siig mig at Du er glad og frisk, at Du kommer igjen til den bestemte Tid, og trøst Din stakkels lille Moder.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 13de Oct. 1812.

Om du emottager detta Bref af den, til hvilken det sendes, saa har alt vores Frygt og inquietude Gud ske lov blivit uden all Følge og da blive vi, naar vi faae det at vide, lige saa glade og fornøjede, som vi nu ere urolige. Imorgen vente vi at faae Brev fra Dig fra Jönkjöping. Gud lade saa ske! Derved blive vi da meget tranquiliserede, thi siden ophører jo Eders Nattrejsen? — Jeg har saare vanskeligt at kunne trøste Din Moder og at holde hende ved noerledes godt humeur. Hon fordærver sine Øjne aldeles med den Græden. Med et Ord vores Hus har blivit ganske melancoliskt siden Du rejste.

Bliver ikke bedre, forinden vi faae den glædelige Efterretning, at Du lykkeligt og vel kommet til Stockholm. Du gjør Synd om Du försummer at skrive til os. I det mindste vente vi at Du hver Uge skriver til nogen af vores Cercle. Men at skrifve til mig, derifra dispenserer jeg Dig, kuns Du skriver til Din Moder. Kuns jeg faaer at vide, at det gaaer Dig godt, saa er jeg fornøjet, og indseer, at Du ikke har for megen Tid at give til Skrivebordet. Moder maae gaae først, thi hon er en Moder, som faa Mødren ere. Dernæst kommer *Wejse*, thi det skulde gjøre ham melancolisk, om han troedde sig være negligered af Dig. Naar Du ikke har noget Specielt at sige mig, saa anseer jeg mine Breve besvarede i dem, Du skriver til Din Moder. — —

*Brummer*¹⁾ ber Dig kjøbe til ham et Exemplar af Svenske Selskabs Sange. Gjør alt hvad Du kan, uden at være groft uhøflig, at Du ikke faar nogen særdeles Omgang med *Molbeck*.²⁾ Naar vi sees, skal jeg sige Dig mine Grunde, som ere meget gode. Tale aldrig med ham om det Almindelige, husk paa det, hværken til Gode eller Onde, hverken om Sverig eller Danmark. Indlad Dig paa ingen Maade med ham, om hvad Du skulde kunne høre i de Cercles, Du kommer, og før ham til ingen af dine Bekjendte. Jo meere Du skulde finne, at han er nysgjerig eller vil spørre Dig ud, desto meere tilbageholdnere bliver Du. Med et ord gjør saa, at han aldrig hverken kan skrive eller sige: det eller det har *Ludvig* sagt mig. Jeg har faaet nogle Efterretninger, som gjør, at denne Forsigtighed er højst nødvendig. Du haver ikke med det Almindelige det mindste at gjøre. Du rej-

¹⁾ Universitetsboghandler Johan Chr. Fr. Brummer (1768—1836) havde foruden sit eget Forlag ogsaa et stort Sortiment af udenlandsk Literatur. Det var Skik for visse Kresse at søge hans Boglade paa Østergade i Efterslægtens Gaard, for at læse den nyeste Post.

²⁾ Den bekendte Historiker og Sprogmand, Christian Molbech (1783—1857), var dengang Sekretær ved det store kgl. Bibliothek. Han foretog i 1812 to Rejser til Sverige, dels af skandinavisk, dels af videnskabelig Interesse og dels endelig som Spion for den danske Regering. Det er af den Grund at Gyllembourg advarer Heiberg mod at komme i Forbindelse med ham for ikke at indvikles i Ubehageligheder. Som man vil se, lykkes det godt, og de træffer ikke hinanden. Molbechs „Breve fra Sverige 1812“ i tre Bind berører ikke Politik.

ser for at moore Dig og for at fra den Litteraire Verlden samle Honing om end i forme af Insecten, samt i det heele at danne Dig for det selskabelige Liv. Naturligtvis kommer Du at höra och se mycket, som oplyser Dig om Allmänna Affairers Gang uti en Constitutionel Stat, om något deraf interesserar Dig, saa sög Oplysninger derom af de Ældre, for Din egen Instruction skuld, men gjør alt detta ikke til, hvad man kalder Conversations Ævne [sic], og bring aldrig nogen saadan Nyhed, Du hör paa et Sted, omkring til et Andet. Hvad Du hörer, begraver Du hos Dig, hvarken taler eller skriver derom. Ligesaa med Dine ejne Reflexioner derover. Hörer Du noget som ikke behager Dit Danske Øre, saa lad, som om Du ej hörer det. Du er ikke rejst til Sverige for at forsvare Dit Lands Politik. Skulde man være indiscret, indelicat nog at nedrive eller persiflere den i Din Nærværelse, saa vær, som om Du vore Døf. I Lande, hvor Partier existera, hörer man mange Disputer, men en Udlænning bør altid være saa klog at han ikke indlader sig udi slige Disputer, og at han ikke gjør gemen-sam Sag med noget deri. Bliven altid neutralt. Du har det smukke Kjøn og Vettenskaberne at occupere Dig med, samt meget at se. Dette kan og bør være Dig nok. — Og nu Punktum med mine politiske Formaninger. — Når Du får detta, har Du väl gjort Utkast, hvorledes Du vil anvende Din Tid i Sverige, hvorlænge Du tænker blifve paa Valox Sæbye, i Upsala og i Stockholm. Lad oss vide denne Plan, paa det vi maa vite, hvorledes vi bør Adressere vores Bref.

Nu træffer Du vel *Jacobson* snart, hils ham da 1000 Gange fra din Mor og mig.¹⁾

Naar Du er paa Landet, saa tag litet Korn af de Sorten, der findes og annotere nøjagtig de Navne, under hvilke de dyrkes, ligeledes begær at faae fra Botaniske

¹⁾ Den tidt omtalte *Jacobson* hører muligvis til den danske Kunstnerfamilie af dette Navn, af hvilke Billedhuggerne og Stempelskærerne *Salomon Ahron Jacobson* (1754—1830) og Sønnen *Albert Jacobson, Sergels Discipel*, (1780—1836) afvexlende havde Husførelse i Kbhvn og i Sverige.

Haven i Upsala alle de Cerealier, der dyrkes. Vær til- lige god, min Ven, og husk *Paykull* paa at skaffe en Åkerbærs Plante til *Hollbøll*,¹⁾ som Du kunde tage med Dig, naar Du rejser hertil.

Dine herværende Venner maa vel længes efter Dig og hilse. Fuglene ligesaa. Nu have vi varmt, 12 à 13° R. i det frie till og med Nætterne; men bestandig Taage og smaaet Regn. Endnu have vi ikke begynt at lægge i Kakkellovnene, undtagende i Daglig Stuen. Jeg arbejder endnu ved aabent Vindue. Ser Du noget, jeg kunde benytte til Julklappen,²⁾ saa lad mig det vide samt Prisen. Naar jeg troer, Du kan være tilbage til Stockholm fra Upsala, skal jeg sende Dig fleere Re- commendations Breve. Lef vel, vær forsigtig og tænk paa os. Hils alle som komme ihog Din tilgifne Ven

Gyllembourg.

Anmäl min vördnad för Fru *Paykull* och hälsa det hela hus från Din Mor och mig. Glöm ej at specielt hälsa *Gustafva*. Skriv os utförligt, hvorledes Du finner alt, Ting og Personer. Ja alt undtagende Politik.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn den 16. Oct. 1812.

Min bedste *Ludvig*! Jeg ventede i Onsdags forgjeves Brev fra Dig. Men jeg kan nok tænke, at det er ikke Din Skyld, men at Du enten ikke er kommen saa be- tids til Jönköping, at jeg kunde faae Brev endnu, eller ogsaa at de andres Skjødesløshed har forvoldet det, at det ikke er bragt paa Posten eller saadant. Imidlertid er det dog jammerligt at leve saalænge uden at høre det mindste fra Dig. Det er da første Gang i Verden

1) Frederik Ludvig Holbøll (1765—1829), Gartner ved den botaniske Have i Kbhvn. — Åkerbær (*rubus saxatilis*) hedder paa Dansk Fruebær.

2) „Julklapper“ er hemmelighedsfulde Gaver, hvormed der fulgte smaa Skrivelser, som oftest paa Vers, der indeholdt munter Satire eller andre Løjer og lystige Mystifikationer. Disse Juleklapper, som spillede en stor Rolle i Sverige, blev her indført af Gyllembourg og gjorde Julefesten i hans og hans Hustrus Hjem til en saare vigtig og overordentlig Begivenhed. Juletræer var dengang ikke almindelige.

at jeg prøver det, og denne Erfaring gjør mig ogsaa endnu meget mere bange for at leve adskilt fra mine Kjereste, end jeg før har været. Undertiden naar Porten gaaer hurtig om Aftenen, er jeg ordentlig saa gal at tænke, at Du maaskee kommer. Dog ønsker jeg ikke noget sligt, naar jeg faaer lidt betænkt mig. Nej jeg ønsker nu blot, at Du maa være kommen lykkelig til Din Bestemmelse, og at Du ret maa moere Dig, og komme igjen til den fastsatte Tid. Jeg takker Gud for hver Dag der gaaer. I Dag er det da fjorten Dage siden Du reiste. Jeg glæder mig til at denne Maaned skal faae Ende. Paa min Geburtsdag¹⁾ saa er der kun 5 Uger i det allerhøjeste til jeg skal see Dig igjen. Gud veed at paa min Geburtsdag kan jeg umulig være glad siden Du er borte, men desmere vil jeg glæde mig til Din.

Hver Dag tale vi om, hvor Du nu vel kan være. I Dag, i Morgen, eller maaskee i Gaar, bilde vi os ind at Du er i Stockholm. Jeg finder en Slags Beroeligelse i at tænke, at Din Reise nu er overstaaet. Ellers, naar jeg gik til Sengs om Aftenen, tænkte jeg altid med Bedrøvelse: „Den stakkels *Ludvig* har det vel ikke saa godt at ligge i en Seng i Nat.“

Jeg skriver kun kort til Dig i Dag, thi jeg har ondt i mine Øjne, og jeg skal ogsaa læse med den lille *Hanne*. Men *Weyse* har skrevet til Dig, og jeg vil ikke at hans Brev maa sendes bort, uden at jeg ogsaa har sagt Dig et Par Ord. Vi vilde kun skrive een Gang om Ugen til Dig; men hidindtil har vi dog skrevet to. Naar Posten gaaer, kan vi dog ikke forsømme Leiligheden til at tale med vor *Ludvig*. Vi glæde os saa meget til vi igjen skal faae Breve fra Dig. Mine Breve ere rigtig nok ikke lange og endnu mindre indholdsrige, men det maa Du undskylde, med den liden Forandring her i vort huslige Liv, og det lidet Forraad af Tanker jeg har i denne Tid, thi alle mine Ideer dreie sig om min

¹⁾ Den 9. November.

fraværende Søn, om min Længsel efter ham, min Glæde over at see ham igjen, og mine smaae Fornøjelses Projecter om hans Geburtsdag og Julen og deslige. Jeg taler ikke om andet, og jeg kan heller ikke skrive om andet. Jeg er rigtignok næsten bange for at kjede Dig dermed, uagtet Dit Venskab for denne min Søn. Men Du er et Mandfolk og endogsaa eet af dem, som ikke kan taale meget over temporeert paa Kjerlighedens Thermometer. Imidlertid er een af mine Trøstegrunde ved Din Fraværelse den, at jeg har et Haab om at ligesom Du nærmer Dig Nordpolen i legemlig Forstand, saa skulde Du i aandelig nærme Dig Middagslinien. Man føler virkelig først Værdien af det man har, naar man ikke har det. Du har aldrig været længe fra os. Jeg haaber at Dine Tanker i det Fjerne er os nær og at Du undertiden i al Din Glæde dog har eet og andet eensomt Øjeblik hvori Du siger til Dig selv:

ach die mich liebt und kennt
ist in die Weite!¹⁾

Apropos, *Weyse* har taget *Göthe* igjen, hvormeget jeg end har protesteret imod at Dine Bogleoler maatte røres førend Du kom igjen. Han har ogsaa taget andre af sine Bøger tilbage. — Ellers maa jeg sige til hans Berømmelse at Din Fraværelse ganske har opvarmet hans gamle Kjerlighed.

En højst ynkelig Aquisition har vi gjort i den yngste *Hertz*²⁾ — det er en steinernen Gast. Han taler bogstavelig aldrig eet Ord. *Weyse* kan heller ikke længer lide ham. Foruden hans Kjedsommelighed, har han desuden opdaget, at han har græsselig smalle Laar og forfærdelig tykke Lægge. Han er egentlig, siger *Weyse* „et lille Uhyre“. Jeg, som med Sandhed kan sige „at jeg har ikke Behagelighed i nogen Mands Been“³⁾ jeg

1) Citat af „Wilhelm Meisters Lehrjahre“.

2) Christian Elers Hertz (1795—1866), Søn af Domprovsten, Broder til den nævnte Hans Hertz. Han blev Student 1812, senere Sekondlieutenant, 1819 cand. jur. Død som Borgmester i Aarhus og Konferensraad.

3) Ukendt Citat eller Hentydning.

kjender ikke denne hans Ufuldkommenhed, men jeg kan ikke lide hans Ansigt, der er noget deri, især et Træk ved Munden, der ikke er godt. Jeg spurgte ham forleden om han ikke var frygtsom for sin Examen? Nei, slet ikke, sagde han. Om han ikke længtes efter sit Hjem? Nej, slet ikke. — Det er alt hvad jeg har hørt af hans Mund, og ikke engang det var synderlig elskværdigt. Stakkels *Hans* er virkelig generet af ham, han kommer her ganske sjelden nu. Gud veed hvorfor han skal slæbe den kjedsommelige Broder med. — I Aften seer jeg dem vel alle tree, thi det er da *Lise*-Aften. Stakkels *Lise* har endnu *Madame Hansen* hos sig. Dog hvorfor beklager jeg hende? Hun holder af denne Kone, og er man end aldrig saa fattig, er det dog en Lyksalighed at dele dette Lidet med dem man har kjer. Maaskee denne *Madame Hansen* kommer med her i Aften.

Din gode *Bruun* er her de fleeste Aftener. Det forekommer mig som om Din Fraværelse og vor Længsel paa begge Sider endnu bandt denne din Ven fastere til os; *Bresdorph* har ikke været her siden Du reiste. Vi har bedet *Bruun* hilse ham og anmode ham om dog at besøge os, idetmindste om Fredagen da der ikke spilles Kort.

Nu er dog mit Papiir fuldt. Det er heller ikke muligt at løsrive sig fra at tale med sit kjereste Selskab. Den lille Kanarieflugl hilser Dig. Han er grumme daarlig i sit lille Øje, og han seer i det hele saa slet at jeg er bange han bliver ganske blind. Det er saa ynkeligt at see det lille Dyr.

Nu lev vel min kjereste bedste *Ludvig!* i mine Tanker omfavner jeg Dig tusinde Gange. Jeg troer ikke at Gyllembourg har Tid at skrive til Dig i Dag. I saa Fald hilser han Dig paa det kjerligste.

Din hengivne Moder.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen 16. October 1812.

Mein lieber *Ludewig!*

Si vales, bene est, ego valeo. Das heisst: wenn du dich wohl befindest, desto besser für Dich; ich befinde mich gar nicht sonderlich. Ich bin ganz erbärmlich erkältet und leide an Schnupfen, Kopfweh, Heiserkeit, blöden Augen, rheumatischem Reissen a priori und a posteriori & & &. Als ich vorgestern mein schweres Haupt vom Sofakissen erhob, (es war Mittags halb drei) sah ich lauter zackige Blitze, die mich sehr incommodirten. Ich achtete indessen nicht sonderlich darauf, sondern machte mich, dem unvernünftigen Bellen des Magens vernünftig nachgebend, gelassen auf den Weg nach *Evers*,¹⁾ um meinem ungestümen Cerberus allso ein Stücklein Brodtes vorzuwerfen. Als ich da anlangte, glaubte ich in dem Zauberschlosse von Zemire und Azor mich zu befinden: die Zimmer waren sauber mit Besemen gekehret und mit Blumentöpfen geschmückt, der Tisch war gedeckt und meine feine Nase witterte einen Gänsebraten, welchen sinnreichen Conjectur die auf dem Tische befindlichen eingemachten (zu) sauren Zwetschen (wovon ich sogleich eine zur Probe mir zu Gemüthe führte) freundlich zusagten; aber sonst war es im Hause wüste und leer und nicht eine lebendige Seele zu erblicken. Sogar einige am Plafond befindliche Fliegen sassen da unbeweglich, gleichsam wie versteinert. Mir kam der Uz im Ochsantag [?] in den Sinn, der Mann mit den Marmorbeinen, aber ein einziger Blick auf die meinigen, nicht von Marmor, sondern von elastischem Fleische schön geformt — beruhigte mich und erfüllte mich mit frohen Hoffnungen; und so sultanisch gemächlich und sanft auf den wohlgepolsterten Sofa mich hinstreckend, griff ich nach einem Buche. Aber wie erschreck ich, als alle Buchstaben

¹⁾ Vistnok den ene af de Etatsraader Evers, der var ansat i Rentekammeret, eller deres Sønnen.

durch einander liefen, wie Würmer, und ich nicht im Stande war ein Wort zu erkennen. Das ist der Anfang des schwarzen Staars, rief ich entsetzt, und sann vergebens nach einem Mittel umher, dem Unglücke vorzubeugen. Da ich aber alles übrige im Zimmer doch recht gut erkennen konnte, so suchte ich mich durch den Gedanken zu beruhigen, die Ursache dieses Zufalls könne wohl darin liegen, dass das Blut durch die Erkältung zu Kopfe getrieben werde. (So hat auch in der *That Bruun* es nachher erklärt). Es dauerte indessen doch ein Paar Stunden, ehe ich wieder so gut sehen konnte als zuvor. Übrigens zeigte sich dein Freund auch bey dieser Gelegenheit als der wahre Weisse: er liess sich das Ganze sehr wenig anfechten, und half der heimgekehrten Familie *Evers* mit grossem Appetite die gebratene Gans verzehren. Was ist aus dieser Geschichte zu lernen? Dasz Haller sehr Recht hatte zu sagen:

fällt auch der Himmel, er kan Weisse decken,
aber nicht schrecken.

Und dass gewisse reisende junge Studenten es nie dankbar genug erkennen können, dass der besagte grosse Weisse sich herablässt sie eigenhändig die wahre Philosophie zu lehren, und wenn sie fein aufmerksam sind, nachher zur Belohnung ihren Leib mit Chokolade und Eierpunsch und die Seele mit Wiz und Humor zu erfrischen. Zu ihrem wahren Seelenheile würde es reichen, wenn sie endlich einmal anfangen, diesen, nie genug zu feiernden Helden etwas eifriger, als bisher zu studiren, und (jedoch mit Bescheidenheit) treulich ihm nachzuahmen. Damit dieses Studium heute den gehörigen Anfang nehme, so

Singe den Zorn, o Göttin, des Weyseiaden Christoffer,
Ihn, der entbrannt, den Bostonern verderblichen Jammer
erregte

Und viel tapfere Spiele der Heldensöhne zum Ais
Sendete; aber sie selbst preisgab den erbärmlichsten Beten.
(Spote Kalliope dich! mit wartender Feder steht Weyse
Selber am Pult! komm! hilf ihm vollenden das prächtige Epos!)

Doch die Musen sind, wie es scheint, alte adliche Damen geworden, die sich vor dem Wetter scheuen: Kallope scheint heute eben so wenig um mein Rufen sich zu bekümmern, als bisher Polyhymnia.

So erfährst Du denn für heute nichts weiter von dem merkwürdigen Ereigniss, wie vor einigen Abenden durch grausamen Zank sich entzweiten der Herrscher im Volk Agamemnon-*Gyllembourg* und der muthige Renner Achilles-*Weyse*. Diese Epitheta sind sehr wohl gewählt (Du brauchst nicht spöttisch die Nase zu rümpfen), denn sage mir: sitzt nicht *Gyllembourg* den ganzen Tag in seinem Zimmer, gleich dem Höllengotte, mit dem dampfenden Scepter in seiner Rechten, und zählt das Volk, wie einst König David? und ist nicht unter den mutigen Jünglingen Seelands, *Weyse* der mutigste Renner? denn wer rennet wohl, so wie er, den ganzen Tag informirend (blla!) in Kopenhagen umher, und noch spät am Abend in dicker Finsterniss und noch dicherem Koth, vom Amagertorv bis zur Blancogade! vom Sturm umsaust, vom Regen überschwemmet kommt er da an und lächelt milden Sonnenschein deiner Mutter entgegen.

Du kannst dem Himmel danken, dass Du jetzt in dem Lande Kanaan, Schweden, (wo Milch und Honig fleusst und ewig die Sonne scheint) dich befindest: hier in Seeland wärest du zarte Pflanze in dem erschrecklichen Wetter längst dahingewelkt. Ich aber wachse mächtig darin empor wie der Baum des Lebens und murre nur zuweilen ein wenig wenn es gar zu arg wird. „Jeg vilde ønske det regnede Skomagerdreng!“ rief ich neulich woll Verdruss, als mir der Schuster eine Rechnung präsentirte, „mit einem par à cordonnier könnte man doch im schlechten Wetter wohl ausgehen, und ein paar Stiefel vorzuschuhen kostete denn wohl schwerlich 18 Thlr.“ Doch nach dem ersten Zorne zahlte ich gelassen die verlangten 36 Rdlr. 2 Mk., und das Sprichwort bedenkend: haardt imod haardt, sagde Kjærlingen, da hun etc.,¹⁾ ging ich sporenstreichs hin, und bestellte

¹⁾ Fortsættelse af Ordsproget: da hun vendte Enden mod Lynet.

mir trozig ein paar neue Stiefel. Der Schuster, der mir das Maasz nahm (er heisst *Johannsen*) war ein feiner Mann, der es praktisch zeigte, dasz man, ohne den *Knigge*¹⁾ gelesen zu haben, es doch sehr wohl wissen kann, wie man mit grossen Genies umgehen und ihren Verdiensten Gerechtigkeit widerfahren lassen soll. „De har et overmaade godt Støvlebeen, Læggene ere meget tykkere end Hælene“ sagte er. Ich sah ihm etwas misstrauisch darauf an, ob er nicht etwa eine erwachsene, heyrathslustige Tochter habe, oder vielleicht hoffe durch mich bei Hofe sein Glück zu machen. Doch wie schnell bereute ich mein Mistrauen! zu dem ersteren war er zu jung, und zu dem zweyten? — o ein so edles blasses durch einen Zug des Leidens verschönertes Gesicht, ein Paar Augen aus denen ein Meer von Gutherzigkeit hervorströmt, und die weit über alles irdische hinweg in die erhabene Ewigkeit blicken, für die es also zehnfach schmerzhaft seyn musz, bisweilen gezwungen den fühllosen Leisten und das schmuzige Leder anblicken zu müssen — kümmern sich wenig um die Gegenstände der Begierden gewöhnlicher Menschen, Ehre und Reichthum. Er verlangt auch nur 38 Rdlr. für die Stiefel. Edler Schuster! wollte ich entzückt ausrufen, doch besann ich mich zu rechter Zeit und beschloss mich noch vorher bey *Lafontaine* Rath zu erholen: wie man am besten die Tugend der Handwerksleute prüft und läutert.²⁾ Und so schwieg ich. —

Doch Ew. Hochedelgeb. mögen nichts von Handwerksleuten hören, (das Neujahr ist freylich nahe). Sie möchten lieber wissen wie es allhier um die Wissenschaften und besonders um die Medicin steht. Um die Medicin? meine Kolik ist noch immer die alte und erweckt mich sehr liebeich jeden Morgen; durch die Salpetersäure sind die Ringwürmer doppelt so gross ge-

¹⁾ Baron A. F. F. Knigges bekendte Bog: „Über den Umgang mit Menschen“ udkom 1788.

²⁾ A. H. Lafontaines spidsborgerlig-sentimentale Romaner var endnu paa den Tid meget læste.

worden, und ich habe mit der Cur aufgehört; mein Stein hat den Adel im Finger, ist schon zweymal geschnitten, uud er hat noch weder Tag noch Nacht Ruhe; *Meiers* Schwester hat böse Augen, die sich nicht wollen curiren lassen; einer hiesigen Bürgerfrau ist neulich vor grosser Entzündung ein Auge geborsten und die Crystallinze entfallen etc. Ew. Hochedelgeb. belieben sich also dero Frage selbst zu beantworten.

Lieber möchte ich denenselben schliesslich noch etwas historisches berichten, als z. E. dass ich vor ein Paar Tagen den *Oehlschläger* besucht habe, und aufs neue die alte Leyer: es sey in Faruk¹⁾ zu wenig Melodie und zu viel Harmonie, habe anhören müssen; worauf ich den zu 101sten male das schon 100 mal gesagte mit eben so schlechtem Erfolg als bisher wiederholte; item dass ich vorgestern bey *Borries*²⁾ herrlich mit Krametsvögeln und Äpfelmusz bin traktirt worden; item dass neulich ein Student, als *Treschow*³⁾ ihn fragte: hvordan vil De omvende den Sætning: den som stjæler skal hænges? ganz naiv erwiderte: den som hænger skal stjæles; item ich weisz nichts mehr als dass ich über jeden zurückgelegten Tag mich freue, weil er mich dem Augenblicke näher gebracht hat, da ich Dich wieder an mein Herz drücken und es Dir mündlich sagen kann, wie sehr Dich liebet Dein

C. F. Weyse.

N S. Ich habe mich nach alter Gewohnheit in Wolle eingepackt, und die Erkältung ist schon im Abzuge. Adio.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn den 19de October 1812.

Min bedste *Ludvig!* Jeg takker dig saa mange, mange Gange for dit kjere, kjerkomne Brev fra Strømsberg,

¹⁾ Faruk, Syngestykke i 3 Akter af *Oehlschläger*, med Musik af Weyse, blev opført den 30. Januar 1812, men gjorde ikke Lykke.

²⁾ Grosserer Carl Philip *Borries* (1779—1840), der var gift med *Christiane Lütken* (1790—1867), førte et stort Hus og hørte til *Frederike Bruns* og *Oehlschlägers* Kres.

³⁾ Prof. phil. *Niels Treschow* var en af de kbhvske Professorer, som de Studerende havde mest Respekt for.

som vi fik i Aftes. Jeg vilde ønske, du havde kundet see den Glæde, den Fest der blev i hele Huset over denne første Efterretning om dit Velbefindende. Det er en ordentlig lang Historie om det Brev. — I Gaar Morges var jeg i grumme ondt Humeur. Jeg havde drømt om Natten, at du var syg, og at *Bruun* og jeg reiste over til dig. Da jeg fortalte *Gyllembourg* denne Drøm, sagde han, at han netop havde gaaet og tænkt paa, at om du blev syg i Sverrig, — som Gud forbyde! — saa skulde *Bruun* og jeg strax reise over til dig, saasnart vi kunde faa den fornødne Tilladelse dertil fra Stockholm. — Denne Idee uddannede jeg nu hos mig selv med min altid færdige Indbildningskraft. Jeg syntes, jeg saae et ulyksaligt Brev fra Grev *Taube*, at du laae syg, at jeg gik den gyselige Tid, jeg maatte vente paa Tilladelsen fra Stockholm, og at *Bruun* og jeg sadde tause og grædende i Vognen, og reiste Dag og Nat uden at see til højre eller venstre. At et saadant Brev nu kunde komme som i Aftes, forestillede jeg mig, og var saa ulykkelig i mine Tanker, som du kjender mit bedrøvelige Talent til at være, naar nogen af dem, jeg har kjerest, det er da at sige: du eller *Gyllembourg*, er i Fare, eller jeg blot tænker mig Muligheden af, at I kunde være det. Jeg var saa bedrøvet og ængstelig, at jeg næsten ønskede der intet Brev maatte komme, jeg syntes, at naar jeg hørte Postbudet var der, maatte jeg falde om af bare Angst. Til min Lykke blev jeg forstyrret i mine sørgelige Drømme af *Niels* fra den botaniske Have, som kom for at plukke Frugten af i Haven. Dette beskæftigede mig nu i det, der var tilbage af Formiddagen, og da vi havde spiiet, gik jeg ned til Tante *Lise*.¹⁾ Hun var ikke hjemme, jeg blev et Par Timer hos de smaa Piger, saa kom *Weyse*, som havde været her hjemme, uagtet det var Søndag og han var udbuden, og lidt efter kom *Gyllembourg* og hentede mig. *Weyse* fulgte med hjem, og vilde endelig spille Boston en Time inden han gik i sit Selskab.

¹⁾ Hun boede stadig i sit Hus i Nyhavn (nu Nr. 67).

D. 19de Oct.: Her blev jeg afbrudt i Aftes af Tante *Lise* og hendes Børn. De kom i Gaar, uagtet det var Mandag, fordi *Lise* ikke havde været med her i Fredags, da hun havde faaet Fremmede. Jeg begynder nu min Historie, hvor jeg slap i Aftes: — Medens vi sad og spillede Boston med *Weyse*, var jeg i saa ondt Humeur, at jeg ikke kan beskrive det. Nu længtes jeg efter Brev, og fortrød, at jeg om Morgenens havde ønsket intet at faae. Hver Gang Porten gik, tænkte jeg: der er Postbudet! — men Klokken blev 8te og halv 9, og der kom intet Brev. Nu gik *Weyse*, og da *Gyllembourg* havde fulgt ham ud, kom han saa glad ind igjen, og sagde: „Hvad giver du mig, om jeg har et lille godt Brev til dig i min Lomme?“ — Herre Gud! raabte jeg, har du Brev, og lader mig sidde i to Timer og ængste mig! —

Han fortalte mig da, at han havde mødt Postbudet og faaet Brevet, og da han naturligviis ikke vidste, hvad der stod i det, saa tænkte han, at jeg helst vilde have det, naar vi vare eene. Han havde derfor tiet med det hos *Lises*, og siden paa Gaden, da han tænkte, at *Weyse* skulde gaae i Selskab, og da han ikke strax havde talt om det, saa var han da nødt til at tie med det, til *Weyse* var gaaet. — Jeg brød det nu med Ivrighed, og da jeg havde løbet det igjennem, læste jeg det højt for *Gyllembourg*, efter at han havde stoppet sin Pibe, for ret at kunde nyde denne forønskede Lecture. Vi baade loe og havde Taarer i Øjnene af Glæde over dette Brev fra vort kjere Barn, som baade er os Barn og Ven, for hvem vi have al Forældres Kjerlighed og al Venskabs Højagtelse, og i hvem vi egentlig lever. *Gyllembourg* glædede sig saadan over din Beskrivelse af hans kjere Fædreneland, Taarerne kom ham bestandig i Øjnene og han loe tillige. Han nyder sin Ungdoms forsvundne Lykke i dit Ophold i dette Land, som det ret er Synd, han ikke skal see mere. — *Anthony* kom ind og saae saa begjærlig paa Brevet. — Jeg skal hilse dig fra *Ludvig* sagde jeg! Aa Gud skee Lov! er det fra Herre *Lud-*

vig? Er han kommen, hvor han skal hen? — Og de hvide Tænder skinnede i Mørke, som du nok veed, naar han er glad. — Han løb strax ud og fortalte til Pigerne, at der var Brev fra Herre *Ludvig*. — Derpaa kom *Gyllembourg* frem med Kage, brændte Mandler og deslige, som han havde kjøbt, da han havde faaet Brevet, for at vi skulde helligholde den Glæde. Han havde faaet det hos *Eppinger* i Nyehavn, men gik først op i Byen for at kjøbe disse Herligheder, og for at give alle de Penge, han havde hos sig, til Fattige, han skulde møde. Paa hele Veyen traf han ingen, førend han tilsidst fik fat paa to fattige Piger, som sad ved en Muur og sang. De fik da hele Skatten. Han begjærte ogsaa Viin og sagde: Jeg maa tracteres i Aften, da der er kommet Brev fra *Ludvig*, jeg maa jo ogsaa drikke hans Skaal. Saaledes, min kjere Dreng! gjorde du os en ret glad Aften. —

Du skal ingen smaae Bebreidelser gjøre dig, som du siger, thi fra du var lille af, har du været et godt Barn og gjort mig mangan lykkelig Dag. Endogsaa fraværende, skylder vi dig vores glædste Timer, og jeg haaber, at den Tid, vi har tilbage at leve sammen, — som Gud lade blive lang! — skal endnu blive den bedste, og at denne Fraværelse skal blive en Kilde til Lyksalighed for os alle tre, naar vi ere saa lykkelige at samles igjen. Undvære dig kan jeg aldrig mere, det siger jeg dig med Forord; og det glæder mig at mærke, at det ikke gaar *Gyllembourg* i den Henseende meget bedre end mig. —

Vi tænke nu, du er i Upsala eller paa Waloxsæby. I Aftes var det saadan et deiligt Maaneskin. Jeg stod i dit Sovekammer-Vindue og tænkte paa, at du nu maaskee var hos *Paykulls* og var glad. — *Gyllembourg* sagde forleden ved Bordet om Aftenen, at da han var gaaet hjem, havde han seet paa Maanen og Stjernerne og tænkt: „Det er dog moersomt, at hvor man er paa Jorden, saa seer man nu det samme paa Maanen, og der mødes de Fraværendes Øjekast. Maaskee seer nu *Ludvig* ogsaa

paa Maanen og Stjernerne.“ Denne Idee frapperede mig! — „Ak det er kjønt,“ sagde jeg, „saaledes forener Himmelen, hvad Jorden adskiller.“ Siden maatte jeg dog græde over at tænke paa den dobbelte Meening, som der, uden at jeg først mærkede det, laae i disse mine Ord. — Ak min gode *Ludvig!* du kan ikke troe, hvor barnagtig din Moder er! hvor mange Anelser og Overtroe, og Gud veed hvad, der ret har sin Magt med mig i din Fraværelse. —

Dette Brev fra Jönköping har vel trøstet mig meget, men der er dog endnu en lang Vej tilbage, inden du naaer Stockholm. Jeg maa undertiden lee af mig selv, og du vilde vist heller ikke kunde bare dig, om jeg fortalte dig alt, hvad jeg tænker og gjør. — Jeg finder det naturligt og godt, at en kjer Persons Fraværelse, som opvækker al vor Kjerlighed og Længsel, ogsaa vækker alle de poetiske Følelser, man er i Stand til. At Religion og Troe paa gode Aander forstærkes i en saadan Stemning, er ogsaa naturligt, men at smaae overtroiske Ideer, som man ikke har tænkt paa, siden man var imellem Pigerne i Ammestuen, ogsaa skal komme med, det synes jeg ikke godt om og det hænder mig dog undertiden. — Da jeg var et Barn (og jeg var Barn endnu, efter at jeg var Moder) saa bad jeg altid til Gud paa visse Timer af Dagen, Morgen og Aften for Exempel, enten jeg var stemt til at opløfte mine Tanker til det Himmelske eller ikke, jeg syntes, det var en Synd, naar jeg en Aften sov ind, uden at have gjort min Bøn. Jeg har tidt siden leet i mit Hjerte over en saadan periodisk Andagtsøvelse uden sand Andagt, og af den enfoldige Troe, at man kan bede Gud om alle Slags verdslige Ting, og at man da faaer dem. — Men nu forsikkrer jeg dig med alt det, at det ikke er mig muligt nogen Nat at gaae til Sengs, uden at jeg først har gaaet til Vinduet i dit Sovekammer og opløftet mine Øjne, mine foldede Hænder, og min hele Sjæl til Himmelen og overantvordet dig i Guds og alle gode Aan-

ders Varetægt. — Min Fornuft siger mig vel, at Gud vel bevarer dig uden mine Bønner, at han seer mine Tanker, uden at jeg behøver at sige dem, at han ikke boer indenfor den blaae Himmel, og mange flere saadanne Ting, men der er dog noget indvortes, som drager mig til at gjøre det. Man maa — synes jeg — see ud i det uendelige Rum, naar en elsket Ven er langt borte, man maa paakalde de venlige Aander, de klare Stjerner, alt hvad der er over denne Jord. Man føler sin egen Afmagt til at forsvare det, man har kjer, mod alle fiendtlige Anfald, man maa haabe paa mægtigere Hjælp for at beroelige sig. Den kolde Fornuft maa sige, hvad den vil. Phantasien og Følelsen modsiger den, skjøndt de ikke kan belægge deres Ord som den. Men Aandeverdenen er taus; og naar man elsker ret, er man det aandelige nærmere end i det daglige Livs jordiske Gang. — Gud veed gode *Ludvig!* om alt dette moerer dig at læse, men mig moerer det, mig trøster det at kunde tale til dig om min Kierlighed og Længsel; om ogsaa det, jeg siger, er enfoldigt og barnagtigt, saa maa jeg dog sige dig det. — Jeg synes aldrig du har været mig saa kjer som nu. Mange Gange naar jeg er eene, saa maa jeg række mine Arme ud, som om jeg kunde naae den yderste Flig af din Kjole, og i mine Tanker omfavner jeg dig tidt og kan ikke bare mig for at græde. — Ak det er, som jeg tidt har sagt, der er ingen der har saadan et brændende Sind som jeg! — Jeg maa ordentlig lee af mig selv! — naar du engang faaer en Kjereste, kan hun jo ikke skrive dig lidenskabeligere Breve til end din Moder. Jeg har endnu saa meget at fortælle dig, og med bare Snak om ingen Ting har jeg næsten fyldt mit Papiir.

I Gaar Morges sendte vi strax Bud til *Bruun*, at der var kommen Brev fra dig. Han kom strax herover og fik dit Brev at læse og glædede sig med os. *Weyse* havde alt været her. Al hans gamle Kjerlighed for dig er nu steget til 20 Grader paa hans Hjertes Thermo-

meter. Han var saa fornøjet over dit Brev, han havde aldrig troet, sagde han, at du kunde skrive saa char-
mante Breve. Baade han og jeg have faaet en uover-
vindelig Lyst til at komme til Sverrig af din Beskri-
velse over dette Land. De smaae Egern, som løbe paa
Træerne, de store Ildbraser, Folkenes elskværdige Sim-
pelhed, vi synes, vi seer det altsammen. Vi klynkede
hele Dagen i Gaar over, at vi ikke kunde reise derover.
Gud give vi næste Sommer kunde følges ad alle fire,
vi tre her af Huset og *Weyse* og reise til det skønne
Land. Vilde Vorherre dog gjøre vor stakkels *Gyllem-
bourg* den Glæde! jeg vilde gjerne give Aar af mit Liv
derfor. — Jeg troer vist ikke, at der er saa stor For-
skjel paa Danmark og Tyskland eller Frankrig, som
paa Danmark og Sverrig. I Sverrig erindres man vist
om de gamle Tider og de gamle Malerier, som vi to
holder saa meget af. Du skriver intet om Reisen selv,
hvordan dit Reiseselskab har været, i hvad for en Vogn
du har kjørt, om I har kjørt om Natten?

Bliv ellers ved at fortælle os alting omstændeligt,
hvorledes du finder Menneskene, hvordan de af Fami-
lien og andre, som du har Breve til, tage imod dig
o. s. v. Tag Dig saa for Guds Skyld i Agt! — Vogt dig
for Forkjølelse og for Bjerge og Bjergværker. Jeg har
glædet mig over din forsigtige Maade at gaa ned af
Taberg paa. Vær altid forsigtig! Lad de andre lee i Guds
Navn, det er bedre end at din stakkels Moder skulde
græde. — Jeg har moeret mig i Tankerne over det
reene Huus i Strömsberg. Den blotte Tanke om saadan
en Reenhed vederqvæger mig.

Vi tænker nu alt paa Julen her. Mit Julearbeide be-
gynder med næste Uge. Saa faaer jeg vel neppe Tid
til at skrive saa lange Breve som dette, hver Uge. *Gyl-
lembourg* spørger dig, om du veed nogen Bog eller In-
strument eller deslige, som *Bruun* just ønsker sig. *Bruun*
skal være hans bedste Barn til Julen i Aar, fordi han
læser med dig og er saa gode Venner med dig og os.

Weyse har allerede travelt med sin Jul. *Gyllembourg* har inviteret Major *Bilsten* til Julen, men Gud veed, om han kommer, ellers ere vi kun sex, det er altfor lidt, men vi veed ingen, vi kan faae mere.

Bresdorph var her i Fredags Aftes. Han er dog grumme interessant. Vi sad herinde, han, *Lotte*, *Hanne* og jeg, og moerede os fortræffelig med fornuftige Samtaler, saa kom *Dahlmann*. Galere end den Aften har han nu næsten aldrig været. Han var ordentlig morsom saa desperat var han. Vi kom til at tale om *Clavigo*,¹⁾ *Bresdorph* og jeg, og jeg fortalte *Bresdorph* om *Beaumarchais'* Beretning om denne *Affaire*, som jeg engang har læst. Men det var at tage *Dahlmann* paa det ømmeste. — „Kors i Jesu Navn, Frue!“ raabte han, „*Beaumarchais!* Ham kjender jeg personlig! Vi vare meget gode Venner! Ikke havde han saa mange Barn!“ — „Nej,“ sagde jeg, „det var hans Fader.“ — Derpaa vedblev jeg min Fortælling, at den gamle *Beaumarchais* havde en *Handels*correspondent i *Madrid*. — „*Handels*correspondent, Fru *Gyllembourg!*“ raabte han igjen. „Kors! det er ikke saa! Han var ikke *Kjøbmand*, han var *Uhrmager!*“ — „Ja, det maa dog være sandt, thi det staar i hans *Søns* Beretning,“ sagde jeg. — „*Hans Søn!* Min *Beaumarchais!* *Caron* *Beaumarchais*, som har skrevet „*Figaro!*“ Er det ham? Hvad er der med ham?“ — Saa dan gik det i et Væk. Til allersidst udbryder han, Gud veed i hvad *Anledning*: „*Tog* *Clavigo* sin *Afsked?* Hvorfor gjorde han det?“ Intet *Menneske* havde nævnet det *Ord*: *Afsked*. Jeg veed ikke hvor han faldt derpaa. — Jeg svarede ganske kort, det veed jeg ikke. — „Hvad kunde *Marie* til at han tog sin *Afsked?*“ blev han ved og raabte som om han selv havde faaet ti *Afskeder*. — Jeg var saa kjed af hans *Spørgsmaale*, for at blive af med ham sagde jeg: „Hun kunde ikke gjøre for det, men *Folk* sagde det var hendes *Skyld*.“ — „Ja

1) Goethe har som bekendt fundet Stoffet til sit Drama „*Clavigo*“ i *Beaumarchais'* *Memoirer*.

saa,“ svarte han, og med den gode Besked var han fornøjet. *Bresdorph* saae med største Forundring paa ham. De smaae Piger maatte lade som de tørte deres Øjne for at skjule deres Latter. Du kan ikke forestille Dig hvor latterlig denne Samtale var, Du maatte selv have hørt den for at forestille Dig det. Siden reciterede han eet og samme franske Epigram, først for *Gyllembourg*, saa for *Weyse*, saa for *Bresdorph* og saa for *Bruun*. Han bliver ordentlig fornøielig.

Værre er det med Statisten, *Christian Hertz*, han var her i Fredags og igjen i Aftes. For mig skulde han have Lov at sidde og tie i Guds Navn, men *Gyllembourg* er færdig at legge mine Øjne sammen hver Gang han har været her; han tager nu, troer jeg, sin Aversion fra *Peter* og legger den paa Broderen.¹⁾ Det er rigtignok ogsaa gyseligt, at den Familie kan være saa udelicat at saadan komme ubuden, og dumt af *Hans* er det at slæbe det Hængetræ med sig. I Dag er han oppe til Artium. Han er frisk paa det, baade han og *Peter* roeste sig af i Aftes at de ikke vare bange for at gaae op til Examen. *Bruun* ærgrede sig over dem og var saa oprigtig at sige: at de der vare saa kjække, gjør det gjerne daarligt. *Peter* var ellers vittig imod *Bruun* i Aftes, men saavidt jeg hørte døde han nok ikke i Synden. *Heiberg*²⁾ har været her i Byen i to Dage, han var her ogsaa i Aftes. Han seer rask ud, men jeg finder ham fæl affecteret endnu.

„Stærkodder“ er opført i Fredags og i Gaar og har gjort stor Lykke.³⁾ De raabte leve Øhlenschläger! og klappede og raabte Bravo, fortalte *Peter Thrige*, som

¹⁾ Hans Hertz blev til daglig kaldt „Peter“, se „Domprovsten i Roskilde“ (Memoirer og Breve X, Side 37). Muligvis kan her ogsaa menes Hans Peter Thrige (1792—1827), Domprovstens Stedsøn, der blev Student 1809 og en Tid var i Huset hos Lise Jürgensen. Han døde som Overlærer i Roskilde.

²⁾ Lise Jürgensens 12aarige Søn, Peter Andreas Heiberg-Jürgensen (1800—60), der døde som Stiftsprovst for Lolland og Falster, var som Dreng meget svag og kom 1812 i Huset hos Domprovsten i Roskilde. (Se Mem. og Breve X, S. 115.)

³⁾ Stærkodder blev opført første Gang i Oktober 1812 og blev regnet for Oehlenschlägers første Nederlag.

var der. Jeg synes ellers at Øhlenschläger har besat Rollerne, som om han var Stykkets værste Fjende. *Knudsen* er Stærkodder, *Liebe Eigil*, *Lund Bolver*, *Rungsted Vingulf*. *Madame Rungsted* Herseqvinden, *Cetti Hasting*, *Due* den gamle Spaamand, *Jomfru Astrup* Svar-teham. Det som er bedre er da *Foersom* som Angantyr, *Heger Ingild* (det skal være meget godt), og *Madame Heger* skal passere som *Helga* saavel som *Kruse* som *Thors Præst*. Stykket skal være forandret i Slutningen, saaledes at Stærkodder dør paa Scenen.

Nu min gode *Ludvig!* nu har jeg tilbragt en heel Formiddag med at skrive til dig. Jeg maa nu skynde mig at klæde mig paa til vi skal spise. I Dag faaer du Snak nok fra Moder. Gud give det maa interessere dig en tiendedeel saa meget som dine Breve glæder mig. Jeg troer ogsaa at *Bruun* skriver i Dag. Nu lev vel, min egen gode kjere *Ludvig!* Gid alt ondt maa være langt fra dig, og at Glæde og Behagelighed følge dig hvor du gaaer. Gid du dog i alt dette maa tænke med Kjerlighed paa din Moder.

Gyllembourg til Heiberg.

Köbenhavn den 20. Oct. 1812.

Min Egen Vän. Dit Brev fra Jönköping til Din Mor var os inderligen Kjert; jeg har aldrig med mere Fornøjelse bragt et Brev fra Posten. — Af de Breve Du nu faaet, har Du erfaret, hvorledes vi have været inquiète for Dig. Du kan altsaa forestille Dig med hvilken inderlig Taknæmmelighed til Forsynen vi imodtagit Tidenden, at Du lykkeligen gjort den Deel af Vejen, som vi ansee for den farligste. Vel veed jeg, at den Vej fra Jönköping til Stockholm er slemmere, men dels rejser Du ikke der om Nattetid, dels har Du faaet meere Erfarenhed; det er altsaa paa disse Grunde, som vi smigre os med at den vanskeligste Deel af Vejen er til Ende. Vi ere altsaa lidt meere rolige. Men som Dit Brev ikke indehölt noget om, *hvorledes* Du har

havet det paa Rejsen, om *Taubens* hafvet nogle alterationer i hænsyn til Din plads etc., saa kan jeg dog ikke være aldeles uden Frygt forinden jeg faaer at vide det Du lykkeligen er kommen til Stockholm, eller i det mindste til Nykjöping. Om Din Rejse gaaet saa lykkeligt som vi ønske, formoder jeg Du i Aften er kommen til Valox Sæbye.¹⁾ Jeg beder Dig at dér sige til dem allesammen, at jeg vel vilde være med af Partiet; det skulde særdeles interessere mig at passere nogle Dage paa Valox Sæbye og see hvorledes *Anne Charlotte* seconderer i Verdindeskabet. Jeg længes efter Din Beskrivelse over Valox Sæbye. Dit Brev just som Din Comedie gav appetit paa meer af det Slags. Jeg haaber at Du, saa nøjagtigt som Du kan, meddeeler os den Plan Du lagt for Din Sejour i Sverige, hvor længe Du vil være paa det ene eller andet Sted, paa det jeg maae vide hvorhen jeg skal adressere Dine Brev. — —

Det fornøjede mig meget at af Dit Brev finde at Du synes godt om det Nye Du seer, eller rettere sagt, at Du seer det med Interesse og Opmærksomhed og ikke eene og allene vil være indhyllet i Dit Danske Støv, som *Taubes* voro i sit Svenske. Hver Gang Du bliver opmærksom paa det Du seer og enten moerer Dig derad, eller viser Interesse, saa bliver vel Grevinden særdeles glad og Greven synger Triumph-Sangen for det Du ikke med lige Misantropiske og ucultiverede Øjne seer det Nye Dig omgiver, som han og hans familie gjort her i Landet. Tusinde Gange har Du vel hørt: „Se, har Ni det i Danmark?“ „Har jag icke sagt det?“ etc. etc. etc. De inse icke, at Du gjemmer alle Jemförelser til passeligere Tid og Sted, og at Du indtil dess kuns moerer Dig og samler Materialer til Jemföring; ikke heller at Du er fornöid at i Sverige finde Sverige og ikke *der* forlanger at finde Danmark. Saa er det f. Ex. lyksaligt at Du nu finder gode Eldbrasor dér Du er, for os vore de endnu ganske overflödige

1) Hos Paljkulls; Anna Charlotte var Familiens ældste Datter.

efter som Naturen endnu giver os 12 à 13 Gr. Varme uden Eldbrasan. Nu er det bedre at de fornøje Dig end om Du bandede Climatet i Sverige for sin Kulde, *paa Grund af* at i Dit Fædreland Climatet er saa meget mildere at Eldbrasan ikke endnu behøves.

Med disse Slags Reflexioner følger jeg i Tankerne Diine og *Taubes* Conversationer under Rejsen. Nu haaber jeg Du har det paa dette Capitel en Deel bedre og angenæmmere saa vel for Sjælen som for Kroppen. Man maa jo passere Skjærsilden forinden man maae komme til Glæden. Medens vi nu tænke saa saare meget paa Dig, saa tænk ogsaa lidet paa os. I Almindelighed smigrer jeg mig vel dermed at Du gjør det. — Men jeg ønsker at Du vil ogsaa noget particulairt gjøre det för hvad angaaer min Samling. Den hilser og recom-menderer sig i største underdanighed til Din Bevaagenhed. Den ber Dig fra Botanisk Have i Upsala samle alt hvad den ejer af Cerealier, saavel under sine der benyttede Botaniske Navne som under de der annoterede vulgaire Svenske. De Latinske blive mig interessante efter de komme fra Linnei Fødested. Tillige med Kornsorter skal Du have Tak om Du vil medtage de Ærter, Bønner og Vikker som der dyrkes i det *frie*. Alle deres Slags Rofrø ligeledes, med deres Svenske og Latinske Navne. Ligeledes af deres Græssorter dem som have den fortrinligste Oeconomiske reputation. Ved at fortælle om mine 120 forskjellige Varieteter af Hvede kan Du spørre om nogle deraf ønskedes, saa kan Du love af dem Hvilke som ønskes. Jeg troer at jeg i Vinter trykker noget dessangaende. Paa Herregaardene eller anderstedes Du kan faae Tilfælde blir jeg Dig forbunden om Du vil samle de Kornsorter Du faaer Fingre paa. Men da tillige nøjagtigt annotere hvor Du faaet dem, og hvorledes de kaldedes der paa Stedet. Hvor Du kan faae Ax er det godt, men jeg tager ogsaa til takke med aftærskede Korn, 40 à 50 Korn af hver bliver mig mere end tilstrækkeligt.

I Eskilstuna er en Jern og Staal Fabrik, hvor man i gamle Dage arbejdede dejeligt. Der gjordes nydelige smaae Saxe, hvorudi med Matt Arbejde graveredes Navne, Blomster etc. Kunde Du faae bestilt en saadan lille Sax med Din Moders Navn (ikke Initial Bogstaverne, men det heele Navn) saa gjør det for min Regning, jeg vilde have den til en lille Julklapp. Din Mor har formodeligen skrifvet, at Din gode Ven *Bruun* kommer med os til Jul. Var god og lad mig vide, hvad Du troer skulde gjøre ham Fornøjelse at faae. Han maae have noget godt. Thi i Aar staaer han i samme forhold til os som *Ørstedt* for et Par Aar siden.

Din Mor hilser og ber at Du ej maae skrive til Din Far om nogle Penge forinden hon har talt med Dig. —

Jeg længes at høre fra Dig om hvorledes det gaaer med Dig med Penge, om Du faaer Dine Louisd'or betalte eller om jeg skal drage Omsorg ved Vexelere.

Nytt veed jeg her intet som kan interessere Dig, thi at alt bliver med hver Dag dyrere, er jo allerede meget gammelt, desværre. Nu ere vi eller rettere sagt troe vi os aldeles sikkre for Overfald, som Du lett kan forestille Dig er lyksaligt for *Weises* humeur. I Mangel paa virkeligt Krig har man havt et par store Maneuvres, som varit heede nok, thi Soldaterne have været ved Krigshumeur og bleseret hverrannero for Løjers skuld, et par Mand skal end ogsaa satt Livet till.

Vi have inviteret Major *Bildstein* til Jul,¹⁾ men jeg har end ikke kundet faae svar om han kommer. Indsluttet finder Du et Brev til *Anna Charlotte*, som Du tillige med mange Hilsner er god og leverer henne. Hils ligeledes meget til *Paijkulls*, hans Hustru og *Gustafva*. Gud velsigne Dig!   Din Ven

Carl Fredrik.

Skrif os flitigt saa glade og angenæme samt interessante Brev som det fra Jönköping; lägg an derpaa at faae et godt Rejseselskab paa tilbagerejsen.

¹⁾ Rimeligvis en af Gyllebourgs Landsmænd og tidligere Kammerater.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 20de October 1812.

Kjereste Moder!

Just nu, som jeg vilde sætte mig til at skrive fik jeg en Pakke Breve fra Grev *Gyllenborg*, hvor jeg forefandt Brev fra Dig, *Gyllembourg*, *Bolette* og *Weyse*. Skjænd ikke paa mig, fordi mit Brev fra Helsingborg var alt for but; det var et Udbrud af Kjedsommelighed, fordi vi skulde vente i Helsingborg hele Dagen; jeg vilde kun give en nødtørfdig Underretning om vor Ankomst til Helsingborg. De Breve som jeg siden efter har skrevet, troer jeg dog ikke ere saa kortfattede eller uden alle Kjærtegn. Jeg veed alt for vel, at Hermes ikke har aabnet mine Læber; det føler jeg ved mange Lejligheder, ogsaa naar jeg er i Selskab, og mærker, hvilken daarlige Figur jeg der gjør, uden at jeg derfor vil troe, at jeg beskyttes af de andre Guder, som den moderlige Kjærlighed gjerne vil give mig til Ledsagere.

Jeg kan ikke sige, hvor glad jeg bliver, hver Gang jeg faaer Brev fra Kjøbenhavn. Da jeg i Fredags Formiddags kom til Stockholm, fik jeg strax Dit Brev. Jeg blev saa bevæget derover, at jeg ikke kunde lade være at græde. Dine mange kjærlige Angester ere alt for rørende for mig. Jeg seer alt for tydeligt af Dine Breve, hvor Du virkelig længes efter mig. Jeg burde bedrøve mig derover, men jeg er saa slem, at jeg næsten snarere glæder mig ved at see mig saa indesluttet i Dine Tanker, at jeg næsten udgjør en Deel af Dig selv. Jeg kan forsikkre, at jeg vist tænker ligesaa meget paa Dig, som Du paa mig. Ved alt hvad jeg seer eller hører, falder altid den Tanke mig ind: Om Moder nu stod i en Krog og saae mig her imellem disse Mennesker, paa dette Sted osv., og jeg søger da altid at bære mig fornuftigere og bedre ad end ellers, som om jeg var en Skuespiller, og jeg ønskede at vinde min usynlige Tilskuers Bifald. Ved alt hvad jeg seer og hører, tænker jeg paa at skrive det eller fortælle det, og det er næ-

sten den eneste Interesse, jeg har deraf. Thi tænker jeg mig som en Fremmed, der blot for sin egen Skyld skal moere sig, saa forekommer alting mig ubetydeligt og neppe værdt at lægge Mærke til. Jeg var i Gaar Aftes paa den store Opera, og saae „Nonnerne“. ¹⁾ Jeg synes gjerne, at jeg kunde have sat mig til at sove, men jeg holdt mig vaagen ved den Indbildning, at Du sad ved Siden af mig og tog Deel i alting. — Hos Grev *Gyllenborg* har jeg været, han har været meget artig imod (mig). Jeg skal spise der til Middag i Dag, ligesaa Greven, Grevinden og deres hele Familie. Grevindens Familie kan jeg ikke nok rose for deres Artighed imod mig. Præsidenten *Strokirck* er en gammel underlig een, men dog godmodig og høflig. Af Døttrene er *Gustava* efter min Mening den netteste, det er hende, som er forlovet med den unge Grev *Hamilton*. Hun spiller og synger nydelig og har hverken i Væsen eller Udseende nogen Liighed med Grevinde *Taube*. *Jeanne* er den muntreste og vittigste; hun er meget mindre end Grevinde *Taube*. *Eva* er ikke ganske fuldvoxen, omtrent som *Bolette*. ²⁾ I Søndags var vi der til Middag og Aften. Jeg kan ikke skrive mer i Dag hverken til Dig eller de andre, som have skrevet mig til. Tak dem for deres Godhed. Med næste Post skal jeg skrive et ordentligere Brev. Nu maa jeg skynde mig at klæde mig paa. Fredag reiser jeg nok til Upsala med *Gustav* og Doctor *Myreen*.

J. L. H.

Stockholm d. 21de Oktb. 1812.

Endelig, kjereste Moder! faaer jeg Tid til at hvile mig et Øieblik for at underholde mig med Dig og mine

¹⁾ Syngestykke af Picard med Musik af Devienne, har fra 1796 til 1865 hørt til det kgl. Theaters Repertoire.

²⁾ Præsidenten ved Svea Hofret Henning Adolph Strokirck (1757—1826), Justitsraad 1809, Friherre 1815, havde foruden Grevinde Taube følgende Børn, der nævnes:

Maria Helena (1785—1820), gift 1810 med Justitsraad, Grev Gustaf Vathier Hamilton (1783—1835). — Johanna Laurentia Strokirck (1788—1851). — Gustafva Carolina (1792—1814), gift 1813 med sin Svogers Broder, Herredshøvding, Grev Hugo David Hamilton. — Eva Sophia Strokirck (1797—1882). — Johan Herman Strokirck (1789—1841), Lagmand.

øvrige københavnske Venner. Man har saa travlt, naar man kommer paa et fremmed Sted, at man neppe kan faae Tid til nogen Ting, end ikke det kjereste. To Breve har jeg faaet fra Dig; jeg seer, hvor jeg savnes af Dig og *Gyllembourg*; det bevæger mig meer, end Du troer at jeg er capabel til. Jeg skrev med Posten i Gaar, men Gud veed, hvad det var jeg skrev; der var nok ikke megen Sammenhæng deri; thi jeg kunde ingen Roe faae. Allevegne løb man omkring mig, spurgte mig, talte til mig; tilsidst maatte jeg slutte, fordi jeg skulde klæde mig paa og gaae til Excellentsen Grev *Gyllenborg*. Om jeg ogsaa savner Kbhvn, er et naturligt Spørgsmaal. Vist er det, at jeg ved enhver Lejlighed tænker paa mit kjære lille Hjem; det er aldrig af mine Tanker; men mit Liv er for nærværende Tid saa nyt og afvexlende, at jeg dog ikke troer at føle al den Længsel, som Du. Den ene Fortrolighed er den anden værd. Ligesom Du har gjemt den lille Seddel med mit Navn, saaledes har jeg gjemt en Apricoskjerne, som Du gav mig Dagen før min Reise, og den skal ikke komme fra mig, men jeg skal bringe den tilbage til Kbhvn. Forresten er jeg vel fornøiet i Stockholm. Paa Fredag havde jeg besluttet at reise til Upsala med *Gustav* og Doktor *Myreen*, men der bliver intet af, thi *Paykull* og hans Kone ere selv komne til Stockholm; og nu reiser jeg med dem, naar de tage tilbage til Valloxsæbye, hvor de blive til ind i November. Jeg talte med *Paykull* for lidt siden, hans Kone har jeg endnu ikke seet. Han kjendte mig strax, og blev ganske glad og fornøjet over at see mig. Grev *Gyllenborg* er en munter og behagelig Mand. Hans Huus er meget behageligt, thi der gaaer ikke alene rigt til, men man er aldeles fri og ugenert deri. Til *Gyllembourg* skal jeg skrive mere om ham. Hvad Grevinde *Taubes* Familie angaaer, saa kan jeg ikke noksom berømme den. Vi spiste hos Præsidenten *Strokirck* i Søndags; forresten seer jeg dem hver Dag her hjemme. Præsidenten er en gammel Radoteur, men yderst forekommende og

artig. Han har meget bedet mig om at komme i hans Huus, og uden Ceremonie, saa ofte jeg ønsker. Han synes godt om mig, og slaer ofte en Passiar af med mig, der da for det meste gaaer ud paa Forskjellen mellem Danmark og Sverrig. Man har Uret naar man troer, at det gaaer stivt og fornemt til i de svenske Selskaber; her er langt friere og muntre end i Kbhvn, meget mindre af Adelsnykker og Rangceremonier. Hos Præsidentens toge Frøknerne mig selv til Bords og satte mig imellem dem, da derimod adskillige Adelsmænd i brillante Uniformer maatte sidde nederst ved Bordenden uden Damer. Grevinde *Taubes* Søstre ere nysse-lige Piger, muntre og vittige og artige. *Gustava* har til-lige en vis Naivetet, som gjør hende dobbelt elskvær-dig. Hun har meget Talent for Musiken, spiller og synger nydeligt, og hvad som klæder hende ganske besynderligt, hun fløiter med en fiin, klar Stemme omtrent som Dom-pappen, og accompagnerer sig dermed til Claveret. *Weyse* burde see hende og lære hende. *Jeanne* seer ud som et Dukkebarn; hun er meget mindre end Grevinde *Taube*, og har saa smaae Fingre og Fødder som et lille Barn. Hun er den muntreste, og maaskee den klogeste. Hun vimser allevegne omkring, leer bestandig og lægger Mærke til alting. Hun har allerede lært saa mange Ord og Talemaader af hvad jeg siger, at hun nu begynder at tale Dansk med mig. De have ogsaa en Broder, en Herredshøvding *v. Strokirck*, som er ubegribelig hæs-lig, men ret moersom og godmodig. Det er ellers frappant, hvad denne hele Familie har megen Liighed med den *Wilsterske*.¹⁾ Hvad vi ofte have bemærket hos denne, at den danner ligesom en Clique, det gjælder ogsaa om den *Strokirckske*. Alt hvad der hører til Familien er dem helligt, og høres aldrig at lastes eller gjøres Nar af.

¹⁾ Major Cæsar August Wilster var Kommandant paa Rosenborg, hans hyggelige og originale Familie omtales meget i Mathilde Reinhardts Erindringer, I, S. 117 f. Den ene af Døtrene, Emilie Wilster, som blev gift med Oberst du Plat, siges en kort Tid at have været forlovet med Gyllembourg.

Her ere komne en stor Mængde mærkværdige Fremmede til Staden. Frue *Stahl-Holstein* med hendes Datter og *Aug. Wilh. Schlegel*;¹⁾ ligeledes Frue *Schütz* og nogle berømte Musici. Frue *Stahl* er næsten landsforviist, hun bliver her i Vinter og gaaer til Foraaret til England. Jeg brænder af Begjærlighed efter at see *Schlegel*. Jeg maa nødvendig gjøre hans Bekjendtskab. Jeg skal hilse baade ham og Frue *Stahl* fra *Oehlschlæger*. I Løverdags bleve de optagne i *Amaranth-Ordenen*.²⁾ Jeg vil ogsaa gaae derind for at træffe dem. Her bliver desuden ingen Assembler, hverken paa Børsen eller noget andet Sted, undtagen i *Amaranthen*. Grev *Baudissin*³⁾ og alle Damer sige, at jeg maae derind; det koster heller ikke meget. Alle Grevinde *Taubes* Søstre ere der, og Grevinden selv vilde gjerne med om hun bare kunde faae sin Mand overtalt. Jeg gjør hver Dag mit Bedste dertil. Baade Grev *Baudissin* og Frøken *Gustava Strokirch* have lovet at proponere mig, saa at jeg vist ikke kan falde igjennem med saa gode Recommendationer. Hos Grev *Baudissin* blev jeg meget forundret ved min første Samtale med ham; thi han bad mig paa gebrokket Svensk undskyldte, at han ikke kunde tale Dansk med mig, saasom han kun 6 Uger havde været i Danmark. Jeg valgte da heller at tale Tysk med ham, som hans Modersmaal. Frue *Schütz* viste sine pantomimiske Forestillinger paa Ridderhussalen i Gaar

1) Den berømte franske Forfatterinde, Anne-Louise de Staël-Holstein, f. Necker (1766—1817), var af Napoleon udvist fra Frankrig 1812 og rejste til Rusland, Sverige og England. Den tyske Filolog og Digter, August Wilhelm von Schlegel (1767—1845), ledsagede hende paa hendes Rejser, ogsaa til Sverige 1812, og var under Krigen 1813—14 Sekretær hos den svenske Kronprins (Bernadotte).

2) Amaranth-Ordenen var stiftet 1760 og havde først en Slags religiøs Tenders, men var nu en afsluttet fornem Forening for Stockholms fineste Selskab.

3) Kammerjunker, Greve Wolff Heinrich Friederich Carl Baudissin (1789—1878), var en Søn af Guvernøren i Kbhvn, General C. L. Baudissin. Han var fra 1810—14 Legationssekretær ved forskellige Hoffer og i 1812 Chargé d'affaires i Stockholm, hvor han, kun 23 Aar gammel, stod i Spidsen for den danske Legation. Han var meget dygtig og stod i udmærket Forhold til den svenske Regerings Mænd. Senere bosatte han sig i Tyskland, som han betragtede som sit Fædreland, og hvor han, som hørte til den Schimmelmanske Kres, udfoldede en stor litterær Virksomhed.

Aftes.¹⁾ Jeg var der, og saae det. Jeg kan egentlig ikke sige, at jeg er nogen Liebhaber af den hele Kunst i Almindelighed; men hendes Maria Stuart gjorde et hæftigt Indtryk paa mig, enten det nu kom af hendes Udførelse, eller af Situationens Rædsomhed i sig selv. Hun forestilte ved blotte Pantomimer den Scene af Schillers Tragedie, hvor Maria Stuart tager Afsked med sine Kammerfruer. Kammerfruerne kom ind med hvide Klæder og sorte Flor, alle grædende med Tørklæde for Øjnene. Derpaa fremtraadte Frue *Schütz* som Maria, høi, blomstrende og smuk, i den Tids Costume, yderst brillant med Perler og Guld. Nu aftager hun lidt efter lidt alle sine Perler og Juveler, sit purpurfarvede Gevandt, sine Halsbaand og Ringe, fremtager et hvidt Tørklæde, og giver det til een af sine Kammerfruer for dermed at binde hende for Øinene. Denne kaster sig grædende ned for hendes Fødder. Maria hæver hende op, kaster sig selv paa Knæe, tager et Crucifix frem, og beder. Idet hun gjør sin Bøn, og stivt fæster sine Øine paa Crucifixet, gaaer Kammerfruen sagte bag ved hende, nærmer sig frygtsom med Tørklædet, uden at Maria mærker det, og nu trykker hun det med eet hurtigt for hendes Øine, som med et paatvunget Mod. Maria griber forfærdet efter Tørklædet, skyder det op, for endnu eengang at see Dagens Lys, og derpaa trykker hun det med begge Hænder fast til sine Øine, og nu lader hun sig lede ud af de grædende Kammerfruer. Jeg kan ikke beskrive, hvad det gjorde for et Indtryk paa mig at see det unge, blomstrende, majestætiske Fruentimmer at gaae bort for at halshugges. Om hun i sig selv er saa smuk som hun forekom mig i min Indbildning, veed jeg ikke, men hun saae prægtig ud

¹⁾ Den berømte tyske Skuespillerinde, Johanne Henriette Hendel-Schütz (1772—1849), gav ogsaa i Slutningen af 1812 Forestillinger paa det kgl. Theater i Kbhvn. i dramatisk Mimik og Plastik. Hun rejste med sin fjerde Mand, var 40 Aar og havde født 16 Børn. Hun gjorde Lykke i Kbhvn. ved sine Attituder og Draperinger efter antike Forbilledet, især i det Brunske Hus, sammen med Ida Brun.

i den Dragt, hun havde valgt sig, og fra det Sted, hvorfra jeg saae hende.

d. 23de Oktober.

I Gaar var her Selskab hos Grev *Taube*. *Paykull* og hans Kone vare her. De forsikkrede mig begge om, hvor meget jeg skulde være dem velkommen paa Valloxsæby. Men desværre! jeg kan ikke reise med dem i Morgen, thi jeg kan ikke drive det til at faae noget Pas saa hurtigt. *Gustav* og Doktor *Myreen* reise ogsaa i Morgen til Upsala, Grev *Taube* reiser til Sæbyholm paa nogle Dage; saa længe han er borte, kommer jeg til at blive her, for at holde Grevinden med Selskab, men naar han kommer tilbage, saa reiser han til Osberbye og tager mig med sig til Valloxsæby, som ligger ikke langt derfra. Saaledes vil han selv have det; jeg faaer at rette mig derefter; ellers kunde jeg reise allene til Valloxsæby, men det er ikke saa godt for mig at være allene paa Reisen. — Lev vel, bedste Moder, jeg maae nødvendig skrive til min *Fader* og *Bedstemoder*.¹⁾

Din hengivne Søn

J. L. H.

Siig *Bruun*, at jeg umulig kan faae Tid at skrive ham til i Dag; jeg lader ham blot vide, at *Molbech* allerede var reist til Upsala, da jeg kom til Stockholm, men Brevene fra *Bruun* og *Nyerup* besørgede jeg ham tilsendte.²⁾ Han har skrevet mig til i Dag og venter at træffe mig paa Søndag paa Valloxsæby. Deraf bliver

¹⁾ P. A. Heibergs Moder, Inger Margrethe Heiberg, Enke efter Rektor Ludvig Heiberg, boede i Vordingborg, anden Gang gift med Kjøbmand Hans Peter Steffens, sstds. Hun døde 1826.

²⁾ Professor Rasmus Nyerup (1759—1829) havde ogsaa været mellem de rejsende Spioner i Sverige. Molbech beder ham i et Brev fra Stockholm af 18/9 om at sende ham Bøger og Breve „med Stud. Medic. Heiberg, boende hos Baron Gyllembourg, som agtede sig til Stockholm i denne Maaned med Grev Taube. — Cand. R. E. Bruun, som boer i Reverensgade 205, anden Sal, veed Besked om Heiberg kommer til at rejse.“ Den 23. Oktober skriver Molbech fra Upsala, at han endnu ikke har hørt fra Heiberg: „saa at jeg er uvidende om han, mere favoriseret end jeg, faar Tilladelse at blive i Stockholm, eller han rejser til Upsala, ligesom jeg, for at lyde højere Magters Befalinger.“ Som man vil se, blev Heiberg i Hovedstaden til langt ind i November.

nu intet; jeg skriver ham det til med *Gustav Taube*, som reiser i Morgen. — Tak *Bolette* mange Gange for hendes nette lille Brev, som jeg med næste Post skal besvare. — Farvel, skriv mig snart til. —

Læs kun alt hvad der kommer til mig af skriftlige Ting, og bedøm selv hvad der bør sendes mig. Hertil regner jeg alle min Faders Breve; disse maae jeg nødvendig have allesammen, men Du kan jo klippe det overflødige Papiir fra, for at formindske Portoen.

Gyllembourg til J. L. Heiberg.

Kjöpenh. 22. Octbr. 1812.

Tusinde Tak, min gode Ven, for dit Brev af d. 16. som paa det behageligste overraskede os med Underretningen at Du Gud ske lof lykkeligen og vel ankommet til Stockholm. Gud lade nu Dina øvrige Reiser og Dit Ophold gaae lige saa vel og lykkeligt.

Vi længes at høre de Details som Du om det sene og det andre faaer Tid at meddele os. —

Hvem er det usle Kryp som er Forfatter til den svenske Recension af „Axel og Valborg“? *J. Kragh Høst* har givet en impertinent Oversættelse af denne Recension, som Du vel allerede jugeret af Annoncen desangaaende, som Din Mor sendt Dig. Hvorledes bedømmes denne Recension i Sverige? Jeg haaber til den svenske Litteraturs Ære at den er foragtet. Dumhet og Ukyndighed at jeg just skammer mig paa de Svenskes Vegne, men trøster mig at den er lige foragted i Sverige, og at nogen Fornuftig tager til gjenmæle. Du bringer vel Recensionen in Originali med Dig og glemmer vist ikke at gjøre det samme med det som skrives derimod.¹⁾ Jeg inser nog at Du, just som vi, ærgrer Dig og indigneräs över slige tykke Dumheten. Kun jeg vil dog be Dig at Du modererer Udtrykken af Dit misbilligande.

¹⁾ I Sverige var „Axel og Valborg“ i April 1812 blevet stærkt angrebet i et Tidsskrift af Bibliothekaren P. A. Wallmark, og hans og Baggesens Ven, Forfatteren Jens Kragh Høst, udgav denne nedsættende Kritik paa Dansk i en Pjece: „Oehlenschlägers Axel og Valborg, udenlands vurderet“.

I Disputer af dette Slags benytte en Mathematisk Kulde; ikke Satirens Sarcasme. Bevis, men uden at bruge nogle rett bitende eller støtende Grunde. Det vil sige: undvik Klammerie og husk paa ulighetten i vores Sprog; at ofte hvad som er ædle Udtryk paa Dansk er det modsatte paa Svensk. Tag som en almindelig Regel at ikke give Dig ind i Disputen medens Du er i Sverige, med andre end dem Du har Agtelse for. Du kunde anners lædt paadrage Dig Ubehagligheder som vilde give baade Dig og os Kummer. —

Nuh have alle Krigriske Anstalter ophørt, saa at vi nu paa det Capitlet ere rolige igjen til stor Lættelse paa *Weyses* homeur som Du nok kan forestille Dig. —

Tænker Du endnu at købe Dine Julklappe i Sverige? Lad mig vide det og hvorledes din Cassa befinder sig. Lev vel! Gud velsigne Dig!

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 22de Octb. 1812.

Gud være evig lovet at du er i Stockholm! min egen, kjere Ludvig! en tung Steen er faldet af mit Hjerte siden i Gaar Aftes da vi fik dit kjere Brev med denne glædelige Efterretning. *Tuxen* og *Reinhart* var her, *Weyse* og *Bruun* kom strax efter, de toge alle Deel i vor Glæde, og beder alle hilse dig. *Gyllembourg* havde selv været paa Posten efter Brevet, og ogsaa opledet sine fattige syngende Piger ligesom sidst. — Jeg takker dig tusinde Gange for dit Brev fra Danbyholm. Det gjør mig ret grumme ondt at jeg gjorde dig Bebreidelser for dit Brev fra Helsingborg, der kom saa længe efter at vi havde ventet det. Men det var i min store Angest for dig, og jeg haaber du nu for længe siden har faaet et følgende Brev, hvori jeg beder dig om Forladelse, og at du har tilgivet mig min Uret. Saavidt det er dig muligt, saa bliv ved at skrive saa ordentlig som hidtil, om du kan saa skriv to Gange om Ugen ligesom vi skriver til dig, om det end undertiden kun skulde være

nogle faae Linier. Du kan slet ikke forestille Dig hvor dine Breve glæder os. Det er det eeneste, som hjælper os at kunne udholde din Fraværelse. Vi loe saadan i Aftes over det deilige Selskab du havde været i paa Strömsberg. De tossede Frøkener og den rare Musik syntes vi at see og høre. Dog blandede der sig for mig en veemodig Følelse deri. Jeg syntes at see min *Ludvig* staae eensom i Vinduet, og ønskede at jeg dog, hver Gang du saadan maa staae forladt, i en tosset Kreds, kunde flyve hen og staae ved din Side, usynlig for alle de andre, og holde en lille Snak med dig. — Det glæder mig at tænke paa at du boer prægtig og har det godt hos *Taubes*. Fortæl mig hvordan de omgaaes dig. *Gyllembourg* har bragt mig et lille Kort over Stockholm, for at jeg skal kunde see hvor du gaaer hen, og hvor skjøn en Udsigt du har fra *Taubes* Palais. — Kun tænker jeg undertiden paa, hvordan du vil kunne moere dig naar du kommer hjem. Jeg frygter at vort lille, stille simple Liv og Boelig skal forekomme dig dødt og kjedsommeligt, efter al den Stockholmske Herlighed. Jeg skal da gjøre alt hvad jeg kan for at fornøje dig, og jeg glæder mig over at Julen som altid pleier at moere dig saameget, er for Døren naar du kommer tilbage. Den gode Jul! jeg veed ikke, hvor jeg uden at tale om og tænke paa den, og uden den Travlhed som foregaaer den, skulde kunde leve denne lange Tid hvori jeg endnu skal undvære dig. Jeg har foresat mig om muligt, at være færdig med de værste Juleklap til du kommer igjen, saa at jeg kan have Frihed i de ti Dage som er imellem din Geburtsdag og Julen, til at ret tale med dig, spadsere med dig, og glæde mig ret af Hjertet over din Nærværelse og den forestaaende Jul, uden at have nogen Travlhed til at forstyrre denne min Nydelse. Jeg er derfor nu saa flittig: Jeg har alt længe været oppe hver Morgen inden Kl. 9, og syet til langt ud paa Aftenen for at faae adskilligt Arbeide færdigt, saa jeg kan komme til at begynde paa mine Juleklap. —

I Aften sidde *Gyllembourg*, *Weyse* og *Bruun* og spille Boston, medens jeg skriver disse Linier til dig. I Morgen har jeg ikke godt Tid til at skrive, thi lille *Lette* [Bolette] kommer og skal læse med mig, og jeg vil nødig lade hende vente, det lille Dyr! — Dog af alting vil jeg nødigst lade en Postdag gaae bort, uden at tale med min egen *Ludvig*. Et Par Ord er dog bedre end intet. Sidst skrev jeg et meget langt Brev til dig. Det haaber jeg du har faaet. Du skal have to Breve for hver Uge du har været borte, thi vi har ingen Postdag forsømt at skrive. — Vi have tænkt at ville sige dig, at dersom vor Correspondance skulde koste dig saamange Penge at det generede din lille Formue, eller anden saadan Finance Uheld skulde indtræffe, saa skal du kun lade os det vide, saa finde vi vel paa Raad til at hjælpe paa vort Barn. Dine kjere Breve købte vi gerne med vore sidste Penge.

Jeg sender dig herved tree smukke Avertissementer af Adresse Avisen; og en Comedie-Placat om Stærkoder. Jeg bilder mig ind at saadanne Smaating moerer dig, og du styrker mig ogsaa deri i dit sidste Brev.

Men Theemaskinen er paa Bordet. Kl. er halv Elleve, *Weyse* jamrer for at faae Theevand. Jeg maa derfor nødes til at holde op. Lev vel min bedste, gode Dreng. Alle gode Aander være med dig!

Din hengivne Moder.

P. S. Hils paa det venligste Doct. *Myrhen* og tak ham saa meget for hans Brev. Det glæder mig ret at vide at du har en Ven i ham i det fremmede Land. Jeg takker ham ret for hans Godhed, og ønsker ham *al mulig Lykke i hans nye Stilling*.

d. 23de Octbr.

Da din kjere *Casorti* i Dagsavisen tager Afsked med Publicum, saa sender jeg dig ogsaa dette Avertissement, for ikke at forholde dig din Deel af hans Taksigelser.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 23 8br 1812.

Ich wüsste in der That nicht, was mich abhalten sollte, meinen heutigen Brief an dich, mi fili, in Kapitel abzutheilen. Nicht eben aus besonderer Liebe zum Systematischen, auch nicht aus Eigensinn oder gar ohne alle Ursache wähle ich diese Form, sondern weil ich meine Briefe an dich als Bruchstücke eines Romans ansehe, worin ich (wie sich das von selbst versteht) der Held bin, und welcher den Titel führen könnte: „Ernst und seine Umgebungen oder Geschichte eines frommen Dulders.“ — Die Capitelform ist die wahre Form der Romane; hier entsteht die Materie gleichsam unter der Feder; da ich nun nicht ein Wort von dem weiss, was ich dir heute schreiben werde: so folgt hier:

Das erste Capitel.

Das niedliche Wohnzimmer im dritten Stock war zum Empfang des hohen Gastes aufs zierlichste gesäubert und geschmückt. Die schönen mahogni Meubeln waren sorgfältig abgestäubt und spiegelblank gebohnt. Der prächtige, türkische Fuszteppich sammt den Fenstergardinen, den Sofa- und Stuhlüberzügen von rothem Damast, gaben einen wahrhaft fürstlichen Anblick, und mehrere Potpourris und auf den milderwärmten Ofen gestreutes Räucherwerk erfüllten das Zimmer mit Wohlgeruch. Mitten in demselben standen aufs eleganteste gepuzt — deine Mutter und ich in folgendem Gespräch:

Sie: Jeg vil tilforladelig ikke have ham her i Dag; jeg har Hovedpine og kan ikke taale at høre Sang.

Ich: Men bedste Fru *Gyllembourg!* betænk dog, en Konge.

Sie: Jeg vil ikke have ham her.

Ich: Herre Gud, hvad skal jeg da sige til ham?

Sie: Hvad De vil.

Ich: Men betænk dog, hvad vil han svare mig, naar

jeg siger til ham: Deres Majestæt, jeg kan ikke synge med Dem i Dag, fordi Fru *Gyllembourg* har Hovedpine?

Sie: Det kommer ikke mig ved.

Ich: De bringer mig til Fortvivlelse! Jeg er allerede ganske desperat af Hovedpine, og De —

Sie: Desto bedre, saa har De en god Undskyldning.

Ich: Jeg beder Dem, hvor tør jeg komme med saadan en Undskyldning til saa stor en Konge?

Sie: Stor eller lille, han skal ikke komme her.

Ich: Som har sejret over Østerrig, Rusland og Frankrig!

Sie: Han skal ikke sejre over mig; jeg vil paa ingen Maade se ham idag.

In voller Verzweiflung warf ich mich auf den Sofa, denn schon hörte ich den König auf der Treppe. Deine Mutter ging nach der Thüre, sie öffnete sich, und hereintrat im höchsten Puz — der alte *Galliotti* mit seiner Tochter.¹⁾ Feyerlich und ehrfurchtsvoll führte deine Mutter beyde nach dem Sofa, ich sprang auf und lief davon, und wäre wohl gelaufen bis an der Welt Ende, hätte ich nicht mitten im Laufe mich zu meinem Erstaunen im Bette gefunden. Kurz — das ganze war ein Traum gewesen. Der grosze König *Friederich der zweyte* war verschwunden, aber nicht das geträumte Kopfweh, welches mich nicht wieder einschlafen liess und leider fortwährte bis ans Ende des folgenden Capitels.

Zweytes Capitel.

Wenn eine zartgebaute Cathedralperson von einem reichen Justitzrath mit Linsen und angebranntem Sauerkohl, und statt des Weines mit saurem Biere bewirthet wird: ist es da wohl zu verwundern, wenn 3 Tage nachher eine gefährliche Gährung der ganzen Constitution den Untergang drohet? Wäre die Göttin der Digestion nicht in eigener Person mit Hülffstruppen erschienen:

1) Den gamle Balletmester, Vincenzo Tomaselli Galeotti (1733—1816), var næsten 80 Aar. Han blev 1812 Ridder af Dannebrog.

gewisz, ich läge jezt, wenn auch eben nicht im Grabe, doch wenigstens im Bette. Den ganzen langen Montag musste ich Haus und Sofa hüten, und der hagre Tod lauerte vor der Thüre und liess mich nicht aus den Augen. Ich muss suchen den Tod zu betrügen, sagte ich endlich gegen Abend, hüllte mich dicht in meinen Kawai und schritt kühn zur Thüre hinaus. Das kann unmöglich *Weyse* sein, sagte der Tod betroffen und leise für sich. Und doch ist er's, rief ich mit so gewaltiger Stimme, dass der Tod erschrocken davon lief, und gewiss sobald nicht den Muth haben wird wieder zu kommen.

Drittes Kapitel.

Mit 3 Schritten war ich in der Blancogade. Hier fand ich eine christliche Gemeinde andächtig um einen theologischen Studenten¹⁾ versammelt, welcher mit vernehmlicher Stimme die Epistel *Johannis Ludovici*, zu deutsch Johans des Läufers verlas. Wir alle wurden dadurch nicht wenig erbaut, und das Tugendgefühl der Reiselust erwachte in uns allen so mächtig, dass wir einmüthig aufsprangen und nach dem Wanderstabe griffen. Aber da trat uns plötzlich ein grausames Ungeheuer entgegen, der Cours genannt, zeigte uns drohend seine 1600 Stacheln und gebot uns zu Hause zu bleiben. Traurig nahmen wir wieder unsre Plätze ein, und nur ein dankbarer Blick auf die Epistel, und die Hoffnung, mehrere dergleichen zu erhalten konnte uns einigermaßen beruhigen. Sehr erfreulich war es uns, dass der Schreiber derselben in seinem himmlischen Freuden-saale unsers irdischen Jammerthales und seiner Bewohner noch mit Liebe, ja mit Sehnsucht gedenket. Bedarf es einer Versicherung, dass wir ihm herzlich gleiches mit gleichem vergelten? Mit inniger Theilnahme begleiteten wir ihn auf der ganzen Reise, freuten uns der in Smaaland gefundenen Unschuld, beneideten die glück-

1) Hermed menes Bredsdorff, se Side 54.

lichen Schweden um ihren Holzüberfluss und dachten mit Seufzen daran, dass hier der Faden jezt 90 Rthl. kostet; lächelnd sahen wir in Gedanken der originalen Bergfart zu und gratulirten zur glücklichen Vollendung. Hier schlug ich der christlichen Gemeine vor folgendes geistliche Lied anzustimmen:

Es segelt ein Ludwig auf trockenem Land,
 Er segelt in vollem Laufen
 Gar einen steilen Berg hinab,
 Darauf musst er verschnaufen.¹⁾

Viertes Kapitel.

Indessen waren im Nebenzimmer die Schranken geöffnet, und die 4 Könige bekämpften einander mutig und mit wechselndem Glück. Hoch über ihnen aber schwebte das mächtige Schicksal, in der Gestalt *Gyllebourgs*, *Bruns* und *Weyses*, und lenkte jeden ihrer Schritte. Man hätte diese drei Herren für die 3 Höllengötter Minos, Æacus und Rhadamanthus halten können, mit so feyerlichem Ernste sassen sie da mehrere Stunden, bis es endlich ihnen gefiel, die Streitenden durch ihren schwarzen Diener zur Ruhe bringen zu lassen und sich selbst, von Hebe bedient, mit Nektar und Ambrosia zu erquicken.

Fünftes Kapitel.

Von dem Nektar kostet das Pfund jezt 24 Rthl. Ist das nicht erschrecklich?

Sechstes Kapitel.

Die Damen *Jürgensen* und *Gyllebourg* hatten nach Endigung der Epistel sich mit nützlichen und angenehmen Gesprächen sowie mit Handarbeit beschäftigt. Nach und nach hatten sich bey ihnen eingefunden, der zefyrliche *Bredstorph* (gleichet nicht seine Rede dem Säuseln des Zefyrs durch die Blumen?) item der Besenstiel²⁾, der

¹⁾ Verschnaufen = trække Vejret.

²⁾ Der Besenstiel = Gyllebourg.

Bälgentreter¹⁾ und der steinerne Gast²⁾. Der letztere macht seinem Name Ehre und ist noch unendlich stummer als sein Namensvetter in Don Juan. Den Gegenstand der Abendunterhaltung dieser Gesellschaft übergehe ich billig mit Stillschweigen. Ich hörte nur Fragmente und bin ohnehin überzeugt, dass die Muse des Briefschreibens, *Thomasine* (die Stofverschlingerin, wie ich sie homerisch nennen möchte) nicht ermangelt haben wird dich mit einer geschicktern Feder, als die meinige, von allem zu unterrichten. Doch sey es mir erlaubt, dir zu berichten, wie sogleich nach dem Abendessen der Bälgentreter noch in aller Eile für unsre Bildung sorgte und dem einen nach dem andern folgendes Lieblingsepigramm ins Ohr flüsterte:

Job il but, et il fut tendre
Et puis il devient son gendre.

Darauf verfügte sich jeder nach Hause und zu Bette und so war abermals ein Tag vollbracht.

Siebentes Kapitel.

Dieses ist das letzte Kapitel, und enthält gar nichts. —

Deine Briefe von Nykjöping und Stockholm sind gleichfalls angekommen und ich habe im Herzen dem Himmel gedankt, dass ich nicht bey dem vortrefflichen Concerte gegenwärtig war. Bei solcher Gelegenheit ist der alte Kant wahrscheinlich auf den Satz gekommen: Die Musik sey die inurbanste aller Künste. Dass sie für einen, der sie treibt wie ich, die langweiligste sey, daran ist, wenigstens bey mir, kein Zweifel. Ich habe seit deiner Abwesenheit auch nicht eine Note geschrieben und werde wohl schwerlich etwas schreiben, wo du dich nicht meiner erbarmst. Gedenke also auch in dieser Rücksicht an deinen nach einer Oper schmachtenden Freund und Componisten

C. F. Weyse.

1) Der Bälgentreter = Weyse.

2) Der steinerne Gast = Christian Hertz.

N. S. Meine Büchersammlung hat sich um die 8 ersten Theile von Holberg,¹⁾ die Clarissa Harlowe²⁾ (paa Engelsk) und den Dante vermehrt. Für meine Kupfersammlung hat *Brummer* mir den ganzen oldenburgischen Stamm geschenkt. Adio mio caro.

Heiberg til Weyse.

Stockholm d. 23. October 1812.

Mein lieber Weyse.

Ich sehe schon in meinem Gemüthe voraus, wie Du in deinem Zimmer auf- und abgehend, bey den Bostoncarten, im Gespräche mit meiner Mutter mich einen ungetreuen, losen, verrätherischen Buben nennest, weil ich auf deinen zwei Briefe noch keine Antwort gegeben habe. Allein Du weiss dass wenn man an einem fremden Orte kommt, dann kriegt man so viele Geschäfte, dass man kaum die Zeit zum Denken übrig kriegt; und dazu kommt noch, dass Du mir in deutscher Sprache schreibest, daraus folgt die entsezliche Nothwendigkeit, dass ich Dir in deutscher Sprache antworte, denn sonst würde es ja aussehen, als ob ich keinen deutschen Styl zusammensetzen konnte, da es doch jedem bekannt ist, dass ich bey den Examen artium den schönen Character *meget godt* für meine Deutsch bekommen habe. Demungeachtet bitte ich Dich die vielen Fehler zu entschuldigen, die ich gewiss machen werde, besonders weil ich weder Lexikon noch Grammatik bey der Hand habe.

Ja wohl muss ich sagen, dass ich viele Geschäfte habe, und auch viele Leiden, fast eben so viele als Du. Wenn ich täglich so viele Rosen sehen muss, so viele Rosen ohne Dornen, wo ich Deinen guten Rath gar nicht brauche, und mich dennoch von ihren süssen Geruch abhalten muss, soll ich dann nicht verzweifeln? Wohl hast Du Recht zu sagen es sey unbegreiflich, wie

¹⁾ Rimeligvis Rahbeks Udgave af Ludvig Holbergs Udvalgte Skrifter. 1—21. 1804—14.

²⁾ Roman af den engelske Forfatter, Sam. Richardson.

man in solchen Zeiten reisen will, wenn die Butter so entzezlich theuer ist; aber¹⁾ — — — — —

Aber mein Gott! Was is das? Ich glaube, dass ich in einen Sacke schreibe. Ich finde weder aus noch ein! Ach du leiber Augustin! Ich habe von hinten auf dem Papiere angefangen zu schreiben. Das ist mir in meinem Leben noch nie arrivirt. Denke ja um Gottes willen nicht, dass ich verliebt bin, weil ich mich so ungeschickt betragen. Ich habe nichts neues attrapirt, das alte dauert noch, ohne dass ich um einen Schritt näher gekommen bin.²⁾

Doch wo war es, dass ich abgebrochen wurde? Es war bey³⁾ — — — — —

Ich habe gar nichts dagegen einzuwenden, wenn ich Dich bey meiner Zurückkunft verheirathet finden sollte. Ich soll Dich völlig uneigennützig bedienen, und Dir noch öfters als vormals meine Aufwartung machen, obgleich ich ebennicht begreife, warum Du so sparsam sein muss, wenn die Braut, nach Deinem eignen Ausdrücke, steinreich ist. Aber ich habe Dich was anders zu erzählen.

Wie sehr wünschte ich nicht Dich gegenwärtig zu haben. Du solltest denn die Freude haben Deinen guten Freund, den *August Wilhelm Schlegel* hier zu finden. Er hat die Frau *Stahl-Holstein* hierher begleitet und soll mit ihr in nächsten Frühjahr nach England fahren. Ich habe sie noch nicht gesehen, aber ich freue mich wie ein Kind auf die Zeit, wo ich den schönen Dichter sehen und mit ihm reden soll. Ich lasse mich in die *Amaranthenordnung* aufnehmen, besonders um ihn da zu

¹⁾ Her er et Stykke af Brevet udklippet, hvorved ca. 3 Linier er gaaet tabt. Som det ses af Weyses Svar af 11/10, paa dette Brev, har han afklippet flere Stykker af Heibergs Brev, for at „Blanco-Verdenen“ ikke skal se de værste Prøver paa Heibergs slette Tysk. — Mon det ikke er andre Ting, som Weyse vil dække over?

²⁾ Det ser ud, som om Weyse er Heibergs Fortrolige med Hensyn til hans Forelskelse.

³⁾ Her er atter 2 Linier afklippet.

treffen. Sey daher so gütig in Deinen nächsten Briefe mich seine Excellenz zu nennen. Nimm für heute mit diesen Zeilen vorlieb; denn ich bin gar nicht zum Schreiben aufgelegt, weil ich keine Ruhe gewinnen kann. Sobald ich zwei Linien geschrieben habe, muss ich in der Stadt laufen um ein Pass zu erhalten, das ich am Ende vielleicht gar nicht kriege.

— Nein, jezt ist es ausgemacht, ich kriege kein Pass bis Morgen, kann folglich auch nicht morgen mit *Paijkull* wegfahren. Ich bin in sehr schlechten Humeur wegen der vielen Umstände, die man mit mir macht, und der vielen Briefen, die ich noch zu schreiben habe. Lebe wohl und denke an Deinen Freund.

J. L. H.

Heiberg til C. Molbech.

Stockholm 23. Octbr. 1812.

Den unge Grev *Taube*, som i Morgen reiser herfra til Upsala med sin Hovmester Hr. Doctor *Myreen* har paa- taget sig at bringe Dem dette Brev samt et Par Brillen, hvilke jeg har bragt med fra Kjøbenhavn. Jeg er des- værre selv forhindret fra at bringe dem, eftersom jeg endnu ikke har kundet faae et Pas. Jeg havde fast besluttet at reise i Morgen med Cancellieraad *Paijkull* og hans Kone, som have været her i Staden i et Par Dage, og jeg blev saa meget mere fornøiet, da Hr. Bibliothecarius *Hammar-sköld*¹⁾ i Morges var saa god at levere mig Deres Skrivelse fra Upsala; thi af denne saae jeg, at jeg kunde gjøre Regning paa at træffe Dem paa Valoxsæby, hvilket i mange Henseender vilde have været mig saare behageligt. Omstændighederne tvinge mig nu til at give Afkald paa den Fornøjelse, jeg havde ventet; imidlertid haaber jeg dog, at det blot er en Op- sættelse, og at jeg om faae Dage vil have den Ære at træffe Dem enten paa Valoxsæby eller i Upsala. En 8

¹⁾ Amanuensis ved det kgl. Bibliothek i Stockholm, Lorenzo Hammar-sköld (1785—1827), Magister 1812. Han udfoldede — ligesom Molbech herhjemme — en overvældende literær Produktion. Som Æstetiker stod han den romantiske Skole nær.

C. F. E. WEYSE
i hans 28. Aar.
Efter Tegning af *Kratzenstein-Stub.*

Dages Tid eller mere vil dog nok i det mindste gaa hen førend jeg kan komme til at gjøre denne Reise; thi jeg maae vente indtil Grev *Taube* (den ældre) kommer hjem fra en lille Reise, han agter at gjøre ud til sine Godser paa Landet. Jeg kunde ikke efter Deres Forlangende skrive Dem til om Torsdagen, som var i Gaar, siden jeg først erholdt Deres Brev i Dag. Jeg troer ikke at jeg behøver at ønske Dem megen Fornøielse paa Valoxsæby, thi jeg anseer Stedet for saa interessant, at jeg allerede misunder Dem den Lykke at være der. Jeg brænder selv af Begjærlighed efter at komme derud, og hvad der især ærgrer mig, er, at jeg nu ikke kan gjøre Reisen i min Onkels og Tantes Selskab, at jeg skal opsætte det at see mine Cousiner, og at jeg ikke kan komme der paa samme Tid som De. Men saaledes er nu Skjæbnens Villie og den faaer jeg at finde mig i.¹⁾ Lev imidlertid vel, og hav ret mange Tak for Deres forbindtlige Brev.

Deres *J. L. Heiberg.*

Heiberg til R. E. Bruun.

Stockholm d. 24. October 1812.

Kjære Bruun!

I Gaar var det just 8 Dage siden jeg ved min Ankomst til Staden fik Dit lille Brev tilligemed en Deel andre fra Kjøbenhavn. Jeg vil ikke tale om det daarlige Blæk, hvoraf Du har betjent Dig og den sindrige Hermeneutik, som jeg af den Aarsag maatte betjene mig af for at læse Din ellers smukke og tydelige Skrift; tvertimod takker jeg Dig ret inderligt, fordi Du ogsaa vilde være med iblandt dem, der gjorde mig min Ankomst til den fremmede Stad behagelig. Jeg kan ikke sige hvor glad jeg blev over, at det første jeg modtog strax efter at jeg havde sat min Fod inden for Døren, var en Hilsen fra de Mennesker, som ere mig de kjæreste af alle og deriblandt fra Dig.

¹⁾ Heiberg kom ikke til Valox-Sæby før i Slutningen af Novbr., og han og Molbech traf ikke hinanden i Sverige.

Jeg ansaae det ret for et lykkeligt Omen at blive saa vel imodtaget, som om jeg var kommen hjem. Hidindtil har mit Varsel heller ikke slaaget mig Feil, den første lille Modgang jeg har havt, var at jeg ikke kunde faae Pas til at reise til Valoxsæby i Dag, men tvertimod maatte see paa at *Gustav* og *Dr. Myreen* reiste fra mig. Jeg er nu ganske allene og bliver det endnu meer, naar *Grev Taube* een af Dagene reiser bort. Men alligevel kan jeg godt finde mig i denne lille Opsættelse, thi jeg morer mig ret godt her. De Selskaber hvori jeg kommer, ere ret behagelige, endskjønt de endnu ikke ere mange; men det staar til mig selv at forskaffe mig en større Cirkel, naar jeg kun afleverer alle mine Recommendationsbreve.

Min Moder, som jeg skrev til i Gaar, har vel sagt Dig, at *Molbeck* er i Upsala. Brevet fra Dig og det fra *Nyerup* leverede jeg til hans gode Ven Hr. Bibliothecarius *Hammersköld*, som sender dem til Upsala og lod *Molbeck* min Ankomst vide. Denne skrev mig til i Gaar et meget forbindtligt Brev, hvor han bad mig om at adressere mig til ham naar jeg kom til Upsala; tillige lod han mig vide, at han i Morgen vilde reise til Valoxsæby til *Paijkulls*, hvor han i det mindste haabede at træffe mig. Jeg har besvaret hans Brev med *Gustav Taube*, som i Aften kan være i Upsala, og jeg angav ham da Aarsagen hvorfor jeg ikke kunde komme. Brillerne har *Gustav* taget med sig, Bøgerne har *Hammersköld* efter *Molbechs* egen Begjæring beholdt.

Du siger at mit Liv er foranderligt, Dit meget eensformigt. Jeg paastaar det omvendte, uden at bedømme Tingen efter min nye Theorie om det uforanderlige i det foranderlige. Thi jeg er vis paa at Du nu, ligesom før, hver Dag har en Mængde Ideer, Anelser, Haab, Frygt, videnskabelige Meninger og nye Synspunkter, endskjønt Din locomotoriske Bevægelse er temmelig eensformig. Jeg derimod, endskjønt jeg daglig seer nye Ting og nye Mennesker, saa forekommer det mig dog, som om jeg

var i en Slags Sjælesøvn; jeg veed ikke ret, om jeg morer eller kjeder mig. Selskaberne er virkelig moersomme og her er mange moersomme og muntre Mennesker, men jeg har endnu ikke havt nogen virkelig Interesse for nogen Ting, ingen sand Nydelse i den ædlere Betydning. Denne havde jeg hver Dag i Kjøbenhavn og fandt den ikke blot i mine Bøger, men i vor hele huslige Kreds, i Samtale med Dig og paa mangfoldige Maader i vort hele Liv. Nu derimod gaar jeg og gaber tankeløst paa alle Ting, seer blot Mangfoldigheden uden egentlig at interessere mig for noget enkelt; thi jeg har ingen med hvem jeg kunde dele min Interesse. Veien fra Tanken til Papiret er saa vidtløftig, den mundtlige Meddelelse er mig nødvendig. Jeg holder mig derfor selv i Illusionen, og ved alt hvad jeg seer, hører og siger, indbilder jeg mig, at min Moder, *Gyllembourg*, Du, *Weyse* ere tilstæde med mig. Jeg holder ofte lange Samtaler med Jer i mine Tanker, og paa den Maade fordriver jeg Tiden, saa godt jeg kan.

Tal ikke om Umuligheden af at gaae op til Examen. Der har maaske aldrig nogen her tidt taget den medicinske Examen med saa mange Kundskaber som Du; Du mangler blot Courage, og den kan man let have, naar man staar paa en saa fast Grundvold som Du.

Hvorledes lever *Howitz*¹⁾ og *Bredsdorff*. Hils dem begge ret mange Gange. Til *Bredsdorff* skal jeg skrive fra Upsala og give ham Underretning om codex argenteus.²⁾ Tak for Dine Underretninger om Examen artium og Disputereselskabet; jeg venter at Du fortsætter dem og lader mig vide alt der henhørende, især hvad der angaar Disputereselskabet.³⁾ Har *Brix* været for?⁴⁾

1) Frantz Gotthard Howitz (1789—1826), blev Student 1807, cand. med. 1812, Dr. med. 1815, Prof. extr. 1819. I hans opsigtvækkende skarpe Polemik om „Determinismen“, 1824—25, tog ogsaa Heiberg Del, og ved hans Død, Aaret efter, skrev Heiberg det skønne Digt: „Livet og Døden“.

2) Et gammelt Haandskrift med forsølvede Bogstaver paa Purpurpergament, der indeholder en Bibeloversættelse til Mosogotisk.

3) Disputereselskabet „Lyceum“ blev stiftet om Sommeren 1813 og bestod lige til 1853. (Se „Museum“ 1893, II.)

4) Rimeligvis den senere Sognepræst til Frue Kirke i Aarhus, Jens Christensen Brix.

Har *Brandis* disputeret¹⁾. Skriv mig til om alt dette. Siig *Bredsdorff*, at han kan gjerne skrive mig først til, han har intet andet at bestille.

Mine Bemærkninger over Landet og Mennesker have en blot subjektiv Værdie, saameget mere behøver jeg ikke at meddele dem, især da jeg haaber, at min Moder og *Gyllembourg* have fortalt Dig Hovedindholdet af de Breve, jeg har skrevet dem til. Lev ret vel og tænk paa Din hengivne Ven

J. L. Heiberg.

P. S. Glem ikke at hilse *Kolderup*²⁾ fra mig, naar Du seer ham. — Lad mig vide, om der ere nogle Hospitalsnyheder, især paa den chirurgiske Side, og hils Candidaterne fra mig, naar Du seer dem, ligesaa *Hansen*.³⁾ En Ting, som interesserer os begge, maae jeg fortælle Dig, uagtet min Moder vel allerede har sagt Dig det. Det er, at *Aug. Wilh. Schlegel* er her i Stockholm. Du kan tænke, hvad jeg længes efter at se ham og gjøre hans Bekjendtskab. Jeg troer jeg skal bede *Baudissin* i Morgen at presentere mig for ham. Besynderligt, at man skal faae Sydens mærkværdige Mennesker at see, naar man reiser mod Norden. Dette er i detmindste en Fornøjelse, som jeg ikke havde ventet mig i Sverrig. — Af min Moders Breve seer jeg, at Du kommer temmelig flittig til hende om Aftenen. Det skal Du have Tak for. Jeg veed det fornøjer hende at see Dig, og hun kan nok trænge til Adspredelse siden hun allerede længes saa meget efter mig.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 26de Oct. 1812.

Min egen gode *Ludvig*! Jeg takker dig ret af Hjertet for det kjere lille Brev jeg fik i Aftes. De kjerlige

¹⁾ Christian August Brandis (1790—1867), Student fra Göttingen, Dr. phil. ved Kbhvns Universitet 1813. Forlod Landet 1815 og døde som Professor i Bonn. Han var Søn af Lægen, Konferensraad J. D. Brandis.

²⁾ Janus Lauritz Andreas Kolderup Rosenvinge (1792—1850), Rethshistorikeren, der blev Professor ved Universitetet 1818.

³⁾ Lægen Johan Ditlev Liebenberg Hansen (1789—1823), Professor O. H. Mynsters Stedsøn, tog kirurgisk Examen 1812. Regimentskirurg.

Ting du deri siger mig ere ret en Balsom for din stakels længselfulde Moder, men saa kjert som det vel er mig at du længes efter mig, saa ondt gjør det mig, at jeg af dine sidste Breve synes at see, at du ikke er fornøjet. Dit Brev fra Strømsberg gjorde os alle saa glade. Saaledes lykkelig, i den frie Verden og forundret over og opmærksom paa alt det nye du seer, levende og oprømt, saaledes ønske vi at tænke os vort kjere, fraværende Barn. Saa vist som Gud veed, at mine Tanker aldrig noget Minut forlader dig, og saa glædeligt som det er mig, at du i Tankerne ogsaa forestiller dig mig nærværende (som den bedre Deel af mig ogsaa virkelig er) saa ukjert er det mig dog, naar du siger: at disse Tanker ere den eneste Interesse, du har ved hvad du seer og hører. Nej! min bedste Dreng! det maa du ikke sige! —

Hvad kan være interessantere, hvad er ædlere og skjønnere at see, end Menneskets store Værk, store Stræben i de forskjellige Lande, end det forskjellige Liv i de forskjellige Classer. — Hvor er du ikke lykkelig i din Alder, med din Sundhed og Naturens øvrige gode Gaver, med fremfor Alt, en Sjel der kan føle og forstaae, i et nyt Land, en prægtig Hovedstad, hvor du er som hjemme; hvor du befinder dig i en Kreds som næsten er som din Familie, og som kappes om at vise dig Godhed og fornøje dig, og det ovenikjøbet Landets fornemste og anseeligste Mænd. Nyd med Glæde og Forstand, kjere Ludvig! alt det Gode din Stilling i dette Øjeblik har. Det er en Carnavalstid i dit Liv, som maaskee aldrig kommer saaledes igjen, og som du med Klogskab og Lyst maa nyde saaledes, at du i al din øvrige Tid kan tænke paa den med Tilfredshed. Lad det nu ikke gaae med den, som — sans Comparaison — med Beleirings-tiden, som du altid græmmer dig over at have levet som i Søvn. Under saa lykkelige Omstændigheder er det uvist at du kommer til at gjøre nogen Reise igjen. Behold dit Hjem i kjerlig Erindring, lad det staae som

et lille Landskab som man seer i Baggrunden, igjennem Vinduet paa et prægtigt Palais — (ak Gud veed! det længes efter sin unge Herre!) — men lad det ikke forhindre dig fra med et let Sind at tage Deel i alt hvad der omgiver dig. Des glødere vil vi blive for at sees igjen, jo oftere vi med Længsel og Savn tænker paa hinanden.

Fornøj dig over den store fornemme og rige Verden, hvor du nu er i. Dens Sæder ere ikke at foragte. De ere det Velin Papiir, hvorpaa et Digt er trykket. Om Digtet end er aldrig saa skjønt, saa seer vi dog med Glæde og Behag den smukke Udgave, og læser det med mere Lethed. Jeg priser det unge Menneske lykkelig, som tidlig kan gjøre sig den sande gode Tone egen, som bliver indført i de Cirkler, hvor den hersker, imedens han har Bøjelighed nok til at antage dens Lethed og virkelige Elskværdighed. Forenet med en ædel og virkelig dannet Sjel gjør den Livet let og lykkeligt for den der har den, og for alle dem som omgiver den. Da er den hos en Mand som Skjønhed hos et Fruentimmer, den tiltrækker alle, og forener de stridige Kræfter. Et ret elskværdigt Menneske maa vel først dannes i det huslige Liv, men kun i den store Verden bliver hans Dannelselse fuldendt, og lykkelig den som itide lærer denne at kjende! Han vil hverken ansee den som det højeste eller daarlig oversee dens Fortrin. Lykkelig prises ogsaa du, min Dreng, af alle, for denne Reises Skyld, især af alle dine unge Bekjendtere, og lykkelig priser jeg mig ogsaa selv ved at vide dig saa vel som du er i Sverrig i *Gyllembourgs* Familie, som vil gjøre alting for at fornøje dig, det veed jeg allerede.

Siden jeg veed dig i Stockholm, er jeg som et nyt Menneske, saa svær en Steen er faldet af mit Hjerte, skjønt jeg endnu hver Time paa Dagen savner dig og mangan Gang med grædende Taarer. Jeg glæder mig nu ved at tænke at næste Fredag saa ere de fire Uger af din Fraværelse forbi, saa er snart den halve Tid

gaaet. Den stakkels *Weyse* sagde til mig i Gaar: „I Dag dreiede jeg med Hjertens Glæde min Almanak, nu gaaer Gud skee Lov October Maaned ud med denne Uge, saa er saa megen Tid gaaet af vort Barns Fraværelse!“ Du har Synd af, min gode *Ludvig!* at du ikke har skrevet til den stakkels *Weyse*, — han sad her den hele Eftermiddag i Gaar, og ventede paa det Brev han ikke fik, saa gik han saa slukøret i sit Søndags Selskab. Du har dog en saa varm Ven i dette genielske Menneske. — *Gyllembourg* var ogsaa i ondt Humeur i Aftes, fordi du ikke alt var reist til Waloxsæby, medens *Paykulls* endnu er der, da dit 8te Dages Ophold i Stockholm maa bringe dig i Forlegenhed, mener han, med de Breves Aflevering du havde med. Du har dog vel været hos den Danske Minister?¹⁾ Ogsaa havde han hele Dagen glædet sig til at faae en udførlig Fortælling om hans kjere Fødebye og noget om Landet imellem Jönkjöping og Stockholm. Forundre dig ikke over dette hans Ønske. Ak, endeel af hans Sjel er desværre endnu i det Land, det har jeg med Veemodighed mærket siden du reiste, og dit Ophold der er virkelig for ham, som om en Deel af ham selv var vendt tilbage til hans fædrene Bjerge. Enhver Glæde du har af hvad du seer der, enhver Berømmelse derover fra dig, kommer ham til at græde af Glæde. — Dersom du i en eenlig Samtale med Grev *Gyllenborg*, kunde komme til at nævne for ham denne hans Vens Længsel, især efter ham, saa gjør det, dersom det falder af sig selv i Samtalen, uden nogen videre Anvendelse deraf.

Hvor kunde du kjede dig paa den store Opera? Det prægtige Huus og de fremmede pyntede Damer maatte dog være fornøjelig at see for første Gang i det mindste. Hvad synes du om Ridderholms Kirke? Og om Kongens Bibliothek? — Skam dig Doven-Lars! at komme for silde til at see Paraden! — Hvor veed Moder alt det? — Ikke fra *Taubes*; fra dem er intet Brev kommet.

¹⁾ Baudissin se Side 29.

Ikke heller af *Sundbeck*, hans Brev indeholdt intet uden Complimenter. — Men af hvem da? — Af en lille Fugl, som følger dig paa mine Vegne, og fortæller mig, hvor du gaaer hen. —

Har du læst brav i de fire tykke Bind af Stockholms Beskrivelse? — Hvad Fuglen ikke har sagt, men som jeg vist gætter, er det at du visselig sover grumme længe om Morgenens? Men gaaer du da ogsaa tidlig til Sengs om Aftenen? Een af de to Tider, enten om Morgenens inden du gaar til de andre, eller om Aftenen efter at de have lagt sig, kunde du dog anvende en Timestid af til at skrive til os hjemme. Du troer dog ikke hvor usigelig vi alle glæder os naar de kjere Breve kommer, og hvor vi først vende dem, for i Forvejen at glæde os, naar vi see de ere lange. Jeg beder dig, indrette dig saaledes, at du, saa tidt du kan, skriver til *Weyse* og et Par Ord til *Bruun*, og at du saavidt muligt fortæller *Gyllembourg* om hans Land og hans Venner. Ak, du skulde høre hvor han glæder sig i Forvejen til dine Breve, og forestiller sig hvad der kan staae i dem, og ved saa liden Moerskab og Adspredelse som han har, saa er det altid saa tungt, naar en Glæde han har lovet sig, ikke bliver af. Jeg beder dig min kjereste *Ludvig!* nyt denne Tid, (da det i saa mange Henseender staaer i din Magt at gjøre dig endnu kjerere og agtværdigere for ham) til at saae Blomster paa vort daglige Livs Vej, som i Tiden skal vederkvæge os alle tre. — At jeg elsker dig, er saa naturligt, saa umuligt andet. Men hans store Kjerlighed er noget saa usædvanligt saa skjønt, at du vel maa gøre dig nogen Umage for at vedligeholde et Forhold som saa meget ærer Eder begge, som er saa nødvendigt til min Roelighed og Tilfredshed, og du i dine ældre Dage altid vil tænke paa med sand Beroelighed. — Det er umuligt for mig, og vilde være det for en meget bedre Brevskriver end mig, at forklare den usigelige Kjerlighed som følger dig paa alle dine Veje Dag og Nat. Naar du selv engang i Verden faaer

et eget Huus, er det ikke muligt at du der kan ventes med mere Glæde. *Weyse* sidder og spiller saa deiligt, at han er færdig at faae mig til at græde og forstyrrer mig reent i mine Conceptor.

Der er een Ting jeg har tænkt paa! Har du ikke Lyst til at gjøre Skuespillerinden Frue *Møllers* Bekjendtskab? Du veed nok at det er vor forrige Frue *Walther*! — Du kan let komme i Bekjendtskab med hende som dansk. *Tuxen* siger at du blot kan gaae til hende, og sige at du som hendes Landsmand ikke vilde forlade Stockholm uden at gjøre hende din Opvartning. Dit Navn er hende nok bekjendt, din Fader har været meget forelsked i hende, baade i hans Ungdom, og for 21 Aar siden, da hun var her, og jeg ogsaa saae hende; da var hun endnu baade ung og smuk, hvorvel hun var nogle og fyrretyve Aar. Det vil vist ikke fortryde dig at tale med hende, hun er eller var en Slags *Philine*, men mere forfinet i den store Verden.¹⁾ Frue *Stael-Holstein* (Forfatterinde til *Corinna*) skal ogsaa være i Stockholm. *Gyllembourg* vilde gjerne gøre dig bekjendt med hende, han veed blot ikke ret, hvordan han skal bære sig ad dermed.

Baade *Gyllembourg* og jeg har faaet to kjere, elskværdige Breve fra den gode Grev *Gyllenborg*. Du skulde bare læse med hvilken kjerlig Interesse han taler om dig. Han er langt fra at synes at du gjør en daarlig Figur i Selskab, som du siger. Det skal du heller ikke indbilde dig, min gode *Ludvig*. Naar man kjeder sig, gjør man altid i sine egne Tanker en daarlig Figur, men naar du moerer dig, er du vist ret frie og artig. — Jeg beder dig min bedste Dreng, at du vil gribe enhver Leilighed til at vise din Hengivenhed for Grev *Gyllenborg* ved alle mulige smaae Opmærksomheder. Det er *Gyl-*

¹⁾ Caroline Frederikke Müller (1755—1826), født Halle, var en af Theatrets betydeligste Skuespillerinder, forgudet af Publikum. Hun havde en kort Tid været gift med Kammersekretær *Walther*, fra hvem hun blev skilt. 1780 flygtede hun med Violinisten Chr. Fr. Müller til Stockholm, ved hvis kgl. Theater hun spillede til 1810. Fra April 1812 til 1815 var hun Elevinstruktør ved Theatret. — Fru *Gyllembourg* kalder hende en „*Philine*“, en Hentydning til denne Figur i Goethes „*Wilhelm Meister*“, hvilket vistnok maa siges at være overordentlig træffende.

lembourgs bedste Ven og en ærlig, rigtig god Mand, og hans kjerlige Yttringer om dig har reent indtaget mit Hjerter for ham. Jeg beder dig aldrig glemme at hilse ham fra mig, og sige ham, naar Leilighed gives, at han er mig kjerere end han selv veed, og at een af mine største Lyksaligheder skulde være at see ham igjen. — Jeg er saa glad for at han synes saa godt om dig. Kjereste *Ludvig!* bevar stedse det Udtryk af reene Sæder og blomstrende Sundhed, som gjør dig behagelig for enhver der seer dig, og udgjør din Moders Glæde. Tænk dig altid at jeg seer dig, som du i dit kjere Brev siger.

Ak mine Tanker følge dig saa troeligen. Det er kun denne Kjøle af Støv, som holder baade *Gyllembourg* og mig her. Den ædlere Deel fulgte ellers vort elskede Barn for længe siden.

I Dag har jeg været ude at købe Materialer til Juleklap. Vi have nogle deilige Projecter med Julen, men det kommer an paa nogle Finance-Sager, som endnu ikke ere paa det reene, om vi kan iværksætte vore gode Hensigter. Om Lykken er med os saa skal jeg fortælle dig derom om nogen Tid. Jeg er saa flittig, men jeg kan dog ikke lade være at skrive lange Breve til Dig. Jeg er saa vel tilmode, naar jeg saadan sidder og taler med dig.

Din *Bruun* er her nu, han hilser dig. Vor første Samtale hver Aften er om dig. De spiller nu Boston i den anden Stue.

Stakkels *Øhlenschläger* har havt en daarlig Indtægt i Løverdag af „Stærkodder“. De halve Loger stode ledige. Den første Gang raabte de Bravo og leve *Øhlenschläger!* men nu laster al Verden Stykket. Derimod roesede *det Asen* den *Høst'es* impertinente Piece¹⁾. *Weyse* er færdig at faa Gulsoet af at disputere med Folk — man skulde snarere kalde dem Qvæg — derom.

Men nu er mit Papir fuldt, og min Ramme desværre er ikke fuldsyet. Jeg maa derfor mod min Villie afbryde. Først omfavner jeg dig i Tankerne, trykker dig til mig

1) Se Side 101.

med begge mine Arme, og ønsker dig saamegen Lykke og Glæde. Lev vel min egen Dreng, min bedste *Ludvig!* Vær glad, moer dig, nyd dit unge Liv paa den ædleste og skønneste Maade, men længes dog altid lidt efter din lille

Moder.

For Guds Skyld, lov mig, at du ikke ligger og læser i Sengen ved Lys om Aftenen!

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 27de October 1812.

Kjereste Moder!

Mellem de Breve, som ligger i denne Convolut, er et til *Bolette*, som jeg beder Dig om at levere hende, helst paa hendes Geburtsdag, eller hvis det ikke kan skee, ifald Brevet skulde komme for seent, dog saa snart det kommer. *Gustav* og Doktor *Myreen* reiste i Løverdags. Det gjorde mig ganske ondt at sige dem farvel. Imidlertid er jeg ganske fornøiet med at være bleven af med dem, thi nu har jeg det ret net og bekvemt, siden jeg er allene. Det første jeg gjorde, da de var reist, var at rydde op i Værelserne efter dem, for at faae det nogenlunde ordentligt. Nu er her saa reent og pænt, at det er en Lyst; jeg har 2 Værelser for mig selv, og det ene er temmelig stort. Udsigten er til Gaarden, men da der er Stakitport ud til Gaden, saa seer jeg Ridderholmskirken lige for mine Vinduer og saa nær, som 2 Gange tværs over Amaliegaden, i det høieste. Dette Naboskab er just ikke meget behageligt, thi der spøger fælt om Natten. Dette er ganske begribeligt, thi det er den ældste Kirke i Stockholm, og næsten ligesaa fuld af kongelige Begravelser, som Roeskilde Domkirke. Her ligge *Gustav Adolph*, *Carl den XII*, *Torstenson* og mange flere. Alle kongelige og fornemme Liig skal i det mindste bisættes her, inden de begravnes. Om Natten hører man undertiden Klokkerne at ringe inden i Kirken, uden at man veed nogen

Aarsag. Saaledes fortæller man, jeg har endnu ikke hørt noget dertil, og ønsker det heller ikke. Af offentlige Monumenter er især Gustav den 3dies Statue udført efter en net og simpel Idee; den staaer just paa det Sted, hvor Kongen steeg i Land, da han kom hjem fra den finske Krig og bragte Freden med sig. Med den ene Haand støtter han sig paa et Roer, og holder tillige en Laurbærkrands, som slynger sig omkring Roeret. I den anden Haand har han en Oliegreen, og holder den fremad i Veiret, som om han præsenterede den for Staden. Inscriptionen er ogsaa passende. Den lyder: Åt Konung Gustav III, Lagstiftare, Segervinnare, Fredens Återställare.

I Gaar kjørte jeg med Grev *Taube* og Grevinden ud til Ulrichsdal. Paa Veien havde jeg en haard Debat, hvori det endelig lykkedes mig at faae Greven overtalt til at gaae ind i Amaranthen. Paa Løverdag 8 Dage bliver der nok Reception for os alle tre. Grevindens Søstre kan jeg ikke rose nok. *Gustava* er især min Favorit. Hun er maaskee den mindst smukke af alle Søstrene; jeg bør troe det, siden jeg syntes det i Førstningen. Naar hun nu forekommer mig smukkere end de andre, saa er det vel, fordi jeg ikke længer seer hende med upartiske Øine, thi hun maae indtage enhver ved sit muntre og lette Væsen, sin Vittighed og Naivetet. — Naar jeg nu kommer hjem, saa er jeg en heel Bostonspiller; thi hver Aften spiller jeg Boston, baade her og hos Præsidentens, med *Sundbeck*, *Grevinden*, *Gustava* og *Eva*. Den sidste er især ret passioneret derfor. Jeg har allerede gjort store Fremskridt; især er jeg en tapper Karl i petite misère; jeg har spillet adskillige, uden at tabe en eneste. Hvorledes gaaer det nu hjemme? Jeg haaber, at Du har været frisk, siden jeg reiste. Hold Dig kun mine Formaning efterrettelige, og gaae ikke allene paa Gaden. Hold dig varm ved Dine kjære Ildbraser, saa varm, som vi holde os her; mere behøver jeg ikke at ønske, thi her

er Ildbraser hele Dagen i alle Kakkelovne. — Lev ret vel, min bedste Moder, og skriv snart et udførligt Brev til Din

J. L. H.

Lad mig vide, hvad Dage og paa hvad Tid mine Breve komme til Kjøbenhavn, eller, rettere sagt, naar de blive *Gyllembourg* tilbragte; thi det moerer mig at vide det.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 27de Octbr. 1812.

Qui change ses dessins decouvre sa foiblesse, siger Ordsproget. Nu vil jeg ønske at Du ved at blive længre i Stockholm, ikke gaaet glip af at træffe *Paykulls* paa *Walox Sæbye*. Som Du aldeles ikke ladet os vide hvordan Du vil have Dine Breve adresserede, sender jeg dette paa Stockholm. — Jeg suponerer at Du vel med *Sundbeck* aftalet hvorledes med dem skal forholdes. Du har vel været hos Grev *Baudissin*, oagtedt Du ej nævner derom. Men Dit sidste var saa lidt Indholdsrigt, at vi herudi som i alt andet ikke med Tankerne kunne have den Fornøjelse at følge Dig. — Var god lad mig vide om Grev *Claes Levenhaupt* til *Claestorp* og Grev *Gustav Bonde* ere i Stockholm, saa skal jeg sende Dig Breve til Dem, tillige om Grev *Bonde* er Öfverste Kammerjunker eller Kammerherre. *Fred. Gyllenborg* torde kunde oplyse Dig saa vel om det ene som det andet. — Hils alle gamle Bekante. Moere Dig godt, men Tag Din Helsen i Agt med Pigerne; husk hvad jeg desan-gaaende sagt Dig. Gud velsigne Dig!

Heiberg til Weyse.

Stockholm d. 28ten Octbr. 1812.

Lieber guter Weyse!

In diesem Augenblicke erhielt ich dein Brief von 11ten October. Es [hat mich]¹⁾ recht innig geruhet Deine liebenswürdige [—]¹⁾ zu sehen. Du bist nicht in

1) Hul i Papiret.

gutem Humeur gewesen, als Du es schriebst, aber Dein Schwermuth macht Dich recht liebenswürdig. Schelte nicht auf Deine Phantasie! Mein Gott! Was gäbe ich nicht um ein Fünckschen davon zu haben; dann wäre ich ein anderer Mensch als jetzt. Aber nehme vorlieb mit mir wie ich bin. Wenn, wie Du sagst, die Sehnsucht zu lieben und geliebt zu werden bey Dir lebt, so verspreche ich Dir, dass die Welt Dir nicht mehr todt erscheinen soll, denn es ist doch nur die Liebe, die der todte beleben kann, und die fühle ich in diesem Augenblicke so innig wie niemals. Glaube mir, ich habe Dich immer geliebt, obgleich ich es wenig gezeigt habe. Jetzt ist es mir, als ob ich eine Freude darann finden würde, Dich recht herzlich zu umarmen. Ich habe es oft bedauert, dass ich so schwer habe um meine Gefühle auszudrücken. Warum habe ich bis jetzt so wenig Gedichte gemacht? Nicht weil der Stoff mir mangelte, sondern bloß weil ich schwer habe meine Gefühle auszudrücken. Und eben so jetzt; ich möchte Dir tausend Dinge sagen, aber ich weiß nicht, wie ich anfangen soll.

Dein Brief hat mich recht innig geruhet. Du bewachst meine Stube und meine Bücher, stellst meinen Calendar, vertretest ganz meine Stelle. Womit habe ich es denn verdient von euch allen so geliebt zu seyn; und besonders eine solche Sehnsucht bey Euch zu erregen. Sehne ich mich denn auch eben so viel nach Euch? Ich schäme mich, wenn ich gestehen muss, dass ich oft so viel zu thun habe, dass der Sehnsucht keine Zeit übrig bleibt, aber wenn die Briefe kommen, dann wird sie auch wieder lebendig, dann möchte ich Flügel haben um nach Hause zu fahren und Euch alle zu umarmen, aber nachher auch wieder zurückzufahren.

Den hier muss ich seyn, das ist ganz und gar nothwendig. Die *Strokircksche* Familie ist sehr liebenswürdig, die Gräfinn selbst liebenswürdiger als je. Ich lebe in der Hoffnung. Gelingt mir die nicht, sehe ich meine ganze Reise als verlorne Zeit und Mühe an. Gelingt

es mir, dann wird es den schönsten Einfluss auf mein ganzes Wesen haben, dann werde ich endlich einmal liebenswürdig zurückkommen. Mir fehlt nur eine Lieb- schaft um mein Herz aufzumachen, mich selbst offener und theilnehmender zu machen. Die Freundschaft wird doppelt dadurch gewinnen, denn jetzt steht sie nur als ein Halbes woran das übrige fehlt. Ich verlange nicht eben die gröbere sinnliche Liebe; aber ich muss doch eine gegenseitige Theilnahme gewahr werden. Wenn ich auch nachher weggereist wäre, könnte ich von der blossen Erinnerung auf mein Lebzeit genug haben. Lache nicht über die vielen grammatikalischen Fehler, die ich gewiss begehe; aber es scheint mir nothwendig Dir in derselben Sprache zu antworten in der Du an mich geschrieben hast. Überdem bin ich nicht gewohnt in meiner Muttersprache was recht herzliches zu sagen, es gelingt mir besser in einer fremden.

Lebe für heute recht wohl. Morgen schreibe ich Dir vielleicht mehr. Ich umarme Dich tausendmahl in den Gedanken.

Dein Dich zartlich liebende Freund

J. L. Heiberg.

N. S. Thue mir den Gefallen meiner Mutter das ein- gelegte Paquet auf ihrem Geburtstage zu überliefern. Ich hoffe dass es nicht zu spät kommen soll.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 30te Oct. 1812.

Min bedste Ludvig! I denne Tid har jeg adskillige Gange med Glæde følt Sandheden af det smukke Vers, som saa ofte er bleven brugt i vor Familie: „at i det Fjerne er altid nær de Elskte som troe forblive“, thi det er ganske besynderligt hvor vi undertiden svare hinanden paa de Breve vi endnu ikke have faaet. Saa- ledes har Du i Dit første Brev fra Jönköping næsten bogstavelig sagt alt hvad der er skeet herhjemme den

Dag Du reiste; saadan har vi ængstet os, saa skrækkelig netop i de Dage, da Du kjørte om Natten paa Lykke og Fromme, og især er Dit sidste Brev, som jeg fik i Aftes, ganske fuldkommen et Svar paa det jeg skrev til Dig i Tirsdags. Det glæder mig usigelig at vi saa vel forstaae hinanden, og det baade forøger min Længsel og trøster mig tillige i Din Fraværelse, thi jeg synes at vi dog egentlig ikke ere fra hinanden.

Dine kjere Breve fik vi først i Aftes istedetfor i Forgaars, thi Stormen haver forhindret Posten fra at gaae over paa den sædvanlige Dag. Du skulde seet den Glæde her blev, min egen Dreng. Ligesom Du vidste mine Tanker, havde Du allerede gjort alt hvad jeg bad Dig om i mit Brev i Tirsdags. Du havde skrevet til *Weyse* og fortalt *Gyllembourg* om hans Ven Grev *Gyllenborg* og om hans kjere Fædrenestad. *Weyse* var her just da *Gyllembourg* kom med Brevene. Han blev nok saa glad. Hver af os tre greb nu sit Brev og slugte det med Begjærlighed for sig selv, og siden læste vi dem op for hinanden, saa nær som Midten af *Weyses*, som han beholdt for sig selv. Strax efter kom Din *Bruun*. — Min kjere gode Dreng! Jeg er ligesom *Scrupel* i „Medbeilerne“. ¹⁾ Troer jeg, Du ikke er glad, saa bliver jeg bedrøvet, som ved Dit forrige Brev, og seer jeg Du er glad og lykkelig, saa frygter jeg for at Du nødvendig vil reise hjem til os, og at Du skal kjede Dig og ikke mere være lykkelig hos os i vort lille Hjem. —

Alt hvad der staaer i min lille Magt skal jeg da gjøre for at fornøje Dig, og stræbe at erstatte Dig det Offer, jeg nok kan tænke Du gjør ved at komme hjem til den Tid Du har lovet os. Men vi kan rigtig ikke leve længer uden Dig end den Tid hvori vi nu eengang veed at vi skal undvære Dig. Naar den er udløbet, er ogsaa vor Taalmodighed forbi. Men mange Fristelser maa Du vist nok overstaae inden Du slipper fra Stockholm,

¹⁾ Komædie i 5 Akter af Sheridan, opført første Gang paa det kgl. Theater 1799.

thi de vil vist endelig beholde Dig over Julen. Men jeg kan ikke tjene dem i at give min Tilladelse dertil. Bliv ikke vreed paa mig, min bedste *Ludvig* og forskræk Dig ikke over min Egoisme, men jeg kan ikke undvære Dig længer end til Din kjere Fødselsdag.

Gud veed jeg har aldrig lidt det for Dig som under denne Fraværelse! Ak Gud! Den Nat da Du saadan kjørte i Mørket, har vist været den, da ogsaa jeg græd i Søvn og drømte saa fælt. Min gode Engel har vist siddet hos Dig og ledet Vognen ligesom Engelen for-dum reiste med den unge Tobias og førte ham hjem til sin gamle blinde Fader og sin længselsfulde Moder. Det er besynderligt med mig i Din Fraværelse! Jeg synes jeg lever kun halv, og dog synes mig ogsaa, at jeg lever nok engang en bedre Ungdomstid i Dig og Din første Indtrædelse i den store Verden. Ethvert Bifald Du vinder, enhver lille Triumph Du nyder, glæder mig mere end noget saadant har glædet mig for mig selv. En saadan lykkelig Tid, tænker jeg, har jeg aldrig levet i min Ungdom, og denne Tanke, som saa tidt før har bedrøvet mig, er mig ikke længer ubehagelig, naar jeg tænker den med Hensyn paa Dig.

Sommetider naar jeg saadan sidder og tænker paa Dig er jeg saa glad. Saa har jeg saamange Tanker, baade christelige og hedenske: saa tænker jeg at min Skytsengel følger med Dig tilligemed Din egen; at Tante *Hanne*, hvis højeste Ønske i Livet var en saadan Tid som Du nu lever, men aldrig blev hende een eneste Dag til Deel, seer Dig og glæder sig¹⁾. Saa tænker jeg — hvad jeg engang har sagt Dig — Gudinden Venus er *min* Gudinde, som borde staae paa mit Skab istedetfor Ceres; thi hun er den Guddom, som jeg af alle troest har tjent, formedelst min store Kjerlighed til det Skønne, og min idelige Stræben derfor i denne Verden; ofte med faae Midler til at opnaae det. Nu tænker jeg at min Gud-

¹⁾ Thomasine Gyllebourgs Søster Hanne (Johanne Cathrine, 1778—1804), der i al sin Svagelighed var hendes bedste og mest trofaste Støtte i hendes trange Tider. Hun er skildret som Sara i „De lyse Nætter“.

inde følger min Søn, og vinder ham alle Hjerter, ligesom Minerva fulgte den unge Telemak af gammelt Ven-skab for hans Fader for dennes troe Tjenestes Skyld.

Jeg holder saa meget af de gode Frøkener *Strokirck*, for deres Artighed imod Dig, og Grevinde *Taube* har faaet et højt Nummer i min Gunst, som hun aldrig før har havt, for hendes venlige Angest for Dig. Derimod Greven, som lod Dig reise eene i et fremmed Land, ham kunde jeg gjerne slaae. *Gyllembourg* er meget tilfreds med at Du gaaer ind i *Amaranthen*. Og jeg glæder mig over alt, hvad der fornøjer Dig, og tænker allerede med Hjertens Lyst paa at faae Dit Ordenstegn at see, naar Du kommer igjen og saa meget at høre af Din Reception, som Du med en god Samvittighed kan fortælle mig.

Jeg kan nok indsee at Du ikke godt kunde nægte Grevinden at blive hos hende medens hendes Mand er borte. Jeg er bare bange for, at den evige Vrøvler¹⁾ skal opholde Dig saalænge i Stockholm, at Du ikke kommer til Valoxsæby førend den hæslige November Maaned begynder med sin Slud. Jeg vilde dog nødigt at Du ikke skulde være nogen Tid hos de gode *Paykulls*.

Jeg vilde afskrive en Deel af et Brev jeg har faaet fra *Kruse* og som handler om Din Fader, især for da at kunde udelade et Par altfor frie Udtryk som *Kruse* har tilladt sig.²⁾ Imidlertid, da Du som Søn altid kan abstrahere noget derfra, saa klipper jeg det Stykke ud af Brevet og sender Dig det herved, da det naturligviis maa interessere Dig, og jeg ikke kan faae Tid til at afskrive det. Det er hvad jeg har ventet. Min stakkels *Ludvig*! — Jeg har aldrig troet, at han skjønnede paa Dig eller ret interesserede sig for det, som burde være ham det kjereste. Hvor mangen Aften har vel vi to Stakler siddet eene og forladte hos hinanden, uden nogen

1) Hermed menes vel Grev Taube.

2) Forfatteren Laurids Kruse (1778—1839) synes at have staaet i venskabeligt Forhold baade til P. A. Heiberg og til Gyllembourgs. Det omtalte Brev kendes ikke. — Kruses Produktion var uhyre omfattende, men af ringe Værdi. Han fik Titel af Professor 1812, forlod Landet 1820 og døde i Paris.

trede der elskede os. Men de milde Stjerner have ikke forladt os. — Vi have ikke levet vort Liv uden Kjerlighed. Min egen Dreng! I Din Moders Hjerter har Du hjemme: dér er Dit Værd paaskønnet. En Faders Kjerlighed, og endogsaa en Faders Forfængelighed har *Gyllembourg* for Dig. Give den store Fader i Himlen at Du aldrig maa trænge til andre end os, der lever i Dig og intet har, der jo er Dit. *Gyllembourg* har alt skrevet Dig til at Du ikke maa skrive til Din Fader om Penge. Vi skal nok komme ud af det. Maaskee hjælper Vorherre os snart for vor Kjerligheds Skyld til vort Barn.

Basse var her i Forgaars¹⁾. Jeg skal hilse Dig saameget fra ham. Han har overstaaet en stor Angest for den unge *Hoppe*²⁾, som har været oppe til Artium og netop sluppet igjennem. Han vil nu gifte sig og tage sig flere Informationer, saa han kan fortjene mere. Han har desuden en Slags Vished om det Proprietair-Kald Du nok veed, naar den gamle Præst dør eller vil resignere. Han er nu ret glad.

Weyse var i Aftes ellers i ondt Humeur. Han havde nyelig seet sin gamle Inclinations Portrait,³⁾ han havde dernæst læst: „Bekennnisse einer schönen Seele“⁴⁾, og de to Ting havde stemt ham bedrøvelig. Dine Breve gjorde ham veemodig. Din Ungdom, din Lyksalighed ved din første Indtrædelse i Verden, bragte ham paa Tanker at Verden var forbi for ham osv., som du nok selv veed. Han gik herind, medens vi andre sad ved Thebordet, og spillede Een Sjælen ud af Livet: to hele Timer, troer jeg. Jeg gik ind til ham og sad længe herinde og snakkede med ham, men det lykkedes mig kun maadeligt at opmuntre ham.

Her i Huset er ellers intet Nyt uden at vor gamle

¹⁾ Kandidat Erhard Christian Basse (1782—1865), som havde dimitteret Joh. Ludv. Heiberg til Artium, blev gift 11/11 1812 med Dorothea Catharine Hansen (1777—1847) og blev 1814 Sognepræst til Hiembæk og Svinninge i Holbæk Amt.

²⁾ Den senere Læge, Professor Børge Anton Hoppe (1796—1865).

³⁾ Julie Tutein var den 5. September 1804 blevet gift med den rige Købmand Nolthenius fra Amsterdam. Juels dejlige Portræt af hende i hendes 18. Aar vil være bekendt.

⁴⁾ „Bekennnisse einer schönen Seele“ findes i Goethes „Wilhelm Meister“.

Kjeldermand er død i Nat. Hans Børn er slet ikke bedrøvede, de tænke kun paa at dele, hvad han efterlader. Det er dog afskyeligt med den Klasse Mennesker, hvor de mangler menneskelig Følelse. Om de højere Klasser er lige saa bestialske i deres Hjerter, saa skamme de sig dog for at vise det. Jeg synes dog at saa afskyeligt som Hyklerie rigtig nok er, saa er det dog ved en saadan Leilighed, naar det ikke drives for vidt, bedre end en raae Oprigtighed. Det er dog en Skat, som gives til de bedre Følelser og den sande Anstændighed.

Her er det endnu temmelig mildt i Veiret. Jeg har hidtil bestandigt havt Døren aaben til Spisestuen hele Dagen, og i Aftes laae jeg første Gang i Kakkelovnen derinde. I vor lille Have er endnu Blomster. Jeg sender Dig herved een. Den er vel vissen, naar Du faaer den. Men det lille Eviggrønt, som er med den, betyder Din Moders Kjerlighed til Dig, som aldrig visner, hverken i Livets Sommer eller i Dødens Vinter. —

Hvor dog den Scene af Marie Stuart har forekommet mig græsselig, og interesseret mig ubegribelig. Er denne Fru *Schütz* ikke Frue *Händel*, som *Øhlenschläger* har gjort et Vers til? — Hvor jeg ogsaa gjerne vilde see det! Og Frue *Stäël*! — og *Amaranthen*! og kort sagt, hvor jeg gjerne ogsaa vilde til Stockholm! Jeg har faaet saadan en Lyst dertil af dine Beskrivelser derover. Naar dine Breve ere komne, saa er jeg overgivet den hele Aften. Onsdag og Søndag ere nu mine bedste Dage. Ogsaa Fredagen er god, saa begynder en nye Uge siden din Afreise. I Dag er det fire Uger, siden Du reiste. Næste Fredag er den halve Tid forbi. Gud skee Lov! Gud bevare dig min egen *Ludvig*! og føre Dig vel og glad tilbage til din stakkels længselsfulde

Moder.

Gyllembourg til Heiberg.

D. 30. Oct.

Tusinde Tak min Egen Vän för Dit Brev som fornøiede med gode og glade Efterretninger. Usigeligt glæder mig *Frederik Gyllenborgs* Godhed mod Dig. Jeg har i disse Dage havt meget at løbe for Affairen og faaer neppe slut paa denne Side Tirsdag. — —

Jeg maae le ad det, at Du ej kan reise til Valox Sæbye for det *Taube* rejser og hans Grevinde bliver i Stockholm. Har Du nu blevet Vice-Mand? Hvilke Rettigheder følger dermed? Mindre havde det forundret mig om Du ikke havde kundet blive hos Grevinden, naar Greven rejste, end at Du, just Du, ikke kunde skiljes fra hende. Emidlertid ønsker jeg at Grevens Rejseprojecter ej berøver Dig at kome til Valox Sæbye. Paa Afbisbye kom Du at lide ihjel og hvad har Du der at bestille? Jeg havde meget at spræge med Dig, men i Dag hinner jeg ikke meer. Hils Grevinnen som Du vaager over. Evig Din hengivne Ven.

Sig *Taube* at jeg i Dag har talt med Excell. *Möstring* om hans Affairer, endnu er ej Sagen komen tilbage fra Glückstadt.¹⁾

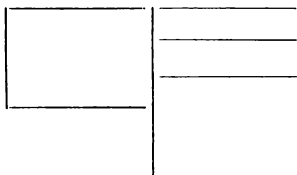
Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 30. Okbr. 1812.

Deinen Brief (!!!) vom 23 d. m. habe ich gestern Abend erhalten, und mit Vergnügen Deiner Mutter und *Gyllembourg* vorgelesen. In Betracht Deines im exam. art. für den deutschen Styl erhaltenen Charakters kann ich indessen nicht umhin, mich unmasgeblich ein wenig zu verwundern. Wie soll ich mir doch die vielen Fehler erklären? Z. B. Antwort *an* den Brief; *das* Butter; Du *muss*; ich will *Dich* erzählen & & &. Entweder heiszt es hier: memoria *Johannis Ludovici Heimontis* est labilis; zu deutsch: J. L. H. hat ein gar kurzes memoriam; oder besagter J. L. H. hat die examinationsdeputation

¹⁾ Dette hentyder upaatvivlelig til den Proces, som *Taube* fører om de Hesensteinske Godser.

bestochen. Vor der *Blancowelt* ist übrigens Deine Ehre gerettet, indem ich bey dem Vorlesen alle Fehler sorgfältig corrigirt habe. Ein Paar ganz incorrigible Stellen habe ich doch auslassen müssen, ja nach reiferer Ueberlegung, dieselben heute, als gar zu arg den Brief verunstaltend, mit einer feinen Scheere gar säuberlich ausgeschnitten, so dass Dein Brief jezt folgendermassen sich präsentirt:

wornach sich in Zukunft zu achten und vor Schaden zu hüten. Gestern Abend dachte ich vor Melancholie zu sterben, und das war Deine Schuld. Als nemlich Deine Mutter Deine beyden, lauter Freude und Wonne athmenden Briefe an sie und *Gyllembourg* vorlas, und ich mit Theilnahme zuhörte, wie Du Deiner Jugend und des Lebens fröhlich geniessest, da trat plötzlich, als herber Kontrast, meine eigne freudenleere Jugend in dürrer Nacktheit vor mich hin, und zeigte mir prophetisch den noch zu durchwandelnden Theil meiner Lebensbahn als eine öde Wüste. Was habe ich noch vom Leben zu erwarten? sagte ich zu mir selbst; den Gegenstand meiner heissesten Sehnsucht, ein liebendes und geliebtes Wesen, werde ich nimmer finden. Ich nahe mich dem Herbst meines Lebens und weiss nichts von einer Blüthenzeit. Vor 11 Jahren träumte ich mich einen Augenblick glücklich: mit der ganzen Kraft der ersten und einzigen Liebe umfasste mein Herz — eine Unwürdige. Sie riss sich los, und mein ganzes Wesen war für immer zerstört. Nun wandle ich forthin einsam auf kalter freudenloser Bahn, gleich dem blassen Monde. Von widerstrebenden Kräften fortgestossen, treibe ich mich ewig

im Kreise umher und suche vergebens Ruhe; nur die Vernichtung wird mich dahin führen. Was kümmert es mich ob die Welt meines erborgten Glanzes sich freue: ich bin ein dunkler Körper, mein Feuer ist erloschen, und nichts übrig, als Spuren der Zerstörung, welchen nur selten ein Blümchen entkeimt. —

Siehe mein Freund! so sahe es gestern in meinen Gemüthe aus, und weder das Fantasiren auf dem Fortepiano, noch Deiner Mutter liebeiches Zureden vermochte mich aufzuheitern. Heute ist alles anders, und in meinem ganzen Gesichte, welches ich dem Schreibepulte gegenüber im Spiegel erblicke, ist nicht eine miswürdige Falte. Uebrigens muss ich Dir im Vertrauen entdecken, dass ich vor ein Paar Tagen bey *Stub*¹⁾ unvermuthet zu Gesichte bekam — das von *Juel* sehr ähnlich gemahlte Portrait der gewesenen Dame meines Herzens. Es machte einen sonderbaren Eindruck auf mich: ich hatte (kannst Du Dir das vorstellen?) ihr Gesicht ganz vergessen. Ich betrachtete es lange und aufmerksam, und wunderte mich, dass dieses Gesicht mir vor Jahren so unaussprechlich interessant gewesen war. Hm! jetzt würde ich mich nicht darin verlieben, sagte ich, und ging ganz kalt davon. So sind wir Menschen. Heute wollen wir uns um den Besiz eines Gegenstandes erschiessen und ersäufen — und morgen sind sie uns gleichgültig.

Ich habe in diesen Tagen mit grossem Interesse zum erstenmale Göthes Bekenntnisse einer schönen Seele gelesen, bisher hat mich immer ich weisz nicht welch ein Vorurtheil davon abgehalten. Was ist doch Göthe für ein herlicher Dichter! welch eine vortrefliche Charakterschilderung, wie wahr und weiblich. Eine einzige Stelle darin hat mich gestossen: die, wo sie von den liederlichen Mannspersonen spricht. Das reimt sich, däucht mir, nicht mit der übrigens so grossen Delicatesse ihres Charakters. Doch wie hast Du jezt Zeit an Göthe zu denken? Tag und Nacht singest und sagest

1) Maleren Chr. Gottlieb Kratzenstein-Stub.

Du wohl: Langt meer end Gøthe er *Schlegel* værd. Ist dies wirklich der Fall, so beneide ich Dich nicht darum; einem jeden das seine. Sonst lese ich mit Deiner Mutter jezt den *Morgante maggiore*¹⁾ und ergøze mich nicht wenig an der possirlichen und naiven Zusammenstellung des Religiösen und Burlesken. Und ich habe gelesen das Geburtstagsstück der Königin: *Cendrillon* (blaaa —) Welch fantasieloses, plattes, nichtsnuziges Zeug.²⁾ Es hat wie ich höre grosz Glük gemacht. Nun ja, das war von unserm erleuchteten Geschmake zu erwarten. Von der Ausführung von Stærkodder, von *Kruses* Briefe, von dem Abendbesuche der Familie *Herz* cæteris paribus wird Deine Mutter Dir wohl erzählen. Und so wäre denn abermals ein Brieflein vollendet, mit welchem sich Dir für diesesmal empfiehlht

Dein

C. E. F. Weyse.

N. S. Ich schreibe Dir deutsch, weil es mich genirt dänisch zu schreiben, aber schreibe Du nur hübsch dänisch. Du kommst mir sonst ganz fremde vor. Gott befohlen.

Postscriptum secundum. Mit der Amaranthen Gesellschaft wird es Ew. Exellenz, denk ich, gehen, wie Molière weissagt: ne dis pas quelle est amaranthe, dis plus tot quelle est de ma rente und Du (wirst) wieder zurückkommen, arm wie eine Kirchenraze. Gott verhüt's.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 30 Octbr. 1812.

Jeg har blot Tid, kjære Moder, til at lade Dig vide, at jeg har faaet Brevene af 13. Octbr. *Anna Charlotte* har sendt dem hertil. Mere med næste Post.

Din *Ludvig*.

Taube har skrevet til *Gyllembourg*.

¹⁾ *Morgante maggiore* er en Fe- og Ridderdigtning af den florentinske Renæssancepoet Luigi Pulci.

²⁾ Det bekendte Sangspil „*Cendrillon* eller den lille grønne Sko“ blev første Gang opført i Kbhvn. den 29. Oktbr. 1812 til Nic. Isouards yndefulde Musik.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenh. d. 3. Nov. 1812.

Denne Gang faaer Du kuns nogle Linier, min kjere *Ludvig*, thi Kl. er $\frac{1}{2}$ -1 om Natten og i morgen skal jeg tidlig op for at bringe dette Brev paa Posten forinden $\frac{1}{2}$ -9. — Ligger *Jan Gyllenborgs* Gaard i de Egne Du kommer, naar Du rejser paa Landet, saa besøg ham der; jeg troer nok Du skal moere Dig hos ham.

Jeg begriper nok at Dit nye Boston Spil moerer Dig; men det var jo imod vores Aftale. Det er en ærlig Sag at ikke kunde Spele Kort; og med de Ord at man ikke kan spille, og at man givet sit Løfte at ikke lære spille, er man fri fra alla vidare Indbydelser. Vanskeligere bliver altid at undgaae at spille naar man ikke vill spille, siden man har sett at Du spillet paa et Sted. Og Du veed selv bedst at til Spilebordet bliver Din Cassa aldeles utilstrækkelig. Verldens Gang er saadan at man maae ibland nægte sig En eller Anden Fornøjelse for at undgaae større Ubehagligheder. Jeg stode paa Dit Løvte at ikke tage Kort i Haand; jeg tog det af Dig, eftersom jeg nock foresaae at Fristelsen skulde komme. Nu veed jeg ikke hvorledes Du bedre kan hjelpe det allerede dan gjorde, end at naar man byder Dig Kort paa fremmede Sted, Du siger, at Du er Nybegynnere og blott lært for at være 4de Mand i Strockircks Familiecercle, at Du altsaa kuns speler Lavt (angiver da hvor højt Du hos Strockircks plejer spille) og som jeg förmoder lærer være særdeles lavt.

Nu haaber jeg Du faaet saa afleveret Dine Brev at Du kommer mere omkring, thi annars kunde Du komme tilbage og ikke seet meere af Stockholms Verlden end *Taubes* og hans Svigerfaders Huus; og det mig være dog vel lidet; uagtedt jeg nok kan forestille mig at disse begge Huus blive Dig de moersommeste eftersom de sikkert blive Dig de mest ugenerte. — Du gjør vel mellemstunder Din Opvartning hos *Frederik Gyllenborg*?

Paa Drotningens Geburtsdag afbrændes et stort Fyrværkeri paa Frederiksberg, hvor ingen af vores Cercle var, kan altsaa ikke fortælle Dig noget derom. Paa Theatret opførdes „Cendrillon“ til Geburtsdags Stykke, hvor Hoffet tilstædis; en Sang af *Olsen* (Etatsraaden) sangs til Herskabets Lof. Det heele skal have blevet meget applauderet. Ingen af vores Cercle var der. Dette er alt det nye jeg veed som kan interessere Dig. — — Jeg længes at af Dig faae Svar paa alle mine Spørgsmaal og at faae at vide hvorledes Din Cassa befinder sig, samt om de Sager, som *Fred. Gyllenborg* gjømt til mig efter Morbror *Carl David*. — — Jeg omfavner Dig rett hjerteligen. Din evigt hengivne Ven

Carl Frederik.

Faaer Du dette paa Valox Sæbye ber jeg Dig sige mange smukke Ting til Fru *Paijkull* og *Anne Charlotte*, samt *Gustave*; til *Anne Charlotte* dog lidet Extra. Hils *Paijkull* selv ogsaa Broderligen.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 3. Nov. 1812.

Kjereste Ludvig!

I Dag skriver jeg Dig til med store Steene paa mit Hjerter, som Du endelig i Dit første Brev maa lette og med et Par Ord berolige Din lille Moder. Her sender jeg da, siden saa skal være, et tosset, ja, ret et tosset Brev fra Din Fader, som *Desaugier* sendte mig i Lørdags.¹⁾ Baade *Weyse*, som var her, og jeg blev i vredt og ondt Humeur over det; ikke fordi disse urimelige Raisonnemens ligge mig paa Hjerter, og heller ikke fordi jeg frygter at min fornuftige *Ludvig*, der selv er moden nok til at vælge sin Vej i Verden skulde forlade den, fordi en Fader, der har givet ham kun faae Beviis paa sin Kjerlighed, fordrer det paa en saa ublid Maade, men fordi han taler om at faae Dig over til sig reent

¹⁾ Dette Brev fra P. A. Heiberg kendes ikke.

fra Danmark. Ak kjere *Ludvig!* siig dog et Par Ord til min Beroeligelse! siig at Du ikke saa snart — ikke saa længe det er Dig mueligt at blive hos mig — vil forlade mig. Jeg kan virkelig ikke leve uden Dig. Jeg har altid tænkt det, men jeg har dog aldrig vidst det saa sikkert som nu, da jeg har prøvet at undvære Dig.

At Du engang skal reise udenlands, maa vel saa være, sige de. — Men Gud velsigne den gode Medicin! (Ogsaa troer jeg nu min gode Engel har faaet Dig til at studere den!) saalænge Du bliver den troe — og vil Du ikke det? — saa kan Du ikke i nogle Aar tænke paa at reise, og hvem veed hvor længe jeg lever. Jeg har altid tænkt, at jeg ikke skulde leve længer end jeg beholdt Dig. Siig mig nu til min Trøst, at Du bliver ved Dit medicinske Studium, at Du ikke vil forlade mig, og om Du ovenikjøbet vil sige mig at Du kommer hjem igjen fra Sverrig til Din Geburtsdag, som Du omtrent har lovet mig og jeg sat mig i Hovedet, saa letter Du de tunge Steene af mit Hjerte, og saa vel-signer jeg Din barnlige Kjerlighed.

Weyse spaaer hver Dag at Du ikke kommer til Julen. Jeg kan slet ikke taale at høre det. Jeg svarte ham ogsaa i Gaar: „Led er Din Sang Du giftige Trolde, al-tider Du spaaer om Ulykker!“¹⁾ Jeg blev saa glad nu da jeg skrev November paa dette Brev. Paa Fredag vil jeg ret glæde mig, saa tænker jeg at den halve Tid er forbi. Hvilken glad Dag, naar jeg skal see Dig igjen, min egen *Ludvig*, min bedste Dreng! Hvor vil dette Haab glæde sig naar Du igjen betræder Dit lille Hjem!

Dine kjere Breve kommer Søndag og Onsdag om Aftenen, for det meeste har altid *Gyllembourg* hentet dem selv paa Posthuset. Da har vi havt dem mellem 7 og 8 om Aftenen. I Gaar havde *Gyllembourg* været to Gange paa Posthuset, derpaa gik han hjem og ventede til Kl. 9; han kunde da ikke bie længer, men be-falede *Anthony*, naar det kom, at bringe det ned til

¹⁾ Citat af Edvard Storms „Herr Zinklar drog over salten Hav“.

Tante Lise, hvor vi saavel som *Weyse* og *Hans* og *Christian Hertz* vare i Aften til Ære for *Lettes* [o: *Bolettes*] Geburtsdag. Dit Brev kom ligesom vi havde sat os til Theebordet, og den Glæde det og det kjønne lille Kors foraarsagede, kan Du neppe forestille Dig. Jeg blev ogsaa saa glad derfor som et Barn.

Lette fik et sort Taftes meget smukt Forklæde af mig og mange Alen deilige Baand af *Weyse*. Stakkels *Lise* havde gjort alting saa net i Aftes, der var nok saa elegant Theevandsbord. Det var forunderligt med mig i Aftes, det forekom mig bestandig som om Du skulde komme; hver Gang Døren gik troede jeg at det var Dig. Det var ogsaa den første Aften jeg har været ude siden Du reiste.

I Forgaars fik jeg da vor nye Kokkepige, og stakkels *Sophie* gik bort med mange Taarer. Den nye er det største Fruentimmer — troer jeg — som jeg kjender. Hun er jydsk, lader som en Jyde, ordentlig, reenlig, men langsom. De to Middage hun har lavet Mad, har den været meget god.

En stor Sorg har jeg havt: Vor lille Kanariefugl er bleven ganske blind. Han kan slet ikke mere komme ud af sit Buur og kan neppe finde sin Æde og Vand. Baade *Gyllembourg* og jeg er ordentlig bedrøvede for ham, og det vil vist ogsaa gjøre Dig ondt for det lille venlige gode Dyr, som aldrig mere faaer Dig at see med sine smaae godmodige Øjne.

Jeg er kun bange for at Du skal opholde Dig første Gang saa længe i Stockholm at Du skal komme til kort med Tiden til Dine øvrige smaae Reiser til Upsala, til *Jacobsen* etc. Jeg har ogsaa efter Din Beskrivelse fattet Kjerlighed til *Gustafva Strohkkirk*, men Du skulde dog nu aflevere Dine Breve og see lidt flere Familier end Grevinde *Taubes*, at Du kunde faae mange forskjellige Mennesker og Huse at see. Jeg længes ogsaa efter at faae at høre, at Du har gjort Bekjendtskab med Frue *Stael* og *Schlegel* og hvad Du synes om dem. —

Mine Øjne gjøre mig saa ondt i Aften, jeg kan ikke taale at skrive mere. Om Dagen har jeg saa travlt med Juleklap.

Nu lev vel min egen Ludvig! Jeg skal nok holde mig Dine Formaninger efterrettelig. Dog i Løverdags Formiddags spadserede jeg rigtignok allene ud af Castellet langs med Stranden, vor sædvanlige Vej. Jeg tænkte saa meget paa min kjere Fraværende, paa de mange Gange vi have gaaet den Vej sammen. Jeg saae med en tilforn ubekjendt Interesse over til Sverrig, og kysede paa Fingeren ad den fremmede Kyst.

Din hengivne Moder.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Kjereste Moder!

Stockholm den 3die Novbr. 1812.

Endskjøndt jeg ikke har noget interessant at berette Dig, saa vil jeg dog ikke lade Lejligheden gaae forbi, især siden *Anne Charlotte* har skrevet til Grevinde *Taube*, at jeg ikke maae lade nogen Postdag gaae ubenyttet bort uden at skrive. Brevene af 16de Oktober fik jeg tilsendte fra Valloxsæbye, og paa samme Dag fik jeg under *Sundbecks* Couvert de Breve hvoraf jeg seer at Du og *Gyllembourg* have slaaet sig til Roe, siden de fik mit Brev fra Stockholm. Da Du slet ikke taler om Brevet fra Strømsberg, men jeg af *Weyses* Brev seer, at det er ankommet, saa formoder jeg at Du har besvaret det i et andet Brev, som er gaaet til Valloxsæbye, og som jeg formodentlig maae faae i Aften eller i Morgen, thi jeg har skrevet til *Paykull*, og bedet ham sende mig hvad Breve der maatte komme til mig under hans Adresse. Jeg glæder mig som et Barn til hvergang jeg venter Brev. — Grev *Taube* er endnu ikke reist til Sæbyholm, og kan ikke heller, thi Veiret er saa slet, at man neppe kan gaae uden for Døren. Det har i 8 Dage regnet i eet væk, hvilket, efter alle Svenskes Udsigende, er noget ganske nyt her til Lands. For mig er det slet ikke usædvanligt. Jeg troer at sidde midt i Kbhvn. Mit

Liv er i det hele temmelig liigt med mit foregaaende. Jeg kommer ikke meget mere ud end i Kjøbenhavn; thi det at jeg daglig seer den *Strokirchske* Familie, regner jeg ikke for noget; dem sammenligner jeg med vore daglige Fremmede. Jeg har gjort Excellencen *Gyllenborg* min Opvarnting, spiist hos ham, og atter gjort ham en Visit. I Kjøbenhavn vilde jeg have gjort *Rosenkrantz* min Opvarnting, spiist hos ham og gjort ham en Taksigelses-Visit.¹⁾

Paa Operaen har jeg været 2 Gange; det vilde jeg vel ogsaa have været i Kbhavn. Her har jeg hver Dag gaaet omkring for at besee Stadens Mærkværdigheder, i Kjøbenhavn derimod gaaer jeg hver Dag paa Hospitalet. I Kbhavn. tilbringer jeg en stor Deel af Dagen med Læsning; det samme gjør jeg her, thi jeg sidder og studerer hele den nyere og tildels ogsaa ældre svenske skønne Literatur. Kort sagt, jeg lever nu ligesom før, naar jeg undtager, at jeg oftere seer Selskab her end hjemme, og at jeg i det hele ikke har det saa morsomt som før. Aarsagen dertil er, at jeg endnu ikke har kundet faae alle mine Breve afleverede. Kammerherre *Silfverstolpe* har jeg bragt sit Brev, da jeg var paa Ulriksdal. Nu er Enkedronningen og han ogsaa kommen herind. Jeg var hos ham i Gaar, men han havde saa travlt, at han maatte bede mig komme en anden Gang igjen.²⁾ Oberstlieutenant *Ian David Silfverstolpe* har jeg leveret sit Brev, og skal gaae til ham en af Dagene. Kammerherre *Fredrik Silfverstolpe* er ikke i Staden.³⁾ De andre to skal jeg søge, naar jeg kan faae *Grev Taube* med mig for at vise mig Veien, thi Ekspeditionssekreteren [*Sundbeck*] kan jeg ikke altid uleilige. Til Major *Schürer* gaaer jeg da med det samme. Hos Prof. *Schwarz*⁴⁾ har jeg været; det er en underlig tør Pind; han seer saa pedantisk ud.

1) Geheime-Statsminister Niels Rosenkrantz.

2) Kammerherre hos Enkedronning Sophie Magdalena, Digteren Axel Gabriel Silfverstolpe (1762—1815).

3) Diplomaten og Musikeren Frederik Samuel Silfverstolpe (1769—1851).

4) Professor i Fysik Gustav Magnus Schwarz (1783—1858) gift med Romanforfatterinden Maria Sophia Schwarz f. Birath.

At jeg ikke oftere har været paa Comedie er min egen Feil, men det kom sig af det, at jeg kjedede mig den første Gang over „Nonnerne“. I Gaar derimod moerede jeg mig over „Tryllefløjten“, og nu skal jeg gaae der oftere. Gud veed, hvorledes det skal gaae med Amaranthen. Jeg vil ikke gaae derhen, førend Grevinden eller Frøknerne komme der, for ikke at være allene, og de opsætte det fra den ene Gang til den anden. Vente de for længe, saa gaaer jeg slet ikke derind. I Morgen skal jeg gjøre *Schlegels* Bekjendtskab; dertil glæder jeg mig ret meget, skjønt jeg tillige er noget frygtsom. Grev *Baudissin* vil følge mig derhen og præsentere mig for ham. Gud veed, med hvad Øjne han vil betragte mig Stakkel! Hils *Gyllembourg* og tak ham ret meget for hans Breve. Jeg skal med næste Post besvare dem. I Dag faaer jeg ikke Tid. Hos Kjøbmand *Wilcke* har jeg ogsaa været med Brevet fra *Wulff*. Tak *Hans* [Hertz] for hans Underretninger om Examen, jeg haaber, at han fortsætter dem. Det gjør mig ondt, at hans Broder skal være en saa steinerner Gast. Imidlertid kan vel den haarde Materie i Moders og *Gyllembourgs* Drivhuus, under *Weyses* flittige Paapasning lidt efter lidt opløse sig, saa at han faaer et mildere Udseende. — Lev ret vel og tænk paa din hengivne Søn

J. L. H.

Heiberg til Weyse.

Stockholm d. 3. Novbr. 1812.

Mein lieber Weyse!

Ich habe mit grossem Vergnügen deinen schönen Anfang zu einem Roman gelesen, hoffe auch, dass Du ihn in deinem nächsten Briefe fortsetzen wirst. Du musst also bey dem 8ten Capitel anfangen, weil schon 7 voll sind. Sie sind sämmtlich sehr interessant, besonders das fünfte und siebente. In den fünften giebst Du nur mit kurzen und bündigen Worten, nach der Art des Tacitus, Nachricht von dem ungeheuren Preise des

Nektars, und was das siebente betrifft, so wage ich zu sagen, dass es ein göttliches Kapitel ist; denn weil es gar nichts enthält, so enthält es mithin Gott, weil Gott ist = Zéro¹⁾, wie es Hr. Professor Oken²⁾ dargethan hat. Damit will ich eben nicht sagen, dass Du künftighin alle die folgenden Capitel eben so göttlich einrichten sollst; nein das menschliche kann mich auch freuen und damit werde ich mich begnügen lassen.

Gestern war ich in der Oper und hatte das Vergnügen „die Zauberflöte“ zu sehen³⁾. Das solltest Du einmal sehen. Von so was kann man sich keinen Begriff in Kopenhagen machen. Hier sind die Decorationen erstaunlich schön. Die Changemens gehen vortreflich. Die feuersprühende Schlange sieht wie lebendig aus, die brennende Meere sind fürchterlich zu sehen, die herabkommenden Wolken ausserordentlich schön, leise und schwebend, nicht solche kolosalische Elephanten wie die in „Eropolis“. ⁴⁾ Die Verwandlung von Papagena geht so schnell vor sich, dass man es gar nicht begreift, es ist nicht eine blosse Abkleidung so wie Miras in „Faruk“. Die „Königen der Nacht“ ist ganz schwarz gekleidet mit unendlich vielen goldenen Sternchen. Das ganze Personale sinkt in die Erde, kommt wieder hinauf mit der grössten Geschwindigkeit. Die gedeckten Zaubertische schiessen sich wie Blitze durch die Erde hinauf, kommen nicht, wie in „Zemire und Azor“ ⁵⁾ auf den dänischen Theater, durch die Thüre hinein wie dies ganz natürlich in einem jeden bürgerlichen Hause geschieht. Kurz das Ganze ist hier weit schöner und prächtiger als in Kopenhagen. Was die Musik betrifft, wage ich keine Vergleichung zu machen, aber so viel ist gewiss, dass man hier weit mehrere schöne Stimmen hört. Ausserdem singen sie mit

1) Zero er det franske Ord for Nul.

2) Den tyske Filosof Lorenz Oken (1779—1851).

3) Mozarts Syngestykke „Tryllefløjten“ blev først opført her i Landet 1825.

4) Eropolis, et Skuespil af C. L. Sander med Musik af Kunzen, opført paa det kgl. Theater fra 1802—07.

5) Et Syngestykke med Musik af Grétry. Opført paa det kgl. Theater fra 1776 til 1821.

einer viel stärkeren Stimme, so dass man sie, ungeachtet dem Orchester, sehr deutlich vernehmen kann, ja oft sogar die Worte versteht. Die comischen Rollen werden meistens gut gespielt, die ernsteren machen wenig Effect wegen der abscheulichen französischen Declamation und Gestikulation, die sie noch behalten haben.

Morgen kommt Graf *Baudissin* um mich vor *Aug. Wilh. Schlegel* zu präsentiren; ich will ihn von *Oehlen-schläger* grüssen, sonst weiss ich gar nicht was ich ihm sagen soll. Ich bin ordentlich ganz verlegen weil ich mit solchem Manne reden soll.

Lebe wohl; lass Dir nicht verdrriessen, dass ich Dir so kurz schreibe; Du muss bedenken, dass Du nur an einen, ich aber an viele zu schreiben habe, und sey versichert, dass wenn ich Dir auch wenig schreibe, ich desto mehr an Dich denke, und nie aufhören werde Dich zu lieben.

Dein

J. L. H.

N. S. Wenn Du mir einen Gefallen thun wirst, so sende mir einige kleine Stücke aus „dem Schlaftrunke“ und „Faruk“. Dürfte ich eine Auswahl machen, so wären es folgende: Aus „dem Schlaftrunke“:

„De klare Bølger“. — „Skjøn Jomfru“. — „Det blanke Sværd“. — (Das Mädchen am Ufer).

Aus „Faruk“ was Dir beliebt, besonders aber: „Risler alle Bølger smaae“ und „Han slumred derude“. Könnt ich zwei Exemplar kriegen, dann wäre ich doppelt glücklich. Ich will gerne die Kosten bezahlen, wenn *Hertz* es nicht abschreiben kann. Aber sende mir wenigstens eins, dann kann ich andre selbst besorgen! Sage mir aber nicht nein dazu, das könnte ich nicht ertragen.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 5te Nov. 1812.

Medens de andre (*Bruun, Weyse og Gyllembourg*) spille Boston, inde i Spisestuen, sidder jeg her og skri-

ver et Par Ord til dig min egen *Ludvig!* langt bliver det ikke, thi det er allerede silde. *Anthony* gaaer og dækker Theebordet. Om Dagen har jeg nu kun lidt Tid for min store Flittigheds Skyld med mine Juleklap, og i Morgen faaer jeg slet ikke Tid, da det er min Dag at jeg skal læse med den lille *Bolette*. — Jeg fik nu nyelig et Par Linier fra dig, og *Weyse* fik Brev, hvorover han blev overmaade glad. Jeg er ret i et melankolsk Humeur i Aften! Jeg længes saa inderlig efter dig! Jeg synes det er mig umuligt at leve længer uden dig. Det eeneste der skal hjælpe mig er Haab om, at du skal komme hjem til den Tid jeg har tænkt. Men jeg veed ikke! — jeg er saa bange at du ikke kommer til din Geburtsdag, og jeg synes at jeg ikke kan vente længer. —

Paa Mandag, da det er min Fødselsdag, vil jeg endelig ikke have andet end vort daglige Theevand. Jeg vil ingen Gilde have i Huset førend du kommer igjen. Jeg sætter al Glædskaab op til den lykkelige Dag, da du kom til Verden. Ak! er det dig muligt, saa lad mig ikke have glædet mig forgjæves til, at du kommer til den Dag og siig mig med næste Post at du vil det, saa beroliger du mig. Tænk dog paa hvor jeg har længtes, hvor jeg bestandig længes! Hvad er dog den Godhed de andre har for dig, mod din stakkels Moders inderlige Kjerlighed? Hvor elskværdige de end kan være, de seer dog ikke din Elskværdighed saadan som jeg, de leve dog ikke i dig, som jeg. Gode *Ludvig!* du veed ikke hvor vi savne dig. — Jeg kan ordentlig komme til at græde, naar jeg blot tænker paa at vi kunde komme til at leve en eensom Jul uden dig. Saa vilde vi slet ingen Juleaften holde, og dette Huus, som i de glade Juledage pleier at gjenlyde af festlig Glæde, vilde være mørkt og stille. Gjør os dog ikke den Sorg! Lad ingen overtale dig dertil! vi ere dig dog nærmest! — Du vil i Tiden med Glæde tænke paa at du har gjort os dette lille Offer. Ønsker du dig ikke undertiden hjem til os?

Vil du være bedrøvet naar du skal hjem til os igjen? — Jeg bliver selv ganske bedrøvet naar jeg tænker det. — Gjør mig den Glæde og siig mig, naar du kommer, at jeg kan fornøje mig i Forvejen til din Ankomst. —

Jeg bliver ogsaa i ondt Humør af at sidde med min elendige lille Fugl hos mig hele Dagen. Den maa bestandig staae hos mig for at jeg kan hjælpe den. Den kan slet ikke, slet ikke see, kan ofte hverken komme op eller ned af sine Pinde. Jeg vilde kun ønske den var død. — *Bruun* har spurgt *Wiborg*¹⁾ om den, han siger der er intet Raad for den, det er den sorte Stær. Men nu skal den dog bæres derud, at han kan see den. Veed du hvad — jeg maae ordentlig lee i min Sorg — *Bruun* vilde bære den derud i et Kræmmerhuus i sin Lomme!

Nu til noget bedre. Vi have faaet det Indfald at vilde have Tante *Lise* og hendes to smaae Piger (og om hun ønsker det ogsaa *Heiberg*²⁾) med til Juul. Hvad synes du derom? Jeg tænker det vil fornøje dig. Saa faaer vi igjen to Juleaftener. —

Det glæder mig at du kan spille Boston. Det er godt for mig naar du kommer hjem, saa kan jeg slippe for at være tredie og fjerde Mand. Men, min bedste *Ludvig!* Vogt dig for at spille i fremmede Selskaber, især høje Spil. Tænk hvor slemt det var om Du engang sad og tabte din hele lille Capital. Jeg er lidt forkjølet i denne Tid af Snue og ondt for Brystet. Jeg tager Campher i Dag, hvorvel det er ubetydeligt jeg feiler. Min værste Sygdom er Længsel efter dig.

Nu lev vel, min bedste *Ludvig!* Theevandet staaer paa Bordet; jeg maa holde op. Levvel min kjere Dreng! Tænk kjerligt paa Din Moder.

¹⁾ Den bekendte Veterinær Justitsraad Erik Nissen Viborg. Veterinærskolen var dengang paa Christianshavn.

²⁾ Hendes Søn Heiberg-Jürgensen.

Gyllembourg til Heiberg.

D. 6. Nov.

Dit Brev til *Weyse* med Ørnringarna kom igaar. Til Lykke for din Geburtsdags Hensigt var, at jeg selv henter Breven, thi denne Gang var Dit Brev anholdt eftersom vedkommende kunde föle at det indehölt noget Gods. Jeg blev nød at brække Brevet paa Posten og aflevere Örnringarna til Tolderen; alle mine Insigelser tjenede til slet ikke. I Dag har jeg tilbragt den halve formiddag paa Told-Boden. Den Controlleur som ved Postens Ankomst hade lagt Beslag paa Brevet, gjorde Paastand at Dine Örn-Ringen skulde confisqueres. Jeg begjerede Resolution af Told-Inspecteuren for at om denne ej var efter mit Önske jeg straxt kunde i Dag klage hos Toldkammeren og afgive den til Excell. *Moltke* for at sildigst i Morgen faae Resolution. Toldinspecteuren *Muus*, som jeg kjender, fortalte jeg Sagens Sammenhang og fik uden videre Klage Sagen arrangered imod at betale 2 Rdr. i Told. Siden skulde der skrives og annoteres og vejes paa 5 forskellige Sted. Nu er jeg dog glad at jeg faaet dem, saa at jeg i Aften kan levere dem til *Weise*. Vi skole da lægge dem i Brevet til Din Moder og det hele gaae efter Dit Önske.

Men af dette seer Du, at det ej gaaer an at sende noget med Posten, thi det er forbundet med megen Umage og Bekostninger. Lægg Dig dette paa Hjerte i Hændelse Du vil taget noget med Dig, naar Du selv kommer. Vel var det at Dit Kors til *Bolette* laae blandt saa mange Breve, at det ej mærktes af de Hrr. Toldere; thi annars have vi havt samme Umage dermed.

Efter min Beregning bliver dette det sidste Brev, hvorpaa jeg kan faae Svar og Du faae atter Svar. Det bliver altsaa nödvændigt at Du, naar Du svarer mig paa dette, Du deri gjør alle de Spørgsmaal paa hvilke Du önsker Svar forinden Du rejser, altsaa venter jeg da ogsaa Svar paa alle de Spørgsmaal jeg gjort Dig i mine forrige. —

Din Rejse-Forandring har gjort Confusion i heele vor Correspondance. Du finder af denne Toldhistorie, hvorledes det bliver nødvendigt at Du lader mig vide om og hvad Du vil tage med Dig fra Stockholm, paa det jeg kan til *rætte Tid* give Dig de nödvendige Oplysninger. Med Posten igaar havde jeg ventet at faae at vide, hvorledes Du tænker arrangere Din Tilbage-Rejse. Om Du rejser over Götheborg eller hvilken anden Vej. I denne Tid er der vel megen Rejsen med Kjöbmænd og med Regeringens Bud, saa at jeg förmoder det bliver Dig lætt at faae Rejse-Selskab, naar Du i Tider hører derefter. Men see til at Du faaer et passeligt og fornuftigt Selskab. Du kan raadføre Dig herom med *Frederik Gyllenborg* hvad Regeringens Budskab angaaer, og med de Kjöbmænd til hvilke jeg sendt Dig recommendations Breve, hvad Kjöbmænds Rejsende angaaer.

Lad mig ogsaa vide om Du tænker at rejse omkring i Skaane, til Lund, Malmö etc. hvilken Vej Du da tager etc., paa det jeg maae sende Dig Breve eller lade Dig vide hvor Du kunde finde dem for Dig. — Giv os nu ordentligt Besked paa alt dette og lad ikke Din Moerskab have samme Effect paa Dig som Viin. Mig synes af dine stockholmske Breve, som om Fröknerne *Strohkircks* Bekjendtskab vare Øjemedet for hele Din Rejse.

Mine Breve kjeder Dig sikkerligen, thi de ere fulde af lutter Commissioner og Affairer. Denne Gang har jeg ogsaa en Commission. Var god og kjøb mig 2 Pibe-skaft af Enebærs Træd (En Skaft paa Svensk), ikke kortere end $3\frac{1}{2}$ Quarter og ikke længere end 1 Ale. Koste de 8, 12 à 15 Skilling Banco, ber jeg Dig kjøbe 6. Koste de 32 Skill. Banco kjøber Du kuns Et, koste de derover saa kjøber Du intet. Thi da gör Coursens Indflydelse dem altfor dyre. — Meget godt er om Du saa betids kunde bestemme den Dag, Du tænker komme til Helsingborg, at jeg desangaaende kunde hinde¹⁾ at

1) o: hinna, sv. = naa.

correspondere med *Tuxen* og obligere ham rejse over og hente Dig. I December er ikke godt at gaae over directe fra Malmø eller Lund eller Landskrona, da er bedre at rejse til Helsingborg.

Endnu har her ikke begynt at fryse. Tværtom her regner alle Dage. Efterspør ogsaa hvad Du har at tage i agt i Toldene i selve Sverige i Hændelse Du fører nogle Sager med Dig, isär om Götheborg. — Forsyne Dig ogsaa med Pas en regle, samt forskaffe Dig dem i rættes Tid, rådgjör derom med *Frederik Gyllenborg*. — Beregne Din Rejse Tid saa, at Du ikke behøver rejse om Nætterne eller siden det bliver mørkt. Skaffe Dig Adressen til Herregaarde, hvor Du kan tage in til Nattequarter, om saadant ej skulde gjöre Rejsen altfor langsom. Alt saadant kan Du selv bedst bedømme.

D. 13. Dec. venter jeg Dig her sildigst. For at kunne med Sikkerhed da være her bör Du den 10. være i Helsingborg for at træffe Fru *Eppinger*, i Hændelse Du har noget at nedlægge hos hende. Den 29. 30. Nov. eller 1. Dec. bliver vel altsaa det sildigste Du kan rejse fra Stockholm, om Du vill see enten Götheborg eller de Skaanske Stæderne. D. 3. eller sildigst d. 4. om Du rejser directe uden at ville see noget videre. Alt dette er Du vel saa god og lader os vide naar Du svarer paa dette Brev.

[Fra Fru Gyllembourg.]

d. 6. Nov: Jeg skriver endnu disse Par Ord herpaa for at lade Dig vide, kjere *Ludvig*, at *Bolette* nok troer at hendes Moder samtykker i at de ere med os i Julen.

I Dag er min Forkjølelse bedre.

Apropos! Du maa ikke skrive noget til *Bruun* om det jeg skrev til Dig om Kanariefuglen, som han vilde bære i Kræmmerhuus. Jeg er bange det var muligt at han kunde tage det ilde op. Lev vel min bedste *Ludvig*!

[Fra Gyllembourg.]

Lev vel min egen Ven! Hils *Fred. Gyllenborg* tusinde Gange, ligesaa övrige Venner, som huske mig. Sig Grevinden noget smukt paa mine Vegne! Jeg omfavner Dig hjerteligen.

Din Ven

Carl Frederik.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 6. Nov. 1812.

Mein lieber Ludewig!

Ich bin heute früher als gewöhnlich aufgestanden (es ist kaum 7 Uhr) um es doch ja nicht zu versäumen, Dir recht innig für Deinen lieben herzlichen Brief zu danken, womit Du auf die erfreulichste Weise mich überrascht hast. In der That überrascht: denn (Du magst es mir verzeihen) einer solchen Wärme habe ich Dein Herz nicht fähig gehalten. Solche herzliche Worte erquicken die ermattete Seele wie ein warmer Regen das dürre Land, und schnell entsprieszt dem verbrannten Boden das schönste Grün. Hat Dein Aufenthalt in Schweden so Dein Herz erwärmt, so sey er mir gesegnet, wenn er auch (wie ich jetzt fast vermuthe) länger dauern sollte, als wir bisher geglaubt haben. Bist Du aber, wie Deine Mutter behauptet, von jeher im Grunde des Herzens so warm und gefühlvoll gewesen und hast nur aus einer sonderbaren Art von Zurückhaltung nicht viel davon geäußert: o so lege sie ab diese Zurückhaltung, verbirg eine so schöne Flamme nicht unter dem Scheffel, sondern lasz sie Deinen Freunden zur Freude hell leuchten und wärmen. Die Flamme der Liebe ist es ja, welche einzig dieses Thal der Nacht und des Todes erhellt und uns die Aussicht in ein andres schöneres Land eröffnet, wo sie ewig in herrlicherem Glanze strahlt. Sie ist es welche beide Welten verbindet; in ihr entfaltet, als in ihrem Elemente, Psyche freudig die Schwingen und denkt mit Entzücken der schöneren Heimat. Ohne

sie stehen die Menschen kalt und todt neben einander, wie die Marmorbilder im Saale des Künstlers; keines weisz von dem andern, keines kümmert sich um das andre. Wer mit einem Herzen voll Sehnsucht unter diesen Gestalten umherwandelt und ihnen verlangend die Arme entgegenstreckt, o der trifft, wohin er sich wendet, nur auf den kalten harten Stein, ohne Hofnung das Wunder des Pygmalion erneuert zu sehen.

Dies ist mit mir bis jetzt so ziemlich der Fall gewesen, und ich bin darüber fast selber zum Steine geworden. Heute, dies sey Dir zum Troste gesagt, ist der Stein indessen ziemlich weich und warm und nur heitern Eindrücken empfänglich. In solchen Augenblicken bin ich sehr geneigt mich selbst der Undankbarkeit gegen das Schicksal und gegen die wenigen Menschen anzuklagen, welche unter den ungleichartigsten Umständen sich beständig als meine wahren Freunde gezeigt haben. Unter diesen steht Deine Mutter oben an, und ihre Freundschaft gegen mich, und die Geduld und Gutmütigkeit, womit sie oft den Ausbrüchen meiner üblen Laune begegnet, kann ich ihr in der That nie vergelten. Ich bin ihr aber auch in Wahrheit von ganzem Herzen ergeben, und wenn ich üble Laune gegen sie äussere, so geschieht es in der That nicht aus bösem Herzen, sondern aus Kränklichkeit. Schlimm genug, dasz der Herr von dem Diener, der Geist von dem Körper sich so oft schmälisch musz beherrschen lassen.

Gestern hat *Guldbrand*¹⁾ nach einer langen Unterredung mit ihm über meine mannigfaltigen Krankheits-symptome mir den leidigen Trost gegeben: ich sey hysterisch, und mir Castartropfen verschrieben. Men Herre Gud, sagte ich, als ich das Recept ansah, jeg har jo ikke Modersyge! — Du har Fadersyge, sagte er ganz gelassen, und ich verstummte vor Erstaunen diesen von mir erfundnen Kriegs aus seinem Munde zu hören. Darauf

¹⁾ Christian Ancher Vilhelm Guldbrand (1780—1847) var da Rerservemedikus ved Frederiks Hospital. Han døde som Fysikus for Fyen.

zog er aus seinem Repositorio ein Buch hervor: über die Krankheiten der Gelehrten, welches er mir zum Durchlesen empfahl. Kaum hatte ich indessen ihm einen, das Epitheton des Gelehrten bescheiden ablehnenden, und für das Buch meine Dankbarkeit bezeugenden Bückling dargebracht, so nahm er das unter dem Vorwande mir wieder weg, er halte es doch für das beste, dass ich das Buch nicht lese; er wolle es statt meiner thun und mich von dem Erfolg des nähern unterrichten. Aus natürlicher Antipathie wider das mir verordnete Mittel, habe ich das Rezept bis jezt noch nicht machen lassen. Ich befinde mich aber auch seit der Unterredung mit *Guldbrand* (vielleicht aus Furcht vor den Tropfen) vollkommen wohl und habe diese Nacht geschlafen wie ein Raz.

Vor einigen Nächten träumte mir einmal wieder, zum erstenmale seit langer Zeit, ich flöge. Es ist eine der seeligsten Empfindungen die ich kenne. In horizontaler Richtung mit dem Gesichte aufwärts schwebte ich dann leicht wie eine Feder, ungefähr 3 Ellen hoch über den Boden dahin, wobei ich mir oft wiederhole: diesesmahl träumst Du nicht, sondern fliegst wirklich. So flog ich ziemlich lange in einem groszen Garten umher, und als ich endlich, um über einen groszen Misthaufen wegzufiegen, mich mit einiger Anstrengung etwas höher als bisher erhob, sagte ein nicht weit davon stehender Gartenarbeiter verwundert zu seinem Kameraden: nei see til den Spillemand, hvad han kan flyve! Darüber kam ich ins Lachen und erwachte, hing aber noch lange dem angenehmen Eindrucke nach, den das Gefühl des Fliegens auf mich gemacht hatte und wünschte einmal so der Welt entschweben zu können.

Siehe, mein Freund, so sorgt der gütige Morpheus bisweilen für meine Unterhaltung; im Wachen muss ich selber dafür sorgen und da wandle ich denn oft mit der zärtlichen Langenweile Hand in Hand. Wenn die Bücher mir zuwider sind, die Musik mir verhaszt ist und ich

die Menschen nicht ausstehen kann: was soll ich dann thun? „Du sollst nach *Casorti*¹⁾ gehn.“ Sehr wohl mein Freund! Da bin ich vorigen Sonntag gewesen, habe recht von Herzen gelacht und mich doch nur sehr wenig amüsirt. Der Verabredung gemäsz, begab ich mich nämlich nach geendigtem Gottesdienst zu *Carl Hyllested*²⁾ und nach glücklich eingenommenem Kaffe marschirten wir den weiten Weg zum Thore hinaus. Aber das war eine Pferdetour! Es fiel ein feiner Staubregen, der uns ziemlich durchnässte, weil wir aus Schamhaftigkeit nicht die einzigen seyn mochten, die mit aufgespanntem Paraply einhergingen. Der Weg war so schlüpfrig, dass wir bei jedem Schritte vorwärts immer einen halben Schritt wieder zurückglitten. Uns begegneten unzählige Menschen in dunkelblau und schwarz gekleidet mit gelbkragichten Stiefeln, o horreur! Gleich den Verdammten gingen wir in einem ewigen Dampfe von abscheulichem Tabak; dazu kam noch ein unerträglicher Fleischgeruch, von den vielen geöffneten und mit Fleisch reichlich behangenen Thorwegen. Eine grosze Heerde Ochsen drohte uns über den Haufen zu stoszen, stinkende Schweine umgrunzten uns, die Hunde bellten und bissen sich, ein Junge mit einem Kalbe auf dem Nacken hätte mich auf ein Haar umgerannt: kurz es war ein verdrieszlicher Weg. Ermüdet und ermattet kamen wir endlich an, und nach einem artigen Gedränge bekamen wir mit genauer Noth Plätze auf der hintersten Bank. Hier mussten wir ziemlich lange harren ehe der Vorhang sich hob und hatten Zeit genug allerley Betrachtungen darüber anzustellen was wohl unser Schiksal seyn würde, wenn das Seil reiszen und der durch dasselbe stark angespannte Balken mit Gewalt zurückspringen sollte. Es ging indessen alles glücklich ab, das Personale vollbrachte alles

1) Den saa højt beundrede „Pjerrot“ Giuseppe Casorti (1749—1826) begyndte 1812 sine Forestillinger paa Sommertheatret paa Vesterbro. (Se Mem. og Breve XXXII Reg.)

2) Maaske den unge Carl Anton Hyllested (1791—1870), der senere blev Bogholder i Kancelliet og Justitsraad.

mit der gewohnten Geschicklichkeit und wurde gewaltig applaudirt. Mir machten alle diese schon oft gesehenen Künste nur sehr wenig Vergnügen und ich wünschte von Herzen das ganze Wesen lieber im „Wilhelm Meister“ zu lesen als hier mit anzusehn. Ich wäre auch gewiss davon gegangen, hätte *Casorti* mit seinem wahrhaft komischen Talent mich nicht festgehalten. Die Pantomime war: Arlequin chef des batteurs en grange protégé par l'amour en triomphe. Ich erzähle Dir nichts von dem Inhalte, um dich nicht des Vergnügens der Überraschung zu berauben, wenn Du sie einmal selbst sehen solltest. Nach 9 kamen wir zu Hause, assen Gänsebraten und Æblegrød, und ich büszte Tags darauf diese Lust wie gewöhnlich mit schrecklicher Migraine, welche ich wie gewöhnlich durch Digestivpulver und Kampher vertrieb, ohne welche ich es so gern einmal erleben möchte mich zu nennen

Dein

fortwährend vollkommen gesunder und heiterer Freund

C. E. F. Weyse.

N. S. Fahre nur fort mir deutsch zu schreiben: ich weisz nichts mehr von Grammatik.

Brevdue.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm 9de Novbr. 1812.¹⁾

Lille Brev! forstaae mit Ord,
 Far ei vild blandt tusind Veie,
 See, hvad jeg dig anbettoer,
 Hvilken Skat din Favn mon eie!
 Over Bjerg og Dal du maae
 Til mit kjære Hjem dig svinge,
 Derpaa til min Moder bringe
 Disse gyldne Ørenringe,
 Som du vel maae passe paa.

1) Digtets Dato refererer sig til Moderens Fødselsdag.

Træd min Moder ganske nær,
 Hils fra mig saa mange Gange;
 Siig, jeg sidder ene her,
 Og de Aftner er saa lange.
 I den dunkle Aftenstund
 Hjertet tidt af Længsel banker,
 Og hensjunken dybt i Tanker,
 Mine Tanker gjerne vanker
 Hjemme ved det sølvblaae Sund.

Kommer saa den mørke Nat,
 Som de klare Stjerner følge;
 Og jeg seer dem hæves brat
 Op af Østerhavets Bølge,
 Tænker jeg: Ak! var jeg der,
 Hvor de elskte Bølger blaane,
 Hvoraf Stjerner, Sol og Maane
 Dobbelt Glands og Klarhed laane!
 Ak! om jeg var Eder nær!

Nu min Moders Blik maaskee
 Stirrer paa den lyse Himmel,
 Kan den samme Stjerne see
 Paa den samme Stjernevimmel.
 Hvad der skilt ved Jord og Hav
 Ligger i det dunkle Fjerne,
 Samler nu den milde Stjerne.
 Samler vore Blikke gjerne
 Over Jord og mørken Grav.

Hver en Fødselsdag, som svandt,
 Var jeg altid før tilstede,
 Gav vel og engang iblandt
 Ringe Skjerv til hendes Glæde.

Ak! jeg kommer ei iaar,
 Seer nu ei de mange Kjære,
 Som om hende samled ere,
 Smukke Gaver at forære!
 Af sin Søn hun Intet faaer!

Derfor sender jeg nu dig,
 Lille Brev, for mig du tale:
 Du maa gjælde smukt for mig,
 Og mit Savn, min Længsel male.
 See, at ikke feil du gaaer;
 Om du vildsom blive skulde,
 Søg da blot den gode, hulde,
 Ømme Moder, længselfulde,
 Som din Ringhed ei forsmaaer.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 6te Novb. 1812.

I Gaar, kjære Moder, fik jeg da endelig det Brev, hvori Du besvarer mit Brev fra Strømsberg. *Molbeck* der har været paa Valloxsæby, bragte det hjem til mig, just paa samme Tid, som jeg var hos ham for at tale med ham en Gang inden han reiste. Følgelig traf hverken jeg ham, eller han mig. I Gaar reiste han til Kjøbenhavn. Det har ret glædet mig endelig at have faaet to Breve, som indeholde Svar paa mine egne; thi hidindtil har vor Correspondance været altfor besynderlig, næsten som en Samtale mellem to Døve, hvoraf hver fortæller sin Historie, uden at den ene hører hvad den anden siger. Jeg begriber ikke, hvor jeg kan have faaet den ufortjente Roes for mit Brev. Jeg selv synes meget ilde om mine Breve, og naar jeg, efter at have skrevet dem, læser dem igjennem, ønsker jeg altid, at jeg kunde lade være at sende dem bort, saa flauue og daarlige forekomme de mig. Brevene fra Kjøbenhavn derimod interessere mig uendeligt, og jeg læser dem altid flere

Gange igjennem for ret at nyde dem. Jeg finder i Dine Breve nogle Yttringer af at Du frygter for at Fortællingen om Dine mange kjærlige Angester, Projekter og Overtroe skulde kiede mig, men vær forsikkert om, at hvis noget moerer og ret glæder og rører mig, da er det Tanken om at være saa afholdt og savnet, og enhver nye Bekræftelse derpaa er mig en nye Kilde til Fornøielse. Naar jeg længe har ærgret mig over at see de affecterede og overspændte Ideer og Følelser, som herske i den herværende nyere poetiske Skoles usle Efterligninger af Goethe og Schlegel, saa er det mig ret en sand Vederqvægelse at træffe paa noget, der indeholder Naturlighed og Udbrud af en virkelig poetisk Følelse.

Hvad der ret har frapperet mig er den Idee om hvorledes de Fraværendes Øiekast mødes i Stjernerne; thi den selv samme Tanke er just faldet mig ind, og jeg har ogsaa anvendt den i et lille Vers, som jeg sendte Dig til Din Fødselsdag, og som jeg vil haabe, at Du har faaet. Ainsi les beaux esprits se rencontrent. Jeg seer deraf, at det er en naturlig Idee, siden andre have havt den samme. —

Grev *Baudissin* faaer jeg med hver Dag kjærere. Han er det eneste interessante Menneske, som jeg endnu har seet. Han har endnu ikke fulgt mig til *Schlegel*; thi paa den bestemte Dag var *Schlegel* gaaet ud, saa at der ikke blev noget af. Paa Mandag tænker jeg, at det kan skee. *Baudissin* har ogsaa gjort mig en Tjeneste ved at tilbyde mig 2 Gange om Ugen, hver Onsdag og Fredag, Plads i hans Loge paa Operahuset. I Gaar var jeg paa Concert paa Ridderhuset, Kammerherre *Silfverstolpe* gav mig en Billet dertil. I Aften er jeg inviteret til Oberstlieutenant *Jan David Silfverstolpe*. —

Forresten har jeg den Ærgrelse, daglig at opdage, at de svenske Damer have meget lidt Cultur og Smag. Ved første Øiekast og saalænge man taler om ligegyldige Ting, troer man, at de ere de mest cultiverede

Damer i Verden, saa meget Udvortes besidde de. Man kan sige, at de have søde Manerer og ere grumme angenehme, men indlader man sig lidt dybere med dem, saa kommer deres Dumhed tilsyne. Imidlertid troede jeg dog, at det blot var en ond Vane til at hænge ved det gamle, end Mangel paa Receptivitet af noget bedre. Især troede jeg, at Frøken *Jeanne Strokirck* maatte have megen Følelse for det Skjønne, thi hun taler med Henrykkelse om Poesie, kjender alle de ældre svenske Digtene, har selv gjort sig et Udvalg af de smukkeste Digte, hvilke hun egenhændig har afskrevet, og har laant mig en Mængde af svenske Bøger. Jeg tvivlede ikke paa, at hun vist ogsaa vilde have Følelse for et Digt af den nyere Art, hvori der hersker mere Phantasie end i de ældre. Uvis, hvorledes jeg skulde bære mig ad for at skaffe hende noget sligt, traf jeg just en Dag paa Bogladen en lille svensk Bog, hvori der stod en Oversættelse af det smukke danske Digt i „*Idunna*“: Kong Valdemars Dotter og Alkors Søn, De gave hinanden deres Troe udi Løn. Dette syntes mig just at være noget for hende; thi det var dansk Poesie, oversat paa Svensk, saa at Sproget altsaa ikke kunde genere hende. Jeg købte Bogen og laante den til hende. Men da hun havde læst den, loe hun af den, kaldte den en Ammestue-historie, og sagde, at hun ikke kunde begribe, hvorledes jeg kunde rose den. Hun fik naturligvis et stort Partie, thi alle, som havde læst Digtet, var af hendes Mening. Overalt troer jeg vist, at Grev *Baudissin* har Ret, naar han siger, at der ingensteds i Verden gives saa mange Philistere som her; thi de ere næsten allesammen intet andet. Jeg vil herefter ikke forsøge paa at gjøre flere Omvendelser, siden mit første Forsøg løb saa daarligt af.

Her i Huset er en saa stor Sorg i Dag, thi den lille *Sophie*¹⁾ er saa syg for Tænder, at det seer betænke-

1) Den lille Sophie er Grevinde Taubes yngste Barn Sofia Eleonora Frederika, der var født Aaret før i Kbhvn.

ligt ud med hende. Imidlertid vil jeg dog haabe, at hun kommer sig. Grevinden og alle Frøknerne sidde og og græde her hele Dagen. Det er vel ikke saa farligt, som de indbilde sig. Med Guds Hjelp gaaer det vel over.

Lev vel, gode Moder, og skriv mig snart til. Hils og tak *Bruun* for hans Brev, jeg skal med det første besvare det.

Din hengivne Søn

J. L. H.

P. S.

I dette Øjeblik fik jeg Dit Brev af 26de October, som jeg nærmere skal besvare. Kun følgende Spørgsmaal vil jeg korteligen gennemgaae.

Spørgsmaal: Hvor kunde Du kjede Dig paa den store Opera?

Svar: Fordi de spille et kjedsommeligt Stykke.

Spørgsm.: Det prægtige Huus og de fremmede Damer vare dog fornøielige?

Svar.: Det første havde jeg forestilt mig endnu prægtigere, de sidste kunde jeg ikke see.

Spørgsm.: Hvad synes Du om Ridderholmskirken?

Svar.: Ret godt.

Spørgsm.: — — — Om Kongens Bibliotek?

Svar.: Bedre end om Bibliothekaren.

Invectiv.: Skam Dig Doven Lars! at komme for silde paa Paraden.

Gengjeld.: Selv Doven Lars! Det var ikke min, men *Gustavs* Skyld.

Spørgsm.: Hvoraf veed Moder alt dette?

Svar.: Af Excellencen *Gyllenborgs* Brev af d. 20de October.

Spørgsm.: Har Du læst bravt i de 4 tykke Dele af Stockholms Beskrivelse?

Svar.:?

Uagtet jeg ikke vilde have skrevet mere, saa maa jeg dog tilføie følgende:

Det er mig umuligt at skrive vidtløftigt om alt hvad

GREVINDE ANNA MARGARETHA TAUBE
f. Strokirch.

jeg seer. Vilde jeg gjøre det, saa maatte jeg sidde hele Dagen med Pennen i Haanden, kunde altsaa ikke gaae ud, fik saaledes intet at see, og følgelig heller intet at skrive om. Noget maae jeg gjemme til at fortælle om. Vi maae ogsaa have noget at tale om, naar jeg kommer hjem. Hvad der især interesserede mig, har jeg lidt efter lidt ogsaa skrevet om. Menneskene har jeg skildret nøiagtigt. Om Ridderholmskirken, Arsenalet, Operaen har jeg skrevet en heel Deel. Om et Bibliothek er ikke meget at fortælle. Veien fra Jønkøping af har jeg kuns havt liden Glæde af, thi Vejret har været saa ubehageligt, at jeg for det meste sad indhyllet i min Chenille med Hatten trukken ned over Øinene. Imidlertid skal jeg dog i Morgen see at samle mine Bemærkninger og Iagttagelser og at skrive en Portion op til næste Gang. — Hils *Gyllembourg* og siig ham, at Excellencen *Gyllenborg* har kjørt omkring med mig til Bancocommissairen samt Majoren *Lars Silfverstolpe*. Den sidste var ikke hjemme, men jeg leverte Brevet til hans Frue. I det Selskab, hvori jeg skal i Aften, venter jeg at træffe Majoren; jeg skal da spørge ham om Major *Schürer*. — Doktoren har nu sagt, at den lille *Sophie* var uden Fare. Grevinden vilde have skrevet i Dag, men er bleven forhindret af den Lilles Sygdom.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 7de Novbr. 1812.

I Gaar, kjæreste Moder, afsendte jeg et Brev, hvori jeg lovede at fortælle lidt om de Ting, jeg har seet saavel paa Reisen som i Stockholm. Jeg vil ikke opsætte det, men strax begynde derpaa. Paa Reisen saae jeg desværre ikke meget, thi Vejret var saa ubehageligt, at jeg snart sov, snart indhyllede mig i min Kappe for at undgaae Regnen. Vi havde dog af og til nogle klare Dage, hvor jeg kunde nyde Udsigten og de smukke Situationer. Egnenes Skjønhed har især frapperet mig paa to Steder, ved Grenna og ved Norrköping. Disse

ere ogsaa de meest bjergrige Egne, som jeg er kommen igjennem, thi jeg havde egentlig forestillet mig Bjergene langt større end jeg fandt dem. Imidlertid har jeg dog maattet beundre deres Størrelse paa de anførte to Steder. Grenna selv er en ubetydelig lille Kjøbstad, men som ligger paa et højt Bjerg; paa den ene Side af Bjerget seer man ud over den falske Sø Vettern og den deri liggende Vissingsø. En falsk Sø kan den med Rette kaldes, thi den er yderst farlig at beseile. Om Veiret ogsaa er ganske stille og klart, skal man dog ikke troe dens Tilløkkelser; thi kommer man først lidt ud paa den, saa gaaer der ofte saa store Bølger som i Stormveir, og som krydse hverandre paa en saa forunderlig Maade, at man undertiden skulde troe, der var en Malstrøm. Man skal ikke kunne naae dens Bund, og man troer, at den staaer i Forbindelse med Geneversøen, thi denne skal være lige saa lunefuld. Paa den anden Side af Staden er en stor Strækning af høie, steile og ganske nøgne Klipper; kuns ovenpaa er de bevoxede med Skov, paa Siderne derimod fremvise de de nøgne Stene. Paa en af de allerhøieste Klippetinder ligger Ruinerne af et gammelt Slot, Hammershuus, der skal være bygget i Gustav Adolfs Tid. Uagtet at de tilbageblevne Ruiner skal være meget store, saa seer hele Slottet ikke større ud end et Korthuus, naar man betragter det nede fra Veien af, og dog gaaer denne allerede over et Bjerg, der er dobbelt eller tre Gange saa stort som det, hvorpaa Slottet ligger, og mod hvis Fod jeg med en Slags Frygt saae Vettern opskylle sine Bølger. —

Eggen paa hiin Side Norrköping er endnu interessantere at see. Her kjører man over et Bjerg, der baade i Strækning og Høide er langt større end de ved Grenna. Hele Bjerget er bevoxet med Granskov. Man har 3 svenske Miil ($4\frac{1}{2}$ danske) at kjøre, paa hvilke man ikke seer andet end Himlen og Træerne, undtagen paa Toppen af Bjerget, thi der seer man alle Granerne over Ho-

vedet og nyder den fortræffeligste Udsigt. Kong Carl den 11te har engang holdt Taffel her under aaben Himmel, da han var paa Jagten. Til Erindring herom er hans og hans Gemalindes Navne indhuggede i en fremragende Steen. De kan saaledes være sikre paa at trodse Evigheden, thi Stenen hører ikke til de transportable; men den staaer i Forbindelse med den hele Steenmasse, hvoraf Bjerget bestaaer. — Skoven hedder Kornmåtten. Kun Skade at det behagelige og opløftende Indtryk, som den store Natur her maae indgive enhver Reisende, skal udslettes af det ubehagelige Syn, at see, at man paa en deilig grøn Plads i Form af en Cirkel, omringet af høje Grantræer, har oprettet et afskyeligt Rettersted med Blokke, Steiler og Hjul. Det var mig en fæl Contrast, især da jeg kunde formode, at det om faae Dage skulde bruges til at aflive en Mordbrænder-ske, som var paagreben i Egnen og som var dømt til Døden. Imidlertid maae man dog tilstaae, at Stedet er vel valgt, thi det har allerede i Forveien noget rædsomt ved sig.

Til Nyköping ankom vi seent om Aftenen og laae om Natten hos den gamle *Myreen*, som havde inviteret os. Uagtet det var næsten mørkt og temmelig stærkt Regnveir, gik dog *Gustav* og jeg uden for Staden for at see Ruinerne af et gammelt Slot, hvor en Konge, hvis Navn jeg ikke erindrer, i det 10de eller 11te Aarhundrede har indesluttet sine 2 Brødre i et lille Kammer, og derpaa ladet Indgangen tilmure for at sulte dem ihjel, hvilket ogsaa lykkedes. *Gustav*, som før havde været der, gik just ind med mig i det samme Aflukke, hvor de ulykkelige Brødre havde siddet. Det var en besynderlig romantisk Følelse at gaa saa ganske allene paa den gamle Slotsgaard, og det i Mørke, medens vi hørte Arrestanter buldre og skrige i den anden Fløj, thi denne er i senere Tider opbygget og bruges til Arresthuus. Kun Skade, at den evige Pladskregn skulde slukke den poetiske Ild, som brændte i mine Aarer, og

næsten kunde have bragt mig til at sætte mig ned mellem Ruinerne og improvisere. — Folkene i disse Egne ere ikke nær saa interessante som de i Smaaland, grove og studse paa Gjæstgivergaardene, og i det hele mindre forskellige fra vore sjællandske Bønder.

Ved min første Indtrædelse i Stockholm vilde jeg neppe troe, at dette var den berømte Svea-Stad, saa ussel og ubetydelig seer den ud i Begyndelsen, omtrent som Vordingborg, eller en anden lille Kjøbstad. Men lidt efter lidt blive Husene større, Gaderne regulære, Trafiquen større, og man seer, at det er en Hovedstad. Vi kørte forbi Slottet, og dette vandt strax mit Bifald; thi foruden det, at det er stort og prægtigt, er der tillige en smuk lille Slotshave, som vender ud til Gaden, og hvis Mure ere besatte med smukke chinesiske Blomsterpotter, hvori der voxe Leukøier, Gyl-denlakker etc. Dette giver det hele et meget riant Udseende. Forresten var der intet som ved denne min første Gjennemkjørsel behagede mig. Jeg saae ingen store eller prægtige Bygninger, ingen smukke Gader, ingen store Torve. Tilsidst kørte vi ind paa en smudsig, græsbegroet Gaard ved et lavt Huus, hvori der blot var 2 Etager, en smal og daarlig Opgang. Hvad er dette for et Sted? sagde jeg. „Grev *Taubes* Palais“, svarte Doctor *Myreen*. Jeg vilde neppe troe mine egne Øine, førend jeg kom op i de brillante Værelser.

Jeg saae nu ogsaa, at vi vare komne ind af en Bagport; men ikke destomindre er det dog vist, at Huset, udvendig fra, præsenterer sig meget ilde, og det samme gjælder om de fleste Bygninger her i Staden. De ere allesammen lave, uanseelige og gammeldags, uagtet at de indvendig ofte ere ret smukke. Her findes i hele Stockholm ikke en eneste smuk Gade, ingen som i Regularitet, Symmetrie og smukke Huse kan sammenlignes blot med store Kongensgade i Kjøbenhavn, intet Torv som Kongens Nytorv, ja neppe som gammel Torv. Her findes vel enkelte smukke og prægtige Huse som

f. Ex. Operahuset og Prindsessens Palais, der ligge lige over for hverandre og ere fuldkommen ens byggede. Her ere ingen store Kirketaarne. Ridderholmskirken, som er det største, er dog neppe saa stort som Petri Taarn i Kjøbenhavn. Ridderhuset forekom mig heller ikke smukt. Slottet havde man beskrevet mig som langt større og prægtigere end Christiansborgs, da det dog virkelig er mindre, eller optager en langt mindre Plads. Operaen saae jeg nok var meget høiere og smukkere end den i Kbhavn, men jeg syntes ikke, at den var dybere eller bredere, og just heller ikke meget bedre oplyst. De spillede det kjedsommelige Stykke „Nonnerne“, og en uhyre flau Ballet, „le retour de Zephyr“, hvori nogle franske Dandsere skulde vise sig. Bag ved mig sad Doktor *Myreen* og *Gustav*, som ved hvert Ord, der blev sagt, puffede mig i Ryggen, og sagde: Hør bare! Hvor det er superb!

Min første Idee om Stockholm var derfor ikke god; jeg var i ganske ondt Humeur over at alting var saa langt under min Forventning, og det er saaledes ikke ubegribeligt, at mit første Brev var meget lidet historisk eller indholdsrigt, siden jeg ikke vilde begynde mine Beretninger med Daddel. Lidt efter lidt indsaae jeg at jeg burde tilskrive mig selv det ubehagelige Indtryk, som det hele gjorde paa mig; thi jeg begik en Feil i det jeg ventede at gjenfinde Kjøbenhavn i Stockholm; det var ikke en Gang interessant at have reist henved 100 Mile for at see det samme, som jeg havde hjemme. Saa vist som det altsaa er, at Kbhavn, som Stad betragtet, i Henseende til sine store og regulære Gader, prægtige Bygninger og smukke Udseende i det hele langt overgaaer Stockholm, ligesaa vist er det paa den anden Side, at Stockholm har en Mængde Ting fremfor Kbhavn, og disse ere det, som især skulle beskæftige mig, og tildeels ogsaa have gjort det. Hvad Beliggenheden angaaer, kan Kjøbenhavn ikke lignedes ved Stockholm. Der kan vel neppe nogen Hovedstad have en

herligere Beliggenhed end denne. Den er, som Du vel veed, anlagt paa 7 Holme i Mælaren, ligesom Rom paa 7 Bakker. Man gaaer saaledes bestandig over Broer, fra den ene lille Øe til den anden. Midt i Staden studser man over de meest fortryllende Udsigter ud over Søen og de mange smaae Øer, nærbeliggende Bjerge med store Skovstrækninger. Man gaaer ved Strandbredden, og seer steile Bjerge at hæve sig frem, paa hvis Spidse man seer Huse, Gader, store Kirketaarne, Mennesker, Heste og Vogne, altsammen speilende sig i Mælarens Bølger. Man gaaer op paa Bjerget, og ser nu for sine Fødder den muntre Indsøe med sine talløse Skibe, omringet af Huse og Gader, der ligge ydmygt for eens Fødder. Saa riig paa Afvexling er Stockholm; ofte troede man at være paa Landet og ikke i Staden, om ikke de røde Tage allevegne mødte eens Øjekast. Vil man paa engang overskue Stockholm og Omegnen, saa gaaer man op paa Mosebakke, eller endnu bedre, paa den høie Telegraf, som staaer øverst paa Bakken. Her seer man nu det allerskjønneste Landskab, som man kan tænke sig, den meest romantiske Sammenblanding af Stadens røde Tage, Mælarens blaae Bølger og Djurgårdens grønne Træer, Horizonten begrændset af høie Bjerge; *Weyse* maae sige hvad han vil, Malerne have dog Ret, naar de male Bjergene i Horizonten blaae, saaledes vise de sig her og paa mange andre Steder. Stockholm er nu i den lykkelige Periode som Kbhavn for nogle Aar siden, da Handelen florerede og der allevegne var mere Commerce, Munterhed og Liv. For en Dansk er det derfor en sørgelig men behagelig Erintring, som vækkes, naar man gaaer langs med Skibsbroen, seer de mange hundrede Skibe, deres utallige forskellige Vare som de aflosse og hente, Contoirbetjentene og Kjøbmænd, som vimse geskæftige frem og tilbage, det evige Bulder og Spektakel. Vogne som læsses med Brænde, Muurstene, Jernstænger o. desl., Sjouere, som kjøre Trillebøre med Tønder Tjære, Blaar,

Hamp etc. fulgte af de omhyggelige Contoirbetjente, der med en Slags Stolthed lukke Pakhusene op for deres herlige Varer. Skibsbroen har hidindtil været min kjæreste Spadseretur; thi naar jeg gaaer paa den, saa synes mig, at jeg drømmer mig tilbage i Bedstefaders¹⁾ røde Stue og seer paa det muntre Liv og den store Geskæftighed i Nyhavn, som jeg dengang kun satte liden Priis paa. Jeg maae nu ogsaa lade Bygningerne vederfares deres Ret, Alt kommer kun an paa, at man seer Tingene fra sit rette Synspunkt, og naar man kommer paa et fremmed Sted, gaaer det vel, som naar man begynder paa en nye Videnskab, det varer længe, inden man faaer fat paa det rigtige Punkt. Her findes en Mængde smukke Bygninger, men alt er paa en anden Maade end i Kbhavn. Ridderhuset er virkelig smukt, fuldt af Zirater og Prydelser. Blandt disse sees paa Taget en Hund med Krone paa Hovedet. Betydningen heraf var mig ubegribelig, indtil man forklarede mig det paa følgende Maade: Da de Svenske engang vare uvisse, om hvem de skulde vælge til deres Konge, besluttede de, at den første som kom ind i Staden, skulde blive Konge, men denne første var en Hund, og til Erindring herom staaer hans Billede endnu paa Taget af Ridderhuset, med den kongelige Krone paa Hovedet. Ridderholmskirken er en prægtig gammel Kirke i den gothiske Smag, omtrent som Roeskilde Domkirke, men ikke saa stor. Indvendig er den mere interessant end smuk. Den bruges aldrig uden ved Begravelser. Jeg har i et af mine forrige Breve skrevet mere om den. I Storkirken er det smukkeste Orgelværk jeg endnu har seet.

Her burde *Weyse* være Organist; saa vilde han hver Dag glæde sig over at spille. Operahuset er meget smukt og stort. Til *Weyse* har jeg skrevet en Deel derom; jeg vil kun tilføie, at jeg nu har seet den berømte „Cen-

¹⁾ I den gamle Dispachør Johan Buntzens Hus i Nyhavn, Matr. N. 20, St. Annæ Øster Kvarter (nuv. N. 67), som han købte 1769 og 1806 tilskødede sin Svigersøn Dispachør I. C. Jürgensen.

drillon“, som har gjort saa megen Lykke. Det er slet ikke noget pragtfuldt eller brillant Stykke. I den Henseende kan det ikke lignedes ved „Tryllefløiten“. Men det er muntert og moersomt, og der er en nydelig Musik dertil. Imidlertid bilder jeg mig dog ind, at der af det Sujet kunde gjøres noget langt bedre, ja endog blot ved nogle Forandringer og Tilsætninger. Især burde der være mere at see, thi der er kun 3 Decorationer i hele Stykket. Jeg kan ikke troe, at det er muligt, at de vil give det Stykke i Kjøbenhavn, thi derved vilde Directionen altfor meget prostituere sig. Det vilde komme til at see rasende ud at see et heelt Selskab af Feer svæve i Skyerne paa det danske Theater, og Cendrillons Forvandling vilde de aldrig kunne exsequere. Denne er virkelig værd at see eller rettere sagt, man seer ingen Ting, saa hurtigt forvandles hendes hele Klædedragt. Den lille askegraae Kjole forsvinder, og hun staaer med rige, guldbroderede Klæder, ja endogsaa med Perler i Haaret, som hun før ikke havde, thi da gik hun med bart Haar. Grev *Baudissin* har skaffet mig Plads i Ministerlogen til hver Mandag og Torsdag, som er mig ret behageligt, thi deels koster Comedien mig intet, deels er det vanskeligt at faae Billetter her ligesom i Kjøbenhavn.

d. 10de Novbr. 1812.

Jeg skulde slutte dette Brev, men faaer ikke Tid til forinden at fortælle alt hvad jeg vilde, ligesaa lidt som til at skrive til *Gyllembourg*, thi baade jeg og hele Stockholm ere hele Dagen blevne sinkede af Grev *Ugglas's* Begravelse i Ridderholmskirken, hvilken har varet fra i Morges af og indtil nu Kl. 5 paa Eftermiddagen. Hils *Gyllembourg* og siig ham, at Kammerherre *Silfverstolpe* har foræret mig et Exemplar af sine Digte og ligesaa leveret mig eet til *Gyllembourg*. Hos Silkefabrikør *Emanuel Steenberg* har jeg været med Brevet fra *Wulff*. Til Major *Schürer* vil Major *Lars Silfverstolpe* føre mig i

Morgen. I Morgen Aften skal jeg spise hos *Lars Silfverstolpe*. Hos Oberstlieutenanten *Jan David Silfverstolpe* var jeg i Fredags Aftes. Det er et alt for musikalsk Huus, thi de ere færdige at dræbe Folk med bare Musik, men jeg moerede mig dog ret godt. Der vare adskillige smukke Damer, især har Kammerherre *Axel Silfverstolpe* en overmaade smuk og behagelig Datter. Hun har nogen Liighed med *Lovise Tuxen*, men jeg troer næsten, at hun er smukkere. Det er det smukkeste Fruentimmer, jeg har seet i Sverrig. — I Aften skal jeg hen og see „Don Juan“ opført med Marionetter paa et nyligt ankommet tysk Marionetteater. Du kan begribe, hvad det maae interessere mig at see, om det ogsaa er nok saa daarligt. Lev ret vel. Mere med næste Post.

Din

Ludvig.

Jeg haaber, at Du har havt megen Fornøjelse i Gaar paa Din Geburtsdag og at Du ogsaa har faaet min lille Foræring i rette Tid. Den lille *Sophie* er bedre.

Cancelliraad Paykull til Heiberg.

Walloxsäby d. 9. Nov. 1812.

Min Kära Bror. Tack min vän för ditt bref. Som det är owist när Svåger *Taubes* resa til Säbyholm blir af, skrifwer jag dessa rader för att offerera dig att följa med mig och min hustru hit i slutet af nästa wecka. Om onsdag omma wi på ett par dar till Stockholm, och återresa hit lördagen. Om vi få rum på Franska wårdshuset på Regeringsgatan så bo wi der, men i alla fall kommer jag torsdags förmiddagen opp till *Taubes*, så wi da få talas wid. De sista dagarna af November flytta wi till Upsala. Alla de mina hälsa dig mycket. Hälsa *Taubes*.

Adieu min vän

G. Paykull.

Monsieur Heiberg, Stockholm.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 10de Novbr. 1812.

Kjereste *Ludvig!* Hvor lidt formaaer dog mine Ord at udtrykke mine Følelser! hvor lidt formaaer jeg at takke dig for den Glæde du i Gaar, paa min Fødselsdag, har gjort mig! — Med taknemmelige Taare i Øjnene takker jeg dig min bedste Dreng! Kjerkomne og overmaade smukke ere dine Ørenringe, men endnu meget kjerere og skjønnere ere de yndige Vers som ledsagede dem. — O min bedste *Ludvig!* — tør jeg rigtig haabe, hvad jeg synes at føle, at dette deilige Brev virkelig er skrevet ud af dit Hjerte? Længes du virkelig efter mig? Og vil med Glæde vende tilbage til mig til den bestemte Tid? — Ak *Ludvig!* da betaler du mig al min Omsorg og Kjerlighed, og al min Længsel i denne lange Tid vil blive mig erstattet med den inderligste Glæde. —

Jeg er ikke af din Faders Mening! — dit poetiske Genie er mig den kjereste Gave, som Naturen har tildeelt dig. Misbrug den aldrig! Saa eier du det første af alt hvad Jorden kan give. Alle Kunster, men først og fremmest Digtekonsten og det poetiske Sind, hæver os over Jorden, dens Lykke og Ulykke, og kun ved dette Sind nærmer vi os vort Udspring: *Det som du gav det straalte dig imøde*, siger Øhlensläger, — Gud skjænke dig stedse min *Ludvig!* den Englevinge til at hæve dig til det højere og bedre, saa vil du med den, og et reent Sind, eie den Talisman med hvilken du aldrig kan blive ganske ulykkelig, og det som af alting meest gjør uafhængig af denne Verden. Med Tak til den milde Himmel, mod hvilken mine Øjne altid har været vendte, tænker jeg at have født dig under en saa lykkelig Stjerne, og denne høje Lyksalighed skal betale mig de mange tunge Timer, som jeg under din første Barndom har levet. Jeg erindrer at da jeg læste Ion,¹⁾ saa bevægede det mig saameget hvor Creusa fortæller,

¹⁾ Euripides' Tragedie „Ion“.

hvorledes hun lægger sin lille Søn i en Grotte og anbefaler det forladte Barn til alle gode Guder, meest til Apollo. — Du forekom mig ogsaa altid i din Barndom, som et forladt Barn, der kun hørte mig, og ingen anden til. Jeg anbefalede dig ogsaa til alle gode Guder, meest til Apollo, Sangens, Kunstens og Lysets Gud. — Naar jeg læser noget saadant der bevæger mig, saa synes jeg altid det er mig selv jeg læser om, mine egne Følelser, og at jeg har tænkt og følt det før. — Det er maaskee Digterens Kunst, som ganske bortriver os fra vor egen Personlighed. —

Dine smukke Ørenringe, kjereste *Ludvig!* har foruden deres egen Skjønhed og ganske nye Form, et særregent betydningsfuldt Udseende: De runde fine Ringe, uden noget Leed, den lille Kugle af en eliptisk Form, som hænger i dem, og som med sit lille Belte ligner Aftegninger af vor Jord eller de andre Planeter, med deres Æquator og de forskjellige Zoner der som Belter gaaer omkring dem, og allermeest Saturnus i sin Ring, har en lykkelig Idee af en højere Betydning, som jeg imidlertid ikke kan forklare. Jeg havde dem i Gaar i mine Øren og tillige den Krave paa, som du gav mig paa samme Dag for to Aar siden. — Jeg har ogsaa dine smukke Ringe paa i Dag. Jeg føler dem bestandig hvor de rører ved mine Kinder. Jeg elsker dem højt og troer — som om alt hvad jeg saadan holder af — at de bringe mig Lykke. Jeg kan neppe bære over mit Hjerte at tage dem af, men endnu mindre kan jeg nænne at skjæmme deres smukke Glands, ved at gaae bestandig med dem.

Nu skal jeg fortælle dig om i Gaar: I Forgaars Aftes eller rettere Nat efter Kl. 12 kom den gode *Gyllembourg* efter Sædvane ind i Sovekammeret til mig og bragte mig mine Geburtsdagsgaver. Disse bestod i en lille Blomsterbouquet fra vor egen lille Have med en Rosenknop, en Levkøj, en Tusindskjøn o. s. v. samt en Vindrueklasse. Derved var et meget kjønt Vers, der

trøstede mig ved mine 39 Aar med en Aarstid, som forener Vaarens og Sommerens Blomster med Høstens Frugter. Det glædede og rørte mig ubeskrivelig at han sagde mig noget saadant, skjøndt jeg vel med Bedrøvelse tænker at jeg nok maa abstrahere den poetiske Sandhed fra den jordiske, som lyder Tidens Love, der vel desværre seent eller tidlig vil lade mig føle sin Magt. — Derpaa gav han mig ogsaa en overmaade elegant Hat. — I Gaar Morges da jeg vaagnede fik jeg en deilig Blomsterbouquet til min Kurv, af levende Roser, Negliker, Ærteblomster og flere saadanne, som man ikke kunde vente d. 9de November. Det var ogsaa fra *Gyllembourg*. Tillige bragte Budet fra den botaniske Have to Blomstertræer fra *Holbøll*. Kort efter at jeg var kommen op, kom *Weyse* og leverede mig dit kjere Brev. — Men siig mig bedste *Ludvig!* hvor kom det sig at du ikke lod *Gyllembourg* give mig det? Det havde dog været det naturligste. Med al min Kjerlighed for *Weyse* gjorde det mig dog lidt ondt, thi den stakkels *Gyllembourg* sagde ganske bevæget: „Herre Gud det havde dog fornøjet mig om jeg havde skuldet bringe dig det Brev.“

Jeg begriber nok at du har vildet gjort *Weyse* en Fornøjelse, men det var dog Synd at forbigaae din nærmere faderlige Ven. Hvor glad jeg blev for din Foræring behøver jeg ikke at sige dig. — *Weyse* gav mig derpaa sin Foræring, som han ikke vil jeg maa sige dig hvori bestod, da du efter en forfærdelig K —¹⁾ i hans Brev skal gjætte det. Dog maa du have Lov til at tage en tydsk Naturhistorie til Hjelp.

Jeg havde inviteret *Bolette* til mig til Middag. Strax vi havde spiiist kom *Lise* og lille *Hanne* og bragte mig en deilig og kjer Gave fra dem alle tree: Det er en Slags Etui til Syetøi. Uden paa er det lyserødt, paa den ene Side er et deiligt Landskab, tegnet af den lille *Hanne*, og paa den anden et Partie med en Harpe, en Guitarre,

¹⁾ Utydeligt, vistnok „Kriegs“ (Brander).

en Nodebog, hvorpaa Alfechoret af „Faruk“ og en anden opslaaet Bog, hvori et lille Vers D —¹⁾ er tegnet af *Bolette*. Begge Dele i den brune Maneer. Inden i er den hvid med to overmaade skønne couleurte Blomsterpartier af *Lise* selv.²⁾ Disse kan lukkes op som en dobbelt Portefeuille: i det ene, som er et Partie af Roser og andre Blomster, er en Sax, en Trækkenaal og slige Sye-Instrumenter, og i det andet, som er en Bouquet af smaae Violer, er de to smaae Pigers Portraiter, deilig tegnede og temmelig lige, især *Bolettes*, der ganske har hendes hele Udtryk og Physiognomie. Det lille Vers udenpaa er materialiter af Tante *Lise*, formaliter af *Hertz*. Det er saaledes:

Vandrer gode Piger smaae!
 Ved mit Bryst saa trygt I laae.
 Dog ei mindre trygge der,
 Hvor jeg kjerligt sender Jer.
 Hils Jer anden Moder kun,
 O som jeg hun har jer kjer!
 Tryk et Kys paa hendes Mund.
 Siig hvor højt hun elsket er. —

Jeg kom ordentlig til at græde over dette Beviis paa *Lises* Venskab. At en Moder som *hun*, kalder mig sine Børns *anden Moder*, er grumme meget i hendes Mund og langt mere end jeg nogensinde har fortjent eller kan fortjene! Siden kom ogsaa din *Bruun* og forærede mig en stor *Æske* prægtig Røgelse, en meget kjerkommen Gave! — Dernæst kom ogsaa Hr. *Cøl* —¹⁾ han sad og sov den hele Aften. Ogsaa *Hertz* kom buden og *Aminoff* ubuden.

Vi havde som sagt kun Theevand. Dog drak de tilsidst min Skaal i Viin og ogsaa din. Vi vare ikke ret oprømte, og jeg veed ikke — foruden den Slags Bevægelse, som Eders Godhed foraarsagede mig, blandede sig ogsaa en ret Veemodighed i mine Følelser. — Var

¹⁾ Utydeligt.

²⁾ Lise Jürgensen og hendes Døtre havde under deres smaa Kaar god Afsetning paa de meget smagfulde Sager, som de med deres Talent for Maling og Dekoration forarbejdede.

det din Fraværelse allene eller ikke? Jeg veed ikke selv! Dagen i Forvejen, i Søndags Aftes, sad jeg allene herhjemme. Jeg tænkte saameget paa det forbigangne Aar, paa mit hele Liv. Din Fraværelse laae saa tungt paa mit Sind. Jeg maatte græde stille og bede inderlig til Ham, som tæller vore Dage, de gode og de onde.

I Aftes kom ogsaa et lille Brev fra dig af 3. Nov., hvori eet til *Weyse*. Gode *Ludvig*! Lad mig ærlig tilstaae dig, det Brev bedrøvede mig. Jeg seer deraf hvor ganske du lader dig lede af Grevens og slet ikke hudsker vore Aftaler. Du har kun tree Uger at være i Sverrig naar du vil opfylde vore Ønsker at komme igjen til Din Fødselsdag, og du har endnu ikke bragt *Gyllembourgs* Breve om. Hvad Høflighed er det mod de Folk, der skal have dem? Hvor Opmærksomhed for *Gyllembourg* og hans Ønsker? Hvorfor behøver du Grevens Ledsagelse? Det er jo meget bedre du gaaer med en Tjener. Du maa nu vel kjende Stockholm saa temmelig, at enhver Betjent kan gaae med dig, uden at du behøver at frygte for at han viser dig feil. Hvorfor gaaer du ikke ind i Amaranthen, naar du har din Minister til din Proponent og til at følge dig? Hvorfor skal Grevinden endelig være med? Og især gode *Ludvig*! Hvorfor er du ikke reist til Upsala? Bør du manquere *Paykulls*? Viser du den stakkels *Anne Charlotte* (der i sit uskyldige Sind vistnok holdt meget mere af dig end Frøknerne *Strohkirch*) saa lidt venskabelig Iver for at see hende igjen?¹⁾ Og maa Fru *Paykull* ikke tænke, at jeg er gal, efter det Brev jeg har skrevet til hende, og din liden Hast for at komme til dem? —

Jeg vil ikke skjule for dig, gode *Ludvig*! at uagtet *Gyllembourg* ikke siger synderligt derom, saa mærker jeg dog, at det gjør ham grumme ondt, at du ikke reiser til Upsala; at du ikke har leveret hans Breve omkring, og at du mere gjør hvad Grev *Taube* vil end hvad Du

¹⁾ *Paykulls* ældste Datter *Anne Charlotte* (1791—1866) var *Gyllembourgs* Søsters eneste Barn. Hun var jævnaldrende med J. L. Heiberg og blev først gift 1827 med Major, Friherre *Daniel Pfeiff*.

veed vi ønsker. Det gyselige Vrølehed! Du skulde bare læse hvilket Sludder han har skrevet til *Gyllembourg*. Man skulde troe at du var et Pattebarn, som han skulde opamme. —

O min egen *Ludvig*! min fornuftige *Ludvig*! min egen fortrolige Ven! Kast dog et fornuftigt Blik omkring Dig. — Er det *Strohkirkiske* Huus Gjenstanden for Din Reise? Er det fordi du skulde indslutte dig i denne Familie, at vi har gjort den store Opofrelse at skille os ved Dig i saa lang Tid, hvoraf hver Dag, ved Gud! har været os lang, og mangen Nat seet mine stille Taarer? Grevinde *Taube* er et godt Meneske, men hendes totale Mangel paa Aand og Grazie gjør hende ikke skikket til et cultiveret Menneskes virkelige Venskab. Søstrene er vel mere elskværdige. Men kjere *Ludvig*! Jeg kjender alle dette Slags Mennesker. Den Interesse de har for en Fremmed er dog saa overfladige, saa lidt ægte Guld! Derfor kan de være behagelige at omgaaes og meget gode til at betale med samme Myndt. Men denne Slags ephemeriske Forbindelser bør ikke forandre de fornuftige Beslutninger man eengang har taget. — Hvad bliver Følgen, bedste *Ludvig*? Skal du vente efter Grevens Hjemkomst fra Sæbyholm og hans Reise til Osberreby, saa kommer du enten slet ikke til Upsala, — hvilket vilde gjøre mig forfærdelig ondt — eller du kommer ikke igjen til den bestemte Tid. Og jeg forsikrer dig, at naar det falder mig ind, at det var muligt, at jeg kunde komme til at leve Julen uden dig, saa synes mig at jeg ikke kunde overleve den, og — du kjender mit underlige dybe Sind — glad blev jeg rigtig aldrig mere i denne Verden. Jeg forvandt aldrig at du kunde gjøre dine Egne den Sorg for de Fremmedes Skyld. Det befrygter jeg da heller ikke!

Min kjere Dreng; Vil du ret gjøre mig en Glæde, og har du mig rigtig kjer, saa føj mig i hvad jeg her vil bede dig om og som jeg ret indstændig beder dig om for vort skønne Forholds og indbyrdes Kjerligheds

Skyld: Reis *nu* til Upsala den første Dag du kan komme afsted og lad dig ikke længer opholde af de andre. Skal du vente til Greven tager dig med — bliver der intet af. Det er jo latterligt at du skal blive hos Grevinden, medens hendes Mand er borte! Hun har jo sin Familie og Folk nok omkring sig. Siig til dem, du kan ikke længer opsætte din Reise derhen, at efter dit Løfte skal du være igjen i Kjøbenhavn midt i December, og at Dine Forældre vilde tage det ilde op, om du ikke kom til *Paykulls*, og du selv paa ingen Maade vil undvære at see Upsala.

For alting besøg *Jacobson*, som er een af *Gyllembourgs* bedste Venner. Ligeledes Major *Schürer* i Stockholm. Ak, bedste *Ludvig!* lad dem nu ikke afholde dig fra som en Mand at opfylde Dine Løfter og Forpligtelser. — Føj din stakkels Moder, din bedste Veninde! idetmindste det Menneske, der af alle elsker dig højest. Du veed ikke hvad din Fraværelse koster mit stakkels Humeur. Gjør mig nu den Glæde, at du naar vi sees igjen har opfyldt alt hvad vi har ventet af dig, saa at du er steget til en fortjent Højde i vores alles Agtelse. Jeg skal til Gjengjeld føje dig i ethvert Ønske, som paa nogen Maade staaer i min Magt. Lad mig nu ikke bede dig forgjæves! Ansee alt hvad du har i Sverrig som et Skuespil, efter hvilket du skal gaae hjem. Det er jo heller ikke andet for dig! Du kan jo ikke blive der. — Jo mindre du hænger dit Hjerte ved nogen Kreds, jo gladere vil du siden tænke paa din Hjemreise. Og her har du dog hjemme; min egen *Ludvig!* min kjere, elskede og agtede Ven! Vær ikke bedrøvet for at vende tilbage til de Venner, som have dig saa kjær og kjende dig saa vel.

For Guds Skyld svar *Gyllembourg* paa hvad Commissioner han har givet dig. Herre Gud! Kan jeg, som har saa travlt med min Jul skrive saa lange Breve, som jeg næsten hver Gang gjør, saa kan du ogsaa gjerne faae lidt mere Tid til at skrive. —

Ak, kom dog til din Geburtsdag, saa har vi ti Dage at tale sammen i inden Julen. Fortæl os om din Reiseroute, see endelig at faae en ordentlig Reise-Compagnon, ellers begynder vist nok al min Angest igjen. Ak, min *Ludvig!* med hvilken Glæde har jeg i Aften seet Maanen! Jeg tænkte: naar den saaledes skinner igjen, er min *Ludvig* paa Veien til mig. I Dag har jeg spadseret med *Gyllembourg* paa Castelsvolden. Vi saae saa længselsfulde til Sverrig, hvor vort kjere Barn er. Nu lev vel du kjere Barn! Bliv ikke vred paa mig for mine Formaninger, de komme jo af bare Kjerlighed. Hav mig kun halv saa kjer som jeg har dig, og glæd os herhjemme med saadanne Breve som det fra Strömsberg. Fremfor alt siig os at du snart kommer igjen. Lev vel min Dreng! Nok engang Tak for i Gaar. Megen Glæde — det veed Gud og han vil ogsaa lønne dig derfor — megen Glæde gjør du din Moder.

E. S. *Bruun* beder mig sige dig at Prof. *Herholdt* i Morgen skal holde en latinsk Tale paa Universitetet, hvortil han har indbudet i et skrækkeligt langt Program.

Den gamle *Tuxen* beder dig hilset saameget. Han var her i Aften og var saa bevæget over dit smukke Vers til mig, som han fik Lov at læse. God Nat min Dreng. Vægteren har raabt tolv. Jeg vil skynde mig tilsens og drømme at du er hos mig igjen. Skriv dog venligt til mig.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 10. 9ber 1812

Mio caro Lodovico!

1) — — — Und so habe ich gestern die herrliche Entdeckung gemacht: das Briefschreiben lasse sich sehr schön eintheilen in das *historische* und das *hysterische!* — Hier höre ich Dich spöttisch fragen: „Ist das die

1) De første Sider af Brevet, der ved sine i høj Grad forcerede Forsøg paa at være morsom og vittig er ret uforstaaelige, udelades.

ganze wichtige Entdeckung? Parturiunt montes! — Sachte, sachte, mein Freund, nicht zu voreilig! Ich will Dich nach Art des Sokrates durch Fragen zur Wahrheit führen. Sage mir also: Ist nicht die Eintheilung der Bewohner Copenhagens in Weiber, Kinder, Juden und Soldaten, ihrer Vortreflichkeit halber, mit Recht weit und breit berühmt? Ist die von mir entdeckte Eintheilung dieser nicht beinahe völlig gleich zu setzen? Also — ?

Nun; das freut mich! Wir sind jetzt einig und Du giebst noch obendrein der hysterischen Schreibart (dieser Brief kann darin zum Muster dienen, gepriesen sey *Guldbrand*, der meinen Verstande ein Licht anzündete) vor der langweiligen historischen bey weiten den Vorzug. Jawohl, langweilig: da geht man wie auf dem Wege nach Roeskilde nur immer grade auf das Ziel los, ohne weder rechts noch links zu sehen, es ist auch nichts da als geplattetes Land. Die andre hingegen — doch die Bescheidenheit legt mir sanft die Hand auf den Mund; so ziehe ich mich denn, wie einst Apelles, hinter mein Werk zurück und erwarte in demüthigem Selbstbewusstseyn das Urtheil der Kenner.

Es ist nur zu bedauern, dass man so lange warten muss ehe besagtes Urtheil von Stockholm nach Copenhagen gelangt. Die langweilige Post kommt jetzt immer um einen Tag zu spät. Womit vertreiben wir uns indessen die Zeit? Mit demselben womit die alten Weiber am Spinnrocken sie sich zu vertreiben pflegen: mit Erzählen? Nun wohl. Es war Abends halb 7 — aber da haben wir ja die verhasste historische Schreibart leibhaftig! Das geht nicht! also auf eine andre Manier: Kaum hatte der stählerne Erinnerer an die Flüchtigkeit der Zeit — der unermüdete Uhrzeiger auf porzenallanener Bahn von der 7ten Stunde seines Kreislaufs die Hälfte vollendet; auf der schlüpfrigen Strassen Copenhagens ruhte nächtliches Dunkel, und nur hin und wieder erblickte man die noch stumme Filomele, den gefühlvollen Wächter, kühn auf den Leitersprossen umher-

hüpfend, beschäftigt die dunkelglühenden Sterne der Nacht, die edelmutigen Tranlampen zu entflammen — als der junge *Hyllested* aus ambrosischen Locken mir harmonischer und musikalisch academischen Tobaksdampf entgegenschüttelnd, mir zurief: „Guten Abend! Es ist Zeit, dass wir zum — — gehen.“

Nun, mein lieber *Ludwig!* ich sehe Du bereust es jezt mich in so üblem Verdachte gehabt zu haben und stehst nun da so verschämt wie geschmolzene Butter. So sey Dir denn für diesesmal verziehen und erlaubt an dem Eise meiner Freundschaft (ein vortreffliches Bild) wieder zu erstarken. *Carl Hyllested* und ich machten uns also auf den Weg zu dem berühmten Bauchredner *Charles* ungeachtet sein marktschreierischen annonca und des hohen Entreenpreisès von 5 Rthlr. Das Ganze dauerte etwa eine Stunde. Drei Viertelstunden machte er Taschenspielerkünste, die mich sehr amuzierten. Aber das viertelstündige Bauchreden entschädigte für alles. Es ist in der That äusserst täuschend und man glaubt wirklich die Stimme aus dem Keller, der Wand, von der Strasse, ja sogar aus dem Bauche eines andem ihm gegenübergestellten kommen zu hören. Ich wünschte Du wärst hier gewesen, ich bin gewiss er hätte Dich gleichfalls interessiert. Wie lange sollen wir den noch nach Dir schmachten? Ich hoffe dass Du komst zu Deinem Geburtstag? Sonnst kriegst Du nichts weder dazu noch zum Weihnachten von Deinem

Dich liebenden Freund

C. F. Weyse.

N. S. Deiner Mutter Geburtstag haben wir gestern recht vergnügt, obwohl in schrecklicher Ofenheize, gefeyert, und ihre und Deine Gesundheit getrunken.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenh. d. 12. Nov. 1812.

Kjereste Ludvig! For et Par Timer siden fik jeg Dit Brev af 6te November. Det gjør mig ondt deraf at erfare at vore Breve kommer saa grumme sildig til Dig. Vore Breve af 26. Octb. har Du først faaet d. 6. Novbr. Det er jo reent galt! — — Ak kjere *Ludvig!* Hvorfor svarer Du ikke *Gyllembourg* paa de Commissioner, han siger at han har givet Dig? — Du maa heller springe mig over eengang imellem, hvorvel Gud veed, at Dine Breve ere min største Glæde, og at naar jeg vaagner om Mandagen eller om Fredagen, saa er min første Tanke: I Dag kommer den svenske Post. —

Kjere *Ludvig!* veed Du hvad! Det staaer virkelig i Din Magt at gjøre os meget lykkelige og ganske at trøste os for hvad andre jordiske Sorger vi kan have, naar Du kun vil vise os Din Kjerlighed, som vi viser Dig vores og gjør os en Ære af den. Du formaaer i Sandhed at lægge Aar til den stakkels *Gyllembourgs* Alder, naar Du vil vise lidt Kjerlighed og Opmærksomhed imod ham. — Naar Brevet kommer og der intet er i til ham, mange Gange neppe en Hilsen, saa mærker jeg det gjør ham meget ondt, og det smerter mig ubeskriveligt. Det er i denne Tid, da han venter Svar paa noget, — jeg veed ikke hvad det er, — som jeg taler om, thi *ellers* anseer han det for ligegodt om jeg faaer Brev eller han. Gjør mig den Tjeneste at være sønlig og kjerlig imod ham. Ved Gud! han fortjener det, og mig gjør Du saa lykkelig derved. I Sandhed, kjere *Ludvig*, vor Lykke staaer i Dine Hænder, mere end Du troer. — —

Fra Fru *Paykull* har jeg faaet et Brev i Dag. Jeg seer de længes oprigtig efter Dig. Jeg haaber Du har opfyldt vore Ønsker og er maaskee allerede i Upsala, naar Du faaer dette Brev.

Din Idee med Stjernerne frappeerte mig paa Øjeblikket i Dit kjere Vers. Ogsaa *Bruun* blev frappeert

derover, thi han var tilstæde den Aften da *Gyllembourg* kom hjem og gav Anledning til den Samtale, som jeg fortalte Dig. Seer Du, bedste *Ludvig*, det er ikke det eeneste hvori vore Tanker saaledes har mødtes i vor Adskillelæstid. Jeg har skrevet Dig det til i eet af mine forrige Breve. Det er min gode Engel som bringer Dig Din stakkels Moders Tanker. Ja! jeg forsikrer Dig, det er noget jeg troer bogstavelig.

Jeg har ingen roelig Time førend Du svarer mig bestemt, naar Du reiser fra Stockholm. Jeg forsikrer Dig, at jeg er mindre bange for min Død end for at leve Julen uden Dig. Det vilde være den første virkelige Sorg Du havde gjort os. Stoel i Henseende til Din Reise ingenlunde paa Grevens eller deres Arrangemens. Stoel kun paa Dig selv og tag Din Tilfulgt, om det behøves, til Grev *Gyllenborg*. Den gode Grev *Gyllenborg*, det er mig en Trøst at han har ført Dig omkring. Det kan kun lidt hjælpe i dette eller noget andet at vente paa Grev *Taube*. Det glæder mig ogsaa grumme meget at Grev *Baudissin* er saa god imod Dig, og det er mig ogsaa meget kjert, at Du har lært at kjende de omtalte Damers liden Cultur. Saaledes har jeg altid forestilt mig dem, og med Glæde finder jeg, at jeg ikke har bedraget mig i den Tanke, jeg altid har havt, at min *Ludvigs* rene Forstand stedse vil vide at skjælne Guld fra Glimmer. Nej, den sande Grazie er sjælden, og det Fruentimmer, der er uden den, vil snart blive Dig ligegyldig. Gud være lovet! Det trøster mig, nu da Du første Gang befinder Dig ene uden Dine i den store vide Verden. Ak, hvor skal vi glæde os og holde fast ved hinanden, naar vi sees igjen. Vi som dog forstaae hinanden baade fjern og nær.

Det skulde være mig kjert, om Du paa min Fødselsdag havde gjort Bekjendtskab med *Schlegel*. Jeg skrev Dig et langt Brev til i Tirsdags og fortalte Dig om den Dag. Jeg har siden læst Dit nydelige Vers saa mange Gange, at jeg nu kan det udenad. Naar jeg sidder ene

ved mit lille Arbeide, læser jeg det sagte for mig selv og græder af Længsel og Glæde. — Jeg kan ikke takke Dig nok min *Ludvig*. — Jeg har saa grumme travelt i denne Tid. Jeg stjæler mig til at skrive om Aftenen, medens de andre spille Boston. Det er ogsaa Tilfældet nu. Nu er Theemaskinen inde. Din *Bruun* og *Weyse* er her. *Bruun* har givet mig Medicin til min Fugl. I Morgen skal det lille Dyr have Brækvand ind. Gud veed hvor det vil gaee. Nu lev vel min kjere *Ludvig*, jeg omfavner Dig.

Din hengivne Moder.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 13. Nvbr. 1812.

Uagtet jeg havde nok at skrive om med denne Post, saa nødes jeg dog til at opsætte det til næste Gang. Jeg har i disse Dage været saa meget ude, at jeg ikke har faaet nogen Tid tilovers. Brevene af 30. Octber. og 3. Novbr. fik jeg i Gaar paa samme Gang. Med næste Post skal jeg nærmere besvare dem. Grev *Taube* er endnu ikke reist til Sæbyholm formedelst det slette Veir, men nu fryser og sneer det, saa at man vel snart kan begynde at kjøre i Kane. Jeg reiser nok en af Dagene til Valoxsæbye, thi *Gustav* har skrevet, at *Paykull* vil komme ind og hente mig. Ikke desmindre er det dog bedst, at mine Breve blive sendte til Stockholm da jeg ikke veed med Vished, naar jeg reiser og hvor længe jeg bliver der. Lev ret vel.

Ludvig.

P. S. Jeg har været hos *Schlegel*. Jeg skal skrive mer om ham med næste Post.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 13. November 1812.

Mein lieber *Ludewig!*

Seit meinem letzten göttlichen (= nichts enthaltenden) Briefe an Dich, ist mir auch nicht das allerminde-

ste erzählenswerthe begegnet: und doch soll und muss heute wieder ein Sendschreiben an Dich vom Stapel laufen, so befiehlt es meine gestrenge Gebieterin, die mich seit Deiner Abwesenheit beherrschende γραφομα-
 νια. Wenn Du vorläufig den Brief einige wenige Augenblicke beiseite legen willst, um Dich über meine riesenmässigen Fortschritte im Griechischen erst auszuwundern, so thue es immerhin und lass Dir einstweilen zur Erklärung meines nicht gewöhnlichen Sprachtalents gesagt sey: dass ich, zufolge geheimer Familiennachrichten, ziemlich davon überzeugt bin, mein Vater habe in der Nacht meiner Erzeugung mit meiner Mutter französisch gesprochen. Uebrigens hat hier seit einiger Zeit Jedermann angefangen sich für das Griechische zu interessiren: wenigstens war gestern bey *Pedrin* ein zahlreiches Publikum um den Litterat *Øst* versammelt, welcher mit dem Kalbe der „Kiöbenhavns Skilderie“ pflügend,¹⁾ eine Vorlesung über die Bauchrednerei hielt, von welcher er behauptete sie sey schon den Griechen bekannt gewesen, und sie hatten einen eignen, mit εγγας anfangenden Namen, dafür gehabt. Der genievolle junge Herr *Petersen* machte ihm hierüber allerley Einwürfe, welche sich darauf gründeten: in keinem griechischen Dictionaire sey ein solches Wort zu finden. Wenn es indessen existirte, so müsse es (ich kann nicht erinnern wie?) heissen. Nun sage ich billig: findet ein solches Interesse fürs Griechische sich am dürrn Holze eines sinnlichen, den ganzen Tag conditorisirenden Publikums — was muss man dann nicht erst von dem grünen Holz eines übersinnlichen Genius erwarten! Und so studire ich bey *Brummer* fleisig den *Hederich*.²⁾

Ich bin wohl sehr gutherzig dass ich, wenn Du meine Weisheit bewunderst, mich gar nicht ein wenig damit

¹⁾ Exam. jur. Niels Christian Øst (1779—1842), en meget skrivende og mindre vel anset Literat og Udgiver af periodiske Skrifter, der ogsaa konkurrerede med „Kbhvns. Skilderie“, et Maanedsskrift, der udkom i mange Aar.

²⁾ Benjamin Hederich, tysk Forfatter til et meget kendt græsk Lexikon.

breit mache, sondern Dich immer sogleich zu der Quelle führe woraus ich sie geschöpft habe. Aber so bin ich nun einmal: was ich habe, muss ich mit meinen Freunden theilen, sollte es auch nur ein griechisches Lexikon seyn. Ich wünschte von meinen musikalischen Talente auf Jemanden die Hälfte abgeben zu können; ein andrer würde es wahrscheinlich besser benutzen als ich. Wenn Du mir nicht bald etwas zu componiren giebst, so schliesse ich meine musikalische Butike ganz zu, und etablire mich als Spekhöker. Je länger Du mich warten lässtest, je mehr werde ich in meinem Vorsatze bestärkt: denn welch Glück kann wohl grösser seyn, als das, den ganzen Tag von so herrlichen Käsen umgeben zu seyn, als der Käse, welchen wir jezt des Abends auf Butterbrot essen? Von diesem vortreflichen omnium caseorum carissimo wird auch nicht eine Rinde für Dich übrig bleiben, wenn Du später als zu Deinem Geburtstage Dich hier einfinden solltest.

O, mon ikke Ostens Taarer,
Grumme, Dig bevæge kan?

wenn Du auch hart genug seyn solltest unseren Thränen zu widerstehen. Thränen ganz andrer Art möchte man vergiessen über die enorme Theurung hier.¹⁾ Das habe ich recht beym Einkaufe der Juleklapper erfahren. Das einzige wohlfeile ist das Dir bestimmte Weihnachtsgeschenk: das kostet nur 2¹/₄ Rdr. Kommst Du indessen zu rechter Zeit nach Hause und bist recht freundlich und liebevoll, so soll es mir auf einen Thaler mehr nicht ankommen. Ich bin schon in diesem Augenblicke nichts weniger als unvortheilhaft für Dich gestimmt. Tout au contraire, Du hast einen recht grossen Stein bey mir im Brette,²⁾ für die hübschen Verse, die Du Deiner Mutter geschickt hast, und worin Deine Liebe zu ihr auf eine so gefühlvolle als natürliche Art sich ausspricht. Diesen Versen ist es auf keine Weise

¹⁾ Der herskede stor Dyrtd i Danmark. Statsbankerotten kom Aaret efter.

²⁾ Det betyder „at være i Kridthuset“.

anzumerken, dass es, wie Du in Deinem vorletzten Briefe an mich behauptest, Dir schwer wird, Deine Gefühle zu äussern.

Von dieser Schwierigkeit habe ich nun überhaupt keinen rechten Begreif, wenn sie nicht etwa auf ein missverstandenes Ideal männlicher Würde, und auf die Furcht, der Weichlichkeit und Schwachheit beschuldigt zu werden, sich gründet. Aber davon kann ja unter wahren Freunden gar nicht die Rede seyn. Wahrhaftigkeit ist die unerlässliche Bedingung der Freundschaft, und ich halte dafür, es sey eben so wohl unecht seine Gefühle zu verbergen, als Gefühle zu heucheln. Ist ein zu starkes Äussern der Gefühle Schwachheit, so ist es eine liebenswürdige Schwachheit, welche von den theilnehmenden Freunden nie anders als mit Wärme wird aufgenommen werden. Wer erst einmal damit angefangen hat, die Klugheitsregeln der Welt in der Freundschaft anzuwenden, der macht sich selbst zu einem Felsen in der Wüste, welcher dem ermüdeten Wanderer weder Schatten noch einen labenden Quell zur Erfrischung darbietet. Aber das alles kanst Du Dir selber viel besser und poetischer sagen. Ist die Geneigtheit eine Gefühle zu verbergen (wie Deine Mutter behauptet) ein schwer auszurottendes Ueberbleibsel Deiner ersten Erziehung, so verleihe der Himmel Dir Kraft seiner Meister zu werden, so wirst Du wo möglich noch steigen in der Gunst

Deines Dich herzlichenden Freundes

C. F. Weyse.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 15. Nov. 1812.

Mein lieber *Ludwig*.

Gar grimmig ist der wilde Bär,
Wenn er von Honigbaum kommt her.

Gestern war der Bär¹⁾ indessen ungemein zahm und

¹⁾ Den tyske Violinist Johan Adolph Beer gav en Koncert paa det kgl. Theater d. 14. Novbr. 1812.

liebenswert, sintemalen er sich vor mehr als 1000 Ohren mit rühmwürdiger Geschichtlichkeit auf der Violine hören liesz. Diese spielte er nicht (wie Du vielleicht der langen Klauen halber vermuthest) pizzicato, sondern ordentlich mit dem Bogen, und zwar recht ausdrucksvoll und empfindsam. Das Concert war von ihm selber recht gut componirt; doch kam hin und wieder ein wenig zu viel, an die bizarre Bärennatur erinnerndes Brummen und Kratzen darin vor. Da der Bär bekanntlich jüdischer Religion ist, so darf man sich nicht wundern, dass das Schauspielhaus durchaus (einen Cathedralchristen und einige simple Christen ausgenommen) mit Juden angefüllt war, und ihm (man denke!) über 12000 sage: zwölftausend Rthlr. eingebracht hat.

Die sehr erstaunliche Beweiss der bisher so sehr verkannten jüdischen edelmuthigen Freygebigkeit und reinen uneigennütigen Kunstliebe muss billig einen jeden gefühlvollen Christen und Componisten (besonders wenn er an die durch „Faruk“ eingebrachten 25 Thl. zurückdenkt) bis zu Thränen rühren und den Vorsatz in ihm lebendig machen bey dem künftigen Produciren seiner musikalischen Geistesprodukte wenigstens für einen (Honorar-) Tag Juden zu werden.

Da der Bär — (ich will mich wohl hängen lassen wenn auf dieses verwünschte Da ((dem zweyten auf dieser Seite)) ein *so* folgen soll; lieber beginne ich einen ganz neuen Perioden). Zwar scheint es nicht als ob der Bär es in Wissenschaften weit gebracht habe: es verräth doch wohl eine grosse Unkunde in der ersten Wissenschaft aller Wissenschaften der Orthographie, wenn er seinen eignen Namen nicht richtig zu schreiben versteht und ihn B-e-e-r buchstabirt, doch ist er übrigens sehr bescheiden und voll Lebensart.

In eigner Person hat er (zu meinem Schrecken) mich besucht und mir ein Entreebillet überreicht. So musste ich denn wohl in der sauren Apfel beissen, meine Abnei-

gung gegen die Musik überwinden und einmal wieder ein Concert besuchen. Nur mit Mühe und Noth bekam ich einen Platz und setzte mich dahin als ein Opferlamm, welches gezwungen wird lauter musikalische Meisterstücke zu hören. „Ey! desto besser!“ denkst Du vielleicht. Ich aber sage: desto schlimmer. Seit *Oehlschläger* so unwidersprechlich (wenn auch eben nicht bewiesen, doch) behauptet hat: nur in Italien erlange ein Componist die Meisterschaft; seit dem kann ein Componist beynahe nicht mehr umhin nach Italien zu reisen, oder, wenn es zu dieser Reise an dem *nervo rerum gerendarum* fehlt, doch wenigstens zu thun, als sey er da gewesen und zu dem Ende den italienischen Titel *Signor maestro* (so heisst dort jeder Componist) zu übersetzen und sich, wenigstens in der musikalischen Zeitung, fleissig Meister nennen zu lassen. Nun, ein Meister liefert lauter Meisterstücke: das beweisen schon hinlänglich die theuren Neujahrsrechnungen der Schneider-Meister. Ergo — so ertönte denn zuerst eine Sinfonie von Romberg. Ein Meisterstück! (nicht werth, dem von diesen Componisten (der sage nach) verachteten Haydn die Schuhnemen aufzulösen). Dann spielte *Beer* sein Concert (s. o.). Dann sang Jfr. *Zinck* eine Bravourarie von *Martin*. Ein Meisterstück! (Sehr altmodisch und gewöhnlich). Von ihrem Gesange sagte ein Zuhörer: kalt ist kalt und die Nase ist die Nase. Dann spielte *Beer* einen Potpourri; (meiner Nase nicht eben zum lieblichen Wohlgeruch, aber die physische Nase hatte eben einen gewaltigen Schnupfen (er ist noch nicht vorbei) und bekanntlich herrscht zwischen dieser und der ästhetischen Nase ein hoher Grad der Sympathie). Dann kam das Finale der Rombergischen Sinfonie recht artig, und endlich spielte *Kuhlau* ein Concert von seiner eignen Composition, welches mir überaus wohl gefiel. Weil ich mir den Eindruck desselben nicht durch das folgende ganz heterogene (wann werden wir einmal die Concerte geschmackvoller ein-

richten?) wollte verderben lassen, so machte ich, nachdem es beendigt war, mich sogleich von dannen, ohngeachtet mein Nachbar *Wallich* mich dringend bat, doch noch an dem Genusse der beyden folgende Stücke, einem Hinterviertel (oder Schlussquartett) von „Ma tante Aurore“, und einem à la mode de Paris farcirten Rondo Theil zu nehmen. *Kuhlau* ist einer von den wenigen Künstlern, welche mit Bach, Haydn, Mozart, Gluck, Schulz und Weyse, das Symbolum sich erwählt haben: trachtet am ersten nach dem Gemüth, so wird euch der Effect von selbst zufallen. Der übrige Tross hingegen (seine Zahl heiszt legio) spricht kecklich: trachtet nur nach dem Effect, so braucht Ihr um das Gemüth Euch den Henker zu kümmern. Und so jagt denn das wütende Heer „was hast Du, was kannst Du“, über Stock und Stein, nur immer dem Effecte nach, treibt dabey mit Trommeln und Pfeiffen, Trommeten und Posaunen einen mehr als höllischen Lärmen, und das gutherzige Gemüth, was doch vielleicht noch zuweilen ungerufen sich blicken liesse, verstummt vor dem Getümmel, und wird blind in dem Staube. — —

Dein sehr gütiger Correspondent

le Souscrit.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 16. Nov. 1812.

Kjere Ludvig! De andre sidde nu og disputere i Boston (*Weyse, Bruun og Hertz* ere her) og jeg sidder evig her efter Sædvane for at tale et Par Ord med min kjere Dreng. Jeg er ellers ret ængstelig tilmode, thi vi har endnu intet Brev faaet fra Dig med denne Post. *Gyllembourg* har været to Gange forgjæves paa Posthuset. — Klokken gaaer nu til 10 og endnu intet Brev. Hver Gang Porten gaaer, slaaer mit Hjerte af Begjærlighed efter at det skal være Postbudet; hver Gang det har ringet i Aften har *Gyllembourg* selv sprunget ud og lukket op. Ak, det er altsammen forgjæves. — Om Du

blot ikke er syg eller noget ondt er hændt Dig. Hvad dette dog er for en Trængselstid til Du kommer igjen! Gud lade os dog aldrig mere skilles ad!

Nu ringer det! Det er vist Postbudet!

Gud være lovet min egen *Ludvig*! Nu fik jeg Dit kjere lange Brev, hvorfor jeg inderlig takker Dig. Jeg har nu maattet læse det højt for de andre. Kun er jeg ret bedrøvet for at *Gyllembourg* ikke fik Svar paa de Ting, han saameget længes efter Svar paa og at Du ikke taler om Din Upsala-Reise. Han blev i ganske ondt Humeur! Men nu maae jeg ind at skjænke Theevand. God Nat, min egen *Ludvig*, mere i Morgen.

d. 17. Nov.

Jeg er først kommen op Kl. henimod 12 i Dag; thi jeg er saa forkjølet og maa blive inde, tage Campher og efter *Saxdorpha*s Ordre ligge længe i min Seng. Jeg var forleden ude at købe Smør og Vinterforraad, og da er jeg paa Skibene bleven saa iiskold om mine Fødder, at jeg ikke har været rigtig frisk siden, det er imidlertid ikke noget af Betydenhed, men mit Hoved er saa forkeert af den megen Campher.¹⁾ — —

Her er heller ikke passeret noget interessant siden mit sidste Brev. — Jeg fortalte Dig jo at Tante *Lise* og hendes Børn ere med til Julen. Vi havde i den Anledning en lille Affaire med *Hertz*. Da vi vare eenige med *Lise*, sagde jeg ham i deres Alles Nærværelse, at *Lise* ikke kom ud til Roeskilde førend efter Juleaften. Han blev vreed, svarede uartig, at saa spillede han heller ikke Comedie som de plejede mellem Jul og Nytaar.²⁾ Jeg mærkede, at han var hidsig, og vilde slaae det hen i Spøg, især da *Gyllembourg*, som hørte det ind i den anden Stue, blev meget vreed. Men det ene

¹⁾ Om Efteraaret kom de slesvigske og holstenske Skippere med Føde- og Fedevarer og tog Stade i Kanalen, Ved Stranden og Gammel Strand, hvor de kbhvske Husmødre saa gik ombord og forsynede sig for Vinteren.

²⁾ Det er Hans *Hertz*, der her er Tale om. Om den store Rolle Julefesterne spillede, saavel hos *Gyllembourgs* som hos *Domprovstens* i Roskilde, hvor Tante *Lise* og hendes Børn plejede at tilbringe hele Julen, kan meget læses i Memoirer og Breve, Bind XX.

Ord tog det andet imellem *Hertz* og *Lise*, og han blev virkelig uartig mod hende og fordærvede de smaa Pigers Fornøjelse, som ellers vare ude af dem selv af Glæde over at være med os i Julen. *Lise* sagde i den Anledning noget, som bevægede mig usigeligt: *Hertz* sagde bl. a.: „hvor hun vilde kunde holde ud at være her om Natten Juleaften, og Dagen derpaa om Morgen- reise til Roeskilde?“ — „Ak,“ svarede hun, „jeg har vaaget saa mangen Nat i mit Liv af Sorg og for Sygdoms Skyld, jeg vil vel ogsaa kunne vaage een for Fornøjelse.“ Hvor disse Ord forekom mig rørende. Dagen efter tog *Weyse* og jeg *Hertz* i en haard Skole. Om Aftenen var *Gyllembourg* og jeg allene. *Hertz* kom da uformodentlig ind af Døren, saae grædefærdig ud og sagde med en bevæget Stemme: „Jeg kommer nu ret tilpas for at bede Dem begge om Forladelse for i Gaar, jeg tilstaaer at jeg forløb mig; jeg har været nede hos Tante *Lise*¹⁾ og bedet hende om Forladelse.“ — Jeg forsikrer Dig, han var i det Øjeblik meget elskværdig, meer end jeg nogensinde har troet, han kunde være. Han havde paa en god Maade, en meget god Maade gjort det godt igjen med *Lise*. — Vi synes alle vi holde mere af ham end før. „Det er virkelig sandt,“ siger *Weyse*, „at der maae være mere Glæde i Himmelen over een Synder, der omvender sig, end over ti Retfærdige.“ De smaa Piger er nu grumme glade og ogsaa den stakkels *Lise* synes at være ret oplivet over denne lille Fornøjelse.

Ak *Ludvig!* jeg kommer altid tilbage til det samme Omkvæd, men det er ogsaa Omkvædet af alle mine Tanker: Al denne Glæde, *Ludvig*, kan du tilintetgjøre. Dersom du ikke kommer igjen til den Tid, bliver her ingen Jul i Huset. Ak jeg kan sige: der bliver ingen Juleglæde mere i Verden for mig! — Jeg forvinder aldrig — ikke just det at midste en glad Dag, som jeg

¹⁾ Man sagde dengang „nede“ i Nyhavn men „oppe“ i Gothersgade, „ude“ i Nyboder; ellers brugte man Ordet „henne“.

saalænge har glædet mig til, og arbeidet for — men den smertelige Tanke at du kunde føre over dit Hjerte at gjøre vort Huus den Sorg. Den liden Kjerlighed af dig vilde udbrede Tungsindighed over alle mine øvrige Dage. Hvad som er vigtigt for een er det ikke for en anden. — Min hele Lyksalighed har jeg sat i min Kjerlighed, blomstrer den ikke mere for mig paa Jorden, saa siger jeg som Faust: Es sey die Zeit für mich vorbei! saa længes jeg kun efter mit rette Fædreneland, af hvis himmelske Varme kun denne Kjerlighed her i Verden, endogsaa min, kun er et svagt Gjenskin. — Ak min *Ludvig!* først der vil du gjengælde mig min ubeskrivelige Hengivenhed for dig; thi her elsker du mig dog ikke ret. Kun naar den skjønneste Digtekunst begeistrer dig, taler du med Følelse og Varme om vort Forhold. Hvor er du varm for Naturen! for alt skjønt! med hvilket poetisk Blik, fra hvilken romantisk Side seer du alting, som det højst interessante Brev, som jeg fik i Gaar, noksom beviser. Men det skjønneste i Naturen, som udspringer lige af det Uendelige, af det Højeste, det skjønneste Kjærligheds Baand, som sammenbinder alting, det synes du ikke altid at føle. — Hvor koldt svarer du mig dog i det hele paa mine kjerlige Breve!

— Bliv ikke vreed min bedste *Ludvig!* Lad det aldrig falde dig ind at dette er Bebreidelser, eller en Moders Formaninger om noget som ikke staaer i et Menneskes Magt at efterleve. Ak nej! det er en Venindes stille Klager til sin Ven; et altfor varmt Hjertes stille Længsel efter sit rette Hjem. — Som jeg eengang drømte at jeg mødte dig i Himlen saa skjønt og forklaret, saadan vil jeg vist ogsaa engang møde dig der, til Løn for al min Kjerlighed. — Lad os imidlertid, medens vi endnu ere sammen her nede, gjøre hinanden vor jordiske Vandring saa let som muligt, og slutte os tæt til hinanden, og ikke skilles ad, mere end den kolde Skjæbne vil adskille os; lad os ikke være værre end den. —

Du taler slet ikke om din Hjemkomst, det har gjort mig saa ondt. Du tænker slet ikke paa at reise til Upsala; hvor vil det gaae? Hvor vil du komme igen til rette Tid? — Det er vel sandt at du har ikke bestemt lovet mig at komme til din Fødselsdag, men da du kan gjøre mig saa stor en Glæde dermed, saa synes mig dog du kunde komme, da det, naar du dog skal komme til Jul, ikke kan gjøre uden faae Dages Forskjel, hvori du umulig kan have nogen ret stor Glæde, naar du tænker paa, at vi Stakler her hjemme ere i slet Humeur og længes. —

— — Men see dog først at komme til Upsala. Riv dig for et Øjeblik løs fra hvad som omgiver Dig og tænk dig her hjem iblandt dine Egne, som elske dig saa højt. — Endnu engang: lad alt dette ikke mishage dig. Se blot heri min hjertelige Angest for at skulde savne dig længer. *Presso al corso del brammara quanto a l'ora tardo il pie, poco giorni d'aspettare son piu secoli per me.*¹⁾

— — Vi have to Breve, som begjærer vort Samtykke til at du maae blive Julen over i Sverrig. Det ene fra Fru *Paijkull*, det andet fra *Gustav [Taube]*²⁾. Men at Du ikke veed noget af alt dette, derom er jeg fuldkommen overbeviist. Kjere gode *Ludvig!* Jeg beder dig bønlig, skriv os til om din Reise og indret den med Eftertanke og efter en fornuftig Beregning over Tiden. Saa vil du lette en tung Steen af din stakkels Moders Hjerte.

Weyse sidder her og spiller saa deiligt og melankolsk. *Basse* beder dig hilse og lader dig vide, at han havde Bryllup i Onsdags. Han er dog med os i Julen. — *Dom-pappen* er daarlig i Fødderne. *Bruun* maatte ogsaa forleden Aften hjelpe paa ham og tage ham ud og vadske hans Been. Den gode *Bruun!* han er ligesom en god Stjerne, hans milde Indflydelse strækker sig til det

¹⁾ Italiensk Citat: Tæt ved Længslens Maal tøver Foden, men faa Dages Venten er Aarhundreder for mig.

²⁾ Disse Breve findes ikke.

mindste Dyr her i Huset. Vi kalder ogsaa Løverdag og Søndag, da han ikke kommer, for de mavre Dage. Det er ogsaa et Gode *Du* har forskaffet os, min gode *Ludvig*. — —

Endnu engang Tak for dit Brev af d. 7. og 10. De har moeret os alle saa meget. Vi følge dig i Tankerne i den fremmede Stad og see efter din Vej paa Kortet. Havde blot *Gyllembourg* havt Brev i Aftes, saa havde jeg havt en ret glad Aften i Gaar, især om du havde sagt noget om din Reise. Siig snart disse forønskede Ord, og trøst og glæd din stakkels lille Moder.

E. S. Jeg vilde kun have skrevet kort! —

Saadan gaaer det! Jeg lader alting ligge, og glemmer min Flittighed, naar jeg først begynder paa at skrive til min *Ludvig*.

Heiberg til Weyse.

Stockholm 17. Novbr. 1812.

I Dag, kjære *Weyse*, er jeg slet ikke i godt Humeur; tvertimod skriver jeg Dig til med et tungt Hjerter. Jeg er bleven meget ilde disponeret af at høre Grevinden fortælle mig sin hele Forlovelses- og Givtermaalshistorie, hvorledes hun strax havde sagt ham *ja*, hvorledes han derpaa havde forekommet alle hendes Ønsker, ladet Værelserne oppudse og forbedre uden at hun vidste det, og saa inviteret hende til sig for at see, hvorledes hun skulde boe. Hun blev da overrasket over al den Nyhed og det moderne Ameublement, som hun mindst havde ventet, skjønt ofte ønsket. Værelserne var oplyste for at tage imod hende, et Claveer havde han kjøbt til hende, som dengang var eet af hendes største Ønsker. Hun talte derom med den største Hengivenhed, og sagde, at hun aldrig kunde være ham taknemmelig nok fordi han saaledes havde givtet sig med en fattig Pige, og gjordt hende lykkelig.¹⁾

¹⁾ Gustaf Diedrik Taube (f. 1761) blev 1795 gift 1° med Sofia Magdalena Møller, død 1796, og gift 2° 1810 med Anna Margaretha Störkirch, født 1786.

Du kan tænke Dig med hvilke Øren jeg hørte derpaa. Ved hvert Ord forekom det mig som om jeg blev stødt mange Mile tilbage fra hende, og nu synes mig, at der er en evig Afstand imellem os. Men saa ukjærkommen og virkelig ubehagelig som den hele Fortælling i en vis Henseende var mig, saa kunde jeg dog ikke andet end blive rørt over den besynderlige Ydmyghed, som saa ganske besjælede hende medens hun fortalte, saa at jeg endogsaa hørte derpaa med en Slags Interesse. Fra dette Øieblik af forekom hun mig i et nyt Lys, hvori jeg ikke før har seet hende. Jeg begynder at føle Agtelse, ja Ærbødighed for hende, men dette vil ikke rigtig forenes med mine øvrige Følelser. Jeg staaer nu i et underligt contrasterende Forhold til hende. Om jeg dog kunde see hendes egne Tanker og Følelser! Om jeg dog eengang kunde udstudere hendes Charakter!

Hvad der har meget bidraget til at forøge min Tung-sindighed er et Brev, som jeg fik fra Kjøbenhavn, hvori *Gyllembourg* har skrevet, at dette nok var det sidste Brev, hvorpaa jeg kunde svare, og atter faae Gjensvar førend jeg reiste. Han gjør derpaa Projekter til min Reise, bestemmer Dagene osv. Jeg blev ordentlig ganske forskrækket over at læse det, thi jeg har aldrig tænkt paa, at jeg allerede var avanceret saa vidt med Tiden. Jeg kan ikke begribe, hvor Tiden er bleven af; det forekommer mig, som om jeg først nu var kommen hertil, og nu allerede at reise tilbage! Jeg tog min Almanak frem og saae med Forskrækkelse, hvor megen Tid der allerede var gaaet forbi, og hvor lidt jeg endnu havde seet; og hvor kort Tid der var tilovers, og med hvor mange Forhaabninger og Ønsker den endnu var opfyldt.

Imidlertid tog jeg dog hurtig min Beslutning. Der er ingen Tvivl om, tænkte jeg, at jeg vil komme igjen til Julen, thi det har jeg lovet, og det ønsker jeg selv; jeg vil glæde mig den Dag jeg kommer tilbage til mit Hjem! Til Sommer kan jeg maaskee gjøre en Reise

over til Sverrig igjen, hvad vil det da sige, om jeg nu reiser herfra? Saaledes trøstede jeg mig i det første Øieblik, men denne Trøst var snart forbi, idet mit hele nye Reiseprojekt gik overstyr, ikke fordi jeg erindrede min Mangel paa de høist fornødne Reisepenge, thi disse forekomme bestandig som Smaating i mine Luftkasteller, men fordi den Tanke faldt mig ind: hvad vil Du nu igjen i Sverrig? Det, som nu binder Dig hertil er snart forsvundet. Grevinden gaaer maaskee til Sommer med en ligesaa vanskabt Figur, som da hun kom til Kjøbenhavn.¹⁾ *Gustava* seer Du aldrig meer saa elskværdig som nu; thi til Sommer er hun gift, og da faaer hun et heelt nyt Væsen, bliver tilbageholdende, er ganske tabt for Dig.

Jeg kan ikke sige Dig hvor den Tanke gjorde mig ondt, hvor det bedrøvede mig at see mit nye Reiseprojekt som mit sidste Haab og min sidste Tilflugt reent at gaae overstyr. Jeg syntes det var mig umuligt at reise bort; jeg maatte vente her saa længe som muligt for endnu at nyde det Gode, som siden for evigt er mig nægtet. I et saadant Øjeblik indseer jeg Betydningen af Epikuræernes Philosophie, at leve og nyde saa længe som muligt, naar Haabet om et tilkommende ligesaa lyksaligt Liv er udslukket. Det vil gjøre mig mere ondt end Du forestiller Dig at sige Farvel til *Gustava*, som til en Døende;²⁾ thi den samme Person faar jeg dog aldrig mer at see; at rive mig løs fra Grevinden, hvem jeg i 2 Aar har seet dagligen, medens min Tilbøielighed dagligen har steget indtil det nærværende Punkt, hvor den næsten synes at have steget over sig selv og fortjener at betegnes med det græske ὑπερ. Naar jeg saaledes betænker hvorledes jeg gradviis er gaaet frem, hvorledes jeg ofte gik den lange Vej

¹⁾ Grevinde Taube havde, som ovenfor bemærket, to smaa Børn, det yngste født 1811, og hun fødte i Juli Maaned 1813 en Søn — den senere Generalmajor Frederik Vilhelm Taube.

²⁾ *Gustafva Strokirch* blev gift med sin Svoger Grev Hugo David Hamilton d. 5. Februar 1813, og Heibergs Anelse gik i Opfyldelse: hun døde i Barselseng Aaret efter.

i Sommer ud til Mariendal blot for at see hende, medens de andre troede, at jeg gik derud for Jomfruerne *Ketts Skyld*,¹⁾ hvorledes jeg nu blot behøver at gaa 2 Skridt for at see hende, hvorledes jeg daglig og bestandig er om hende, og dog endnu ikke har vundet meer end hendes Venskab, saa kunde jeg gjerne græde. Og naar jeg nu reiser bort, saa nytter det mig ikke, at jeg gaaer nok saa ofte ud til Frederiksberg eller meget længere, jeg faar hende dog ikke at see, maaskee aldrig mere. Du begriber nok hvor tungt det derfor bliver mig at reise bort; Du kjender mine Projekter og Ønsker; Du seer hvorledes de ved denne Afreise blive pludseligen afskaarne. Men paa den anden Side vil jeg ikke gjøre min Moder nogen Sorg ved at blive længere borte end jeg har lovet.

Gjør mig derfor den Tjeneste at erkyndige Dig sub rosa om hvad hun egentlig ønsker og tænker i den Anledning, hvad hun vilde synes, om jeg blev her indtil Grevens reiser; den 8., 9. Januar vil han være i Kbh. Om det i mindste Maade gjør hende bedrøvet, vil jeg ikke udeblive. Lad hende ikke troe, at jeg gjør hende et Offer med at komme hjem, men udret Commissionen med Din [sædvanlige]²⁾ Sagacitet og Klygtighed, og lad mig med første Post Din Mening [vide]. Jeg har allerede givet *Gyllembourg* denne Commission, men jeg vil gjerne have Tingen seet fra mere end een Synspunkt. Lev imidlertid ret vel, og tænk paa Din hengivne

J. L. H.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn den 19. November 1812.

Kjære Ludvig.

Da jeg gav mit Samtykke til den svenske Reise, vidste jeg vel, at din Fraværelse vilde opfylde mit

¹⁾ Taubes har under deres Ophold i Kbhvn., idetmindste om Sommeren, boet paa Mariendal, en Landgaard, der laa bag ved Falkoneralleen, Navnet er bevaret i Mariendalsvej. Samme Sted boede ogsaa Jfrnc. Kett, om hvilke der intet vides.

²⁾ Hul i Papiret.

stakkels Sind med Længsel og Bedrøvelse, jeg gjorde villig dette Offer for din Glæde; men jeg var langtfra at drømme om at denne Reise skulde koste mig alle mine kommende Dages Roelighed, som den nu truer med at ville gjøre.

Du sender mig Grevens og Grevindens Breve aabne, altsaa maa jeg formode du veed deres Indhold, som er dette, *at du paa ingen Maade kommer igjen før i Januar Maaned*, — og du er haard nok til ikke at sige mig et Trøstens Ord om, at du til Trods for disse udelicate Mennesker vil holde dit hellige Løfte. Et Løfte paa hvis Opfyldelse du alt for vel veed at din Moders Rolighed beroer. End mere: Du har faaet mit Brev af 3die Nov. I dette Brev beder jeg dig at lette en tung Steen af mit Hjerte, jeg siger: „Kjere *Ludvig*, trøst mig, svar mig strax og jeg skal velsigne din barnlige Kjerlighed.“ — Og du *Ludvig!* — for Spøg og Glæde nægter du din Moder et eeneste Trøstens Ord, du kan ikke opofre en fjerdendeels Time af din Søvn eller dine Fornøjelser for at lette en Steen af mit Hjerte, jeg som saa mangen Nat har vaaget for dig med Taare og Kjerlighed.

O Gud! Er det mueligt! Er det ikke en ond Drøm som ængster mig? Ak *Ludvig!* Du som jeg elsker saa højt, du elsker mig da slet ikke! — Hvad har jeg gjort dig, at du kan gjøre mig saa bedrøvet. Ak om du i et fortryllet Speil saae denne Stue, hvor *Gyllembourg*, *Weyse* og jeg have været bedrøvede, hvor vi forgiæves have søgt at trøste hinanden. — Er det muligt? Vil du virkelig blive fra os over Julen, over din Fødselsdag? Kan du være glad hos Grevens, naar du veed, at din stakkels Moder sidder grædende hjemme? Kan du taale at se de mange Lys, og tænke paa at hjemme er mørkt og sørgeligt. Ak Gud! Det er ikke muligt, det kan min *Ludvig* ikke gjøre!

Men hvor er det da muligt, at du kunde sende disse ulyksalige Breve fra Grevens, uden at sige et Ord?

At du kunde lade Posten gaa uden med et Par Ord at svare paa mit Brev af 3die Nov.? Ak, grusomme Tvivl om en elsket Vens, om et Barns Kjerlighed og Retskaffenhed! — Ingen giftigere Orm nagede nogensinde paa et følende Menneskes beklemt Hjerter. — Hvor skal jeg udholde det til paa Mandag — fire lange Dage! — inden der kan komme Brev fra Dig?

Og naar det saa kommer, har det da et trøsteligt Ord for din bedrøvede Moder? Kjere *Ludvig* — veed du slet ikke hvad Smerte er, siden du spørger saa frygtelig med den?

Saa meget, saa usigelig meget holder jeg af dig, at jeg i al min Sorg frygter for at dette Brev skal gjøre dig ondt, og dog kan du aldrig blive halv saa bedrøvet som jeg er i Aften. Enten maa jeg slet ikke skrive eller ogsaa maa jeg udøse mit Hjerter for dig. Ak, hvor skal jeg kunne leve naar jeg ikke længer kan det? Og hvor kan nogensinde vort gode Forhold vende tilbage, om du føjer Grevens og bliver over den bestemte Tid! Nej, jeg vil ikke troe det. Grusomt er det af dig ikke med et Ord at besvare mit Brev af 3. Novbr., men reent sønderknuse mit Hjerter kan du ikke ville, nej saa haard og utaknemmelig er du ikke, det veed jeg bedre. Nej kjereste *Ludvig!* jeg vil stole fast paa dig, troe paa dit Løfte til min sidste Stund, jeg har aldrig bedraget dig, du vil heller ikke gjøre det imod mig.

Jeg har hverken Hoved eller Øjne til at skrive meget mere. Dog maa jeg skrive til Grevinden. Jeg er overmaade fornærmet over hendes Brev. Hun kalder sig din Pleiemoder, og siger at du *skal* ikke reise! — Mit Samtykke giver jeg aldrig til, at du maa blive een Dag længer end du har lovet. Ak Gud! hos dig er kun Spørgsmaal om nogle Dages forfængelig Fornøjelse. Skal de kjøbes med mit Livs Lykke? Nej *Ludvig!* jeg er vel færdig at opofre dig mit Liv og min Lykke naar det *behøves* for din Lyksalighed; men dette er ikke din *Lyksalighed*.

Denne Fraværelse haabede jeg skulde knytte os fastere til hinanden. Aa kjere Dreng, hvorledes har du svaret til min Forventning i de sidste Tider? *Gyllembourg* svarer du ikke et Ord paa hans Commissioner, intet Ord om din Hjemreise! — Jeg besværges dig ved al min Kjerlighed, gjør godt, hvad som endnu kan gøres. — Kjereste Ludvig! med Taare beder jeg dig, spøg ikke med din Moders Roelighed, at ikke den Dag maa komme at du ikke selv med Roelighed maa kunne taale at tænke paa din svenske Reise.

Ved Gud! Ved det Højeste og Helligste! Du har mit Livs Roelighed, dette Huses Lykke i dine Hænder! Jeg er din Moder, det er meget, men jeg er din Veninde, det er mere! Ak, gjør mig ikke saa bedrøvet, jeg har jo aldrig gjort dig noget ondt! Om du vidste hvor bedrøvet jeg er, hvor jeg føler Smerten at gnave paa mit inderste Væsen. At undvære dig er skrækkeligt, men at skulle tvivle paa din Kjerlighed er endnu værre, og at tvivle paa din Agtværdighed, paa din Retskaffenhed er værre end Døden for din bedrøvede Moder.

d. 20. Nov.

I Aftes og i Nat har *Gyllembourg* været syg. — Jeg har ikke lukket mine Øjne hele Natten. I disse lange sørgelige Timer besluttede jeg ikke at sende dig dette Brev, som jeg skrev i Aftes i al min Bedrøvelse. — Men da jeg i Dag atter læser det igjennem, føler jeg dog ikke eet fornærmeligt Ord for dig deri. Hvor skulde det ogsaa komme fra. Kun min Sorg seer du og hvorfor skulde jeg skjule den for dig? — Imidlertid, dersom du efter alt hvad jeg allerede inden dette Brev har skrevet til dig, endnu selv ønsker at blive, om du dog kan være glad hos *Taubes* i Julen, saa har jeg intet at sige. Befalet dig har jeg aldrig været stærk i, nu er du for gammel til at saadant kunde passe imellem os. Mit Samtykke er jo altsaa kun en Formalitet, og ikke det engang. — Holder du virkelig ikke af mig, saa faaer

jeg det nok at vide, om ikke ved denne, saa ved en anden Leilighed, og jeg har altid holdt den for feig, som efter at vide sin uundgaelige Død tænker paa at friste sit Liv i faae Dage. Lev vel *Ludvig!* Jeg skal dog altid holde af Dig!

Weyse til Heiberg.

Copenhagen 20. November 1812.

Ich befinde mich heute in einer nichts weniger als heitern Stimmung, und es würde mir schwerlich einfallen Dir zu schreiben, wenn ich es nicht für meine Pflicht hielte, nach besten Kräften Dich zu warnen, dass Du doch ja nicht etwa Dich von dem Teufel blenden lassest auf die Vorschläge *Taubes* einzugehen, und Deine Rückreise bis künftiges Jahr zu verschieben. Du wirst Dich erinnern dass Du Deiner Mutter Dein Wort gegeben hast, zu Weihnachten hier Dich wieder einzufinden. Von diesem Worte kann Dich nichts entbinden als nur sie selbst; aber wehe Dir! wenn es Dir einfallen sollte, sie darum zu bitten; nach ihrer gewöhnlichen Güte und Liebe für Dich, würde sie Deinem Wunsche zwar willfahren; aber ich bin überzeugt, es würde ihr das Herz brechen. Schon die gestrigen Briefe, und der blosser Gedanke an die Möglichkeit der Verzögerung Deiner Rückkehr versetzten sie in einen fieberhaften Zustand. Und das war wohl sehr natürlich. Wachend und im Traume beschäftigt sie sich mit Dir, ängstet sich oft, es möge Dich Krankheit oder ein andres Uebel treffen, und zählt die Tage bis zu Deiner Zurückkunft, oft sich beklagend, dass es doch noch mehreren lange Wochen währt, ehe sie Dich an das mütterliche Herz drücken kann, wenn Du auch selbst zu Deinem Geburtstage kämest. Und so hofft sie denn von einem Posttag zum andern, es werde in Deinem Briefen von dieser so sehnlich erwarteten Rückkehr doch endlich einmal die Rede seyn. Vergebens!

So sass sie denn auch gestern und harrete, und als

wir erfuhren die Post sey gekommen, ging ich mit *Gyllembourg* auf das Posthaus, damit Deine Mutter, da *Gyllembourg* noch allerley Geschäfte in der Stadt hatte, doch die Briefe ein Paar Stunden früher bekäme. Und was bekamen wir? von Dir einen kleinen Zettel, worauf nichts stand als: Du habest nicht Zeit zu schreiben; dagegen 2 Briefe von *Taube* und seiner Frau, worin sie Deiner Mutter ganz trocken sagen: sie möge nun suchen, so gut es gehn wolle sich darin zu schicken, vor Januar werdest Du nicht zurückkommen! Der Graf gelobte alle mögliche juristische Kniffe anzuwenden, um Dich zurückzuhalten; die Gräfin hoffte, Du werdest in Weihnachten Dich wohl in Schweden eben so gut amüsiren, als hier in Copenhagen. In der That! ein Paar delikate, dankbare, wahrhaft freundschaftliche Briefe! Nur Schade! Die Freundschaft ist etwas in der Art jenes Bären, der seinen Herren todtschlug, um ihn vor den Fliegen zu sichern.

So wie Deine Mutter diese Briefe las, wurde sie im Gesichte ganz heiss, dabey waren die Hände, die ich von ohngefähr anrührte, eiskalt; in diesem Zustande blieb sie den ganzen Abend. Du kennst ihr reizbares Nervensystem; wird sie in dieser Hoffnung auf Deine Rückkehr, welche sie als einen Beweiss Deiner Liebe für sie um so sicherer erwartet, da es Dir bekannt ist, dass sie ohne Dich keine wahrhafte Freude geniessen kann, getäuscht, so stehe ich in Absicht auf ihre Gesundheit nicht für den Erfolg. Sie wiederholte gestern Abend einmal über das andere in der grössten Gemüthsbewegung: nei! kommer han ikke til Juul, maae jeg opleve det, at see, at han foretrækker andre for mig, saa vil jeg ingen Juul have, saa vil jeg aldrig have Juul mere, thi Erindringen om dette Beviis paa hans Mangel af Kjerlighed til mig vilde dog for evig forbitte mig hver Glæde; jeg kunde aldrig forvinde, aldrig glemme det. Und doch sagte sie mir heute, sie sey willens, einen Brief, den sie gestern in der Betrübniß

ihres Herzens an Dich geschrieben, Dir nicht zuschicken, thi det var dog Synd at tvinge ham til 'at komme tilbage, naar han heller blev der, sagte sie; formodentlig er han nu hos *Paykull* og lever i Glæde og Fornøjelse, og da vilde mit Brev forstyrre ham deri. Ich aber habe sie dringend gebeten, Dir den Brief zu schicken, weil ich glaubte er sey Dir zum Heile Deiner Seele sehr heilsam. Eine so zarte Schonung wäre hier in der That unrecht angebracht; wodurch hast Du sie wohl verdient? wie leicht wäre es Dir doch gewesen, bey Uebersendung der *Taubischen* Briefe die Paar Worte zu schreiben: Liebe Mutter, ich weiss oder ich vermuthe, dass *Taubes* Dich bitten werden mich länger hier zu lassen, ich habe an dieser Bitte keinen Theil, und werde mich zu der oder der Zeit zu Hause einfinden. Hättest Du so geschrieben, so hättest Du Deiner Mutter eine grosse Unruhe und manche schlaflose Nacht erspart. Statt dessen aber steht in dem Briefe nichts, als: ich habe zum Schreiben keine Zeit.

Dieses Keine Zeithaben ist (Du magst mir es nicht übel nehmen) eine kahle Entschuldigung, welche man gegen eine so zärtlich liebende Mutter nie gebrauchen sollte. Ich will es wohl glauben, dass Du am Tage Beschäftigung genug hast; aber was verhindert Dich Morgens früh, oder Abends spät zu schreiben? bricht doch Deine kränkliche Mutter ihrem Schläfe so manche Stunde ab, um ihrem Sohne ein Zeichen ihrer Liebe zu senden: warum solltest Du kerngesunder Junge nicht können dasselbe thun, wenn nur Dein Herz es Dir geböte?

Sed hinc illæ lacrimæ, Du hast zwar Deine Mutter recht lieb, aber Deine Liebe ist nicht jene milde ewig lebendige Flamme, welche als fortwährende innige Theilnahme an dem Wohl und Weh des geliebten Gegenstandes, als emziges Ausspähen der verborgenen Wünsche desselben, und liebeiches Zuvorkommen dieser Wünsche, als gänzliches Vergessen der eignen Persön-

lichkeit, sich äussert. Eine solche Liebe ist der ewigen, nimmer erlöschenden Flamme im Tempel der Vesta zu vergleichen. Eine jede andre Liebe hingegen ist nicht viel besser als eine gewöhnliche Tranlampe, welche zwar bisweilen recht hell brennen kann, bald aber vom Winde verlöscht wird, wo es dann so lange dunkel bleibt, bis es einem vom Schlafe erwachten, vierschrötigen Wächter einfällt, sie wieder anzuzünden. Ein solcher Wächter ist bey Dir die Phantasie, daher herrscht in Deinen poetischen Erzeugnissen eine Wärme, von der im täglichen Leben bey Dir nicht viel zu merken ist. Möchte es doch also, da Du Deine Natur nun einmal nicht ändern kannst, der Phantasie gefallen, mehr als bisher im gewöhnlichen Leben bey Dir thätig zu seyn, die Wirklichkeit mit ihrem Strahlengewande zu bekleiden, und auf diese Weise Dein etwas kaltes Herz zu erwärmen. Ich hätte zwar über diesen Gegenstand wohl noch manches auf dem Herzen, doch nicht alles lässt sich schreiben, was sich sagen lässt; so verspare ich denn das übrige bis zu Deiner Zurückkunft; von welcher ich zwar wünschte, sie möchte zum 14. Dec., von der ich aber gewiss hoffe, sie werde innerhalb des 24. Dec. erfolgen. Lebe wohl. Ich bin wie immer

Dein wahrer Freund

C. E. F. Weyse.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Kjære Moder!

Stockholm d. 20de Novbr. 1812.

I Gaar fik jeg Dit Brev, hvori Du fortæller mig om Din Fødselsdag. For Dine mange Taksigelser og Artigheder takker jeg Dig; paa Dine tilføjede Formaninger svarer jeg blot, at jeg i Morgen tidlig reiser til Valloxsæby i Selskab med *Paykull* selv, som er her i Staden. *Gyllembourgs* Breve ere alle afleverede, undtagen til de Personer, som ikke ere i Stockholm. Brevet til Din Fødselsdag og Ørenringene sendte jeg ikke til *Gyllembourg* men til *Weyse*, af den naturlige Grund, at jeg

vilde, Du skulde blive overrasket deraf, og ikke vide, fra hvem Brevet var, førend Du havde aabnet det, hvilket reent vilde forfeiles om *Gyllembourg* skulde have leveret dig dem. Desuden frygtede jeg for at *Gyllembourg* skulde aabne sit Brev i din Nærværelse; og Du derved skulde faae det indlagte at see. Ja jeg var ikke engang sikker paa om han ikke læste sit Brev op for Dig uden at see i Forveien hvad der stod deri. Derimod vidste jeg, at *Weyse* var mere forsigtig. Imidlertid om Du vil eftersee et af mine Breve til *Gyllembourg* — som fulgte med samme eller foregaaende Post, saa vil Du finde, at der i Slutningen staa nogle Ord, som jeg siden omhyggelig har udslettet. Dette er ikke meer eller mindre end følgende Ord eller nogle lignende: „Vær saa god at levere min Moder paa hendes Fødselsdag indlagte Brev“. Du seer saaledes at min første Hensigt var at lade ham levere Dig Brevet, men da i det samme ovenstaaende Tanke faldt mig ind, saa gjorde jeg det om og lagde dem i Brevet til *Weyse*. Det skeede hverken for at gjøre *Weyse* nogen Glæde eller *Gyllembourg* nogen Bedrøvelse.

Til min Fødselsdag kan jeg ikke love at være i Kbhavn, men nogle Dage før Juul skal jeg være der efter mit givne Løvte. Jeg har Haab om at faae et godt Reiseselskab, nemlig Prof. *Schütz* og hans Kone (forrige Mad. *Hendel*) som agte sig til Kbhavn. I saa Fald kommer Reisen til at gaae over Götheborg. Grev *Baudissin* har givet mig Anslag derpaa. Naar jeg seer ham i Aften paa Comedien, skal jeg bede ham om et Recommendationsbrev til hende, som jeg kan tage med mig i Morgen til Upsala, hvor hun nu befinder sig. Jeg veed, at de have gode Reisevogne, og *Molbechs* mange Fata have gjort mig bange for de sædvanlige Kjærrer. Da jeg ikke skal reise allene, og det følgelig for en Deel kommer til at dependere af min Compagnon, naar jeg skal komme til Kbhavn., saa kan jeg ikke bestemme det i Forvejen, kan altsaa heller ikke love at være i Kbhavn. til min

Fødselsdag, men derimod skal jeg vist være der inden Julen, thi det skal blive en *Conditio sine qua non* jeg reiser. Fra Valloxsæby skal jeg skrive et længere og, som jeg haaber, interessantere Brev. I Dag nødtes jeg til at slutte, thi jeg skal ud i Aften til Krigsraad *Lunderbergs*, og i Forveien paa Comedie og see „Azemia“. I Gaar saae jeg paa det dramatiske Theater „Pagen“. Det er et meget net Stykke, og det blev ganske fortræffelig exequeret. Jeg har aldrig seet noget Stykke blive spillet saa godt som dette. Det var en sand Nydelse at see det. Lev vel. Mere med næste Post.

Din *Ludvig*.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjöpenh. d. 20. Nov. 1812.

De Bref Du med Gaardag-Posten sende Din Mor och mig fra Greven og Grevinden, indehällo som Du vel veed en Declaration fra dem at de vilde gjøre alt, til og med benytte sig af Juridiske Knep for at faae Dig at blive en Maaned længere i Sverige. Som jeg ikke har nogen Anledning at mistænke Dig at kunne belönne all Din Moders Omhu imod Dig med Utaknemmighed, saa sætter jeg ikke i Spörksmaal, at Du givet Dit Samtykke at blive længre i Sverige end vi overenskomme naar Du rejste. Min Skyldighed har altsaa denne Gang kuns været at give Dig et Stöd¹⁾ imod *Taubes* Lokkelser og Knep.

Jeg har med denne Post tilskrevet Exc. *Gyllenborg* i denne Anledning og er jeg fuldkommen overbevist at han giver Dig alt det Apui [o: appui = Støtte] Du ved dette Tilfælde kan behöve. Du haver altsaa kuns at henvænde Dig til ham. — Jeg har tilskrevet Exped. Secretair *Sundbeck* om Væxlingen af Dine Guldpenge.

Hvad angaaer de Ting jeg bedt Dig underrette mig om, saa eftersom Du ikke havet Tid dertil, saa beder jeg Dig, at Du ikke kjøber noget for min Regning. Til

¹⁾ Stöd = Støtte, Hjælp.

og med Dækketøjet m. v. maa ogsaa gjerne blive til en anden Gang i Hændelse det skulde opsætte Din Rejse en Timme længer end Du behøver for at være her til den Tid Din Moder venter Dig. Alt maa sættes til Side for denne Hoved-Sag.

Om Du hade sett hvor nær Din Moder tog sig at Du ikke tilføjede et tröstens Ord til Hende idet Du sende de indignerade *Taubiske* Breve, saa maaske havde Du ikke havet denne Lættinnighed, ikke begaaet denne Utaknemmelighed. Men jeg haaber Du kommer snart og elskansværd tilbage til Din Geburtsdag og med Din Æmhed aftørrer de Taarer Din Ubesindighed kostet Din Moder.

Falder Du i de *Taubiske* Garn er det Dit eget feil. Exc. *Gyllenborg* hjælper Dig at tilintetgjøre Deres Listighed om Du i den Anledning henvænder Dig til ham. —

Paa alle de Sted jeg bedt Dig Rejse, behøver Du ikke gjøre for min Skyld. Jeg sacrifierer alle mine Ænsker, kun *Du* ikke sacrifierer Din Moder!

Din *Gyllembourg*.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Valøxsæby d. 23. Novbr. 1812.

Endelig, kjære Moder er jeg kommen hertil. I Forgaars Morges reiste jeg med *Paijkull* fra Stockholm, og om Eftermiddagen vare vi her. Allerede i Stockholm have vi i lang Tid havt Snee og Iis, men her seer det endnu vinterligere ud, og er meget koldere. Allevegne, hvorhen man seer, er det hvidt og graat. Søerne ere belagte med Iis, saa at man kan løbe paa Skøiter, hvilket jeg dog ikke forsøger paa (dette være sagt til Din Beroligelse). Skulde Du troe det, at jeg med megen Rolighed seer min gamle Inclination, som med alt det er sig selv fuldkommen liig, om jeg husker ret.¹⁾ Desværre har jeg en saa kort Hukommelse, at jeg næsten reent havde forglemt hende, og det saaledes er mig vanskeligt at anstille nogen Sammenligning. Den eneste For-

¹⁾ Her menes Anne Charlotte Paijkull.

andring er, at hun maaskee er bleven lidt federe, end hun før var. Men *Gustava* er bleven et heelt andet Menneske; hun er nu fuldvoxen og har meget forandret sig, omendskjøndt jeg dog kjender Ansigtet igjen. Hun er en lille undersætsig Person, og er mere alvorlig end *Anne Charlotte*. De spille begge to med stor Færdighed paa Claveer, og *Gustava* synger ogsaa med en behagelig Stemme. — Valoxsæby er et stort rummeligt Huus med ret smukke Værelser. Det maae have en smuk Beliggenhed om Sommeren, thi her er rundt omkring Gaarden Skove og Søer, men ingen Bjerge. — Jeg har her faaet mig to nye Cousins, *Gustav* og *Carl*. *Gustav* er imellem 14 og 15 Aar og allerede Student. *Carl* eller *Calle*, som de kalde ham, er kun 4 Aar, men saa stor som et Barn paa 6.¹⁾ Det store Fuglecabinet har jeg beset i Dag. Her staaer ogsaa andre Dyr, udstoppede Løver, Pantherer, Hyæner etc. Insekterne staae ikke her, men i Upsala. Til Upsala flytter de først i næste Uge, og derhen tænker jeg at følge med dem og blive i nogle Dage. Derpaa rejser jeg til Stockholm, bliver der i nogle faae Dage, og saa reiser jeg til Kjøbenhavn. Mit Projekt at reise med Prof. *Schütz* er gaaet aldeles ind, da han ikke har kundet faae Tilladelse til at reise til Upsala, men tvertimod har faaet Pas ud af Riget, og har maattet reise den korteste Vei til Kbhavn., hvor jeg formoder, at han nu maae være. Imidlertid vil det være temmelig let at faae Reiseselskab fra Upsala, om ikke direkte til Kjøbenhavn, saa dog over Götheborg, som kun er en Dags Reise meer. Med *Molbech* har man slet ikke været fornøiet her i Huset.²⁾ De sige,

¹⁾ Om Anna Charlotte Pajjkull se Side 58 og 174. Hendes her nævnte 15aarige Søster Gustafva (1797—1876) blev gift to Gange, sidst med Overjægermester A. F. L. v. Bahr. Af de to Brødre døde den 14aarige Johan Gustaf Pajjkull 1868 som Diplomat og den 4aarige Carl Samuel Pajjkull som Kammerherre s. A.

²⁾ I sine „Breve fra Sverrig 1812“ II omtaler Molbech Familien Pajjkull langt venligere: „Stedse vil jeg mindes,“ skriver han, „den interessante Dag, jeg tilbragte paa Valox-Sæbye og Aftenen, der henrandt saa venligt og underholdende i en indtagende Familiekres. Jeg havde saameget hellere forlængt mit Besøg her, som man netop ventede en nylig til Stockholm ankommen Landsmand (Hr. J. L. Heiberg), men min Bestemmelse til Hjemreisen var taget og maatte følges“.

at han er ledsam; desuden har han nok alt for overdrevet roest den nyere herværende poetiske Skole,¹⁾ og ophøiet den paa den gamles Bekostning, hvilket *Paykull* med Rette ikke har kundet lide. Til *Gyllembourg* skal jeg bede Dig at sige, at jeg bad Expeditionssekreteren, forinden min Afreise, at give mig saa mange Penge med, som han troede, jeg kunde behøve paa Reisen, og han gav mig da 30 Rdl. Bco., for at jeg ikke skulde komme til Kort. Endnu ere de ikke rørte; men Drikkepenge, Reise til *Jacobsen*, og Tilbagereise til Stockholm vil sagtens komme til at koste en Deel, skjøndt, som jeg haaber, ikke alt. — Lev ret vel og hils alle.

Din *Ludvig*.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 24de Nov. 1812.

Da dette er det sidste Brev, du denne Gang kan faae fra os, saa skriver jeg dig til kjere *Ludvig!* for dog at ende med et roeligt og godt Ord. — Jeg tiltroer dig vist saamegen Retfærdighed, at jeg ikke behøver at sige noget om, at du endnu ikke har svaret mig eet Ord paa mit Brev af d. 3die. Du selv kan sige dig alt hvad jeg i den Henseende kunde have at sige.

Gyllembourg siger mig at du bestemt kommer til Jul, men neppe til din Geburtsdag. Det faaer saa være! Jeg vil gjerne finde mig deri! — Kun to Ting fordrer jeg af dig, og om min Bøn har mindste Værdie for dig, saa haaber jeg at du ikke nægter mig dem. For det første at du anvender den Tid du har tilbage til at see hvad interessant der kan være for en Fremmed, og som endnu for Tidens Skyld kan sees, og for det andet, at du er her tilbage i det seeneste inden den 20de December, som er Søndagen inden Jul. Bliver du længere borte, er *Gyllembourg* og jeg nødte til at opgive en Juleklap, som vi ikke paa nogen Maade kan gjøre uden

¹⁾ Hermed sigtes til den romantiske Retning, „Phosphoristerne“, for hvilken Molbechs Ven Atterbom var den fornemste Repræsentant.

din Hjelp, og det vilde gjøre os ret ondt, da ikke blot vores Fornøjelse beroer derpaa.

Lev vel kjere *Ludvig!* vær lykkelig og fornøjet! Alle gode Aander ledsage dig hjem til dit Hjem og til din Moder.

P. S. Fra Gyllembourg.

Lad med første Post vide hvilken Dag Du tænker at være i Helsingborg, paa det at jeg maae kunde overtale *Tuxen* at have den Godhed og rejse over at hente Dig.¹⁾ — —

Skulde Du nu ikke vilde gjøre Din Moder den fornøjelse og komme hertil til den 14., men blive og drikke selve fornøjelsernes Bundfald, saa still dog for Guds Skyld Din Rejse saa, at Du *sildigst* kommer d. 17. til Helsingborg, thi denne Aarstid er man sjælden Mæstere at passere Sundet naar man vil; og vil Du ikke aldeles spotte med Din Moders Ömhed for Dig, maae Du være her d. 20. aldresildigst. —

Men jeg er Rolig, jeg kan ikke forestille mig at Du, for 2 til 3 Dage længere *flygtigt at moere* Dig, opsætter denne lille Tid som vore bedre anvændt til at vise Erkjendtlighed mod Din Moder.

Dette er nu det sidste Brev Du faaer fra os. Men vi smigrer os med Haabet at Du vedbliver postdage-
ligen at skrive. Udebliver Brev fra Dig nogen Postdag bliver Din Moder meget inquiet, da smigrer hon sig vel med at Du er paa Rejsen, men desto utaalmodigere bliver hun. — *Bruun* gaaer op til Examen om to Dage. — Han har pareret at Du er her til Din Geburtsdag.
Din hengivne

Carl Frederik.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenh. d. 24. Nov. 1812.

Min K. *Ludvig!* Jeg kan ikke sige Dig til hvilken Grad Dit Brev af den 17. ds. som jeg med sidste Post

¹⁾ Overfarten fra Helsingborg til Helsingør foregik dengang med Færgebaad, men *Tuxen* havde sit eget Embeds-Fartøj. — Der var hyppigt Isgang i Farsundet, der gjorde Overfarten vanskelig og farlig.

fik, har forundret mig. Ikke skulde nogen kunde mistænke at en Mathematicus¹⁾ skrevet det. Men tydeligen sporer man at den gode Scribent drukket sig et dugtigt Rus, ikke af Gudernas Nectar, men vel af det slette Surrogat: Adspredelsernes sammenplumrede Dryck. Usedvanligen er det visselig ikke at Ynglinger ved deres Indtræde i Verlden lader narre sig at tage Surrogatet i Sted for Guda-Drykken; men at min *Ludvig* skulde i sit 21 Aar gjøre det, havde jeg paa Ære ikke ventet!

Thi hvad er det for Pokker som beruser Dig i Stockholm?

Af Dine Breve kan jeg ikke finde noget som har bundet, kundet fængslet Dig saa at det kundet faaet en magnetisk Kraft af den Styrke, at *Du er uvis om den, eller den som drager Dig til Din Moder, er den stærkeste* (som Du selv siger).

Kjere *Ludvig*, hvad er dette for Sludder!?

Hvilken er da denne magnetiske Kraft? Dine Breve omtaler inge Bekantskaber eller Compationer med den Varme at det staaer at formode at Magneten stikker der. Vist nok er det, at Du givet os Anledning til at troe at Du skænker den *Strohkirckiske* givte og ugivte familie den største Deel af Din Tid; og at Du med Hænrykkelse omtalat Skjepsbron.²⁾ Men saa daarlig vill og bör jeg ikke troe Dig, at jeg skulde kunde formode at Magneten stikker paa noget dere af disse Sted. Desuden naar det nu fryser til, saa er Skjepsbrons Tryllerie pokker i Vold. Og hvad angaaer de *Strohkirckiske* Magneter saa har Du jo selv underrettet os om Dina Opdagelser af deres aandelige Fattigdom og superficiella Cultur; og har Du ikke satt dem af familien vi ikke kjende, meget højere end dem vi kjende? Hvorledes skulde det da falde mig ind at mistænke, at disse hverdags Mennesker skulde til Dit Hjerter have en

¹⁾ Heiberg havde først bestemt sig til at studere Mathematik, hvilket han til sin Faders store Misfornøjelse opgav.

²⁾ Se Heibergs Brev af 7/11.

Attractions-Kraft, som skulde kunne sættes i Lighed med den som tiltrækker Dig til Din Moder? Og det, uden at den følelse behøver komme i Beregning, som fra Ærkjendtlighedens Højeste Grad henter sin Tilværelse og Næring. Altsaa maaste vel Magneten endten være det dovne og bekvemmere Liv Du nu fører *un peu en Seigneur* eller — en os aldeles ubekjendt *Aspasie*. Det første kunde vel ligne den gode *Ludvig*. Men siden jeg seet at vores „Almindelige Hospital“ med de Pligter det paalagde Dig, var stærkere end Din Beqvæmmeligheds Passion, saa bør jeg jo ikke mistænke, at Dine Pligter imod Dit Fæderne-Hus skulde være Dig en svagere Driffjæder.

Tilbage bliver altsaa kuns en *Aspasie*, som skulde være den Kraft Du ophøjede til magnetisk Rang og Værdighed. Jeg vil troe dette saa meget meer, eftersom Du henvender Dig til mig i Sted for til Din Moder. Eftersom Du troer Dig have Grund [til at] formode, at jeg paa dette Capitel skulde blive tolerantere. — Det kunde maaske i Almindelighed være mueligt, min *K. Ludvig*. — Men naar Du saa vel kjender mig fra een Side, forundrer det mig hvorledes Du kan glømme to Ting, som ikke er mindre adskillelige fra *mit* Jeg, nemlig: 1° at jeg er en bestemd Fjende af alle halve Fortroender; Du har aldrig fundet mig hvarken hafva givet eller taget saadan. Altsaa naar Du i den Vejen vilde sætte mig i Activitet og begynder Meningen, saa skulde Du talt reent ud ur Posen. Imellem os er desuden Dit halve Fortroende eller rætttere sagt Din Vilje at bruge mig (som man siger) kuns en Fornærmelse, (hvilken jeg dog i Parenthes sagt tilgifver Dig, thi jeg elsker troe, at Du syndet kuns af Ubetænksomhed.)

Nu pro 2° og fornemmeligst, veed Du og veed det meget vel, at jeg paa ingen Maade lider nogen den mindste Fornærmelse imod Din Moder eller noget som paa nogen Maade kan være hende ubehageligt, allermindst at nogen Omstændighed skulde förmaa mig

at blande mig i noget som skulde være henne ubehageligt eller chagrinerende.

At Din Fraværelse i Julen hører hertil, derom har Du aldrig kundet tvifle. Desuden vidste Du det med fuld Evidence efter at have imodtaget de Breve Du angivet have imodtaget (uagtet ikke besvaret) forinden Du skrev Dit Brev af d. 17. til mig.¹⁾

Men lad os nu for et Øjeblik tilsidesætte alle disse Betragtelse og kuns antage at der vore en *Aspasie* i Stockholm som fortryllede Dig, og hon fants i nogen Cercle, som Du forbigaaet at omtale i Dine Breve. Om saa er, saa suponerer jeg, at hon er et Fruentimmer af megen Aands-Cultur og Ælskværdighed og som enten af Forfængelighed fordi Du er en Udlænning med Ungdommens Blomster paa Kinderne og af Aands-Cultur, eller og af det der je ne sais quoi trukket Dig til sig. Jeg vil nu end ogsaa antage at Du er hvad man kalder lykkelig. Om nu saa er, saa begriber jeg meget vel at det maa koste paa Dig at rejse, at Du med Dine heede Taarer fordærvet Kaneføret hele den Vej Du tager fra Stockholm, at Du sitter og improviserer Vers til Henne den hele Vej etc. etc. Alt dette begriber jeg meget vel, thi alt det har jeg selv gjort, naar jeg først kom ud i Verlden og fængsledes af et Par vakkre Öjne. Jeg skal til og med gjøre mer end begribe Dig; thi jeg vil være bedre mod Dig end man nogensin været imod mig, jeg vil beklage Dig. Men for öfrigt nichts weiter. —

Det ligger i Tingens Natur at man ved Dine Aar bliver forliibt, men derfor bliver det ikke mindre Din Pligt at rejse, naar den Timme slaaer som Pligten bestemt. Saa har jeg faaet Lov at gjøre, saa have alle unge Mennesker faaet Lov at gjøre fra Jordens Begyndelse, og saa forbliver det i det mindste til Jorden vender sig om sine Poler. Har nogen eeneste Gang nogen Yngling været saa djerf, at han ikke underkastet

¹⁾ Dette Brev fra Heiberg til Gyllembourg af 17/11 kendes ikke. Det synes, at han heri, ligesom i hans Brev af samme Dato til Weyse, har følt sig for hos ham med Hensyn til en Udsættelse af Hjemkomsten.

sig denne Lov, saa har han af sin egen Uhørsomhed blivet straffet af Ridiculens frygtelige Slag.

Altsaa min K. *Ludvig*, om saa ere (hvorom jeg dog fra en Side nesten tvifler) at Du nu virkeligen skulde være ifærd at betale en Skat til Amor, saa tag Du doch Dit Partie og gjør som alle andre i Din cas ere tvungne at gjøre, det nemlig at gjøre hvad Pligt bjuder. Thi den gaaer fremfor alle Forlibelser. Ak Du skal selv faae at finde — i hændelse Du nu skulde være under Amors Aag, — at uagtet Du nu i Taarer vasker alle Dine Lommetørkler og ikke tænker andet end Elegier og paa alle de nogle og 50 Mil Du har at rejse ikke seer andet end Din Donnass Billede, — saa vil Du om nogen tid see den heele Sag med samme Øjne som Du nu seer Din første Amour: *Skabelsen*.

Dette er ingen Pappa-Theorie jeg in casu opgiver. Nej min egen Ven, det er Hugkommelsen, som tilbagefører min egen første Ungdom. Jeg taler altsaa Erfaringens sandfærdige Sprog. Som Barn græd jeg allerede forlibelsens Taarer för Kammerfröken G's. Skyld. Ved 16 Aar blef jeg nöd at rejse fra en anden ælsk-værdig Fröken og græd som jeg været piskad den heele Dagsrejse, tænkte paa evig Bestandighed, grublede til og med paa Giftermaal og trodde mig aldrig mere kunde blive glad forinden jeg kom at atterse min Donna. Af Amor kjendte jeg da endnu kun hans söde manerer, hans Kogger, hans Piler. Hvor forundrad blev jeg ikke naar jeg fik at lære kjende at han ejede Vinger. Men glad blev jeg, naar jeg opdagede at han ikke allene bruger disse til at bortflyge, men og til at atterkomme. Og fra denne Stund blev vi altid gode Venner. Jagede Skjebnen ham væk saa törrede Haabet om hans Atterkomme Öjnene. Alt dette er bland de mange tusinde fördele Ungdommen ejer, og vore ikke saa, saa förlorade Ungdommen en af sine störste Lyksaligheder. Ungdommen er ikke gjord at lænkes til et Sted. Kjerligheden savnes ingenstedes. Den nemlig som Ungdom-

men behöver, thi det er kuns dess Blomster. Frugten tilhøre en modnere Alder. Med Blomsterne kan man lege, NB. discrètement, men aldeles ikke med Frugterne. — Men jeg finder mig begynde at skrive en Ars amandi, men som Du maaske i dette Øjeblik ikke synes saa godt om den som om Ovidii, saa gjør jeg vel bedst at følge salig *Dumboms* Exempel¹⁾ og stanna precist där hvar jag slutar.

— I Hændelse du skulde have en Magnet, som trækker Dig til Stockholm, den maae nu hedde Bequemlighed, Forlibelse eller noget Andet, saa finder jeg saadant just ikke saa underligt. (Dog maa jeg in parantes bekjende Dig, at om jeg havde troet at en eller anden Daarlighed skulde været stærkere hos Dig end Dit fornuft, saa hade Du aldrig kommet at rejse. Naar jeg undtager hvad Penge angaaer har Du altid været temmelig sage [forstandig]. Jeg troedde altsaa Du var kommet i den gode Vane, saa at man uden risico kunde lade Dig komme paa Din egen Haand. Alt det store, nye og interessante, troedde jeg være tilstrækkeligt og det hvormed Din Sjel skulde occupere sig, at Du skulde hæve Dig over de smaae Daarligheder som lænke til Localen).

Det har ogsaa fra en Side ikke vakt hos mig nogen særdeles Misfornøjelse, jeg har for mig selv skrattat derad. Jeg har husket paa at jeg selv været ung, saa at paa Daarlighedens Capitel ere vi snart færdige. —

Men min K. *Ludvig*, inge Distractioner böre faae os at forsumme de hellige Pligter, Æmheden og Venskabet paalægge os. Hvorledes er det muligt at Du et Øjeblik kan negligere en Moder, — en Moder saadan som Din; Du kjender hende, hendes Varme og sensibilité i Venskab og par préférence for Dig. Og Du har kundet forsumme at svare hende i det mindste to Postdage (en heel Uge) paa Breve, som Du sikkerligen [har] fundet

¹⁾ „Dumboms Lefverne“, et satirisk Digt af den svenske Digter Johan Henrik Kellgren.

laae hende saa meget paa Hjertet at faae besvarede! Hvorledes hun skrevet, veed jeg ikke, men af hendes Sindsstemning veed jeg at de Ting hun skrevet til Dig om, laae hende superlativt paa Hjertet, og da veed jeg af Erfaring at hendes Breve bære Præget deraf. Hun har sagt mig, at de to Breve Du har faaet, da Du [med] den eene Post sender os de Taubiske Breve og med den anden nogle Carameller, indehølle *Bön* til Dig, at: 1° med et par Ord tröste sig med forsikringen at Du med sikkerhed skulde komme tilbage til Julen, og at Du om Du kom til Din Geburstdag gjorde hende en Glæde. 2°. At saa hastigt som muligt gjøre slut paa den Angest Din Faders Brev¹⁾ vakt hos hende, [ved] gennem et Par Ord meddele hende Din Beslutning. I Stedet for dette sender Du *Taubes* Brev og inquietterer hende naar Du ikke tilføjede et eneste tranquiliserende Ord, og med Undskyldning Du ikke hade Tid at skrive meere end de intet indeholdende Linier, og Postdagen derpaa sender Du nogle Carameller, just som man giver Børn Bonbon for at de skole slaae sig til Roe.

Er dette Ret, er dette sönligt gjort? Har Du tilsluttit Dit Hjerte for Ömhed og Taknemmelighed, har Adspredelsens Rus allerede havt denne Effect paa Dig, saa bliver det dobbelt nödvendigt for heele Din moraliske Existence at Du rifves lös ur Sirenernas Arme.

Den jammerligste Undskyldning i Verlden er at Du ej har Tiid. At opfylde sine Pligter, dertil maae og bör man have Tiid. — — Du som har Din heele Tiid eene til Fornöjelser, Du har ikke Tiid at skrive nogle Linier til Din Moders Beroeligelse! — — Er Din Moders Ömhed, Din egen Samvittighed ikke saa meget værd? Hade Du vel anvendt Din Tiid, saa havde Du havt tilstrækkeligt af den for at se alt interessant i Stockholm, i Upsala og at moere Dig nogle Dage paa Walox-Sæbye. — — De to Linier Du i Dit Brev benyttet [til] at fortælle

1) Dette Brev kendes ikke.

at Du gjorde *Schlegels* Bekantskab, havde været tilstrækkelige (eftersom Din Tiid var saa knapp) at besvare Din Moders to Spørgsmaale. Nu kunde man mistænke, at det Du skrev, interesserede *Dig* meere end det Du ikke skrev. Saa stor en Egoist ønskede jeg dog ikke vores *Ludvig* skulde have Hang til at blive! —

Det gör mig ondt at den Rus Du drukket *Dig* ogsaa [her] formaaget *Dig* at forsumme at gaae ind i „Amaranthen“. Dér havde Du paa et Sted faaet at see heele Stockholms Beau-monde. En Ting en Rejsende ikke gierne forsummer, naar den kan vindes. Saadan ere altid Daarlighedens Frugter.

Det glæder os at erfare at Du har Anledning at regne paa Rejseselskab. Det beroeliger os saa meget meere. Ønskeligt vore at Du kunde være her tilbage til Din Geburtsdag. Gud veed min *K. Ludvig* hvor mange Geburtsdags-Dage vi blive saa lykkelige at tilbringe sammen. Jeg frygter de ikke ere saa mange at vi kunne ødsle med dem. Din Moders Helbred begynder alt meer og meer at inquiettere mig. Hun har været alt meer og meer svaglig i den sednare Maaned! — Og saameget er Du vel allerede Medicus, at paa Menniskor med Sjæl og Følelser som Din Mors har det Moraliska den allerstørste Indflydelse. Glæden er for dem en Balsam, og Chagrin en Gift. Og de tage sig alle moraliske Ting nærmere end de sedvanlige Mennisker. — Vores Skyldighed bliver altsaa at strøe saa mange Blomster vi kunne paa hendes Vej, og tage bort saa mange Tjørner som muligt. Læg *Dig* dette framför alt andet paa Hjertet.

Havde Du samme Gang Du sendte de *Taubiske* dumme Breve, skrevet Din Moder Svar paa de Breve, Du da fra hende havde ubesvarede, saa at vi kundet erfare *Din* Meening, saa havde vi ikke behövet at tage os disse Dumheter saa nær. Deres dumme Propositioner (Dumheten eller rettere det indignerende laae især i Formen) bleve ganske *alvorligen* besvarede. Maaske er *Taube* og jeg derigenom blevet brouillerede. Slige Följden foraar-

sager ofte Ubetænksomheden. Havde Du derimod tillige beroeliget os, havde jeg aldrig taget Notice af *Taubes* Brev; det havde til Evighed blevet ubesvaret. — Hvad jeg nu her skrevet om denne *Taubiske* Correspondance beer jeg Dig maa aldeles blive os emellan.

Jeg seer nu til min store Forbauselse hvilket uhyre langt Brev jeg i denne Anledning kommet at skrive. Det heele er sikkerligt overflødigt, thi alle de Breve Du faaet foruden dette, have allerede besvaret Dit, hvorpaa dette skal være Svar. Altsaa har da i Grunden overflødigt Skriverie baade borttaget Din og min Tiid. At jeg saa vidtløftigt indladet mig i dette Capitel, beviser Dig idetmindste, hvorledes Du og Sagen ligger mig paa Hjerte. Og at saa er med Venskabens og med Hengivenhetens Følelser og ikke med Hovmæsters Kulde. Om jeg paa den ene Side maae tilstaae at den heele Sag bedrøver mig, saa maa jeg paa den anden forsikre Dig, at jeg dog ikke er *vred* paa Dig.

Til min Beroligelse smigrer jeg mig med Haabet om at Dit Hjerte i heele denne Ubesindigheds Sag havt ingen Deel. Og at Du allerede af alle de Breve Du faaet siden Du skrev Dit af 17de, er bleven vakt op af Dit Adspredelses-Rus og er den fornuftige og elskværdige *Ludvig*, som haver vores inderlige Venskab, Æmhed, Tiltroe, og Fortroelighed. Jeg elsker at troe, at siden Du nu er bleven nykter igjen, Du længes med samme Inderlighed efter os som vi efter Dig. Ja! Skynde til os og vær overbevist at Æmhedens og Venskabens aabne Arme og ingen Bebrejdelser venter Dig. Din Mors penchant at tilgive kjender Du, ligesom hendes grænseløse Delicatesse imod sine Venner. Hendes Glæde at tilbage-see Dig, bemægtiger saa hendes Følelser, at ingen andre kunne finde Sted, hendes Glædestaarer bortføre da til Glömskens evige Natt alle de som Bedrøvelsen givet. Hvad mig angaaer saa har jeg havt saa meget at tilgive i mine Dage, at det hos mig blevet en saadan Vane at det aldeles ophört hos mig at være nogen Fortjeneste.

Desuden har jeg her sagt alt hvad jeg i denne Sag har at sige, og som jeg ikke er et drøvtyggende Dyr, saa drøvtygger jeg ikke.

Selve *Weyse*, som annars er stræng nok naar nogen gjør hvad han synes ikke bör gjøres, holder for meget af os allesammen for med *Moralen* per postscriptum at ville störe *Husets* almindelige Glæde; han længes desuden saa meget efter Dig, at han af Glæde at see Dig, glemmer alle herlige *Moralier*. Desuden har man ganske Andet at tænke paa i Julen end moralisere.

Alle blide Følelser har da *Regjeringen* over os allesammens. Gud veed hvor mange Jule vi faae være til-sammen, vi vilje derfor allesammen forene os i at gjøre denne saa angenem som vi kunne. — Kom nu *Kjere Ludvig* saa hastigt som muligt for at hjælpe mig at forøge *Din Moders* behagelige Dage. Denne er min første Tanke. Jeg tvivler ingenlunde paa at den ogsaa er *Din*. —

Af mit forrige Brev finder Du, at jeg ikke giver Dig nogen *Commission* at kjøbe noget, *Coursen* er saa slet, at jeg ikke kan kjøbe noget. — — Jeg har talt ved *Din Mor* om *Dit Spørgsmaal* angaaende *Silke*. Hun troer ikke at denne *Juleklapp* kunde interessera *Tante Lise*. Hun veed desuden ikke, hvad det er for en *Slags Silke* Du taler om. Som Du ikke opgiver *Priset*, kunne vi jo ikke gjøre nogen *Jemførelse* emellan de svenske og de hervarande *Priser*. Min *Hustru* ber Dig imidlertid at tage med et par smaae *Dukker* grønt *Silke* af et *Par Nuan-*cer til *Prøve*, saa at *Taube* kan tage det med som min *Hustru* ønskede. En *Krydder-Limpa*¹⁾ ber jeg Dig være god og kjøbe og tage med Dig til os. Glöm ej detta. — — *Din Moder* ønskede at Du vilde tage med til hende et *Par Nøgle* fint hvitt *Engelskt Bommulsgarn* og 500 *Engelske Synaale* af forskjellige *Størrelser*, men begge *Deele* maae være ægte.²⁾ Men hun siger som jeg, at

¹⁾ En *Limpa* er et rundt Brød af sigtet Rugmel.

²⁾ Man maa erindre, at dette er skrevet under *Continental-spærringen*, da det — ligesom under *Verdenskrigen* — var vanskeligt eller umuligt at skaffe diverse *Varer*.

hvilken Commission som forhindrer Dig en eeneste Timme fra at rejse skal Du ansee som Dig ikke given. Din Mor ber mig ogsaa paamine Dig at kjøbe nogen Bagatelle til *Antony* og *Anna*. — Der findes ingen Ting, af hvilken man jo nu for Tiden kan forlange Told; dessuten er næsten alt fremmede forbudet til Indførsel, saa at der skal speciel Tilladelse til det meste. Stole ikke paa at kunne smugle noget ind, ty Tolden er saa fin som Du. Vilde Du sende mig en Fortegnelse, saa skulde jeg skaffe Tilladelsen for Dig i Helsingborg.

Det er en smuk Skilling Du depenseret. Angaaende Louisdorernes Forvexling etc. skriver jeg til Exped. Sekr. *Sundbeck*. Du kjender mine financer og Cursen. Du kan altsaa indsee at jeg ikke har Lejlighed at sende meget Penge, husk paa at hver 10 Rdlr. B.^{co} Du depenserer er efter nærværende 100 Rdlr. danske Penge. Allerede dette være en tilstrækkelig Grund for Dig at snarere skynde paa Din Rejse end at opsætte den, eftersom Du til Dine daglige Udgivter bruger saa meget. Dine Studier tænker Du heller ikke paa. Du raader mig at sende Dig Vexel. Du glemmer at man ikke faaer Vexler for Intet. Tænk paa at en Vexel paa 100 Rdlr. koster meere end 1000 Rdlr. Dansk og Du bör kjende, at jeg ikke har saadanne Summer at undvære. Gud veed hvorledes jeg dog skal komme fra min Termin. Altsaa ber jeg Dig at ikke gjøre hvarken Magnifica eller unødige Depenser. Hvad allerhøjest nødigt fordras til Rejsen derom har jeg tilskrevet baade *Sundbeck* og Excellensen *Gyllenborg*. Det har jeg allerede langesiden gjort, saa at Du bestandig skal finde at jeg tænker meer paa Dig end Du nogensinde gjør paa mig. — Paa Din Rejse saa be vi Dig, at Du ikke rejser paa Iserna, uden holder Landevejen. ikke i Mørket etc. etc. Din Moders og vores Tranquillité er vel saa meget værd at Du rejser et Par Dage tidligere fra Stockholm, saa at Du ikke behøver skynde meere paa selve Rejsen end Forsigtigheden medgiver. Lev vel! Jeg længes efter Dig.

Weyse til Heiberg.

Copenhagen d. 24 9br 1812.

Wenn unsre letzten Briefe an dich, lieber *Ludvig*, die Wirkung gehabt haben, dass Du sogleich hingegangen bist, die Postpferde zu bestellen, so soll es mich recht von Herzen erfreuen, denn in der jezigen Lage der Dinge kann ich in der That nichts lebhafter wünschen als dich je eher, je lieber hier zu sehen. Du wirst es wohl selber einsehen, das Du die bewusste Hofnung jetzt ganz aufgeben musst, denn wenn auch Dein Gefühl Dich nicht abhielte entscheidende Schritte vorwärts zu thun, so wurde doch die Klugheit es nicht erlauben: wenigstens würdest Du nach meiner völliger Ueberzeugung risquieren, dass die wirklich oder scheinbar beleidigte Tugend Lärm schlug und Dich vor aller Welt blamirte. Ohne mir eine Urtheil über ihren Charakter zu erlauben, muss ich Dir doch aufrichtig gestehen, dass ich es nicht recht wohl begreife wie ein so ungracieuses und uncultivirtes, ja bornirtes Wesen der Gegenstand einer ernsthaften Neigung bey einem so gescheuten und gebildeten Menschen als Du bist, hat werden können. Und diesen Charakter hat der anfangs sinnliche Trieb doch jetzt wirklich angenommen, das beweiset hinlänglich Dein lebhafter Wunsch länger in Stockholm zu bleiben, um noch länger in ihrer Nähe Dein Leben zu — verträumen.

Was mich indessen bey dieser Sache am meisten schmerzt, ist der Leichtsinn womit Du, — nur den Geboten deiner thörichten (jetzt völlig zwecklosen) Neigung folgend, Deine Mutter vernachlässigt, und sie nicht nur um die Freude des Wiedersehens gebracht, sondern ihr wirklichen Kummer bereitet hast. Wie soll sie es sich wohl anders, als dadurch erklären, Du seyst kalt und gleichgültig gegen sie geworden, wenn sie den einem Posttag ein Billet von Dir erhält, worin nichts weiter steht, als Du habest keine Zeit zu schreiben, da sie doch so dringend Dich gebeten über den Brief

Deines Vaters, und die Zeit deiner Rückkehr sie so gleich, wenn auch nur mit ein paar Zeilen zu beruhigen?

Am zweiten schreibst Du ihr gar nicht, sondern giebst uns, mir und *Gyllembourg*,¹⁾ den Auftrag ihre Gesinnung zu sondiren, über eine Sache die keinem Zweifel unterworfen ist und worüber Du eben so wohl im klaren seyn musst als wir, ohne dass es eines weiteren Sondirens bedarf. Was ist ein solches Verfahren nun wohl anders als eine jämmerliche Casuistik? Du bist im Innern des Herzens überzeugt, das es ihr seelichster Wunsch sey, Dich wo möglich schon zu deinem Geburtstag hier zu sehen, wenn wir indessen mit unser Sagacitet es nur so weit bringen können ihr die Worte zu entlocken: „Ich will ihn nicht zwingen sein Wort zu halten“ — so ist alles gut, und dein Gewissen beruhigt.

Das hat Deine Mutter mit ihrer zärtliche Liebe um Dich in Wahrheit nicht verdient. Es ist ihr auch nicht im Träume eingefallen an Deinen Rückkehr zu Weihnachten zu zweifeln; im Gegentheile, sie hat gehofft Du werdest so viel Liebe für sie haben, sie, ihrem Dir unverborgenem Wunsche gemäss, zu deinem Geburtstage zu überraschen. Zu dem Ende hat sie es mit ihren Juleklappen so eingerichtet, dass ihr von 14. Decbr. an Zeit genug übrigbleibt um täglich mit Dir spazieren zu gehen, und sich recht auszureden.

Diese Freude ist ihr nun ganz verdorben; oder glaubst Du etwa, sie merke es nicht, dass Du gerne länger in Schweden bliebest? Es ist ja in der That eine einzige ertragliche Erklärung deines Stillschweigens gegen sie, dass Du Dich verlegen fühlst ihr deinen Wunsch vorzutragen. Diesen Wunsch würdest Du nicht hegen, wenn deine Liebe zu ihr eben so stark wäre als die ihrige zu Dir: also hast Du ihr das bittere Gefühl verursacht, sich weit unter ihrer Erwartung von Dir geliebt zu se-

1) I Breve af 17/11.

hen. Um die kränkende Erinnerung an dieses Gefühl zu schwächen musst Du also in Zukunft doppelt liebesvoll und aufmerksam gegen sie seyn, und nach meiner Meinung vor allen Dingen es so einrichten, dass Du zum 14. Decbr. Dir hier einfindest. Was Du dadurch an Vernügungen in Stockholm einbüssest, musst Du willig aufopfern; selbst durch die grössten Opfer ist dein Unrecht kaum wieder gut zu machen.

Deine Mutter bedarf in der That eines starken Trostes zu ihrer Aufmunterung, sie ist seit einiger Zeit kränklich gewesen, und es ist kaum zu hoffen, dass die gemachte kränkende Erfahrung ohne allen schädlichen Einfluss auf ihre reizbaren Nerven sollte geblieben seyn.

Also reiss Dich los von deinen Bunden,¹⁾ und das je eher je lieber, denn 9. Januar wird es Dir doch gewiss nicht leichter werden als jetzt, ohnehin kennst Du ja den Grafen und seine Reiseplane: ich möchte darauf wetten, er reise nicht vor Mai, und so lange willst Du doch wohl nicht im Müssiggange fortleben.

Dieser Brief ist der zwölfte und letzte, der Du von mir erhältst; unsere Correspondenz endigt in einem ganz anderem Tone als in dem sie anfang, aber ob ich gleich deinen Leichtsinn nicht habe billigen können, so unterscheide ich doch meinen Freund von seinen Fehlern, hoffend es werde die gute Natur den Sieg davon tragen. Und so erwartet Dich denn mit offenen Armen Dein Dich liebender Freund

C. E. F. Weyse.

Fru Gyllembourg til Heiberg.

Kjøbenhavn d. 27. Nov. 1812.

Kjærste *Ludvig!* Jeg troede vi kunde ikke mere skrive til dig, men da *Gyllembourg* siger mig at vi endnu kan skrive i Dag, saa griber jeg med Fornøjelse denne Lejlighed til at tale et Par Ord med dig. Jeg takker dig for

¹⁾ Omgangsfæller.

dit Brev af d. 20de Nov., hvorvel jeg, med al Resignation, dog ikke kan bare mig for at tænke, at du affærdiger din stakkels lille Moder noget koldt og kort, og svarer mig endnu ikke paa det jeg saa meget har bedet dig svare mig paa. — At du er bleven stødt for mine Formaninger i mit Brev af d. 10de kan jeg ikke troe; thi de burde vist ikke kaldes Formaninger, men kun det ærlige Venskabs Advarsler, og de synes jeg dog umulig kunde støde dig.

Jeg tænker med Glæde paa at du nu er hos *Paijkull*; jeg synes at jeg langt heller veed dig der end hos *Grevens*.

De højst udelicate og ucultiveerte Breve, som baade *Gyllembourg* og jeg have faaet fra *Grevinden*, nedsætter hende endnu dybere i min Agtelse end hun allerede var det. Der behøvedes ikke nogen fin Opdragelse, kun en ædel Natur til at føle at man ikke paa *den* Maade skulde skrive til en Moder som man vilde have til at opofre sit kjæreste Ønske. — Jeg har dog svaret hende artigt, da det modsatte ikke skikkede sig for mig. Jeg har sagt hende, at jeg var overbeviist om, at ingen Overtalelser skulde formaae min *Ludvig* til at bryde sit Løfte; og Gud skee Lov at jeg ikke forgjæves har stolet paa din Retskaffenhed og Kjerlighed.

Jeg tilstaar for dig, min gode Dreng, at jeg rigtignok i det første Øjeblik ikke vidste hvad jeg skulde tænke, da du sendte mig de ulykkelige Breve uden at skrive et Ord om din Hjemkomst. Det var heller ikke ret af dig; thi saa bedrøvet som jeg var til der kom Brev fra dig igjen, kan du virkelig ikke forestille dig. Mit Brev, som jeg skrev til dig den Dag, viser sandelig ikke Halvparten af hvad jeg følte. Og endnu — ak gode *Ludvig!* — mangan Gang falder den Tanke mig ind, at du ønskede heller at blive Julen over i Stockholm, at du ikke med Glæde vender tilbage til dit stakkels lille Hjem. Denne bedrøvelige Tanke forbittrer mig i mangan een-som Time den Glæde hvormed jeg venter dig tilbage,

og det er virkelig sørgeligt, da jeg har kjøbt den med saa mange og lange Ugers Længsel og Uroelighed. Imidlertid trøster *Gyllembourg* mig med at du har skrevet til ham, at du *ønskede* at komme hjem til Julen. Det være nu som det vil, jeg vil blive usigelig glad, naar vi har dig igjen, og haaber ogsaa at det gamle Hjem og dine gamle Venner vil opvække de gamle Følelser i dit gode Hjerte, om de ogsaa nu skulde slumre. Hvor vi da skulde glæde os min egen *Ludvig*, og nyde denne gode Jul i vor lille Kreds af vore faae, men cultiveerte og genienske Venner, blandt vore nærmeste, som ere forbundne med os ved Blodets og Barndoms og Ungdoms, Venskabs hellige Baand, ved den lille lykkelige Fest, som fremfor alle andre i Aaret har den skjønne Egenskab, at enhver af os ikke tænker og arbejder paa sin egen Glæde, men kun paa de andres, og deri søger og finder sin Fornøjelse. Hvor jeg nu skal være dobbelt glad over Julen, siden jeg havde midstet den, om du ikke havde kommet igjen.

Jeg havde mistet al Glæde, gode *Ludvig*, det forsikrer jeg dig!

I en tre Ugers Tid har jeg været ret syg og daarlig; men i Dag er jeg bedre. Den gode *Bruun* har været saa omhyggelig for mig og givet mig nogle gode Draaber. Kanariefuglen faar nu halvanden Theeskeefuld Brækvand hver Dag i sit Vand, men der er ingen Forandring paa ham den Stakkel! Dompappen har ogsaa Krampe eller saadan noget. Han falder om Natten ned af sin Pind og er bleven ganske skjæv i Kroppen. Saaledes have Husets smaa Dyr — paa Katten nær — været daarlige. Det største¹⁾ kommer sig imidlertid for alt ondt, naar dets *Ludvig* kommer igen.

Det glæder mig at du faar godt Rejseselskab. Den lille *Hanne* hilser dig, hun sidder her og venter paa mig. — Apropos! Du negligerer altfor meget de smaa gode Piger.

¹⁾ Hun mener naturligvis sig selv.

Hils *Paykulls* saa meget fra mig. — Lev nu vel, min gode *Ludvig!* kom frisk og glad hjem til din hengivne Moder.

Fra Gyllembourg.

D. 27. Nov.

Som du i dit sidste Brev ganske bestemt siger, at du ikke kommer tilbage til din Geburtsdag, saa tror jeg sikkert at dette Brev endnu kan finde dig i Stockholm. Med Fornøjelse have vi erfarit at du faar Rejse-selskab til Gothenbourg; derfra og hertil hjælper dig vel *Frederik Holsten*, til hvilken jeg i den Anledning skriver.¹⁾ Men tag nu bestemt Aftale med dette Rejse-selskab. — —

Jeg smigrer mig dermed at du i Upsala kommet dig efter din Stockholmske Rus, og at du nu atter er fornuftig, og naar du det er, vett du nok hvad du bör gjøre. Men beregn ikke din Tid for knapp, husk paa det. En Dag er det mindste som gaar bort i denne Aarstid i Helsingborg, og samme Dag du kommer til Helsingør kan du ikke rejse; thi det er meget for dyrt at rejse anderledes end med Posten. Maaske er du saa artig at du kommer til din Geburtsdag. Jeg venter at faae at vide det, naar du svarer paa mit sidste Brev. Din Moder husker dig paa at kjøbe noget til *Antony* og *Anna*. Af mine forrige Breve veed du at du ikke kjøber noget for min Regning. Gud velsigne dig!

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Upsala d. 30te Novbr. 1812.²⁾

Gode Moder!

Jeg har nu atter læst dine to sidste Breve (af 12te og 16de Novbr.), og finder efter Gjennemlæsningen dobbelt Lyst til at underholde mig med Dig, især da jeg i Aften

¹⁾ Afsk. Kaptajn i Sættaten *Frederik Christian Holsten* (1783—1816) fungerede 1811—13 som Generalkonsul i Sverige og spillede i disse Aar en vigtig Rolle under Urolighederne.

²⁾ Dette Brev er trykt i „Breve fra og til J. L. Heiberg“, Side 36.

befinder mig ganske allene med mine Tanker, og som en Følge deraf maae jeg naturligviis være hos Dig. *Paykulls* komme ikke herind førend i Morgen Eftermiddag, *Gustav* er inviteret paa Soupé, Doktor *Myreen* er ogsaa ude; jeg sidder saaledes ganske allene, og har Tid og Ro til at skrive, to Ting, som jeg i lang Tid har maattet undvære. Deraf kommer det sig, at mine Breve i lang Tid have været lidet indholdsrige og noksom have forraadet det Hastværk, hvori de ere skrevne. Paa Grund deraf have de kun lidet kundet interessere Dig, og jeg seer da, at de med endnu større Ret kunde fortjene Navnet af kolde Breve, end de foregaaende, hvilke jeg med Bedrøvelse seer, at Du har benævnet saaledes. Dette har gjort mig forlegen med mine Breve; thi nødig vil jeg gjøre Dig bedrøvet med at skrive saadanne Breve, hvoraf Du kunde synes, at jeg har forglemt den Kjærlighed, jeg er Dig skyldig; jeg maae saaledes med Forsigtighed veie hvert Ord, forsøge hvert Udtryk, inden jeg skriver det ned, for at se om det ikke er for koldt eller stødende. Men en saadan Forsigtighed vilde berøve mig al Frihed og Lethed i at skrive, og gjøre mig det besværligt. Men det skal heller ikke skee. Jeg forstaar din Mening, og omendskjøndt det, Du skrev i den Anledning, i det første Øjeblik decontenanceerte mig og gjorde mig meget ondt, saa har jeg dog siden ved nærmere Gjennemlæsning og Betragtning fattet mig og indseet Grunden til din Paastand. Med Din store Kjærlighed og Dit varme Sindelag ønsker Du at finde mig ligesaa; og sandt er det, at Kjærlighed uden modsvarrende Gjenkjærlighed er som Spørgsmaal uden Svar. Naar Du nu ikke i hver Linie i mine Breve seer Udtryk af denne Kjærlighed, saa troer Du, at jeg ikke besidder den, og mener at der ikke kan være Ild, hvor man ikke bestandig seer Lue. Men deri tager Du fejl. Omendskjøndt jeg ikke er et Fyrtaarn, der lyser paa flere Miles Afstand, saa er jeg dog derfor ikke nogen haard Flintesteen, der ikke giver Gnister, førend den bliver banket

med Jern og Staal. Mit Hjerte er som Gløder under Asken. Ved et ringe Pust af Din Aande komme de frem, uden dog altid at tænde en Ild, som kan lyse fra Stockholm til Kbhavn. Dog synes mig ikke, at alle mine Breve have været lige følelseløse. Nogle har jeg skrevet, som efter mit Begreb have været ret venlige og varme; men man er ikke altid eens stemt.

Undertiden er man mindre venlig end ellers; og naar man nu ikke kan skrive sine Breve in zwanglosen Hef-ten, men nødvendig skal skrive eet hver Postdag, saa kan det let hænde, at man nogle Gange er i en ugunstig Stemning. *Weyse* har i et Brev til mig indeelt Breve i Almindelighed i historiske og hysteriske. Der er noget sandt i denne Inddeling. Mine Breve ere altid hysteriske, det er at sige: de udtrykker mit daværende Lune, den Stemning, hvori jeg er, naar jeg skriver Brevet, endskjøndt der ogsaa ofte ere historiske Blandinger derimellem. Fordi det ene Menneske udtrykker sig paa een Maade, det andet paa en anden, behøve de derfor at være forskellige? Udtrykket er jo kuns en Form; den samme Grundkraft frembringer en Uendelighed af Former og modificerer dem paa utallige Maader; skulde dette da ikke ogsaa gjælde om vore Følelser, saavel som alt andet? Vi forstaaer derfor hinanden. Dine Breve ere hæftige, mine rolige, ofte kjedsommelige. Deraf kan der dog ikke udtrages nogen Slutning angaaende Proportionen imellem vor Kjærlighed. Nok er det, at Du elsker mig, og jeg elsker Dig. Hvis Kjærlighed der er højst, veed ene Gud. At min ikke er forgjængelig, det føler jeg i dette, som i saa mange andre Øjeblikke, og føler det ofte paa en melancolsk Maade, saaledes som i Forgaars, da jeg reiste ud til Dannemora med *Gustav* og en fremmed Magister, som Doktor *Myreen* havde sat til at passe paa os. Denne Magister havde jeg aldrig seet før; han forstod aldrig hvad jeg sagde paa mit Dansk, og han talte hverken Tysk eller Fransk, saa at jeg næsten ikke kunde tale med ham. *Gustav* sad ogsaa og

taug. Jeg blev herover i saa ondt Humeur, og fandt mig saa ene imellem disse to Mennesker, som hver har sin særskilte Interesse, og saa lidet støder sammen med mig, og da det nu blev mørkt og Stjernerne kom frem, saa gjorde jeg bogstavelig hvad der staar i mit Vers: jeg betragtede Stjernerne med Længsel, og drømte mig hjem. Jeg tænkte med Veemodighed paa, at jeg nu fjernede mig endnu meer, og bestandig mere fra Kjøbenhavn. Alting saae saa strængt og mørkt ud. Vi kjørte igjennem en stor og mørk Granskov, som strakte sig flere Miil. Rundt omkring laa Sne og Iis, og kun oventil saae jeg med Velbehag paa de milde Stjerner.

Det er første Gang, at jeg ret har fundet mig allene her i Sverrige, thi hidindtil har jeg bestandig været som i en Familiecirkel. Hvad vil Du nu mere? Mine Tanker ere jo ofte hos Dig, ja jeg kan sige, at de ere altid hos Dig, thi om jeg ogsaa ikke egentlig tænker directe paa Dig, men, som det hænder sig, ogsaa paa andre Ting, saa staaer Du dog altid i Baggrunden af ethvert Malerie, som jeg i Tanker udkaster. Om nu et Brev er kort og ligegyldigt, især fordi det er affattet i Hastværk, en halv Time, førend Posten skal afgaae, og fordi jeg ikke har havt Ro til at skrive det, men har maattet løbe ud og ind, frem og tilbage, endelig maa skynde mig at klæde mig i Sko og Strømper (min Skræk og Afskye) for at gaae i Selskab, om et Brev under saadanne Omstændigheder bliver koldt og afknappet, er det da saa meget at undres over, og bør man deraf gjøre nogle Slutninger til Personens Character? Du siger at Digtetekunsten kan begeistre mig; hvor kan jeg da være kold? Eller er det nogen Feil, at jeg heller lader mig begeistre af Poesi end af Prosa? Skulde jeg have Følelser for alt andet, og ikke for Kjærlighed? Vær forsikkert om, at hvem der har Følelse for det ene, har det ogsaa for det andet. Der gives ikke adskilte Følelser, en for Naturen, en anden for Kjærlighed o. s. v., men der gives kun en eneste Følelse, og den strækker sig til alt Godt og Skjønt, og har man den for det ene, saa har man den for alt. *Dixi.*

I Dannemora Jerngruber gik jeg ikke ned, thi det var just en Søndag, da vi besaae dem, der var saaledes ingen Arbeidere eller Heste, altsaa heller ingen, som kunde besørge os ned i den sædvanlige Tønde. Det eneste Moyen var at gaae ned af en Stige, og dertil havde jeg sandelig ikke Courage. Forresten fortæller jeg intet herom eller noget andet, thi dette Brev er blot hysterisk. Desuden er jeg om faae Dage i Kbhavn, og skal da efter Evne gjøre Rede for alle de Spørgsmaal man vil gjøre mig. Til min Fødselsdag kan jeg nu neppe komme, men omkring den 20de skal jeg være hos Dig i den gule Stue. Vi skal da nok forinden Julen faae Tid til at tale om alleslags. Lev ret vel og hils *Gyllembourg*, *Weyse* etc.

Din *Ludvig*.

Historisk P. S. Jeg har i Dag til min største Fornøielse beseet Upsala Domkirke. Det er den høieste og smukkeste Kirke, jeg endnu har seet. Den er naturligviis i den gothiske Bygningsmaade, men med alt det slet ikke mørk eller trist. Den er uden alle Zirater ganske simpel, ret i hvad man kalder en nobel Stiil.

Til *Jacobson* kom jeg ikke forleden Dag, men i Morgen reiser jeg ud til ham. Han boer 1¹/₂ Miil fra Upsala. Til *Hanne* skal jeg skrive med næste Post.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 4. Decbr. 1812.

Kjære Moder.

Det hosfødiede forseglede Brev [af ^{30/11}] skrev jeg for nogle Dage siden i Upsala. Postdagen, da det skulde sendes bort, var just den Dag, da jeg var hos *Jacobson*, hos hvem jeg tilbragte en ret interessant Middag og Eftermiddag, og fra hvem jeg fik det indlagte Brev til *Gyllembourg*. Jeg kunde saaledes ikke selv besørge mit Brev til Dig paa Posthuset, men jeg bad *Gustav* om at gjøre det i mit Sted, og han forglemte det! Imidlertid er der

intet tabt derved, thi mod Formodning er jeg kommen saa snart tilbage til Stockholm, at jeg i Tide kan bringe det paa Posthuset, og Du faaer det da lige saa snart som ellers.

Jeg fik nemlig om Aftenen ved min Gjenkomst fra *Jacobson* et Brev fra Dig, som uopholdelig bestemte mig til at rejse til Stockholm og derfra til Kbhvn.¹⁾ Thi jeg saae af det Brev at Du var kommen paa den Tanke, at jeg skulde bryde mit Løfte at komme igjen inden Julen.

Omendskjøndt dette nu aldrig er faldet mig ind, saa vilde jeg dog nødig, at den blotte Mistanke skulde hvile paa mig, skynder mig derfor saa meget muligt med at komme til Kbhvn, for at Du skal see, at jeg ikke selv vil lægge Hindringer i Vejen. I Kbhvn. haaber jeg nu vist at være den 13. om Eftermiddagen eller d. 14. om Formiddagen, siden jeg seer at Du ønsker det.

I Upsala var intet Reiseselskab at faae, i Stockholm har endnu intet meldt sig, trods Expeditions-Sekretairens og Grev *Baudissins* Foranstaltninger. Til Nykjöping kan jeg dog i det mindste faae Selskab af Doctor *Myreen*, og den øvrige Vei har gode Gæstgivergaarde, som ikke ere vanskelige at passere for en Fremmed. Derved bliver rigtignok Reisen bekosteligere, men Skylden er ikke min. Desuden skal jeg bede min Fader at betale Overskudet af Penge, det er at sige, alt hvad Reisen kommer til at koste meer end 88 Rdlr. B^{co}, hvilket er en Ubetydelighed i gode Penge. Siig dette til *Gyllembourg* hvem jeg ikke faaer Tid at skrive til. Det gjør mig ondt, at jeg skal forvolde ham Uleilighed med at sende en Vexel til Stockholm, men jeg kan ikke gjøre ved det, og Pengene nægter min Fader mig ikke.

Det har bedrøvet mig meget, at jeg selv, skjøndt meget uskyldig, maaskee for en Deel har givet Anledning til Dine slette Tanker om min Redelighed, saasom jeg ikke skrev noget Brev med Grevens og Grevindens. Men imidlertid maa jeg anmærke, at det ikke var mig, der bort-

1) Vistnok Fru Gyllembourgs Brev af 19/11.

sendte deres Breve, men det var Greven, som bortsendte min lille Seddel; følgelig behøvede jeg ikke at vide Indholdet af deres Breve. At Greven havde skrevet, er noget som jeg slet ikke veed. Grevinden lod mig læse sit Brev, men det forekom mig høist ubetydeligt, men dog tillige skrevet i en saa god Mening, at det vist havde fortjent et ganske andet Svar end det, Du har sendt hende. Det faldt mig aldrig ind, at fordi Grevinden havde bedt om at jeg maatte blive, Du derfor skulde troe, at jeg selv havde det i Sinde. At bryde et givet Løfte har jeg aldrig gjort, gjør det vist heller ikke nu. Men da alle Mennesker uden Undtagelse raadte mig fra Reisen, saa skrev jeg til *Gyllembourg* og *Weyse* og bad dem om at erkyndige sig om Dit Ønske og Din endelige Beslutning. Dette fortrød jeg dog strax efter, da jeg med næste Post fik det Brev, hvori Du skrev, at Du umulig kunde være glad i Julen uden mig. Jeg skrev derfor strax, at jeg skulde komme, og jeg kan sige, at jeg ret med Glæde tænkte paa Julen og min Tilbagekomst, som jeg rigtig nok først bestemte til omkring den 20. af adskillige Grunde, men som jeg siden forandrede til den 13. eller 14., da jeg havde læst Dit sidste Brev. Min Glæde over min Tilbagekomst er rigtig nok ved Dit sidste Brev blevet lidt forstyrret, men desto større er min Længsel efter at komme tilbage og retfærdiggjøre mig for Dig; da jeg desuden staaer i et daarligt Forhold til de Mennesker, som, efter at have viist mig saa megen Godhed, ere ved Dit Brev til Grevinden blevne belønnede derfor paa en saa uventet, som for mig ubehagelig Maade.

Weyses smaae Fornærmelser svarer jeg intet paa. Jeg har hverken Tid eller Lyst dertil. Om faae Dage skal jeg mundtlig forklare mig for ham. Skulde jeg skrive ham til, saa vilde mit Brev komme til at gjøre en lige saa stor Contrast til de foregaaende, som hans sidste til hans øvrige.

De sidste 3 eller 4 Breve have indeholdt mange Klager

over mine Forsømmelser med *Gyllebourgs* Commissioner. Jeg veed ikke rettere end at have udrettet dem allesammen efter bedste Evne, endskjøndt jeg ikke har skrevet noget om det, hvorom der ikke behøves at skrives. Det eneste, som der burde skrives om, har jeg ogsaa besørget, og han maa have faaet Brevet for længe siden.

Usigelig ondt har Din Bedrøvelse og Din Mistanke gjort mig. Det har forstørret min Sorg at tænke paa, at jeg maaskee selv kan have givet Anledning dertil. Men denne Skyld deeler jeg med den heele Cirkel, der omgiver Dig, iblandt hvilke jeg dog havde ventet at finde nogle med saa megen Selvstændighed og Character, at de med et eneste Ord kunde have beroliget Dig og viist Dig den rigtige Synspunkt. Men om jeg deeler Skylden med flere, saa vil jeg være ene om Trøsten, og denne haaber jeg at bringe Dig om faae Dage med min egen Person. Lev vel, og vær ikke vred paa

Din hengivne Søn

J. L. Heiberg.

NB. Paa Tirsdag skriver jeg ikke, thi jeg venter at være ligesaa hurtig i Kbhvn. som Posten. Vær nu ikke bange for mig paa Reisen, thi Veien er god og der er ikke mindste Fare. Jeg reiser herfra Mandag eller Tirsdag, efter Omstændighederne. — Hils *Bruun* og gratulerer ham til hans nu uden al Tvivl lykkelig overstandne Examen. — Jeg havde adskilligt at skrive om baade til Dig og *Gyllebourg*, men jeg opsætter alt til min Hjemkomst. — Jeg seer nok, at dette Brev indeholder kuns et daarligt Forsvar for mig, men jeg har et langt bedre i min Samvittighed, og det haaber jeg med det første at kunne meddele. Jeg venter i Dag med Utaalmødighed paa Brev for deraf at erfare, hvorledes *Gyllebourg* befinder sig.

Heiberg til Fru Gyllembourg.

Stockholm d. 8. Decbr. 1812.

I Dag, kjære Moder, lader jeg Dig blot vide, at jeg endnu ikke er kommen herfra, men har opsat min Reise een Dag for at komme til at reise i General *Helwigs* Selskab, som reiser directe til Kbhvn., og derfra til Heidelberg.¹⁾ I Morgen tidlig reise vi herfra, om Generalen ikke faaer nogen Forhindring; jeg er parat, naar det skal være, og længes ret efter at komme herfra. Det er ikke umuligt, at jeg kommer til min Fødselsdag, men jeg kan heller ikke love det med Vished; imidlertid skal Reisen gaae saa fort, som det nogensinde er muligt. Jeg har troet at burde foretrække et saa godt Reiseselskab for den Fornøielse at komme til min Fødselsdag, som dog endnu ikke er umulig, da jeg kommer hurtigere afsted med Generalen, end om jeg var allene. — Levvel — jeg har travlt med min Indpakning.

Din *J. L. Heiberg.**Gyllembourg til Heiberg.*

Kjöbenh. d. 11 Dec. 1812.

Min Kjere Ludvig! Igaar Aftes havde vi den Fornøjelse at emodtage Dine Breve af d. 26. 30. Nov. og 4. Dec. som fornøjede os med Tidningen om Din Tilbagekomst. Vi havde ikke ventet Dig forinden d. 20., saa at Du kan troe det blev travlt i Huset for at faae Din Stue i Stand etc., men det var en fornøjelig Travlhed. — Om Du har Linne med Dig til mig fra *Frederik Gyllemborg*²⁾ saa vær god og aflevere det indlukket eller forsejlet til Frue *Eppinger*.³⁾ — —

Dette skriver jeg i Dag med Posten til *Tuxen* for at be ham med Lejlighed oversende dette tidlig i Morgen eftersom Posten først kommer til Helsingborg paa Sön-

¹⁾ Generalfeltøjemester, Chef for det svenske Artilleri, Carl Gottfried Helvig (1765—1844) gik 1815 i preussisk Tjeneste. Han var gift med den tyske Forfatterinde Amalie von Imhoff.

²⁾ Der er her Tale om noget Linned, som tilhørte Gyllembourg.

³⁾ Se Side 36.

dag. I Fald *Tuxen* ej skulde være hjemme skriver jeg til Dig med Posten i Morgen.

Din Moder hilser Dig meget; hun er nu temmelig rask igjen, og havde selv skrevet til Dig, men hun er i Sæng endnu, thi som Du veed gaaer Helsingörs Posten om Morgenen forinden $\frac{1}{2}$ 9. — Det bliver os en sand Glæde at atterse Dig. Lev vel!

Din hengivne

Gyllembourg.

Gyllembourg til Heiberg.

Kjöpenh d. 11 Dec. 1812.
om Aftenen.¹⁾

Jeg gratulerer Dig at være lykkeligen og vel ankommen saa nær til os. Jeg haaber at det övrige af Vejen ogsaa gaaer vel. Reis ikke siden det er mörkt over Sundet eller i hændelse Vind eller Vejerliget er ugunstigt. Vi önske hellere at Du bliver et par Dage i Helsingborg og ikke kommer paa den bestemte Dag end at Du skal risquere det allermindste paa Vandet. Lad se, gode *Ludvig*, at Du bær Dig fornuftigt ad. I Hændelse Vejerliget skulde være Dig ugunstigt at passere Sundet, men der dog gik noget Bud, saa lad os vide Din Ankomst til Helsingborg. Du kan adressere det til *Tuxen*; kan Du ikke faae Lejlighed hertil, saa er det for saa vidt ogsaa det samme. Om ikke *Tuxen* skulde være i Helsingborg og paatage sig at overføre det Du har med Dig, saa kan Du qvarlævne det hos Frue *Eppinger* indtil jeg kan faae Tilladelse at indføre samme. Faaer Du det lykkeligen over til Helsingör, saa consulteer med *Tuxen* om det ikke bliver sikkrest at det tilsvidere bliver hos ham; thi Du faaer de samme og større Vanskeligheder her ved Porten [Accisen] end i Helsingör.

Exponere Dig ikke for nogle Ubehageligheder fra Toldvæsenets Side, thi de ere aarvaagne og strænge i

¹⁾ Disse Breve modtog Heiberg i Helsingborg. Han kom altsaa tilbage til Kjöbenhavn til sin Fødselsdag.

denne Tid. Fra Frue *Eppinger* eller *Tuxen* skal jeg nok siden til rætte Tid forskaffe Dig altsammen — næsten alt er her nu forbudet til Indførsel naar man ikke har speciel Tilladelse.¹⁾ —

Fra Helsingör bliver vel det bedste at Du rejser her-til med ordinaire Posten. De penger Du behöover har jeg skrevet til *Tuxen* at han giver Dig. Skulde han ikke være hjemme saae gaee til Consul *Glörfeldt* og be ham give Dig dette Forskud i *Tuxens* Navn, skulde han gjöre Vanskeligheder, saa sig til hans Frue hvem Du er og vis hende denne Del af Brevet og min Underskrift, saa er Hun nok saa god og arrangere denne Affaire for Dig med sin Mand. Meld hende da tillige min Compliment. —

Din Moder er bedre og hilser Dig. Hils hele *Tuxens* Huus paa det varmeste fra Din

hengivne Ven

Gyllembourg.

*Hjemkomst.*²⁾

Min Rejsetid sig nærmer nu sin Ende,
Den er forbi den altfor korte Lyst,
Tilbage skal jeg til mit Danmark vende,
Jeg ventes der ved mangt et elsket Bryst.
Jeg dig, min Sang, vil som mit Forbud sende,
At hilse venligt paa den danske Kyst,
Og bede Sjølund's vinterlige Bølger
At tage mildt mod ham, som efterfølger.

Jeg ligner Vandreren, som har med Møje
Til Bjergets skovbegroede Spidse naaet.
Der staaer jeg nu og dvælende mit Øie
Betragter Veien, som jeg nys er gaaet.

¹⁾ Se Gyllembourgs Brev ovenfor Side 219.

²⁾ Heibergs Digt til hans Moder er under Titel „Hjemkomst“ trykt i J. L. Heibergs Poetiske Skrifter VIII, S. 301 og derefter her gengivet.

Jeg spørger selv: Hvad kunde mig fornøie,
 Hvad mægtig Attraa har hos mig formaaet
 At fjerne mig fra Fødeland og Venner
 Til dette Land, hvis blotte Navn jeg kjender?

Her er en ny Natur i disse Lande,
 En ny Natur, og majestætisk stor;
 Ei Danmarks milde, blomsterklædte Strande,
 En venlig Bøgeskov, en dyrket Jord;
 Men frygtelig de steile Klipper stande,
 Om Toppen sig den ranke Granskov snoer,
 Hvis tause Mørke høitidsfuld bebuder:
 End leve her de gamle Valhals Guder.

Selv Kunsten med Naturen sig forbinder,
 Og gjør mig paa forgangne Tider klog.
 Betydningsfulde staae de gamle Minder,
 Og tale deres halvtforglemte Sprog.
 I Mark, i Skov, i Dal, paa Bjergetinder
 Jeg læse kan som i en gammel Bog,
 Hvor Saga har for Evigheden skrevet
 Et Træk af Det, som fordum her har levet.

Af dyb Beundring høit mit Hjerte luer;
 Men ak! jeg er endnu ei rigtig glad.
 Forgjæves at jeg Hjertets Længsel kuer,
 Og iler til den store Hovedstad,
 En fremmed Pragt og Herlighed beskuer,
 Og selv er fremmed i den stolte Rad.
 Kan Stadens Larm, kan Menneskenes Trængsel
 Da stille Hjertets ubevidste Længsel?

Jeg glædes ei ved disse høie Fjelde,
 Der stande som en trofast Klippemuur,
 Ved disse Graner, som ved Væxt og Ælde
 Forkynde Frihed og en stolt Natur.

Thi Ingen jeg min Glæde kan fortælle:
 Den stolte Frihed er et Fangebuur,
 Hvori jeg lever ene med mit Hjerte.
 Og deler med mig selv min Lyst, min Smerte.

Nei Glæden er en Fugl, som har den Nykke,
 Med vild Ustadighed at flagre om;
 Den ligner heri tidt den blinde Lykke,
 Den flyver bort, saa hurtig som den kom.
 Den vil kun stadig boe og stadig bygge
 I tvende Stammer, hvor den ene from
 Omkring den anden Armene mon brede:
 I slige Træer der bygger den sin Rede.

Og Kjærlighed, det er det Navn, som gives
 Det skønne Træ, saa sjældent paa vor Jord.
 En ukjendt Røst mig hvisked, at det trives
 I Kuldens Hjem, det iisbedækte Nord;
 Det ikke blot af Solens Ild oplives,
 I Bjergets Kløft, i hviden Sne det groer.
 Jeg greb min Stav, og ilte for at finde
 Det sjeldne Træ, og for dets Frugt at vinde.

Og troede snart at have Træet fundet,
 Og var lykkelig for et Øieblik:
 Og drømte snart at have Frugten vundet,
 Men ak! den gav mig ingen Lædskedrik,
 At see mit Haab lidt efter lidt forsvundet,
 Var al den Løn, jeg for min Stræben fik.
 Jeg Daare, som saa ganske kunde glemme,
 At Træet voxer allerfrodigst hjemme!

Der er et Væsen i min stille Bolig,
 Jeg mægtig i dets skjulte Fremtid staaer;
 Det er med mig som med sig selv fortrolig,
 Min Magt til Grunden af dets Hjerte naaer;

Foruden mig det ei er glad og rolig;
Det kjender mig, og venligt mig forstaaer;
Det føler med mig, ved min Fryd sig glæder,
Og naar jeg sørger, ved min Sorg det græder.

Og hvis du troer, det er en elsket Pige,
Du tager feil, og dog, ifald jeg veed,
Hvad Ordet Kjærlighed vil rigtig sige,
Saa kan vel Dette kaldes Kærlighed.
Ja det er Følelsens vidtstrakte Rige,
Og Kjernen af dens hele Salighed.
Hvem er det da, om ei en Søster, Broder?
Du kan ei gjætte det: Det er min Moder.

O du, som med en evig Ungdoms Varme
For mig en trofast Elskerinde var!
Modtag din Søn, og tilgiv huldt den Arme,
Som søgte fjernt hvad alt i dig han har.
Du aabner atter dine milde Arme,
Paa hvilke du saa tidt den Spæde bar.
Modtag mig da! Lig Cirkelen jeg vender
Til Punktet om, hvor jeg mit Udspring kjender.

REGISTER

- Abildgaard, N. A., Maler, 36.
Aminoff, Ax. Henr., Ritm., 41, 173.
Anthony, Tjener, 42, 47, 83, 139, 146, 219, 225.
Baggesen, Jens, Digter, 18, 27.
v. Bahr, A. C. L., Overjægermester, 207. — Gustava, f. Paijkull, 64, 73, 138, 207.
Basse, Erh. Chr., Præst, 15, 18, 131.
Baudissin, C. L. General, 98. — Wolff Heinr. Fr. Carl, Greve, 29, 98, 119, 125, 143, 145, 158, 161, 181, 204, 230.
Beer, Joh. Ad., Violinist, 185 f.
Bildsten, sv. Major, 88.
de Bombelles, Ida, f. Brun, 47.
Bonde, Gustaf, Greve, 125.
Borries, Carl Philip, Gros-serer, 81.
Brandes, Chr. Aug., Professor, 116. — J. D., Læge, 116.
Bredsdorff, Jac. Hornemann, Lector, 54, 76, 88 f., 107 f., 115.
Brix, Jens Chr., Præst, 115.
Brun, Constantin, Geh.raad, 47. — Frederike, Digterinde, 18, 47. — Ida, se de Bombelles. — Familien, 24.
Bruun, Bolette, f. Jürgensen, 8, 25, 38, 55, 61, 88, 95, 100, 123, 140, 147 f., 150, 172. — Cath. Doroth., f. Wulff, 38. — N. T., Prof., 18. — Peter Emil, Gæstgiver, 38. — Rasm. Emil, Læge, 17, 21, 38, 54, 60 f., 68 f., 76—94, 100—108, 122, 145, 150, 160, 173, 180 f., 188, 192, 209, 224, 232.
Brummer, Joh. Chr. Fr., Boghandler, 71, 183.
Buntzen, Andr., Dispachør, 2—53, 167. — Bolette, 8. — Hanne, 8 f., 14, 129. — Lise, se Jürgensen.
Bügel, Caspar Peter, Gros-serer, 48. — Cath. Marie, f. Adzer, 48.
Calais, Sanger, 66.
Carl, Landgreve af Hessen, 23.
Caroline, Arveprinsesse, 48.
Casorti, Giuseppe, Artist, 104, 154.
Charles, Bugtaler, 79.

- Christensen, Hans, Hjulmand, 10.
- Dahlmann, Lieutenant, 38, 56 f., 63, 88.
- Desaugiers, Aug. Felix, fr. Konsul, 44, 46, 138.
- Ehrenheim, Gertrude Chr., f. Hedenkrantz, 49. — Joh. Ludv., Præsident, 49.
- Ehrensward, Anna Ant., f. Gyllenborg, 5. — Carl, General, 5. — Carl David, 138.
- Eppingen, Anna, f. Oxholm, 36 f., 50, 150, 233 ff. — Reinh. Henr., Kmhr., 36, 84.
- Evers, Etatsr., 77 f.
- Flindt, Andr., Hofgravør, 41.
- Fouré, Skuespiller, 66.
- Frisch, Dorothea, f. Tutein, 55. — Hartvig Marcus, Etatsr., 55.
- Galeotti, Vincenzo, Balletmester, 34, 106.
- Gloerfeldt, Konsul, 235.
- Grodtschilling, Charl. Elisab., f. Tuxen, 50. — G. G., Prm.-Itn., 50.
- Guldbrand, Chr. Ancher Vilh., Læge, 152 f., 178.
- Gustaf III, Konge af Sverige, 5.
- Gyllembourg-Ehrensward, Carl Frederik, Baron, 1—238. — Thomasine, f. Buntzen, Forf., 1—238.
- Gyllenborg, Frederik, Baron, sv. Minister, 29, 43, 57 f., 96, 121, 125, 133, 137 f., 142, 149 f., 160 f., 181, 205 f., 219, 233. — Jan, Godsejer, 137.
- Hamilton, Gustaf Vathier, Greve, 54, 66, 95. — Gustava Carol., f. Strokirck, 64, 95—100, 124, 140, 195. — Henning, Greve, Minister, 54. — Hugo David, Herredshøvding, 95, 195. — Marie Helene, f. Strokirck, 54, 67, 95.
- Hammarsköld, Lorenzo, Forf., 112, 114.
- Hansen, Joh. Ditl. Liebenberg, Læge, 116. — Peter, Præst, 10, 15, 19 ff.
- Hederich, Benj., t. Forf., 183.
- Hegermann-Lindencrone, Louise, Forf., 27.
- Heiberg, Inger Margr., f. Heiberg, se Steffens. — Joh. Luise, f. Pætges, Skuespillerinde, 1—53. — Joh. Ludv., Digter, 1—238. — P. A., Forf., 2—33, 41, 44 f., 58, 100, 130 f., 138.
- Helvig, Amalie, f. v. Imhoff, t. Forf., 233. — Carl Gottfr., sv. General, 233.
- Hendel-Schütz, Joh. Henr., Skuespillerinde, 99, 132, 140, 204.
- Herholdt, Læge, 177.
- Hertz, Chr. Elers, Borgm., 75, 89, 109, 140. — Chr. Sophie, f. Koch, 34. — Hans Peter Boye, Præst, 34 f., 54, 67, 76,

- 89, 140, 143, 145, 173, 188 ff.
— Jens Mich., Domprovst, 34.
- v. Hessenstein, Fr. Vilh., Rigsfyrste, 23.
- Holbøll, Fr. Ludv., Gartner, 73, 172.
- Holsten, Fr. Chr., Kapt., Genkonsul, 225.
- Hoppe, Børge Ant., Læge, 131.
- Howitz, Frantz Godth., Professor, 17 (H. G. er Trykfejl i Texten), 115.
- Hyllested, Carl Ant., Justitsr., 154, 179.
- Høst, Jens Kragh, Forf., 101, 122.
- Jacobson, Albert, Billedhugger, 72. — Salomon Ahron, Billedskærer, 72, 140, 176, 208, 229 f.
- Johansen, Skomager, 80.
- Jürgensen, Andreas Heiberg, Præst, 10, 89, 147. — Bolette, se Bruun. — Frode, Dispatchør, 8, 17, 37. — Hanne, se Winge. — Lise, f. Buntzen, 8—33, 37, 55, 61, 76, 82 f., 89, 108, 140, 147, 172 f., 189 f.
- Jørgensen, A. D., Rigsarkivar, 1, 26.
- Kaas, Fr. Jul., Minister, 36.
- Kett, Jfrne, 196.
- Kirstein, Carl Ludv., Konf. raad, 41.
- Koch, Elers, Præst, 8, 34. — Laurenze, f. Buntzen, 8, 34.
- Kolderup Rosenvinge, Janus Laur. Andr., Professor, 116
- Kratzenstein-Stub, Chr. Gottlieb, Maler, 135.
- Kruse, Laurids, Digter, 17, 25 f., 130.
- Kuhlau, F., Komponist, 187 f.
- Levenhaupt, Claes, Greve, 125.
- Lunderberg, Krigsraad, 205.
- Manthey, J. D. Th., Geh.legationsr., 26. — J. G. L., Professor, 26 f.
- Molbeck, Chr., Professor, 29, 71, 100, 113 f., 204.
- Muus, Toldinspekt., 148.
- Müller, Caroline Fr., f. Halle, Skuespillerinde, 121. — Chr. Fr., Violinist, 121. — Joach. Nic., n. Admiral, 50. — Louise Charl., f. Tuxen, 50.
- Münter, Balthasar, Præst, 41.
- Myreen, Magister, 24, 38, 95 f., 100, 104, 112, 114, 123, 163 ff., 226 f., 230.
- Mörner, Carl Carlson, Rigsstatholder, 58.
- Møsting, Statsminister, 133.
- Nolthenius, Julie, f. Tutein, 24, 131, 135.
- Nyerup, Rasm., Professor, 29, 100, 114.
- Oken, Lorenz, Filosof, 144.
- Olsen, Blicher-, Etatsr., 138.
- Paijkull, Anna Cath., f. Sandels, 58, 73, 138, 180, 192. — Anna Charl., 58, 91, 93, 138, 141, 174, 206 f. — Anna

- Elisab., f. Ehrensvärd, 58, 96, 100. — Carl Samuel, Kmhr., 207. — Gustaf, Kancelliraad, 58, 96, 100, 112, 120, 138, 141, 169, 182, 206 ff. — Gustava, se Bahr. — Joh. Gustaf, Diplomat, 207. — Familien, 70, 84, 91, 114, 119, 130, 174 ff., 202 f.
- Pedrin, André, Konditor, 57.
- Petersen, Bolette, f. Jürgensen, se Bruun. — Fr. Chr., Prof., Konf.raad, 36.
- Pfeiff, Anne Charlotte, f. Paykull, se Paykull. — Daniel, Major, 174.
- du Plat, Oberst, 97. — Emilie, f. Wilster, 97.
- Puggaard, Hans, Grosserer, Etatsr., 29.
- Quaade, Christine Gustave, f. Tuxen, 50. — P. Fr., Generalmajor, 50.
- Rahbek, Kamma, f. Heger, 10 ff., 17. — Knud Lyne, Professor, 10 ff., 17.
- Rask, Rasm., Sprogforsker, 29.
- Reinhardt, Johs. Chr., Professor, 17, 26, 41, 102. — Nicoline, f. Hammeleff, 41.
- Rosenkrantz, Niels, Statsminister, 142.
- Saxtorph, Læge, 189.
- Schlegel, Aug. Wilh., Digter, 98, 111, 116, 143, 145, 158, 181 f., 216.
- Schimmelman, Familien, 24.
- Schwarz, Gust. Magn., Professor, 142. — Maria Sophia, f. Birath, Forf., 142.
- Schürer, Major, 142, 161, 168, 176.
- Silfverstolpe, Axel, Kmhr., 169. — Jan David, Oberstlt., 142, 158, 169. — Lars, Major, 161, 168 f. — Samuel, Kmhr., 142, 158, 168.
- Smidth, Thomas, 66.
- Staël-Holstein, Anna Louise, Forf., 98, 111, 121, 132, 140.
- Stampe, Familien, 24.
- Steenberg, Emanuel, Fabrikant, 168.
- Steffens, Hans Peter, Købmand, 100. — Inger Margr., f. Heiberg, 100.
- Strokirck, Eva Sophia, 95, 124. — Gustava Carolina, se Hamilton. — Henning Ad., Justitsr., 23, 95 f. — Johan Herm., Landshøvding, 49, 95 ff. — Johanna (Jeanne), 95, 97, 157. — Familien, 30, 95 f., 126, 130, 142, 149, 174, 210.
- Sundbeck, Expeditionssekret., 38, 120, 124 f., 141, 205, 219.
- Taube, Anna Margaretha, f. Strokirck, 23-32, 66 ff., 95 ff., 100, 113 f., 124, 130, 140, 161, 175, 193 ff. — Fr. Vilh., Gen.maj., 195. — Gustaf Diedr., Ritm., 23, 29, 35, 53, 66, 124, 130, 141 f., 174 ff.,

- 181 f., 193, 218. — Gustaf Joh., Hofmarskalk, 24 ff., 38, 67 f., 98 f., 100, 114, 120, 123, 163 ff., 182, 192, 226 f. — Hedevig Ulrika, Fyrstinde af Hessenstein, 23. — Henning Edv., 23, 51 ff. — Sofie Eleonora, 23, 159, 161. — Sofie Magdl., 193. — Familien, 28 ff., 91 f., 96, 103, 133, 137, 169, 196-205, 215 ff., 231.
- Thrige, Hans Peter, Overlærer, 89.
- Treschow, Niels, Professor, 41, 81.
- Tutein, Julie, se Nolthenius.
- Tuxen, Elisabeth, se Grodt-schilling. — Chr. Gustave, se Quaade. — Louis, Told-inspektør, 37 ff., 50, 102, 150, 177, 209, 234 f. — Louise Charlotte, se Müller. — Martha Elisab., f. Klingfeldt, 50.
- Ulrikke Eleonore, Dronning af Sverige, 5.
- Waage-Petersen, Familien, 24.
- Wallich, Købmand, 188.
- Wallmark, P. A., Bibliothekar, 101.
- Walther, Kammersekrtr., 121. — Caroline, f. Halle, se Müller.
- Weyse, C. E. F., Komponist, 1—238.
- Viborg, Erik Nissen, Veterinær, Justitsr., 147.
- Wilcke, Købmand, 143.
- Wilster, Cæsar Aug., Major, 97.
- Winge, Hanne, f. Jürgensen, 8, 25, 41, 55, 88, 172 f., 224, 229. — Oluf Bang, Grosserer, Kancellir., 41.
- Wrangel, Greve, 67.
- Wulff, Købmand, 36, 143, 168.
- Zinck, Sangerinde, 187.
- Ørsted, H. C., 17 f., 26, 46, 93. — Søren Chr., Assessor, 27.
- Oehlenschläger, Adam, 17 f., 26 ff., 60, 81, 122, 132, 145, 187.
- Øst, Niels Chr., Literat, 183.